

55/2013

Saamelaiskäräjälakityöryhmän mietintö

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Saamelaiskäräjälakityöryhmän mietintö

30.10.2013

Julkaisun nimi Saamelaiskäräjälakityöryhmän mietintö

Tekijä Puheenjohtaja OTL Riitta-Leena Paunio
Sihteeri neuvotteleva virkamies Camilla Busck-NielsenOikeusministeriön julkaisu 55/2013
Mietintöjä ja lausuntoja

OSKARI numero OM 3/551/2012 HARE numero OM029:00/2012

ISSN-L 1798-7091
ISSN (nid.) 1798-7091 ISSN (PDF) 1798-7105
ISBN (nid.) 978-952-259-339-9 ISBN (PDF) 978-952-259-340-5URN URN:ISBN:978-952-259-340-5
Pysyvä osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-340-5>

Asia- ja avain- sanat Saamelaiskäräjät, alkuperäiskansa, saamelaiset

Tiivistelmä Työryhmä ehdottaa saamelaiskäräjistä annetun lain tarkistamista.

Työryhmän ehdotus on laadittu hallituksen esityksen muotoon. Ehdotetut muutokset koskevat pääosin saamelaiskäräjien tehtäviä ja toimivaltaa sekä toimielinrakenteita. Työryhmä ehdottaa myös tarkistuksia saamelaiskäräjien vaaleihin liittyvään sääntelyyn samoin kuin säännökseen saamelaisen määritelmästä. Lisäksi tarkoitus on nykyaikaistaa joiltakin osin jo vanhentuneeksi käynnyttä sääntelyä.

Mietintöön sisältyy myös työryhmän kannanotto saamelaisia koskevan lainsäädännön kehittämistarpeista.

30.10.2013

Publikationens titel	Sametingslagsarbetsgruppens betänkande		
Författare	Ordförande JL Riitta-Leena Paunio Sekreterare konsultativa tjänsteman Camilla Busck-Nielsen		
Justitieministeriets publikation	55/2013 Betänkanden och utlåtanden		
OSKARI nummer	OM 3/551/2012	HARE nummer	OM029:00/2012
ISSN-L	1798-7091		
ISSN (häft.)	1798-7091	ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (häft.)	978-952-259-339-9	ISBN (PDF)	978-952-259-340-5
URN	URN:ISBN:978-952-259-340-5		
Permanent adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-340-5		
Sak- och nyckelord	Sametinget, urfolk, samer		
Referat	Arbetsgruppen föreslår en revidering av sametingslagen. Arbetsgruppens förslag är avfattat i form av en regeringsproposition. De föreslagna ändringarna gäller i huvudsak sametingets uppgifter och behörighet samt struktur. Arbetsgruppen föreslår även ändringar i regleringen om sametingets val och samedefinitionen. Dessutom föreslås en modernisering av sådan reglering som delvis blivit föråldrad. I betänkandet ingår också ett ställningstagande om behovet att utveckla den lagstiftning som berör samer.		

SISDOALLOSIIDU

VUOIGATVUOHTAMINISTERIJA

30.10.2013

Prentosa namma Sámediggeláhkabargojoavkku smiehttamuš

Dahkki Sággajodiheadji OTL Riitta-Leena Paunio
Čáli ráđđádalli virgeolmmoš Camilla Busck-NielsenVuoigatvuohtami- 55/2013
nisteriija Smiehttamušat ja
preanttus cealkámušat

OSKARI nummir OM 3/551/2012 HARE nummir OM029:00/2012

ISSN-L 1798-7091
ISSN (nid.) 1798-7091 ISSN (PDF) 1798-7105
ISBN (nid.) 978-952-259-339-9 ISBN (PDF) 978-952-259-340-5URN URN:ISBN:978-952-259-340-5
Fásta čujuhus <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-340-5>Ášše- ja Sámediggi, eamiálbmot, sámít
guovddášsánit

Tiivistelmä Bargojoavku evttoha sámedikkis addon lága dárkkisteami.

Bargojoavkku evttohus lea ráhkaduvvon ráđdehusa evttohusa hápmái. Evttohuvon nuppástusat gusket válodoosiin sámedikki bargguid ja doaimaválddi sihke doaimaorgánaráhkadusaid. Bargojoavku evttoha maiddái dárkkistusaid sámedikki válggaide gulavaš muddemii nugo maiddái njuolggadussii sápmelačča meroštallamis. Lassin dárkkuhussan lea ođadit muhtin osiin jo boarásmuvvan muddema.

Smiehttamuššii gullá maiddái bargojoavkku bealiváldin sámiid guoski láhkaásaheami ovddidandárbbuin.

VALDÄTTÄMSIJÐO

30.10.2013

Almostittem nommâ Sämitiggelaahâpargojuávhu smiettâmuš

Rähtee Saavâjodetteijee OTL Riitta-Leena Paunio
Čällee ráđádällee virgeolmooš Camilla Busck-Nielsen

Riehtiministeriö almostittem 55/2013
Smiettâmušah já
ciälkkâmušah

OSKARI nummeer OM 3/551/2012 HARE nummeer OM029:00/2012

ISSN-L	1798-7091		
ISSN (njood.)	1798-7091	ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (njood.)	978-952-259-339-9	ISBN (PDF)	978-952-259-340-5

URN URN:ISBN:978-952-259-340-5
Pisovâš čujottâs <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-340-5>

Äšši- já čoovdâ-
säänih Sämitigge, algâaalmug, sämmiliih

Čuákankiäsu Pargojuávku iävtut sämitiggeest adelum laavâ tärhistem.

Pargojuávhu iävtuttâs lii rahtum haldättâs iävtuttâs háámán. Iävtuttum nubástusah kyeskih válduoosijn sämitige pargoid já toimâvääldi sehe toimâorganráhtusijd. Pargojuávku iävtut meid täärhistmijd sämitige valjaid lohtâseijee asättâlmân siämmáá ko njuolgâdusân sämmilii miäruštálmist. Lasseen tárguttâs lii modernisistid motomijn oosijn jo puárásmâm asättállâm.

Smiettâmušân siskelduvoo meid pargojuávhu peleväldim sämmiláid kyeskee lahâasättem ovedemtáarbuin.

30.10.2013

Čöđödtöđzz
nõmm

Sää'mte'ğğlää'kķtuâjj-jooouk smiötlđöök

Tuejjeei

Saaggjää'dteei OTL Riitta-Leena Paunio
Piisar saaggstöđlli ve'ğğooumaz Camilla Busck-NielsenVuđiggâdvuđtt-
ministeria
čöđödtös55/2013
Smiötlđöđggid da
ceâlkimid

OSKARI nââmar

OM 3/551/2012

HARE nââmar

OM029:00/2012

ISSN-L

1798-7091

ISSN (nid.)

1798-7091

ISSN (PDF)

1798-7105

ISBN (nid.)

978-952-259-339-9

ISBN (PDF)

978-952-259-340-5

URN

URN:ISBN:978-952-259-340-5

Pöđšši addrös

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-340-5>Ä'sš- da čouod-
sää'n

Sää'mte'ğğ, alggmeer, sä'mmla

Vuännös

Tuâjj-jouuk e'tkķad sää'mtee'ğğest uvddum lää'jj ta'rķķumuužž.

Tuâjj-jooouk e'tkķös lij rajjum halltöđzz e'tkķöđzz åå'blka. E'tkķuum muttâz kuâ'sķķe jâänaš sää'mtee'ğğ tuâjaid da tuâimmvää'ld di tuâimm-organraajöđzzid. Tuâjj-jouuk e'tkķad še ta'rķķumuužžid sää'mtee'ğğ vaalid kuulli šiöttumu'sše mâ'te šeâttmöđžž sä'mmla meä'rtlmest. Lää'ssen mie'rren lij â'njösäiggsâ'stted mâtmin paai'kin ju'n vuâmmnam šiöttumuužžid.

Smiötlđö'kķe ko'lle še tuâjj-jooouk peä'lestvälddmöš sä'mmlaid kuöskki lää'jjšeâttmöđžž ooudâsviikkâmtaarbin.

Oikeusministeriölle

Oikeusministeriö asetti 28.6.2012 työryhmän valmistelemaan ehdotusta saamelaiskäräjistä annetun lain tarkistamiseksi. Työryhmälle myönnettiin 4.6.2013 lisäaikaa tehtävänsä loppuun saattamiseksi 30.9.2013 asti.

Työryhmän tehtävänä oli oikeusministeriön teettämän esiselvityksen ja saamelaiskäräjiltä saadun kannanoton pohjalta selvittää saamelaiskäräjistä annetun lain muutostarpeet ja valmistella ehdotus lain tarkistamiseksi tarvittavilta osin. Työryhmän tuli kuulla sellaisia muita ministeriöitä, joiden toimialaan kuuluu työryhmän tehtävän kannalta merkityksellisiä saamelaisasioita, samoin kuin saamelaisten kotiseutualueen kuntien ja paikallisen väestön edustajia sekä tarvittaessa myös muita asiantuntijoita. Työryhmän tuli laatia lakiehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin oikeustieteen lisensiaatti *Riitta-Leena Paunio* sekä jäseniksi lainsäädäntöjohtaja *Sami Manninen*, johtaja *Johanna Suurpää* (virka­vapaalla 15.7.2013 lukien) ja lainsäädäntöneuvos (1.9.2013 lukien neuvotteleva virkamies) *Camilla Busck-Nielsen* oikeusministeriöstä ja saamelaiskäräjien puheenjohtaja *Klemetti Näkkäläjärvi*, I varapuheenjohtaja *Tiina Sanila-Aikio* sekä saamelaiskäräjien jäsen *Nilla Tapiola*. Työryhmän jäsen *Camilla Busck-Nielsen* toimi myös työryhmän sihteerinä. Työryhmän pysyviksi asiantuntijoiksi nimettiin varatuomari *Eero J. Aarnio*, hallitusneuvos *Mirja Kurkinen* oikeusministeriöstä (eläkkeellä 1.9.2013 lukien), professori *Tuomas Ojanen* Helsingin yliopistosta, tutkija *Juha Joona Lapin* yliopistosta ja saamelaiskäräjien lakimiessihteeriksi *Aimo Guttorm*.

Työryhmä on arvioinut saamelaiskäräjälain nykyistä sääntelyä erityisesti saamelaisen määritelmästä, saamelaiskäräjien vaalijärjestelmästä, saamelaiskäräjien tehtävistä ja toimivallasta, saamelaiskäräjien päätöksenteosta ja muutoksenhausta käräjien päätöksiin, lain ja saamelaiskäräjien työjärjestyksen välisistä suhteista, viranomaisten neuvotteluelvoitteesta sekä kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta. Työryhmän mietintö sisältää luonnoksen hallituksen esitykseksi ja työryhmän kannanoton saamelaisia koskevan lainsäädännön edelleen kehittämistä.

Työryhmä kokoontui yhteensä 15 kertaa toimikautensa aikana. Työryhmä kuuli sekä ministeriöiden että saamelaisten kotiseutualueella toimivien viranomaisten, kuntien ja saamelaisyhdistysten edustajia.

Työryhmä kuuli ulkoasianministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön edustajia saamelaiskäräjälaiassa säädetyistä neuvotteluelvoitteesta kartoittaakseen säännökseen liittyviä soveltamiskäytäntöjä ja mahdollisuuksia kehittää sääntelyä neuvotteluelvoitteesta ja saamelaisten muista osallistumisoikeuksista. Sosiaali- ja terveysministeriö antoi asiasta kirjallisen lausunnon. Vaalisääntelystä työryhmä kuuli vaalijohtaja *Arto Jääskeläistä* oikeusministeriöstä. Kirjanpitosäännöksistä kuultiin neuvotteleva virkamies *Mika Björklundia* työ- ja elinkeinoministeriöstä. Saamelaismääritelmästä työryhmä kuuli professori emeritus *Lauri Hannikaista*, professori *Martin Scheininiä*, professori emeritus *Pekka Sammallahtea* ja kasvatustieteiden tohtori *Erika Sarivaaraa*. Varatuomari *Paavo Sorvisto*a kuultiin saamelaiskäräjälain ja saamelaiskäräjien työjärjestyksen hallintoa koskevista säännöksistä. Työryhmä kuuli dosentti *Pekka Kauppala*a pohjoisten alkuperäiskansojen autonomiamalleista.

Työryhmä vieraili Inarissa 5.-6.2.2013 ja kuuli saamelaisten kotiseutualueen kuntien edustajia, Lapin liittoa, Lapin elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusta, Pohjois-Suomen aluehallintovirastoa, Metsähallitusta, Saamelaismuseum Siidaa, Saamelaisalueen koulutuskeskusta, Lapin sairaanhoitopiiriä, SámiSoster ry:tä, saamelaiskäräjien henkilöstöä, kahta vaalilautakunnan sihteeriä, kolttien kyläkokouksen edustajaa ja saamelaiskäräjien jäseniä ja varajäseniä. Kuulemisissa käsiteltiin erityisesti saamelaiskäräjien tehtäviä ja toimivaltaa, neuvotteluelvoitetta, vaaleihin liittyviä säännöksiä sekä saamelaisen määritelmää. Työryhmä piti Inarissa myös avoimen yleisötilaisuuden.

Yleisötilaisuudessa yksityishenkilöiden lisäksi puheenvuoron käyttivät Rovaniemen saamelaisyhdistys Mii ry., Inarinsaamelaiset ry., Peltojärven Lapinkylä yhdistys ry., Metsä-, kalastaja- ja tunturisaamelaiset ry., Suomen saamelaisnuoret ry. sekä Inarinmaan lapinkyläyhdistys ry. Työryhmälle on myös toimitettu kirjallisia kannanottoja.

Työryhmä kiittää pysyviä asiantuntijoitaan heidän arvokkaasta työstään.

Saatuaan mietintönsä valmiiksi työryhmä luovuttaa sen kunnioittavasti oikeusministeriölle.

Helsingissä 30 päivänä lokakuuta 2013

Riitta-Leena Paunio

Camilla Busck-Nielsen

Sami Manninen

Klemetti Näkkäläjärv

Tiina Sanila-Aikio

Johanna Suurpää

Nilla Tapiola

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	16
SAMMANDRAG	22
ČOAHKKÁIGEASSU	28
ČUÁKÁNKIÄSU	34
VUÄNNÖS	40
I TYÖRYHMÄN KANNANOTTO SAAMELAISIA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMISTARPEISTA	47
II HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI SAAMELAISKÄRÄJISTÄ ANNETUN LAIN JA RIKOSLAIN MUUTTAMISESTA	49
YLEISPERUSTELUT	49
1 Johdanto	49
2 Nykytila	50
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	50
2.1.1 Perustuslaki	50
2.1.2 Saamelaiskäräjälaki	50
2.1.3 Saamelaiskäräjälain yleiset säännökset	51
2.1.4 Saamelainen	51
2.1.5 Saamelaiskäräjien tehtävät	53
2.1.6 Saamelaisten edustaminen	53
2.1.7 Kertomus	54
2.1.8 Määrärahojen jakaminen	54
2.1.9 Neuvotteluelvoite	54
2.1.10 Saamelaiskäräjien vaalit	56
2.1.11 Ehdokasasettelu	58
2.1.12 Vaalitoimitus	58
2.1.13 Vaalien tuloksen määräytyminen	59
2.1.14 Saamelaiskäräjien toimielimet ja toiminta	59
2.1.15 Toimivallan siirto	60
2.1.16 Toimistot ja henkilöstö	60
2.1.17 Kirjanpito ja tilintarkastus	61

2.1.18	Muutoksenhaku _____	61
2.1.19	Tarkemmat säännökset ja määräykset _____	62
2.2	Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö _____	63
2.2.1	Kansainvälinen kehitys _____	63
2.2.2	Ulkomaiden lainsäädäntö _____	68
2.3	Nykytilan arviointi _____	70
2.3.1	Saamelaisen määritelmä _____	70
2.3.2	Saamelaiskäräjien yleinen toimivalta ja tehtävät _____	70
2.3.3	Neuvotteluvollisuus _____	70
2.3.4	Saamelaiskäräjien kokoonpano _____	71
2.3.5	Saamelaiskäräjien toimielimet ja toiminta _____	72
2.3.6	Toimivallan siirto _____	72
2.3.7	Vaalilautakunta _____	73
2.3.8	Ehdokasasettelu ja vaalien tuloksen määräytyminen _____	73
2.3.9	Äänestäminen _____	74
2.3.10	Muutoksenhaku _____	74
2.3.11	Kirjanpito ja tilintarkastus _____	75
2.3.12	Tarkemmat säännökset ja määräykset _____	75
2.3.13	Rikosoikeudellinen virkavastuu _____	75
3	Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset _____	76
3.1	Tavoitteet _____	76
3.2	Saamelainen _____	76
3.3	Vaalilautakunta _____	77
3.4	Saamelaiskäräjien kokoonpano _____	77
3.5	Ehdokasasettelu _____	78
3.6	Äänestäminen _____	78
3.7	Saamelaiskäräjien toimivalta ja tehtävät _____	78
3.8	Aloiteoikeus _____	79
3.9	Yhteistoimintavelvoite _____	79
3.10	Saamelaiskäräjien toiminta _____	80
3.11	Virkavastuu _____	81
3.12	Muutoksenhaku _____	81

3.13	Tarkemmat säännökset ja määräykset	81
4	Eesityksen vaikutukset	82
4.1	Vaikutukset yksilön asemaan	82
4.2	Vaikutukset saamelaiskäräjien asemaan ja toimintaan	82
4.3	Vaikutukset eduskunnan toimintaan	83
4.4	Vaikutukset viranomaisten toimintaan	83
4.5	Taloudelliset vaikutukset	83
5	Asian valmistelu	85
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	86
6	Lakiehdotusten perustelut	86
6.1	Laki saamelaiskäräjistä	86
6.2	Rikoslaki	105
6.3	Tarkemmat säännökset ja määräykset	106
7	Voimaantulo	107
8	Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	108
	LAKIEHDOTUKSET	111
	RINNAKKAISTEKSTIT	121
	LAGFÖRSLAG	148
	RINNAKKAISTEKSTIT, POHJOISSAAME	158
	LAKIEHDOTUKSET, INARINSAAME – LAHÂÄVTUTTÂSAH	185

TIIVISTELMÄ

Työryhmän tehtävä

Saamelaisilla on perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään. Perustuslain 17 §:n 3 momentissa turvataan saamelaisille alkuperäiskansana oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Tarkemmin saamelaisten kulttuuri-itsehallinnosta säädetään saamelaiskäräjistä annetussa laissa (saamelaiskäräjälaki, 974/1995), joka tuli voimaan 1.1.1996. Laissa säädetään saamelaiskäräjistä, jonka jäsenet saamelaiset valitsevat keskuudestaan saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon kuuluvia tehtäviä varten. Saamelaiskäräjälaki sisältää säännöksiä saamelaiskäräjien vaaleista samoin kuin käräjien kokoonpanosta, tehtävistä ja toimivallasta, saamelaiskäräjien toimikaudesta, toimielimistä ja toiminnasta. Laissa on säännökset myös saamelaiskäräjävaaleissa äänioikeutetun saamelaisen määritelmästä ja saamelaisten kotiseutualueesta samoin kuin viranomaisten velvollisuudesta neuvotella saamelaiskäräjien kanssa. Lisäksi laissa on erinäisiä säännöksiä esimerkiksi saamelaiskäräjien henkilöstöstä, muutoksenhausta saamelaiskäräjien päätökseen samoin kuin kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä kehitetään. Saamelaiskäräjälain voimaantulosta on kulunut lähes 20 vuotta. Koska lain toimivuutta ja ajanmukaisuutta on kaiken kaikkiaan ollut syytä arvioida, asetti oikeusministeriö työryhmän valmistelemaan asiaa.

Työryhmän tehtävänä on toimeksiannon mukaan ollut selvittää saamelaiskäräjistä annetun lain muutostarpeita ja valmistella ehdotus lain tarkistamiseksi tarvittavilta osin. Työryhmän työn pohjana on ollut oikeusministeriön toimeksiannosta keväällä 2012 laadittu selvitys saamelaiskäräjälain muutostarpeista samoin kuin saamelaiskäräjien alustava kannanotto saamelaiskäräjälain kiireellisimmistä muutostarpeista. Maa- ja vesioikeuksiin liittyvät asiat eivät kuuluneet työryhmän toimeksiantoon.

Työryhmä on arvioinut saamelaiskäräjälain nykyistä sääntelyä erityisesti saamelaisen määritelmästä, saamelaiskäräjien vaalijärjestelmästä, saamelaiskäräjien tehtävistä ja toimivallasta, saamelaiskäräjien päätöksenteosta ja muutoksenhausta käräjien päätöksiin, lain ja saamelaiskäräjien työjärjestyksen välisistä suhteista, viranomaisten neuvotteluvaihtoehdoista sekä kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta. Työryhmä on ottanut huomioon alkuperäiskansoja koskevan kansainvälisen oikeuden kehityksen. Työryhmä on laatinut ehdotuksensa lain kehittämiseksi hallituksen esityksen muotoon.

Saamelaiskäräjälain tarkistamisen pääasialliset tavoitteet

Työryhmän tarkistusehdotusten yleisenä tavoitteena on parantaa saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä. Saamelaiskäräjälain sääntelyä viranomaisten velvollisuudesta ja saamelaiskäräjien tehtävästä neuvotella saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin vaikuttavista toimenpiteistä ehdotetaan tarkistettavaksi viranomaisten ja saamelaiskäräjien yhteistyötä aiempaa painottavammaksi. Tarkoituksena on kehittää saamelaiskäräjien vaalijärjestelmää suhteellisen vaalitavan suuntaan sekä äänioikeutettujen alueellista jakautumista paremmin huomioon ottavaksi. Tarkoituksena on myös ottaa käyttöön aloiteoikeus uutena kansalaistason vaikuttamisen keinona. Tavoitteena on tarkistaa sääntelyä saamelaiskäräjien toimielinrakenteista saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon kehittämisen kannalta toimivammiksi samoin kuin toimielinten valta- ja vastuusuhteiden näkökulmasta selkeämmiksi. Lisäksi tarkoituksena on nykyaikaistaa joiltakin osin jo vanhentuneeksi käynnyttä sääntelyä. Edelleen tavoitteena on tarkistaa saamelaisen määritelmää niin, että henkilöä ei pidettäisi saamelaisena pelkästään maa-, veronkanto- tai henkikirjamerkintöjen perusteella ja että määritelmässä toisaalta otettaisiin nykyistä paremmin huomioon saamelaisen alkuperäiskansan henkisen ja aineellisen kulttuurin moninaisuus.

Työryhmän keskeiset ehdotukset

Saamelainen

Saamelaiskäräjälain säännöstä saamelaisen määritelmästä ehdotetaan tarkistettavaksi. Säännös sisältäisi voimassa olevan lain tapaan subjektiivisen kriteerin lisäksi myös objektiivisia perusteita. Saamelaisena tarkoitettaisiin ehdotuksen mukaan henkilöä, joka pitää itseään saamelaisena, edellyttäen että hän itse tai ainakin yksi hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on sukuyhteisössään oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään tai että hän on omaksunut sukuyhteisössään saamelaiskulttuurin ja ylläpitänyt yhteyttä siihen tai että ainakin yksi hänen vanhemmistaan on merkitty tai olisi voitu nyt ehdotettavan lain mukaan merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa.

Laissa ei siten enää pidettäisi henkilöä saamelaisena pelkästään sillä perusteella, että hän on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi maa-, veronkanto- tai henkikirjassa. Ehdotuksessa on toisaalta otettu huomioon saamelaisten alkuperäiskansana harjoittaman kulttuurin moninaisuus, eri saamen kielet samoin kuin saamelaiskulttuurin harjoittamisen erilaiset tavat ja muodot.

Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi maininta, jonka mukaan saamelaiskäräjät käsittelee hakemukset saamelaisten ottamiseksi vaaliluetteloon ja ilmoitukset vaaliluettelosta poistamiseksi. Maininnan tarkoituksena on tuoda esiin saamelaisten ryhmähyväksynnän merkitys.

Vaalilautakunta

Saamelaiskäräjien vaalilautakunta toimeenpanee saamelaiskäräjien vaalit ja laatii siihen liittyen vaaliluettelon äänioikeutetuista. Vaalilautakunta päättää hakemuksesta saamelaisen merkitsemisestä vaaliluettelon. Tämän tehtävän periaatteellisen merkityksen vuoksi on tärkeää, että Suomessa puhuttavat eri saamen kielet ja kulttuurimuodot tulevat vaalilautakunnassa edustetuiksi. Tästä ehdotetaan lakiin otettavaksi nimenomainen maininta. Lisäksi vaalilautakunnan kokoonpanoa ehdotetaan laajennettavaksi niin, että vaalilautakuntaan kuuluisi puheenjohtajan lisäksi kuusi jäsentä nykyisen neljän asemesta.

Nykyisin vaalilautakunta käsittelee hakemuksia vaaliluettelon ottamiseksi vain vaalivuosina. Vaaliluettelon hakeutumista pyritään ehdotuksessa helpottamaan. Lakiin ehdotetaan sen vuoksi otettavaksi säännös, jonka mukaan vaalilautakunnan on käsiteltävä hakemukset vaaliluettelon ottamiseksi ja ilmoitukset luettelosta poistamiseksi ilman aiheutonta viivytystä. Hakemusten käsittely muuttuisi siten jatkuvaluonteiseksi.

Saamelaiskäräjien kokoonpano

Saamelaiskäräjille ehdotetaan valittavaksi nykyisen 21 jäsenen asemesta 25 jäsentä. Varajäseniä valittaisiin viisi.

Lain sääntelyä kuntakiintiöistä ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että kiintiöt vastaisivat nykyistä paremmin saamelaisten kotiseutualueen kunnissa asuvien äänioikeutettujen saamelaisten lukumäärää. Kotiseutualueen kunnista valittaisiin ehdotuksen mukaan vähintään viisi jäsentä Inarin kunnasta, neljä jäsentä Utsjoen kunnasta, kolme jäsentä Enontekiön kunnasta ja kaksi jäsentä Sodankylän kunnan Lapin paliskunnan alueelta ja yksi varajäsen kustakin mainitusta kunnasta. Lisäksi yksi jäsen ja varajäsen valittaisiin saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelta.

Ehdokasasettelu

Ehdokkaan saamelaiskäräjien vaaleihin saisi asettaa vähintään kymmenen äänioikeutetun perustama valitsijayhdistys. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös valitsijayhdistysten mahdollisuudesta muodostaa yhteislistoja. Siten esimerkiksi samoihin tavoitteisiin pyrkivien ehdokkaiden valitsijayhdistykset voisivat muodostaa yhteislistan ja saada lisään kuuluvien ehdokkaiden äänimäärät luetuiksi yhteislistan hyväksi.

Äänestäminen

Äänioikeutettujen mahdollisuutta äänestää saamelaiskäräjien vaaleissa pyritään helpottamaan. Työryhmä ehdottaa, että äänestysasiakirjojen postilähetyksestä vaalilautakunnalle ei enää vastaisuudessa olisi tarpeen toimittaa kirjattuna lähetyksenä. Lisäksi sääntelyä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että asiakirjat voisi palauttaa paitsi vaalilautakunnan toimistoon, myös vaalilautakunnan ilmoittamiin paikkoihin. Tällainen muu paikka voisi olla esimerkiksi kiertävä äänestysbussi. Tämä helpottaisi niiden saamelaisten äänioikeuden käyttämistä, jotka asuvat kaukana kiinteistä äänestyspaikoista.

Saamelaiskäräjien toimivalta ja tehtävät

Sääntelyä saamelaiskäräjien toimivallasta ja tehtävistä ehdotetaan täydennettäväksi maininnalla käräjien tehtävästä edistää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteutumista. Tarkoitus on tällä tavoin ilmentää sitä, että saamelaiskäräjille kuuluu saamelaisten kulttuuri-itsehallinnosta huolehtivana toimielimenä myös saamelaiskulttuurin ja alkuperäiskansaoikeuksien aktiiviseen edistämiseen tähtäviä tehtäviä. Lakiin ehdotetaan myös lisättäväksi säännös saamelaiskulttuurin keskeisistä piirteistä.

Saamelaiskäräjien toimivallasta päättää sen tehtäviin kuuluvista asioista säädettäisiin vastaisuudessa erikseen. Työryhmä korostaa, että on tärkeää jatkaa työtä erityislainsäädännön kehittämiseksi saamelaiskäräjien asemaa vahvistavaan suuntaan.

Työryhmä ehdottaa, että saamelaiskäräjät laatisi vastaisuudessa vuosittaisen kertomuksen suoraan eduskunnalle eikä enää valtioneuvostolle hallituksen kertomuksen laatimista varten. Eduskunnalle tarjoutuisi tällä tavoin nykyistä keskitetympi mahdollisuus arvioida saamelaisia koskevien asioiden tilaa ja kehitystä. Ehdotus myös korostaa saamelaiskäräjien asemaa itsehallintoelimenä.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi saamelaiskäräjien kokouksen toimivaltaa koskeva säännös siitä, että käräjien kokous päättää periaatteellisesti merkittävistä ja laajakantoisista asioista, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu. Ehdotus vastaa saamelaiskäräjien työjärjestyksen nykyistä sääntelyä asiasta. Säännöksen tarkoituksena on korostaa saamelaiskäräjien kokouksen asemaa saamelaisten ylimpänä edustus- ja päätöksentekuelimeinä.

Aloiteoikeus

Työryhmä ehdottaa lakiin lisättäväksi uuden säännöksen vähintään sadanviidenkymmenen äänioikeutetun saamelaisen oikeudesta tehdä saamelaiskäräjille aloite käräjien tehtäviin kuuluvissa asioissa. Aloiteoikeus olisi uusi kansalaistason vaikuttamisen muoto saamelaiskäräjien toiminnassa.

Yhteistoimintavelvoite

Saamelaiskäräjälain sääntelyä viranomaisten velvollisuudesta ja saamelaiskäräjien tehtävästä neuvotella saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin vaikuttavista toimenpiteistä ehdotetaan tarkistettavaksi viranomaisten ja saamelaiskäräjien yhteistyötä aiempaa painottavammaksi.

Ehdotuksen mukaan viranomaiset ja julkista hallintotehtävää hoitavat neuvottelevat yhteisymmärrykseen pyrkien saamelaiskäräjien kanssa saamelaisten kotiseutualueella toteutettavista ja vaikutuksiltaan sinne ulottuvista sekä muista erityisesti saamen kieleen tai kulttuuriin taikka saamelaisten asemaan ja oikeuksiin alkuperäiskansana vaikuttavista merkittävistä toimenpiteistä. Tässä tarkoituksessa viranomaiset varaavat saamelaiskäräjille oikea-aikaisen mahdollisuuden osallistua toimenpiteiden valmisteluun.

Ehdotus laajentaisi neuvotteluvollisuuden piiriin kuuluvien asioiden alaa. Neuvottelut olisi ehdotuksen mukaan käytävä kaikista sellaisista merkittävistä toimenpiteistä, jotka vaikuttavat erityisesti saamen kieleen tai kulttuuriin taikka saamelaisten asemaan tai oikeuksiin alkuperäiskansana siitä riippumatta, ulottuvatko toimenpiteen välittömät vaikutukset saamelaisten kotiseutualueelle. Tällaisia voivat olla esimerkiksi saamen kieleen liittyvät toimenpiteet.

Neuvotteluista tulisi ehdotuksen mukaan laatia pöytäkirja. Viranomaisten ja niiden toimivaltaan kuuluvien asioiden moninaisuuden vuoksi laissa ei ehdoteta säädettäväksi neuvottelujen muista muotovaatimuksista.

Viranomaisten nykyiset käytännöt neuvotella saamelaiskäräjien kanssa vaihtelevat. Viranomaisten keskuudessa on myös ollut eri käsityksiä neuvotteluvollisuuden piiriin kuuluvista asioista samoin kuin neuvottelujen luonteesta ja merkityksestä. Työryhmän mielestä valtioneuvoston piirissä onkin aiheellista tehostaa tiedottamista tästä velvollisuudesta ja kokemuksiin perustuvista hyvistä käytännöistä velvollisuuden täyttämiseksi. Viranomaisten käyttöön on syytä laatia asiasta ohjeet.

Saamelaiskäräjien toiminta

Saamelaiskäräjien kokouksen puheenjohtajasta ehdotetaan käytettävän nimikettä puhemies. Puhemiehen ja käräjien hallituksen puheenjohtajan tehtävät ehdotetaan eriytettäväksi toisistaan. Vastaisuudessa hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ei voisi toimia puhemiehenä eikä varapuhemiehenä. Tarkoituksena on selkeyttää käräjien kokouksen ja hallituksen valta- ja vastuusuhteita. Tehtävien tällainen eriyttäminen ilmentäisi osaltaan saamelaiskäräjien kokouksen asemaa saamelaisten ylimpänä edustus- ja päätöksentekuelimenä sekä hallituksen asemaa ennen muuta asioita käräjien kokoukselle valmistelevana ja kokouksen päätöksiä täytäntöönpanevana toimielimenä. Tavoitteena on myös lisätä hallituksen puheenjohtajan mahdollisuuksia keskittyä tehtäväänsä hallituksen työn päätoimisena johtajana. Lisäksi ehdotetaan, että sama henkilö voitaisiin valita hallituksen puheenjohtajaksi enintään kolmeksi perättäiseksi toimikaudeksi.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös saamelaiskäräjien mahdollisuudesta määrätä työjärjestyksessä, että käräjien toimielimen kokoukseen voi osallistua teknisen tiedonvälitystavan avulla. Tarkoituksena on tällä tavoin helpottaa saamelaiskäräjien toimielinten käytännön toimintaa ja vähentää matkustamiseen liittyviä kustannuksia.

Virkavastuu

Rikoslain säännöksiä virkarikoksista ehdotetaan täydennettäväksi niin, että saamelaiskäräjien palveluksessa oleva samoin kuin saamelaiskäräjien luottamustehtävässä oleva henkilö kuuluisi vastaisuudessa rikoslain virkavastuuta koskevan sääntelyn piiriin.

Muutoksenhaku

Työryhmä ehdottaa tarkistettavaksi säännöksiä muutoksenhausta saamelaiskäräjien toimielinten päätöksiin.

Saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen saisi ehdotetun pääsäännön mukaan vaatia oikaisua käräjien kokoukselta. Saamelaiskäräjien lautakunnan ja muun toimielimen päätökseen taas oikaisua saisi hakea käräjien hallitukselta. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen saa ehdotuksen mukaan hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Vaalilautakunnan päätöksestä henkilön hakemukseen tulla saamelaisena merkityksi vaaliluetteloon samoin kuin lautakunnan päätökseen vaaliluettelosta poistamista koskevassa asiassa saisi vastaisuudessa vaatia oikaisua saamelaiskäräjien kokoukselta. Kokouksen päätökseen taas saisi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Saamelaiskäräjien itsehallinnollisen aseman vuoksi työryhmä ehdottaa, että saamelaiskäräjiä koskeva sääntely toteutetaan pääsääntöisesti lailla ja saamelaiskäräjien itsensä hyväksymällä työjärjestyksellä. Saamelaiskäräjien vaalien teknisluonteinen sääntely olisi sen sijaan vastaisuudessakin asianmukaista antaa oikeusministeriön asetuksella.

SAMMANDRAG

Arbetsgruppens uppdrag

Enligt 121 § 4 mom. i grundlagen har samerna inom sitt hembygdsområde språklig och kulturell autonomi enligt vad som bestäms i lag. I 17 § i grundlagen föreskrivs att samerna såsom urfolk har rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur.

Närmare bestämmelser om samernas kulturella autonomi finns i sametingslagen (974/1995) som trädde i kraft den 1 januari 1996. Enligt sametingslagen ska samerna för skötseln av ärenden som hör till den kulturella autonomin genom val som förrättas bland dem välja ett sameting. I sametingslagen ingår bestämmelser om val till sametinget, om tingets sammansättning, uppgifter och behörighet samt om tingets mandattid, organ och verksamhet. I lagen ingår också bestämmelser om vem som har rätt att rösta vid val till sametinget, om samernas hembygdsområde och om myndigheternas plikt att förhandla med sametinget. I lagen finns därtill särskilda bestämmelser som gäller bland annat sametingets personal, sökande av ändring i sametingets beslut samt sametingets bokföring och revision.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering ska samernas kulturella autonomi och sametingets verksamhetsförutsättningar utvecklas. Sametingslagen trädde i kraft för nästan 20 år sedan. Eftersom det finns behov att bedöma hur lagen fungerar och hur tidsenlig den är, har justitieministeriet tillsatt en arbetsgrupp för att utreda dessa frågor.

Arbetsgruppen har till uppgift att utreda behoven av ändringar i sametingslagen och utarbeta ett förslag till revidering av lagen till den del det behövs. Arbetet grundar sig på den utredning om behoven av ändringar i sametingslagen, som gjordes på uppdrag av justitieministeriet på våren 2012, samt på sametingets preliminära ställningstagande om de mest akuta ändringsbehoven i sametingslagen. Ärenden som gäller rätten till användning av mark- och vattenområden ingår inte i arbetsgruppens uppdrag.

Arbetsgruppen har bedömt särskilt de bestämmelser i den gällande sametingslagen som gäller samedefinitionen, valsystelet vid val till sametinget, sametingets uppgifter och behörighet, sametingets beslutsfattande, sökande av ändring i sametingets beslut, förhållandet mellan sametingslagen och arbetsordningen för sametinget, myndigheternas förhandlingsplikt samt sametingets bokföring och revision. Också utvecklingen i internationell rätt beträffande urfolk har beaktats. Arbetsgruppens utvecklingsförslag är avfattat i form av en regeringsproposition.

De viktigaste målen med revideringen av sametingslagen

Det allmänna syftet med arbetsgruppens utvecklingsförslag är att förbättra verksamhetsförutsättningarna för samernas kulturella autonomi och sametinget. Det föreslås att bestämmelserna om myndigheternas skyldighet och sametingets uppgift att förhandla om åtgärder som kan inverka på samernas rättigheter såsom urfolk ändras så att de mer än för närvarande betonar samarbetet mellan myndigheterna och sametinget. Avsikten är att utveckla valsystemet vid val till sametinget i riktning mot det proportionella valsättet och så att det bättre beaktar de röstberättigades regionala fördelning. Syftet är också att införa initiativrätt för samer som ett nytt sätt att påverka på medborgarnivå. Bestämmelserna om strukturerna för sametingets organ ska ses över så att de bättre än för närvarande stöder utvecklingen av samernas kulturella autonomi och så att de är tydligare med tanke på makt- och ansvarsfördelningen mellan de olika organen. Därtill ska vissa delvis föråldrade bestämmelser moderniseras. Revideringen syftar också till att ändra samedefinitionen så att bedömningen av om en person avses vara same inte enbart grundar sig på anteckningarna i jordeböckerna eller uppbörds- och mantalslängderna och att man i definitionen bättre än för närvarande beaktar mångfalden av samernas andliga och materiella kultur.

Arbetsgruppens viktigaste förslag

Same

Det föreslås att samedefinitionen i sametingslagen ändras. Bestämmelsen ska på samma sätt som för närvarande innehålla både subjektiva och objektiva kriterier. Enligt förslaget ska med same avses den som anser sig vara same, förutsatt att han eller hon själv eller åtminstone någon av hans eller hennes föräldrar eller far- eller morföräldrar har lärt sig samiska som första språk eller att han eller hon har tillägnat sig samekulturen via sin släkt och upprätthållit sin kontakt med denna kultur eller att åtminstone någondera av hans eller hennes föräldrar har antecknats eller enligt den nu föreslagna lagen hade kunnat antecknas som röstberättigad vid val av delegationen för sameärenden eller sametinget.

Enligt lagen ska en person inte anses vara same enbart på den grund att han eller hon är efterkommande till en sådan person som har antecknats som en fjäll-, skogs- eller fiskelapp i jordeböckerna eller uppbörds- och mantalslängderna. I förslaget har man beaktat mångfalden av samekulturen och de olika samiska språken, men också de olika sätten att tillägna sig samekulturen.

Enligt förslaget ska det i bestämmelsen därtill nämnas att sametinget behandlar samernas ansökan om att bli upptagen i vallängden eller anmälan om att man inte längre önskar finnas upptagen i vallängden. Syftet med detta är att lyfta fram betydelsen av gruppens godkännande.

Valnämnden

Sametingets valnämnd anordnar valet till sametinget och upprättar en vallängd över dem som är röstberättigade vid valet. Valnämnden avgör om en begäran om upptagning i vallängden kan godkännas. Eftersom denna uppgift är av principiell betydelse är det viktigt att de olika samiska språken som talas i Finland samt de olika formerna av samekulturen är representerade i valnämnden. Det föreslås att detta uttryckligen nämns i lagen. Därtill föreslås det att valnämndens sammansättning utvidgas så att det till valnämnden utöver ordföranden ska höra sex ledamöter i stället för nuvarande fyra.

För närvarande behandlar valnämnden begäran om upptagning i vallängden enbart under valåren. Det strävas efter att förenkla förfarandet för begäran om upptagning i vallängden och därför föreslås det att i lagen intas en bestämmelse enligt vilken valnämnden ska behandla begäran om upptagning i vallängden och anmälan om att man inte längre önskar finnas upptagen i vallängden utan ogrundat dröjsmål. På detta sätt skulle behandlingen av ansökan bli ett kontinuerligt förfarande.

Sametingets sammansättning

Det föreslås att det till sametinget ska utses 25 ledamöter i stället för nuvarande 21 ledamöter. För dessa skulle utses fem ersättare.

Det föreslås att lagens bestämmelser om kommunkvoter ändras så att kvoterna bättre än för närvarande motsvarar antalet röstberättigade samer som bor i kommunerna inom samernas hembygdsområde. Inom samernas hembygdsområde ska enligt förslaget utses minst fem ledamöter från Enare kommun, fyra från Utsjoki kommun, tre från Enontekis kommun och två från Lapplands renbeteslags område i Sodankylä kommun samt en ersättare från var och en av dessa kommuner. Därtill ska det utses en ledamot och en ersättare som är bosatta utanför samernas hembygdsområde.

Kandidatuppställning

En kandidat i val till sametinget ska enligt förslaget kunna ställas upp av en valmansförening som bildats av minst tio röstberättigade. Det föreslås att i lagen intas en ny bestämmelse om att valmansföreningarna kan bilda gemensamma listor. På detta sätt kan valmansföreningarna för kandidater med liknande målsättningar bilda en gemensam lista, varvid röstetalen för kandidaterna räknas den gemensamma listan till godo.

Röstning

Det strävas efter att göra det lättare för röstberättigade att rösta vid val till sametinget. Arbetsgruppen föreslår att röstningshandlingarna inte längre behöver postas till valnämnden som rekommenderad försändelse. Därtill föreslås att lagen kompletteras med en bestämmelse om att handlingarna kan returneras antingen till valnämndens byrå eller till något annat ställe som valnämnden bestämmer. Ett sådant annat ställe kan vara till exempel en ambulerande röstningsbuss. Detta skulle förbättra röstningsmöjligheterna för sådana samer som bor långt ifrån röstningsställena.

Sametingets behörighet och uppgifter

Det föreslås att bestämmelserna om sametingets behörighet och uppgifter kompletteras genom att nämna sametingets uppgift att främja förverkligandet av samernas rättigheter som ett urfolk. På detta sätt strävas det efter att framhäva att sametinget, som utses för skötseln av ärenden som hör till samernas kulturella autonomi, även har i uppgift att aktivt främja samekulturen och förverkligandet av samernas rättigheter som ett urfolk. Dessutom föreslås det att i lagen intas en bestämmelse om de mest centrala särdragen i samekulturen.

Om sametingets behörighet att fatta beslut i ärenden som hör till dess uppgifter ska fortsättningsvis föreskrivas särskilt. Arbetsgruppen betonar att det är viktigt att fortsätta arbetet för att utveckla speciallagstiftningen för att stärka sametingets ställning.

Arbetsgruppen föreslår att sametinget i fortsättningen avger den årliga berättelsen direkt till riksdagen i stället för statsrådet som en del av regeringens berättelse. Riksdagen skulle på detta sätt ha bättre möjligheter än förut att bedöma läget med ärenden som gäller samerna och utvecklingen i dessa ärenden. Förslaget framhäver också sametingets ställning som självstyrelseorgan.

Ytterligare föreslås det att i lagen intas en bestämmelse om behörigheten av sametingets sammanträde. Enligt denna bestämmelse ska sametingets sammanträde fatta beslut om vittsyftande och principiellt viktiga ärenden, om inte något annat följer av ärendets brådskande natur. En motsvarande bestämmelse ingår redan nu i sametingets arbetsordning. Syftet med bestämmelsen är att framhäva ställningen av sametingets sammanträde som samernas högsta representativa organ för beslutsfattande.

Initiativrätt

Arbetsgruppen föreslår att det i lagen intas en ny bestämmelse om att minst hundrafemtio röstberättigade samer har rätt att komma med initiativ till sametinget i frågor som hör till sametingets uppgifter. Rätten att komma med initiativ ska vara ett nytt sätt att påverka sametingets verksamhet på medborgarnivå.

Samarbetsskyldighet

Det föreslås att bestämmelserna om myndigheternas skyldighet och sametingets uppgift att förhandla om åtgärder som kan inverka på samernas rättigheter såsom urfolk ändras så att de mer än för närvarande betonar samarbetet mellan myndigheterna och sametinget.

Enligt förslaget ska myndigheterna och de som sköter en offentlig förvaltningsuppgift förhandla med sametinget för att uppnå samförstånd om alla betydande åtgärder, som genomförs inom samernas hembygdsområde och vars verkningar utsträcker sig till det samt andra åtgärder som på ett särskilt sätt kan inverka på det samiska språket, den samiska kulturen eller samernas ställning och rättigheter som ett urfolk. I detta syfte ska myndigheterna bereda sametinget ett tidsmässigt lämpligt tillfälle att delta i beredningen av sådana åtgärder.

Enligt den föreslagna ändringen skulle förhandlingsplikten omfatta fler ärenden än förut. Förhandlingsplikten ska enligt förslaget gälla alla sådana viktiga åtgärder som på ett särskilt sätt kan inverka på det samiska språket, den samiska kulturen eller samernas ställning och rättigheter som ett urfolk oberoende av om åtgärdens direkta verkningar utsträcker sig till samernas hembygdsområde eller inte. Sådana kan vara exempelvis åtgärder som gäller det samiska språket.

Enligt förslaget ska det föras protokoll över förhandlingarna. Eftersom förhandlingsplikten gäller en bred rad olika myndigheter och ärenden föreslås inga andra formkrav för förhandlingarna.

För närvarande tillämpar myndigheterna varierande praxis när det gäller förhandlingar med sametinget. Myndigheterna har också haft olika uppfattningar om vilka ärenden som omfattas av förhandlingsplikten samt om förhandlingens natur och betydelse. Arbetsgruppen anser att det är skäl att inom statsrådet öka informationen om denna plikt och om goda praxis för att uppfylla plikten. Det bör utarbetas anvisningar för myndigheterna beträffande detta.

Sametingets verksamhet

Det föreslås att ordföranden för sametingets sammanträde ska kallas talman. Det föreslås att uppgifterna för talmannen och ordföranden för sametingets styrelse skiljs åt. I fortsättningen ska styrelsens ordförande och vice ordförande inte längre kunna fungera som talman eller vice talman. Syftet är att klargöra makt- och ansvarsfördelningen mellan sametingets sammanträde och sametingets styrelse. Att uppgifterna skiljs åt syftar till att betona å ena sidan sametingets sammanträdes ställning som samernas högsta representativa organ för beslutsfattande och å andra sidan sametingets styrelses ställning som ett organ som bereder ärenden för sametingets sammanträde och verkställer sammanträdet beslut. Syftet är att ge styrelsens ordförande bättre möjligheter att koncentrera sig på sin uppgift som den huvudsakliga ledaren av styrelsens arbete. Ytterligare fö-

reslås att samma person kan utses till styrelsens ordförande för högst tre mandatperioder i följd.

Det föreslås att i lagen intas en bestämmelse om att sametinget i arbetsordningen kan bestämma om möjligheten att delta i sammanträdena av sametingets organ via lämplig teknisk dataöverföring. Detta syftar till att underlätta organens praktiska verksamhet och minska resekostnaderna.

Tjänsteansvar

Det föreslås att bestämmelserna i strafflagen om tjänstebrott kompletteras så att en person som anställts av sametinget samt en person som sköter ett förtroendeuppdrag vid sametinget ska omfattas av strafflagens bestämmelser om tjänstebrott.

Sökande av ändring

Arbetsgruppen föreslår ändringar i bestämmelserna om sökande av ändring i beslut som fattats av sametingets organ.

Enligt den föreslagna huvudregeln får omprövning av ett beslut av sametingets styrelse begäras hos sametingets sammanträde. Omprövning av ett beslut av sametingets nämnd eller ett annat organ som tillsatts av tinget får begäras av sametingets styrelse. Ett beslut som meddelats med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Besvär över förvaltningsdomstolens beslut får enligt förslaget anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Det föreslås att omprövning av valnämndens beslut i ett ärende som gäller ansökan om att bli upptagen i vallängden eller anmälan om att man inte längre önskar finnas upptagen i vallängden i fortsättningen får begäras av sametingets sammanträde. I ett beslut av sametingets sammanträde får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen.

Närmare bestämmelser

På grund av sametingets ställning som självstyrelseorgan föreslår arbetsgruppen att bestämmelserna om sametinget i huvudsak ska ingå i lag och i arbetsordningen för sametinget. De tekniska bestämmelserna om val till sametinget ska dock även i fortsättningen utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

ČOAHKKÁIGEASSU

Bargojoavkku bargu

Sámiin lea vuodđolága 121 §:a 4 momeantta mielde sámiid ruovttuguovllus giela ja kultuvrra guoski iešráđđen dan mielde go lágain ásahuvvo. Vuodđolága 17 §:a 3 momeanttas sihkkarasto sámiide eamiálbmogin vuoigatvuohta doalahit ja ovddidit iežaset giela ja kultuvrra.

Dárkilabbot sámiid kulturiešráđdemis ásahuvvo sámedikkis addojuvvon lágas (sámediggeláhka, 974/1995), mii bođii fápmui 1.1.1996. Lágas ásahuvvo sámedikkis, man lahtuid sámit válljejit gaskavuodas sámiid kulturiešráđdemii gulavaš bargguid várás. Sámediggeláhka sisttisoallá njuolggadusaid sámedikki válggain nugo maiddá sámedikki čoačkáibijus, bargguin ja doaibmaválddis, sámedikki doaibmabajis, doaibmaorgánain ja doaimmas. Lágas leat njuolggadusat maiddá sámediggeválggain jietnavuoigadahtton sápmelačča meroštallamis ja sámiid ruovttuguovllus nugo maiddá virgeoapmahaččaid geatnegasvuodas ráđđádallat sámedikkiin. Lassin lágas leat sierranas njuolggadusat ovdamearkan sámedikki bargoveagas, nuppástusohcamis sámedikki mearrádussii nugo maiddá rehketdoalus ja ruhtadoalldárkkisteamis.

Oaiveministtar Jyrki Katainen ráđdehusa ráđdehusprográmma mielde sámiid kulturiešráđdema ja sámedikki doaibmaneavttut ovddiduvvojit. Sámediggelága fápmuiboahtimis lea gollan measta 20 jage. Go lága doaibmevašvuoda ja áigequovdilvuoda leamaš oppalohkáii sivva árvvoštallat, ásahii vuoigatvuohtaministeriija bargujoavkku válmmaštallat ášši.

Bargojoavkku bargun leamaš bargogohččosa mielde čielggadit sámedikkis addon lága nuppástusdárbbuid ja válmmaštallat evttohusa lága dárkkisteapmin dárbblaš osiin. Bargojoavkku barggu vuodđun leamaš vuoigatvuohtaministeriija bargogohččosis gidđat 2012 ráhkaduvvon čielggadeapmi sámediggelága nuppástusdárbbuin nugo maiddá sámedikki álgomuttu bealiváldin sámediggelága hohpoleamos nuppástusdárbbuin. Eana- ja čáhcevuogitvuodaide gulavaš áššit eai gullan bargujoavkku bargogohččosis.

Bargojoavku lea árvvoštallan sámediggelága dálá muddema erenomážit sápmelačča meroštallamis, sámedikki válgavuogádagas, sámedikki bargguin ja doaibmaválddis, sámedikki mearrádusbargamis ja nuppástusohcamis sámedikki mearrádusaide, lága ja sámedikki bargoortnega gaskavuodain, virgeoapmahaččaid ráđđádallangeatnegasvuodas sihke rehketdoalus ja ruhtadoalldárkkisteamis. Bargojoavku lea váldán vuhtii eamiálbmogiid guoski riikkaidgaskasaš vuoigatvuođa ovdáneami. Bargojoavku lea ráhkadan evttohusa lága ovddideapmin ráđdehusa evttohusa hápmái.

Sámediggelága dárkkisteami váldoulbmilat

Bargojoavkku dárkkistusevttohusaid almmolaš ulbmilin lea buoridit sámiid kulturiešráđđema ja sámedikki doaibmaneavttuid. Dárkkuhussan lea ovddidit sámedikki válgavuogádaga gorálaš válgavuogi guvlui sihke jietnavuoigadahtton olbmuid guovlluid mielde juohkašumi buorebut vuhtii váldin. Sámediggelága mudden, mii guoská virgeoapmahaččaid geatnegasvuoda ja sámedikki barggu ráđđádallat sámiid eamiálbmotvuoigatvuođaide váikkuheaddji doaibmabijuin, evttohuvvo dárkkistuvvot virgeoapmahaččaid ja sámedikki ovttasbarggu eanet deattuheadjain. Dárkkuhussan lea maiddái váldit geavahussii álggavuoigatvuođa ođđa álbmotdási váikkuheami vuohkin. Ulbmilin lea dárkkistit muddema sámedikki doaibmaorgánaráhkadusain sámiid kulturiešráđđema ovddideami dáfus eanet doaibmilabbon nugo maiddái doaibmaorgána-id válde- ja vástuugaskavuodaaid perspektiivvas čielgasabbon. Lassin dárkkuhussan lea ođadit muhtin osiin juo boarásmuvvan muddema. Ulbmilin lea maiddái dárkkistit sápmelačča meroštallama nu, ahte olmmoš ii dollo sápmelažžan dušše eana-, vearroguoddin- dahje heaggagirjemerkejumiid vuodul ja ahte meroštallamis nuppe dáfus váldošii dálá buorebut vuhtii sámi eamiálbmoga vuoiñjalaš ja ávnnaslaš kultuvrra májggahámatvuohta.

Bargojoavkku guovddáš evttohusat

Sápmelaš

Sámediggelága njuolggadus sápmelačča meroštallamis evttohuvvojit dárkkistuvvot. Njuolggadus sistisdoalašii fámus leahkki lága láhkai subjektiivvalaš kriterá lassin maiddái objektiivvalaš vuodustusaid. Sápmelažžan gehččojuvvošii evttohusa mielde olmmoš, guhte doallá iežas sápmelažžan, dainna eavttuin ahte son ieš dahje goittotge okta su vanhemiin dahje ádjáin ja áhkuin lea sohkaservošis oahppan sámegiela vuosttas giellan dahje ahte son lea oahppan sohkaservošis sámekultuvrra ja doalahan oktavuoda dasa dahje ahte goittotge okta su vanhemiin lea merkejuvvon dahje livčče sáhtán su dál evttohuvvon lága mielde merket jietnavuoigadahtton olmmožin sámi parlameantta dahje sámedikki válggain.

Lágas ii dasto šat dollošii olmmoš sápmelažžan dušše dainna vuodustusain, ahte son lea dakkár olbmo mañisboahti, guhte lea merkejuvvon duottar-, vuovde- dahje guolásteaddjilappalažžan eana-, vearroguoddin- dahje heaggagirjijis. Evttohusas leat nuppe dáfus váldon vuhtii sámiid eamiálbmogin ollašuhhton kultuvrra májggahámatvuohta, sierra sámegielat nugo maiddái sámekultuvrra ollašuhhtima iešguđetlágan vuogit ja hámit.

Njuolggadussii evttohuvvo lasihuvvot máinnašupmi, man mielde sámediggi giedahallá ohcamušaid, mat gusket sápmelaččaid váldima válgalogahallamii ja almmuhusaid, mat gusket válgalogahallamis eretváldima. Máinnašumi dárkkuhussan lea buktit ovdan sámiid joavkodohkkeheami mearkkašumi.

Válgalávdegoddi

Sámedikki válgalávdegoddi ollašuhtá sámedikki válggaid ja ráhkada dasa gulavaš válgalogahallama jietnavuoigadahtton olbmui. Válgalávdegoddi mearrida ohcamuša vuodul sápmelačča merkemis válgalogahallamii. Dán barggu prinsihpalaš mearkkašumi dihtii lea dehalaš, ahte Suomas hállon sierra sámegeilat ja kulturhámit bohtet válgalávdegottis ovddastuvvot. Dán birra evttohuvvo láhkii váldot ovdalis namuhuvvon máinnašupmi. Lassin válgalávdegotti čoahkkáibidju evttohuvvo viiddiduvvot nu, ahte válgalávdegoddaí gulašedje ságajodiheaddji lassin guhtta lahtu dáláža njealji sajis.

Dál válgalávdegoddi giedahallá ohcamušaid válgalogahallamii váldima várás dušše válgajagiin. Válgalogahallamii ohcalepmi geahččaluvvo evttohusas álkidahttot. Láhkii evttohuvvo dan dihtii váldot njuolggadus, man mielde válgalávdegoddi galgá giedahallat ohcamušaid válgalogahallamii váldima várás ja almmuhusaid logahallamis eretváldima várás almmá áššehis ádjáneami. Ohcamušaid giedahallan nuppástuvašii dasto jotkkolažžan.

Sámedikki čoahkkáibidju

Sámediggái evttohuvvo válljejuvvot dálá 21 lahtu sajis 25 lahtu. Várrelahtut válljejuvvošedje vihtta.

Lága mudden gieldadihtomeriin evttohuvvo dárkkistuvvot nu, ahte dihtomearit vástidivčče dálá buorebut sámiid ruovttuguovllu gielddain ássi jietnavuoigadahtton sápmelaččaid lohkuemari. Ruovttuguovllu gielddain válljejuvvošedje evttohusa mielde uhcimustá vihtta lahtu Anára gielddas, njeallje lahtu Ohcejoga gielddas, golbma lahtu Eanodaga gielddas ja guokte lahtu Soađegili gieldda Lappi bálgosa viidodagas ja okta várrelahttu guđege namuhuvvon gielddas. Lassin okta lahttu ja várrelahttu válljejuvvošedje sámiid ruovttuguovllu olggobealde.

Evttohasásaheapmi

Evttohasa sámedikki válggaide oaččošii ásahtit uhcimustá logi jietnavuoigadahtton sápmelačča vuodđudan válljenovttastus. Láhkii evttohuvvo lasihuvvot njuolggadus válljenovttastusaid vejolašvuodas ráhkadit oktasašlisttáid. Dasto ovdamearkan seammá ulbmiliidda figgi evttohasaid válljenovttastusat sáhtášedje ráhkadit oktasašlisttá ja oažžut listái gulavaš evttohasaid jietnameriid lohkkot oktasašlisttá buorin.

Jienasteapmi

Jietnavuoigadahtton sápmelaččaid vejolašvuoda jienastit sámedikki válggain geahččaluvvo álkidahttot. Bargojoavku evttoha, ahte jienastanáššebáhpáriid poastasádehusa válgalávdegoddái ii šat boahttevuodas livčče dárbu lágidity čálihuvvon sáddehusan. Lassin mudden evttohuvvu dievasmahttot nu, ahte áššebáhpáriid sáhtášii máchahit earret válgalávdegotti doaimmahakkii, maiddái válgalávdegotti almmuhan báikkiide. Dákkár eará báiki sáhtášii leat ovdamearkan johtti jienastusbusse. Dát álkidahtášii daid sápmelaččaid jienastanvuogiatvuoda geavaheami, geat ássat guhkkín eret giddes jienastanbáikkiin.

Sámedikki doaimbaváldi ja barggut

Muddema sámedikki doaimbaválddis ja bargguin evttohuvvu dievasmahttot máinnašumiin sámedikki barggus ovddidit sámiid eamiálbmotvuogiatvuodaid ollašuvvama. Dárkkuhussan lea dán láhkai albmanahhtit dan, ahte sámediggái gullet sámiid kulturiešráđdemis fuolaheaddji doaimbmaorgánan maiddái barggut, mat figget aktiivvalaččat ovddidit sáme kultuvrra ja eamiálbmotvuogiatvuodaid. Láhkii evttohuvvu maiddái lasihuvvot njuolggadus sáme kultuvrra guovddáš iešvuodain.

Sámedikki doaimbaválddis mearridit dan bargguide gulavaš áššiin ásahuvvošii boahttevuodasge sierra. Bargojoavku deattuha, ahte lea dehalaš joatkit barggu sierraláhkaásaheami ovddideapmin sámedikki sajádaga nannema guvlui.

Bargojoavku evttoha, ahte sámediggi ráhkadivčče boahttevuodas jahkásaš muitalusa njuolggaga riikkabeivviide iige šat stáhtaráđđái ráđdehusa muitalusa ráhkadeami várás. Riikkabeivviide šattašii dán láhkai lávgadut vejolašvuodta go dál árvoštallat sámiide guoskevaš áššiid dili ja ovdáneami. Evttohus maiddái deattuha sámedikki sajádaga iešráđdenorgánan.

Láhkii evttohuvvu váldot sámedikki čoahkkima doaimbaválddi guoskevaš njuolggadus das, ahte sámedikki čoahkkín mearrida prinsihpalaččat mearkkašahhti ja viidát váikkuheaddji áššiin, juos ii ášši hohpolašvuodas eará čuoovo. Evttohus vástida sámedikki barggoortnega dálá muddema áššis. Njuolggadusa dárkkuhussan lea deattuhit sámedikki čoahkkima sajádaga sámiid bajimuš ovddastus- ja mearrádusbarganorgánan.

Álggavuoigatvuodta

Bargojoavku evttoha láhkii lasihuvvot odđa njuolggadusa uhcimustá čuodividáloge jietnavuoigadahtton sápmelačča vuogiatvuodas bargat sámediggái álgaga sámedikki bargguide gulavaš áššiin. Álggavuoigatvuodta livčče odđa álbmotdási váikkuheami hápmi sámedikki doaimmas.

Ovttasdoaibmangeatnegasvuohta

Sámediggelága mudden, mii guoská virgeoapmahaččaid geatnegasvuođa ja sámedikki barggu ráddádallat sámiid eamiálbmotvuoigatvuođaide váikkuheaddji doaibmabijuin, evttohuvvo dárkkistuvvot virgeoapmahaččaid ja sámedikki ovttasbarggu eanet deattuheadjin.

Evttohusa mielde virgeoapmahaččat ja almmolaš hálddabusbarggu dikšut ráddádallet nu ahte geahččalit ovttasráđálašvuhtii sámedikkiin sámiid ruovttuguovllus ollašuhtton ja váikkuhusaid beales dohko guoski sihke eará erenomážit sámegillii dahje kultuvrai dahje sámiid sajádahkii ja vuoigatvuođaide eamiálbmogin váikkuheaddji mearkkašahtti doaibmabijuin. Dán dárkkuhusas virgeoapmahaččat várrejit sámediggái rivttesáigásaš vejolašvuođa oassálastit doaibmabijuid válmmaštallamii.

Evttohus viiddidivčče ráddádallangeatnegasvuođa biirii gulavaš áššiid suorggi. Ráddádallat galggašii evttohusa mielde buot dakkár mearkkašahtti doaibmabijuin, mat váikkuhit erenomážit sámegillii dahje kultuvrii dahje sámiid sajádahkii dahje vuoigatvuođaide eamiálbmogin das fuolakeahttá, gusketgo doaibmabiju njuolggó váikkuhusat sámiid ruovttuguvlui. Dákkárat sáhttet leat ovdamearkan sámegillii gulavaš doaibmabijut.

Ráddádallamiin galggašii evttohusa mielde ráhkadit beavdegirjji. Virgeoapmahaččat ja daid doaibmaváldái gulavaš áššiid mánggalárganvuođa dihtii lágas eai evttohuvvo ása-huvvot ráddádallamat eará hápmegáibádusain.

Virgeoapmahaččaid dálá geavadat ráddádallat sámedikkiin molsašuddet. Virgeoapmahaččaid gaskavuodas leamašan maiddái sierra áddejumiit ráddádallangeatnegasvuođa biirii gulavaš áššiin nugo maiddái ráddádallamiid luonddus ja mearkkašumis. Bargojoavkku mielas stáhtaráđi biirres leage sivva beavttálmahttit dieđiheami dán geatnegasvuođas ja buriid geavadiin, mat vuodđuduvvet vásáhusaide, geatnegasvuođa deavdima várás. Virgeoapmahaččaid atnui lea sivva ráhkadit áššis rávvagiid.

Sámedikki doaibman

Sámedikki čoahkkima ságajodiheaddjis evttohuvvo geavahuvvot namahus sáhkaolmmái. Sáhkaolbmá ja sámedikki stivrra ságajodiheaddji barggut evttohuvvojit sirrejuvvot nuppiin. Boahhtevuođas stivrra ságajodiheaddji ja várreságajodiheaddji eaba sáhtášii doaibmat sáhkaolmmájin eabage várresáhkaolmmájin. Dárkkuhussan lea čielggasmahttit sámedikki čoahkkima ja stivrra válde- ja vástugaskavuoda. Bargguid dákkár sirren albmanahtašii iežas bealis sámedikki čoahkkima sajádaga sámiid bajimuš ovddastus- ja mearrádusbarganorgánan sihke stivrra sajádaga namalassii áššiid sámedikki čoahkkimii válmmaštalli ja čoahkkima mearrádusaid ollašuhtti doaibmaorgánan. Ulbmilin lea maiddái lasihit stivrra ságajodiheaddji vejolašvuođaid vuodjut bargosis stivrra barggu ollesáigásaš jodiheaddjin. Lassin evttohuvvo, ahte seammá olbmo sáhtášii váljjet stivrra ságajodiheaddjin eanemustá golmma maññálas doaibmabadjin.

Láhkii evttohuuvvo lasihuvvot njuolggadus sámedikki vejolašvuodas mearridit bargoortnegis, ahte sámedikki doaibmaorgána čoahkkimii sáhtta oassálastit teknihkalaš dieđusirdinvuogi bokte. Dárkkuhussan lea dán láhkai álkidahttit sámedikki doaibmaorgánaid geavada doaimma ja geahpedit mátkkošteapmái gulavaš goluid.

Virgevástu

Rihkuslága njuolggadusat virgerihkkosiin evttohuuvvojit dievasmahttot nu, ahte olmmoš, guhte lea sámedikki bálvalusas, nugo maddái olmmoš, guhte lea sámedikki luohttámušbarggus, gulašii boahhtevuodas rihkuslága virgevástu guoski muddema biirii.

Nuppástusohcan

Bargojoavku evttoha, ahte njuolggadusat nuppástusohcamis sámedikki doaibmaorgánaid mearrádusaide dárkkistuvvojit.

Sámedikki stivrra mearrádussii oáččošii evttohuuvvon váldonjuolggadusa mielde gáibidit vuigema sámedikki čoahkkimis. Sámedikki lávdegotti ja eará doaibmaorgána mearrádussii fas vuigema oáččošii ohat sámedikki stivrras. Vuigengáibádusa dihtii addojuvvon mearrádussii oáččošii ohat nuppástusa váidalemiin hálddahušiektái. Hálddahušievtti mearrádussii oážžu evttohusa mielde ohat nuppástusa váidalemiin dušše, jos alimus hálddahušiekti mieđiha váidalanlobi.

Válgalávdegotti mearrádussii, mii guoská olbmo ohcamuša boahtit sápmelažžan merkejuvvot válgalogahallamii, nugo maddái lávdegotti mearrádussii, mii guoská válgalogahallamis eretsihkkuma guoski ášši, oáččošii boahhtevuodas gáibidit vuigema sámedikki čoahkkimis. Čoahkkima mearrádussii fas oáččošii ohat nuppástusa váidalemiin alimus hálddahušiektái.

Dárkilut njuolggadusat ja mearrádusat

Sámedikki iešráđdensajádaga dihtii bargojoavku evttoha, ahte sámedikki guoski mudden ollašuhitto váldosiin lágain ja sámedikki iežas dohkkehan bargoortnegiin. Sámedikki válggaid teknislundosaš muddema livčče fas boahhtevuodasge heivvolaš addit vuogiatvuhtaministeriija ásašusain.

ČUÁKÁNKIÄSU

Pargojuávhu pargo

Sämmilijn lii vuáđulaavâ 121 § 4 moomeent miel sámičuávlust kielás já kulttuuris kyeskee jiešhaldášem tađe miel ko laavâst asáttuvvoo. Vuáđulaavâ 17 § 3 momentist torvejuvoo sämmiláid algáaalmugin vuoigádvuotâ pajjeentoollâđ já ovdedid jiejjás kielâ já kulttuur.

Tärhibeht sämmilij kulttuurjiešhaaldášmist asáttuvvoo sämitiggeest adelum laavâst (laahâ sämitiggeest, 974/1995), mii šoodâi vuáimán 1.1.1996. Laavâst asáttuvvoo sämitiggeest, mon jesânijd sämmiliih väljeje koskâvuodâstis sämmilij kulttuurjiešhaaldášmân kullee pargoj várás. Sämitiggelaavâ siskeeld njuolgâdusâid sämitige vaaljâin siämmáá ko tige čuákánpieijâmist, pargoin já toimävääldist, sämitige toimâpajeest, toimâorgaanijn já tooimâst. Laavâst láá njuolgâdusah meid sämitiggevaaljâin jienâvuoigádvuodâlii sämmilii miäruštálmist já sámičuávlust siämmáá ko virgeomáhái kenigâsvuodâst ráđádállâđ sämitiggijn. Lasseen laavâst láá tiätulágán njuolgâdusah ovdâmerkkân sämitige pargovievâst, nubástusucámist sämitige miärádâsân siämmáá ko ruttátuávlust já tilitäähistmist.

Uáiviminister Jyrki Katais haldáttâs haldáttâsohjelm miel sämmilij kulttuurjiešhaldášem já sämitige toimâiävtuh ovdeduvvojeh. Sämitiggelaavâ vuáimánšoddámist láá moonnâm aldasáid 20 ihheed. Tastko laavâ toimâm já äigimiäldásâšvuodâ lii puohnâssân koolgâm árvuštállâđ, asáttij riehtiministeriö pargojuávhu valmâštállâđ ääši.

Pargojuávhu pargon lii tooimânkočom miel lamas selvättid sämitiggeest adelum laavâ nubástustáarbuid já valmâštállâđ iävtuttâs laavâ tárhistem várás tárbulijn oosijn. Pargojuávhu pargo vuáđđun lii lamas riehtiministeriö tooimânkočomist kidđuv 2012 rahtum čielgiittâs sämitiggelaavâ nubástustáarbuin siämmáá ko sämitige vuáđusteijee peleváldim sämitiggelaavâ huápumus nubástustáarbuin. Eennâm- já čäcivuoigádvuodâid lohtáseijee ääših iä kullum pargojuávhu tooimânkočomân.

Pargojuávkku lii árvuštállâm sämitiggelaavâ tááláá asáttállâm eromášávt sämmilii miäruštálmist, sämitige vaaljâvuáháduvvâst, sämitige pargoin já toimävääldist, sämitige miärádâstohámist já nubástusucámist tige miärádâssáid, laavâ já sämitige pargo-oornig koskâsâš koskâvuodâin, virgeomáhái ráđádállâmkenigâsvuodâst sehe ruttátuávlust já tilitäähistmist. Pargojuávkku lii váldám vuotân algáaalmugijd kyeskee aalmugijkoskâsii vuoigádvuodâ ovdánem. Pargojuávkku lii ráhtám iävtuttâs laavâ oovdedmân haldáttâs iävtuttâs háámán.

Sämitiggelaavâ tärhistem válduášáliih ulmeh

Pargojuávhu tärhistemiävtuttásái almos ulmen lii pyeredid sämmilij kulttuurjieshaldášem já sämitige toimâiävtuid. Sämitiggelaavâ asáttállám virgeomáhái kenigâsvuodâst já sämitige pargoost ráđádálláđ sämmilij algâaalmugvuoigâdvuodáid vaikutteijee tooimâin iävtuttuvvoo tärhistid nuuvt, ete tast šodâččij virgeomáhái já sämitige oovtâstpargo ovdebáá eenâb tiäduutteijee. Targuttâs lii ovdedid sämitige vaaljâvuáháduv koskâvuodâlâš vaaljâvyevi sundán sehe nuuvt, ete jienâvuoigâdvuodâlij kuávlulâš juáhásem váldoo pyerebeht vuotân. Targuttâs lii meid váldid kiävtun aalgâvuoigâdvuodâ uđđâ aalmuglâštääsi vaikuttem vyeahhin. Ulmen lii tärhistid asáttállám sämitige toimâorgaanráhtusijn sämmilij kulttuurjieshaldášem ovdedem tááhust pyerebeht tuáimen siämmáá ko toimâorgaanij väldi- já ovdâsvástádâskoskâvuodâi uáinust čielgâsubbon. Lasseen targuttâs lii modernisistid mottoom oosijn jo puárasmâm asáttállám. Ain ulmen lii tärhistid sämmilii miäruštállám nuuvt, ete olmooš ij onnuuččii sämmilâžžân tuše eennâm-, viärukyeddim- teikâ jieggâkirjemerkkiimij vuáduđ já ete miäruštálmist nube tááhust valduuččij tááláast pyerebeht vuotân sämmilii algâaalmug jieggâlii já amnâslii kulttuur maanġánálâsâšvuotâ.

Pargojuávhu koskâsiih iävtuttâsah

Sämmilâš

Sämitiggelaavâ njuolgâdus sämmilii miäruštálmist iävtuttuvvoo tärhistid. Njuolgâdus siskeldiččij vyeimist orroo laavâ náál subjektiivlâš kriiteer lasseen meid objektiivlâš vuáđđusijd. Sämmilâžžân uáivilduvvooččij iävtuttâs miel olmooš, kote ana jieijâs sämmilâžžân toin iävttoin, ete sun jieš teikâ aainâs-uv ohtâ suu vanhimijn teikâ ááhust já äijihist lii suhâsiärváduvvâstis oppâm sâmikielâ vuossmuu kiellân teikâ ete sun lii oommâm suhâsiärváduvvâstis sâmikulttuur já paijeentoollâm ohtâvuodâ toos teikâ ete aainâs-uv ohtâ suu vanhimijn lii merkkejum teikâ ličij puáhtám tääl iävtuttum laavâ miel merkkejuđ jienâvuoigâdvuodâlâžžân säämi airâskode teikâ sämitige vaaljâin.

Laavâst ij návt innig onnuuččij olmooš sämmilâžžân tuše toin iävttoin, ete sun lii taggaar ulmuu maajeeldpuáttee, kote lii merkkejum tuodâr-, mecci- teikâ kuálâsteijeelappalâžžân eennâm-, viärukyeddim- teikâ jieggâkirjeest. Iävtuttâsâst lii nube tááhust valdum vuotân sämmilij algâaalmugin hárjuttem kulttuur maanġánálâsâšvuotâ, jieškote-uv sâmikielah siämmáá ko sâmikulttuur hárjuttem jieškote-uvlágáneh täävih já häämih.

Njuolgâdusân iävtuttuvvoo lasettiđ mainâšum, mon miel sämitigge kiedâvuš ucâmušaid sämmilij váldimân vaaljâluvâttálmân já almottâsâid vaaljâluvâttálmist meddâlistmân. Mainâšum targuttâsân lii oovdânpyehtiđ sämmilij juávkkutuhhiitem merhâšume.

Vaaljälävdikodde

Sämitige vaaljälävdikodde olášut sämitige vaaljâid já ráhtá toos kuulân vaaljälüvättállâm jienâvuoigâdвуодâlijn. Vaaljälävdikodde meerrid ucâmušâst sämmilii merkkiimist vaaljälüvättâlmân. Taan pargo prinsiplii merhâšume tááhust lii tergâd, ete Suomâst sarnum jieškote-uv sämikielah já kulttuurhäämih šaddeh vaaljälävdikoddeest ovdâstuđ. Tast iävtuttuvvoo laahân väldiđ eidusâš mainâšum. Lasseen vaaljälävdikode čuákânpieijâm iävtuttuvvoo vijđediđ nuuvt, ete vaaljälävdikoodán kulluuččii saavâjodetteijee lasseen kuttâ jeessân tááláá neelji saajeest.

Tääl vaaljälävdikodde kiedâvuš ucâmušâid vaaljälävdikoodán väldiimist tuše vaaljâiivijn. Vaaljälüvättâlmân ucâlum viggoo iävtuttâsâst ráhtiđ älkkeebin. Laahân iävtuttuvvoo ton tááhust väldiđ njuolgâdus, mon mielđ vaaljälävdikodde kalga kiedâvuššâđ ucâmušâid vaaljälävdikoodán väldiimist já almottâsâid luvättâlmist meddâlvaldiimist nuhtân tušes ájánem. Ucâmušâi kiedâvuššâm muttuuččij návт жуátkoonálásâžžân.

Sämitige čuákânpieijâm

Sämitiigán iävtuttuvvoo valjiđ tááláá 21 jeessân saajeest 25 jesânid. Vârijesâneh väljejuuččii vittâ.

Laavâ asättállâm kieldâtiätumeerijn iävtuttuvvoo târhistiđ nuuvt, ete tiätumeerih västidiččii pyerebeht sämikuávlу kieldâin äsee jienâvuoigâdвуодâlij sämmilij lohomerre. Sämiкуávlу kieldâin väljejuuččii iävtuttâs mielđ ucemustáá vittâ jeessân Aanaar kieldâst, nelji jeessân Ucjув kieldâst, kulmâ jeessân Iänuduv kieldâst já kyehti jeessân Suáđigil kieldâ Laapi palgâs kuávlust já ohtâ vârijeessân jieškote-uv mainâšum kieldâst. Lasseen ohtâ jeessân já vârijeessân väljejuuččij sämikuávlу ulguubeln.

Iävtukkâsasâtem

Iävtukkâs sämitige valjâid uážuuččij asättiđ ucemustáá love jienâvuoigâdвуодâlii vuáđudem väljejejeeservi. Laahân iävtuttuvvoo lasettiđ njuolgâdus väljejejeeseervij máhdulášvuodâst ráhtiđ ohtsâšlistoid. Tienуuvт ovdâmerkkân siämmáá ulmijđ viggee iävtukkâsâi väljejejeeseervih puávtâččii ráhtiđ ohtsâšlisto já finniđ liiston kullee iävtukkâsâi jienâmeerijđ luhhumnáál ohtsâšlisto pyerrin.

Jienâstem

Jienâvuoigâdвуодâlij máhđulâšvuotâ jienâstid sâmitige vaaljâin viggoo ráhtid älkkeebin. Pargojuávkku iávtut, ete jienâstemâššikiirij postâvuolgâtem vaaljâlvâdikoodán ij innig puátteevuodâst ličij tárбу toimâttid kirjettum vuolgâttâssân. Lasseen asâttállâm iávtuttuvvoo tievâsmittid nuuvt, ete äššikiirijid puávtâččij macâttid peic vaaljâlvâdikode toimâttâhân, meid vaaljâlvâdikode almottâm soojijd. Tággáár eres saje puávtâččij leđe ovdâmerkkân jottee jienâstemlinjâšauto. Taat išediččij tai sâmmilij jienâvuoigâdвуодâ kevttim, kiáh ääsih kukken kiidâs jienâstemsoojijn.

Sâmitige toimâväldi já pargoh

Asâttállâm sâmitige toimâväaldist já pargoin iávtuttuvvoo tievâsmittid mainâšumáin tige pargoost ovdedid sâmmilij algâalmugvuoigâdвуодâ olâšum. Ulmen lii návt čäittid tom, ete sâmitiigán kuleh sâmmilij kulttuurjieshaaldâšmist huolâtteijee toimâorgaanin meid sâmikulttuur já algâalmugvuoigâdвуодâi aktiivlâš oovdedmân viggoo pargoh. Laahân iávtuttuvvoo meid lasettid njuolgâdus sâmikulttuur kuávdâšlâš jiešvuovijn.

Sâmitige toimâväaldist meridid ton pargoid kullee aášijn asâttuvvooččij puátteevuodâstuv sierâ. Pargojuávkku tiáddut, ete lii tehâlâš juátkid pargo sierânáslahâasâtem oovdedmân sâmitige sajattuv nanosmittee sundán.

Pargojuávkku iávtut, ete sâmitige ráhtâččij puátteevuodâst ihásâš muštâluš njuolgist ovdâskoodán ige innig staatâráádán haldâttâs muštâluš ráhtim várás. Ovdâskoodán šodâččij návt táálâást eenâb kuávdâsmittum máhđulâšvuotâ miäruštállâd sâmmilijd kyeskee aášij tile já ovdânem. Iávtuttâs meid tiáddut sâmitige sajattuv jiešhaldâšemorganin.

Laahân iávtuttuvvoo väldid sâmitige čuákkim kyeskee njuolgâdus tast, ete tige čuákkim meerrid prinsiplávt merhâšittee já vijdâht vaikutteijee aášijn, jis ääsi huáppuvuodâ tiet ij eres čuávu. Iávtuttâs västid sâmitige pargo-oornig táálâá asâttállâm äášist. Njuolgâdus tárguttâssân lii tiáduittid sâmitige sajattuv sâmmilij alemuu ovdâstem- já miäradâsto-ohâmorganin.

Aalgâvuoigâdвуотâ

Pargojuávkku iávtut laahân lasettemnáál uđđâ njuolgâdus ucemustáá čyetivittlov jienâvuoigâdвуодâlij sâmmilij vuoigâdвуодâst toohâđ sâmitiigán alguu tige pargoid kullee aášijn. Aalgâvuoigâdвуотâ ličij uđđâ aalmuglâštâási vaikuttem vyehi sâmitige toomâst.

Ohtsâštoimâkenigâsvuotâ

Sämitiggelaavâ asâttállâm virgeomâháí kenigâsvuodâst já sämitige pargoost ráđádállâđ sämmilij algâaalmugvuoigâdvuodâid vaikutteijee tooimâin iävtuttuvvoo târhistiđ nuuvt, ete tast šodâččij virgeomâháí já sämitige oovtâstpargo ovdebáá eenâb tiäduutteijee.

Iävtuttâs mielđ virgeomâhááh já almolâš haldâttâhpargo tipšoođ ráđádâleh ohtsâšibárdâsân viggâmáin sämitiggijn sämikuávlust olâšuttittee já vaikuttâsâi peeleešt toos ulâtteijee sehe eres eromâšâvt sämikielân teikâ -kulttuurân teikâ sämmilij sajattâhân já vuoigâdvuodâid algâaalmugin vaikutteijee merhâšittee tooimâin. Taan târguttâsâst virgeomâhááh värideh sämitiigân olmâáigâsâš máhđulâšvuodâ uásálistiđ tooimâi valmâštálmân.

Iävtuttâs viđđediččij ráđádállâmkenigâsvuodâ pírrâdâhân kullee aášij syergi. Ráđádâlmeh kolgâččii iävtuttâs mielđ toollâđ puoh tagarijn merhâšittee tooimâin, moh vaikutteh eromâšâvt sämikielân teikâ -kulttuurân teikâ sämmilij sajattâhân teikâ vuoigâdvuodâid algâaalmugin tast peerusthännáá, ulâtteh-uv tooimâ koskâtem vaikuttâsah sämikuávlun. Tágáreh pyehtih lede ovdâmerkkân sämikielân lohtâseijee tooimah.

Ráđádâlmijn kolgâččij iävtuttâs mielđ ráhtiđ pevdikirje. Virgeomâháí já tai tooimâváaldân kullee aášij maanġânálâsâšvuodâ tiet laavâst ij iävtuttuu asâttiđ ráđádâlmij eres häämi-iävtuin.

Virgeomâháí tááláá vuáhâduvah ráđádállâđ sämitiggijn molsâšuveh. Virgeomâháí koskân láá meid lamaš jieškote-uvlágáneh ibárdâsah ráđádállâmkenigâsvuodâ pírrâdâhân kullee aášijn siämmáá ko ráđádâlmij luándust já merhâšuumest. Pargojuávu hu mielâst staatârâäđi pírrâduvvâst lii-uv târbulâš pehtilittiđ tiedettem taan kenigâsvuodâst já vuáttámušâid vuáđuduvvee šiev vuáhâduvvâin kenigâsvuodâ tevdiimân. Virgeomâháí kiävtun kalga ráhtiđ ääšist ravvuid.

Sämitige toimâ

Sämitige čuákkim saavâjodetteijest iävtuttuvvoo kevttiđ nomâttâs sahâalmai. Sahâalmaaj já tige stiivrâ saavâjodetteijee pargoh iävtuttuvvojeh iäruittiđ nubijdis. Puátteevuodâst stiivrâ saavâjodetteijee já värisaavâjodetteijee iävâ puávtâččii toimâđ sahâalman ige värisahâalman. Târguttâssân lii čielgâsmittiđ tige čuákkim já stiivrâ väldi- já ovdâsvástâdâskoskâvuodâid. Pargoi tâggáár iäruittállâm čäittiččij uásildis sämitige čuákkim sajattuv sämmilij alemuu ovdâstem- ja miäradâstoohâmorgaanin sehe stiivrâ sajattuv eromâšâvt aášijđ tige čuákkimân valmâstellee já čuákkim miäradâsâid olâšuttee toimâorgaanin. Ulmen lii meid lasettiđ stiivrâ saavâjodetteijee máhđulâšvuodâid vuáijud pargosis stiivrâ pargo váldutoimâlâš jodetteijen. Lasseen iävtuttuvvoo, ete siämmáá ulmuu puávtâččii valjid stiivrâ saavâjodetteijen enâmustáá kuulmâ maġalâs toimâpajan.

Laahân iävtuttuvvoo lasettid njuolgâdus sämitige máhđulâšvuodâst meridid pargoornigist, ete tige toimâorgan čuákkimân puáhtá uásálistid teknisii tiäđusirdemtäavi vievâst. Ulmen lii návť älkkeedittid sämitige toimâorganij keevätlii toimâm já ucedid maadhâšmân lohtâseijee koloid.

Virgeovdâsvástádâs

Rikoslaavâ njuolgâdusah virgerikkosâin iävtuttuvvojeh tievâsmittid nuuvť, ete sämitige palvâlusâst orroo siämmää ko sämitige luättámušpargoost orroo olmooš kulluuččij puátteevuodâst rikoslaavâ virgeovdâsvástádâs kyeskee asättállâm pirráđáhân.

Nubástusuuccâm

Pargojuávkku iävtut tärhistemnâál njuolgâdusâid nubástusucâmist sämitige toimâorganij miärádâssâid.

Sämitige stiivrâ miärádâsân uážuččij iävtuttum váldunjuolgâdus mielđ vaattâđ njuolgim tige čuákkimist. Sämitige lävdikode já eres toimâorgan miärádâsân oppeet njuolgim uážuččij uuccâđ tige stiivrâst. Njuolgimvátámâš vuáđuld adelum miärádâsân uážuččij uuccâđ nubástus väidimáin haldättáhriähtán. Haldättáhrievti miärádâsân uázžu iävtuttâs mielđ uuccâđ nubástus väidimáin tuše, jis haldättáhrievti mieđeet väidimlove.

Vaaljälävdikode miärádâsâst ulmuu ucâmušân šoddâđ sämmilâžžân merkkejuđ vaaljäluvättálmân siämmää ko lävdikode miärádâsân vaaljäluvättálmist meddâlistmist kyeskee ääšist uážuččij puátteevuodâst vaattâđ njuolgim sämitige čuákkimist. Čuákkim miärádâsân oppeet uážuččij uuccâđ nubástus väidimáin alemuu haldättáhriähtán.

Tärhibeh njuolgâdusah já miärádâsah

Sämitige jiešhaldâšlâš sajattuv tiet pargojuávkku iävtut, ete sämitige kyeskee asättállâm olášuttoo válduášálávt lavvâin já sämitige jieijâs tuhhiitem pargo-oornigáin. Sämitige vaaljâi teknisluándusâš asättállâm ličij ton tááhust puátteevuodâst-uv ääšimiäldâsâš adeliđ riehtiministeriö asättâssáin.

VUÄNNÕS

Tuâjj-joouk tuâjj

Sä'mmlain lij vuâddlää'jj 121 §:ff 4 momee'nt mie'ldd sä'mmlai dommvuu'dest kiõles da kulttuures kuõskki jiõččvaaldšem tøn mie'ldd mä'htt lää'jjest šiõtteet. Vuâddlää'jj 17 §:ff 3 momee'ntest staaneet sä'mmlaid algmeeran vuõiggâdvuõđ oudâsjuä'tkked da oudâsviikkâd jiijjâz kiõles da kulttuures.

Tää'rkben sä'mmlai kultturjiõččvaaldšmest šiõtteet sää'mtee'ğğest uvddum lää'jjest (sää'mtee'ğğlää'kk, 974/1995), da kää'tt šõõddi viõ'kke 1.1.1996. Lää'jjest šiõtteet sää'mtee'ğğest nu'tt, što sä'mmla va'lljee kõskkvuõđstes vuässlaid sä'mmlai kultturjiõččvaaldšma kuulli tuâjai diõtt. Sää'mtee'ğğlää'kk âânn se'st šeâttmõõžžid sää'mtee'ğğ vaalin, sää'mtee'ğğ vuässlai va'lljumuužžâst, tuâjain da tuâimmvää'ldest, sää'mtee'ğğ tuâimmpâ'jest, tuâimmorgaanin da tuâimmjumuužžâst. Lää'jjest liâ šeâttmõõžž še sää'mtee'ğğvaalin jiõnstemvuõiggâdvuõttnee'kk sä'mmla meä'rtlmest da sä'mmlai dommvuu'dest di ve'rgğnee'kki õõlgtemvuõđâst saaggstõõllâd sää'mtee'ğğin. Lää'ssen lää'jjest liâ jee'resnallšem šeâttmõõžž oudmiârkkân sää'mtee'ğğ personkää'ddest, muttâzoocmõõžžâst sää'mtee'ğğ tu'mmstõ'kke da še kee'rtjue'll'jõõžžâst da tiillta'rkkmuužžâst.

Vä'lddminister Jyrki Katainen halltõõžž halltõsprograamm mie'ldd sä'mmlai kultturjiõččvaaldšem da sää'mtee'ğğ tuâimmjemoudldõõžžid viiggât oudâs. Sää'mtee'ğğlää'jj viõ'kke šõõddmõõžžâst lij mõõnnâm âlddsin 20 ee'kked. Ko lää'jj tuâimmjemvuõđ da ää'jmie'lddsazvuõđ lij leämmaž pukvee'zz äi'ğğ ärvvtõõllâd, tøn mäai'nest vuõiggâdvuõttministeria nõõmti tuâjj-joouk valmštõõllâd ää'sš.

Tuâjj-joouk tuâjjan lij tuâimmânouddmõõžž mie'ldd leämmaž čio'lgğeed sää'mtee'ğğest uvddum lää'jj muuttâstaarbid da valmštõõllâd e'tkkõõžž lää'jj ta'rkkeem diõtt tøn vääžnai vuä'zzi paai'kin. Tuâjj-joouk tuâi vuâddan lie leämmaž vuõiggâdvuõttministeria tuâimmânouddmõõžžâst keâdda 2012 rajjum čio'lgtõs sää'mtee'ğğlää'jj muuttâstaarbin da še sää'mtee'ğğ valmštõõllâm (ij-loopplaž) peä'lestvälldmõš sää'mtee'ğğlää'jj kirrlumõs muuttâstaarbin. Mädd- da čää'ccvuõiggâdvuõđid kuõskki ää'sš jiâ kuullâm tuâjj-joouk tuâimmânouddmõ'sše.

Tuâjj-joukk lij ärvvtõõllâm sää'mtee'ğğlää'jj ânn'jõž šiõttumuužž jeä'rben sä'mmla meä'rtlmest, sää'mtee'ğğ vaalriâšldõõggâst, sää'mtee'ğğ tuâjain da tuâimmvää'ldest, sää'mtee'ğğ tu'mmstõktuâjast da muttâzoocmõõžžâst sää'mtee'ğğ tu'mmstõõggid, lää'jj da sää'mtee'ğğ tuâjjriâššmõõžž kõskksaž kõskkvuõđâst, ve'rgğnee'kki saaggstõõllâmõõlgtemvuõđâst di kee'rtjue'll'jõõžžâst da tiillta'rkkmuužžâst. Tuâjj-joukk lij välldam lokku algmeeraid kuõskki meeraikõskksaž vuõiggâdvuõđ

oudâsviikkmođžž. Tuâjj-joukk lij raajâm e'tkkõðzzes lää'jj oudâsviikkmođššân halltõðzz e'tkkõðzz nää'l mie'ldd.

Sää'mte'ğğlää'jj ta'rkkeem vääžnmõs täävtõðzz

Tuâjj-joouk ta'rkkeeme'tkkõðzzi takai täävtõssân lij pue'reed sä'mmlai kultturjiõččvaaldšem da sää'mtee'ğğ tuâimmjemouldõðzzid. Sää'mte'ğğlää'jj šiõttumuužž ve'rgğnee'kki õõlgtemvuõđđast da sää'mtee'ğğ tuâjast saaggstõõllâd sä'mmlai alggmeervuõiggâdvuõđid vaikkteei tuâimin e'tkkeet oodeemnalla nu'tt, što ve'rgğnee'kki da sää'mtee'ğğ õhttsažtuâi te'ddeet jäänab ko ääi'jab.

Mie'rren lij oudâsviikkâd sää'mtee'ğğ vaalriâšldõõgg nu'tt, što tõt le'čči vaalvue'jj mie'ldd la'skkeemnallšem di jiõnstemvuõiggâdvuõttnee'kki vooudlaž juâkkjem vääldčeš pue'rben lokku. Mie'rren lij vä'ldded še âânmođšše altteemvuõiggâdvuõđ õđđ meerlažtää'zz vaikktemvue'kken. Täävtõssân lij ta'rkkeed šiõttumuužž sää'mtee'ğğ tuâimmorganraajõðzzin sä'mmlai kultturjiõččvaaldšem oudâsviikkâm pe'lest nu'tt, što tõst šõõđđči tuâimmjab da še tuâimmorgaani vä'ldd- da vaadkõskkvuõđ kiõččâmvue'jjest čiõlggsab. Lââ'ssen mie'rren lij ânn'jõžäiggsâstted mättmin paai'kin ju'n vuâmmnam šiõttumuužžid. Lââ'ssen täävtõssân lij ta'rkkeed sä'mmla meä'rtelm nu'tt, što oummu jiâ âânne sä'mmli'žžen pâi mädd-, piidkue'ddem- le'be jiõggke'rjmie'rkkuumuužži vuâđain da što meä'rtlmest nuu'bb beä'lnn lokku vääldčeš veäl pue'rben sä'mmlai alggmeer jiõglvaž da aunslâž kulttuur ree'ğğesuõđ.

Tuâjj-joouk vääžnmõs e'tkkõðzz

Sä'mmlaž

Sää'mte'ğğlää'jj šeâttmõðžž sä'mmla meä'rtlmest e'tkkeet ta'rkkeemnalla. Šeâttmõš âânči se'st viõggâst âarrai lää'jj vue'jjnalla subjektiivlaž kriteer lââ'ssen še objektiivlaž vuâđaid. E'tkkõðzz mie'ldd sä'mmli'žžen kiõččât nõkam oummu, kää'tt âân jiijjäs sä'mmli'žžen, oudldee'l što son jiõčč le'be aainâš õhtt suu puärrsin le'be maaddârpuärrsin lij rooddõhttsažkää'ddest mättjam sä'mkiõl vuõssmõs kiõllân le'be nu'tt, što son lij šiõttlõõvvâm rooddõhttsažkää'ddest sää'mkulttuu're da juâtkkam õhttvuõđ tõðzz le'be nu'tt što aainâš õhtt suu puärrsin lij mie'rkkuum le'be suu leäi vuei'tted âân e'tkkuum lää'jj mie'ldd mie'rkkeed jiõnstemvuõiggâdvuõttnee'kken sää'mparlamee'nt le'be sää'mtee'ğğ vaalin.

Lää'jjest jiâ nääi't teänab âânne oummu sä'mmli'žžen pâi tõin vuâđain, što son lij nõkam oummu kää'rmlaç, kää'tt lij mie'rkkuum tuõddâr-, meä'cc- le'be kue'llsii'llisä'mmli'žžen mädd-, piidkue'ddem- le'be jiõggke'rjest. E'tkkõðzzâst lij nuu'bb beä'lnn valddum lokku sä'mmlai alggmeeran vue'kkâ'ttem kulttuur

ree'ggesvuõtt, jee'res sää'mkiõl da še sää'mkulttuur vue'kkåttmõõžž jee'resnallšem vue'jj da åå'blek.

Šeåttmõ'sše e'tkķeet lâå'zztemnalla peåggtoõzz, koon mie'ldd sää'mte'gğ ķiõtt□tååll oocmõõžžid sä'mmlai vä'lddem diõtt vaal-logstõ'ķķe da i'lmmtõõzzid vaal-logstõõggåst jaukkeem diõtt. Peåggtoõzz mie'rren lij pu'htted õlmmsa sä'mmlai joukkpriimmâm miårktõõzz.

Vaal-lu'vddkå'dd

Sää'mtee'gğ vaal-lu'vddkå'dd peejj tuåi'mme sää'mtee'gğ vaalid da räåjj tõõzz kuull'jen vaal-logstõõgg jiõnstemvuõiggådvuõttnee'ķķin. Vaal-lu'vddkå'dd tu'mmai oocmõõžžåst sä'mmla meårkkmõõžžåst vaal-logstõ'ķķe. Tån tuåi vuåđđjuurdlaž miårktõõzz vääras lij vääžnai, što Låå'ddånmmest maainstum jee'res sää'mkiõl da kulttuuråå'blek šå'dde vaal-lu'vddkåå'ddest ee'ttkõsttum. Tå'st e'tkķeet lækka vä'lddemnalla kååččmõõžžåst åårrai peåggtoõzz. Låå'ssen vaal-lu'vddkåå'dd vuåsslai va'lljumuužžåst e'tkķeet nu'tt, što vaal-lu'vddkådda kuulče saaggjåå'dteei lâå'ssen kutt vuåssla, åå'n kuulli neellj vuåssla såjja.

Ånn□jõõžžåst vaal-lu'vddkå'dd ķiõtt'tååll oocmõõžžid vaal-logstõ'ķķe vä'lddem diõtt põi vaalee'jjin. Vaal-logstõ'ķķe oo33õõttmõõžž ķiõččlõõđåt e'tkķõõžžåst hiålpeed. Lækka e'tkķeet tõn diõtt vä'ldded šeåttmõõžž, koon mie'ldd vaal-lu'vddkå'dd ålgg ķiõtt□tõõllåd oocmõõžžid vaal-logstõ'ķķe vä'lddem diõtt da i'lmmtõõzzid logstõõggåst jaukkeem diõtt nu'tt, što ij šõõdd tu'sšen mâå□jumuš. Oocmõõžži ķiõtt□tõõllmõš mottje'çi te'l juåtkķjemluånddli'žžen.

Sää'mtee'gğ vuåsslai va'lljumuš

Sää'mteggå e'tkķeet va'lljeemnalla åå'n åårrai 21 vuåsslažmeår såå'jest 25 vuåssli'žžed. Våå'rrvuåsslaid va'llje'češ vitt.

Låå'jj šiõttumuužž kå'ddmeårin e'tkķeet ta'rkķeemnalla nu'tt, što meår va'stte'če pue'rben tån poddsåž sä'mmlai dommvuu'd koo'ddin jålsteei jiõnstemvuõiggådvuõttnee'ķķi sä'mmlai lååkkmeår. Dommvuu'd koo'ddin va'llje'češ e'tkķõõžž mie'ldd uu'ccmõsån vitt vuåssla Aanar kåå'ddest, nellj vuåssla Uccjoogg kåå'ddest, kolmm vuåssla Enontekiõ kåå'ddest da kue'htt vuåssla Suå'djel kåå'dd Lappi paalgåskåå'dd vuu'dest da õõut vää'rrvuåssla juõ'ķķ peåggtum kåå'ddest. Låå'ssen õõut vuåssla da vää'rrvuåssla va'llje'češ sä'mmlai dommvuu'd åålgbeå'lnn.

Võborsee'kk piijmõš

Võborsee'kk sää'mtee'ğğ vaalid vuäžžci piijjad uu'ccmõsân lääi jionstemvuõiggâdvuõttnee'kk vuâddeem va'lljeemõhttõs. Läkka e'tkkeet lââ'zztemnalla šeâttmõõžž va'lljeemõhttõõzzi vuäittmõõžžâst raajjad õhttsazliistid. Tännalla ouddmiârkkân seämma täävtõõzzid kiõččlõõttâm võborsee'kki va'lljeemõhttõõzz vuäitče raajjad õhttsazliist da nääi't li'stte kuulli võborsee'kki jionnmeä'rid vuäitči lookkâd õhttsazliist äu'kken.

Jionstumuš

Jionstemvuõiggâdvuõttnee'kki vuäittmõõžž jionsted sää'mtee'ğğ vaalin kiõččlõõdât hiâlpeed. Tuâjj-joukk e'tkkad, što jionstemä'sškee'rji pää'stvoõlttõõzz vaalu'vddkâdda jäâ teänab taarbše'če vuõltteed registõllum vuõlttõssân. Lââ'ssen šiõttumuužž e'tkkeet tiuddeemnalla nu'tt, što ä'sškee'rjid vuäitči maacced vaalu'vddkââ'dd konttra, da še vaalvu'vddkââ'dd i'lmmtum paai'kid. Näkam jee'res päi'kk vuäitči lee'd ouddmiârkkân joo'tti jionstemautt. Tât hiâlpe'či tõõi sä'mmlai jionstemvuõiggâdvuõdâ ânmmõõžž, kook jälste ku'kken põõšši jionstempaai'kin.

Sää'mtee'ğğ tuäimvâ'ldd da tuâi

Šiõttumuužž sää'mtee'ğğ tuäimvää'ldest da tuâjain e'tkkeet tiuddeemnalla peäggtoõzzin sää'mtee'ğğ tuâjast juä'tkked oudâs sä'mmlai alggmeervuõiggâdvuõdi teäuddjumuužž. Mie'rren lij tännalla pu'htted õlmmsa tõn, što sää'mteggä ko'lle sä'mmlai kultturjiõččvaaldsmest ra'ddjem tuâimorganân še sää'mkulttuur da alggmeervuõiggâdvuõdi aktiivlaž oudâsjuätkkmõ'sše jurddum kookkaskuõ'ddi tuâi. Läkka e'tkkeet še lââ'zztemnalla šeâttmõõžž sää'mkulttuur vääžnai jiijjâsnallšemvuõdin.

Sää'mtee'ğğ tuäimvää'ldest tu'mmjed tõn tuâjaid kuulli aä'sšin šiõtte'češ puõ'ttiäi'jest še jee'rben. Tuâjj-joukk teä'ddad, što lij vääžnai juä'tkked tuâi spesiallää'jjšeâttmõõžž oudâsviikkmõ'sše sää'mtee'ğğ staattuuzz raaveem ärra.

Tuâjj-joukk e'tkkad, što sää'mtee'ğğ raajci puõ'ttiäi'jest juõ'kkekksaž mainstõõzz vuõ'i'ğğest parlamentta ij-ga teänab riikksuävtõ'sse halltõõzz mainstõõzz raajjâm diõtt. Parlamentta puä'dci tännalla ânñjõõžžâst jäänab kõskkuum vuäittmõš ärvvtõõllâd sä'mmlaid kuõskki aä'sši vue'jj da oudâsviikkmõõžž. E'tkkõs še teä'ddad sää'mtee'ğğ staattuuzz jiõččvaaldšemorganân.

Läkka e'tkkeet vä'lddemnalla sää'mtee'ğğ säbbar tuäimvää'ld kuõskki šeâttmõõžž tõ'st, što sää'mtee'ğğ sääbbar tu'mmai vuâddjuurdlänji miârkkšõõvvi da kookkaskuõ'ddi aä'sšin, jõs ää'sš kirražvuõdâst ij puä'd mii-ne jee'res. E'tkkõs

va'sttad sää'mtee'ġġ tuâjjriâšsmõõžž ânn'jõž šiõttumuužž ää'sšest. Šeâttmõõžž mie'rren lij pu'htted õlmmsa sää'mtee'ġġ sâbbar staattuuzz sâ'mmlai pââimõs ee'ttkâ'sttem- da tu'mmstõktuâjjorgaanân.

Altteemvuõiggâdвуõтт

Tuâjj-joukk e'tkkad lâkka lââ'zztemnalla oðð šeâttmõõžž uu'cemõsân çue'ðvittlo jiõnstemvuõiggâdвуõттnee'kk sâ'mmla vuõiggâdвуõððâst tuejjeed sää'mteggâ alttõõzz sää'mtee'ġġ tuõjju kuulli aa'sšin. Altteemvuõiggâdвуõтт le'ççi oðð meerlažtää'zz vaikktemvue'kk sää'mtee'ġġ tuâimmjumuužžâst.

Õhttsažtuâimmjemõõlġtõs

E'tkkõõzz mie'ldd ve'rġġnee'kk da õlmmsaž vaaldšemtuâi hâiddai saaggstâ'lle õhttsažfi'ttjõ'sse kiõççlõõðee'l sää'mtee'ġġin sâ'mmlai dommvu'ðest teâuddjemnallšem da vaikkumuužži mie'ldd tok vuállai di jeâ'rben sää'mkiõ'lle le'be kulttuu're le'be sâ'mmlai staattu'sse da vuõiggâdвуõððid algmeeran vaikkteei miârkkšõðvvi tuâimin. Tân mie'rren ve'rġġnee'kk va'rre sää'mteggâ vuõiggâiggsaž vuâittmõõžž vuâssõðttâd tuâimi valmštõõllmõ'sše.

E'tkkõs šuu're'çi saaggstõõllâmõõlġtem kruu'ġġe kuulli aa'sši vuu'd. Saaggstõõllmõõžžid õõlġçi e'tkkõõzz mie'ldd ââ'nned pukin nõkam miârkkšõðvvi tuâimin, kook vaikkte jeâ'rben sää'mkiõ'lle le'be kulttuu're le'be sâ'mmlai staattu'sse le'be vuõiggâdвуõððid algmeeran tõ'st huõlkâni, vuâlla-a tuâim vaikkõõzz vuõ'i'ġġest sâ'mmlai dommvoudda. Tännallšem tuâim vue'tte lee'd ouddmiâkkân sää'mkiõ'lle kuulli tuâim.

Saaggstõõllmõõžžin õõlġçi e'tkkõõzz mie'ldd raajjâd pâ'rddkee'rj. Ve'rġġnee'kki da tõõi tuâimmvâldda kuulli aa'sši määngnallšemvuõð diõtt lââ'jjest jeät e'tkkuku šiõtteemnalla saaggstõõllâm jee'res ââ'blekõõlġtumuužžidiõtt.

Ve'rġġnee'kki ânn'jõž nää'l saaggstõõllâd sää'mtee'ġġin vaajtâ'lle. Ve'rġġnee'ġġi kõskkvuõððâst liâ leâmmaž še jee'res fi'ttjõõzz saaggstõõllâmõõlġtem kruu'ġġe kuulli aa'sšin da še saaggstõõllâm luândâst da vâážnaivuõððâst. Tuâjj-joukk miõlâst riikksuâvtõõzz kruuggâst le'ççi tää'rkes vuâððâ'sšen pue'reed teâdtumuužž tân õõlġtemvuõððâst da kiõççlâsttmõõžžid vuâððõðvvi šiõgg vue'jjin õõlġtemvuõðð tiuddeem diõtt. Ve'rġġnee'kki âânnmõ'sše le'ççi šiõgg raajjâd ää'sšest vuâ'pstõõžžid.

Sää'mtee'ǵǵ tuaimmjumuš

Sää'mtee'ǵǵ sábbar saaggjää'dtee'jest e'tk̄keet, što su'st ânčeš nõmmõõgg saaggääum. Saaggääumma da sää'mtee'ǵǵ halltõõzz saaggjää'dteei tuájaid e'tk̄keet rá'tk̄ked kuei'msteez. Puõ'ttiäi'jest halltõõzz saaggjää'dteei da vää'rrsaaggjää'dteei ij vuaitče tuaimmjed saaggääummjen ij-ga ni vää'rrsaaggääummjen. Mie'rren lij čiõlggeed sää'mtee'ǵǵ sábbar da halltõõzz vä'ldd- da vaadkõskkvuõdid. Tuájai tännallšem rá'tk̄kumuš pooutči õlmsa peä'lstes sää'mtee'ǵǵ sábbar staattuuzz sä'mmlai pâaimõs ee'ttkâ'sttem- da tu'mmstõktuájjorgaanân di halltõõzz staattuuzz ââldmõsân aa'sšid sää'mtee'ǵǵ sábbra valmštõõllâm- da sábbar tu'mmstõõggi tiu'ddepiijjâorgaanân. Täävtõssân lij še lââ'zzted halltõõzz saaggjää'dteei vuaittmõõžžid loņņned pue'rben tuájeez pirr halltõõzz tuái vä'ldduáimmsaž jáâ'dtee'jen. Lââ'ssen e'tk̄keet, što seâmma oummu vuaitčeš va'ljeed halltõõzz saaggjää'dtee'jen jáänmõsân koolm keä'ččlõs tuaimmpââjas.

Lákka e'tk̄keet lââ'zztemnalla šeâttmõõžž sää'mtee'ǵǵ vuaittmõõžžâst mie'rreed tuájjriâššmõõžžâst, što sää'mtee'ǵǵ tuaimmorgaan sábbra vuaitt vuässõõttâd teknlaž teâdse'rddemvue'jj vie'kkîn. Mie'rren lij tännalla hiâlpeed sää'mtee'ǵǵ tuaimmorgaani tuaimmjumuužž da uu'ceed jáâttmõ'sse kuulli kuulid.

Ve'rǵǵvaad

Kriminaal-lää'jj šeâttmõõžžid ve'rǵǵkriminaalaa'sšîn e'tk̄keet tiuddeemnalla nu'tt, što sää'mtee'ǵǵ kääzzkõõžžâst áarrai seâmma ko sää'mtee'ǵǵ áskkumtuájast áarrai oumaž kuulči puõ'ttiäi'jest kriminaal-lää'jj ve'rǵǵvaad kuõskki šiõttumuužž kruu'ǵǵe.

Muttâzoocmõš

Tuájj-joukk e'tk̄kad ta'rkk̄eemnalla šeâttmõõžžid muttâzoocmõõžžâst sää'mtee'ǵǵ tuaimmorgaan tu'mmstõõggid.

Sää'mtee'ǵǵ halltõõzz tu'mmstõ'kke vuäžžči e'tk̄kuum vä'lddšeâttmõõžž mie'ldd kai'bbjed vuõigõõzz sää'mtee'ǵǵ sábbrest. Sää'mtee'ǵǵ lu'vddkáâ'dd da jee'res tuaimmorgaan tu'mmstõ'kke vuäžžči peä'lstes oocâd vuõigõõzz sää'mtee'ǵǵ halltõõžžâst. Vuõigeemkai'bbjõõzz diõtt uvddum tu'mmstõ'kke vuäžžči oocâd muttâz láäitee'l vaaldšemvuõiggâdвуõ'tte. Vaaldšemvuõiggâdвуõđ tu'mmstõ'kke vuäžž e'tk̄kõõzz mie'ldd oocâd muttâz láäitee'l pâi, jõs pâaimõs vaaldšemvuõiggâdвуõtt meätt lai'ttemlââ'v.

Vaal-lu'vddkáâ'dd tu'mmstõõggâst oummu oocmõ'sše šõddâd sä'mmli'žžen mie'rkk̄uumnalla vaal-logstõ'kke seâmma ko lu'vddkáâ'dd tu'mmstõ'kke vaal-

logstõõggâst jaukkeem kuõskki ää'sšest vuä33çi tä'st oudârra kai'bbjed vuõigõõzz sää'mtee'ğğ sâbbrest. Sâbbar tu'mmstõ'kkē vuä33çi peä'lstes ooccâd muttâz lääitee'l pââimõs vaaldsemvuõiggâdvuõ'tte.

Tää'rķab šeâttmõõžž da meä'rrõõzz

Sää'mtee'ğğ jiõččvaaldsem staattuuzz diõtt tuâjj-joukk e'tķķad, što sää'mtee'ğğ kuõskki šiõttumuužž čõõđtet tääu'jmõsân lää'jjin da sää'mtee'ğğ priimmâm tuâjjriâšsmõõžžin. Sää'mtee'ğğ vaali teknlažluânddlaž šiõttumuš le'čči däs puõ'ttiäai'jest ää'sšmie'lddlaž u'vded vuõiggâdvuõttministeria asetõõzzin.

I TYÖRYHMÄN KANNANOTTO SAAMELAISIA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMISTARPEISTA

Saamelaisilla on perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään. Perustuslain 17 §:n 3 momentissa turvataan saamelaisille alkuperäiskansana oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Nämä perustuslain säännökset muodostavat saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon perustan. Tarkemmin asiasta säädetään saamelaiskäräjistä annetulla lailla, joka on tullut voimaan 1.1.1996.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä kehitetään. Saamelaiskäräjälain voimaantulosta on aikaa. Lain toimivuutta ja ajanmukaisuutta on tästäkin syystä ollut tarpeen arvioida.

Oikeusministeriön toimeksiannosta laadittiin keväällä 2012 selvitys saamelaiskäräjälain muutostarpeista. Oikeusministeriö sai myös saamelaiskäräjien alustavan kannanoton saamelaiskäräjälain kiireellisimmistä muutostarpeista. Oikeusministeriö asetti 28.6.2012 työryhmän, jonka tehtävänä oli laaditun selvityksen ja saamelaiskäräjien alustavan kannanoton pohjalta selvittää saamelaiskäräjistä annetun lain muutostarpeita ja valmistella ehdotus lain tarkistamiseksi tarvittavilta osin.

Työryhmä on arvioinut saamelaiskäräjälain nykyistä sääntelyä erityisesti saamelaiskäräjävaaleissa äänioikeutetun saamelaisen määritelmästä, saamelaiskäräjien vaalijärjestelmästä, saamelaiskäräjien tehtävistä ja toimivallasta, saamelaiskäräjien päätöksenteosta ja muutoksenhausta käräjien päätöksiin, lain ja saamelaiskäräjien työjärjestyksen välisistä suhteista, viranomaisten neuvotteluvälvoituksesta sekä kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta. Työryhmä on laatinut ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Saamelaiskäräjät on pääasiassa aloitteita ja esityksiä tekevä sekä lausuntoja antava toimielin saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon kuuluvissa asioissa (HE 248/1994 vp). Saamelaiskäräjien osallistumista päätöksentekoon saamelaisia koskevissa asioissa sääntelevät saamelaiskäräjälain säännökset viranomaisten neuvotteluvollisuudesta. Saamelaiskäräjät käyttää päätösvaltaa jakamalla saamelaisten yhteiseen käyttöön osoitettuja varoja, mutta sillä voi olla päätösvaltaa muissakin asioissa sen mukaan kuin siitä säädetään saamelaiskäräjälaissa tai muussa lainsäädännössä. Saamelaiskäräjille lailla osoitettavien tehtävien ja toimivallan on toisaalta pysyttävä perustuslaissa tarkoitetun kulttuuri-itsehallinnon puitteissa. Kulttuuri-itsehallinnon käsite määrää saamelaiskäräjien toimivallan rajat (HE 248/1994).

Saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa luonnehdittiin saamelaiskäräjälakia säädettyä dynaamiseksi ja katsottiin, että saamelaiset voisivat itse kehittää sitä. Myös lainsäädäntöä oli määrä kehittää saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa vahvistamaan ja edistävään

suuntaan (HE 248/1994 vp). Kansainvälinen oikeus tukee lainsäädännön tällaista kehittämistä. Alkuperäiskansoilla tulee esimerkiksi YK:ssa hyväksytyyn alkuperäiskansajulistuksen mukaan olla itsemääräämisoikeus ja siihen liittyen oikeus kehittää vapaasti taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä olojaan. Tätä itsemääräämisoikeutta käyttäessään alkuperäiskansoilla on oikeus autonomiaan ja itsehallintoon asioissa, jotka liittyvät niiden sisäisiin ja paikallisiin asioihin sekä niiden itsehallintotehtävien rahoituskeinoihin sekä oikeus ylläpitää ja vahvistaa erityisiä poliittisia, oikeudellisia, taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia instituutioitaan. Julistuksen mukaan alkuperäiskansoilla on oikeus osallistua omien toimintaperiaatteidensa mukaisesti valittujen edustajiensa kautta päätöksentekoon asioissa, jotka voivat vaikuttaa näiden kansojen oikeuksiin, sekä oikeus ylläpitää ja kehittää omia päätöksentekoelimiään.

Työryhmä ehdottaa useita merkittäviä muutoksia tehtäväksi saamelaiskäräjistä annettuun lakiin. Työryhmän tehtäviin ei sen sijaan ole kuulunut arvioida muun lainsäädännön kuin saamelaiskäräjälain kehittämistarpeita tai tehdä ehdotuksia muun lainsäädännön kehittämiseksi. Erityislainsäädännöllä tulisi edelleen vahvistaa saamelaiskäräjien oikeutta osallistua päätöksentekoon saamelaisia erityisesti koskevissa asioissa. Samoin tulisi arvioida mahdollisuuksia osoittaa saamelaiskäräjille päätösvaltaa nykyistä useammassa saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon piiriin luettavissa asioissa. Maa- ja metsätalousministeriön asettamassa työryhmässä valmistellaankin jo ehdotusta saamelaisten osallistumisoikeuksien lisäämiseksi saamelaisten kotiseutualueella olevien valtion maa- ja vesialueiden käyttöä koskevassa päätöksentekomenettelyssä.

Työryhmän mielestä toimivaltaisten ministeriöiden tulisi tämän lisäksi yhteistyössä saamelaiskäräjien kanssa arvioida mahdollisuuksia kehittää saamelaiskäräjien oikeutta osallistua päätöksentekoon vaikutuksiltaan saamelaisten kotiseutualueelle ulottuvista maakuntakaavoista ja -ohjelmista, hoito- ja käyttösuunnitelmista sekä luonnonvarasuunnitelmista samoin kuin saamelaisopetuksen opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmista. Niin ikään olisi arvioitava saamen kielen toimiston tehtäviä sekä mahdollisuuksia vahvistaa saamelaiskäräjien asemaa suunniteltaessa ja päätettäessä saamen kielen huollosta ja kielipolitiikasta sekä saamelaisen kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön ylläpitämisestä, kehittämisestä ja suojelusta samoin kuin saamelaisten perinteisten elinkeinojen kehittämisestä ja rahoittamisesta. Lisäksi olisi harkittava sitä, voisiko saamelaiskäräjät toimia valtionapuviranomaisena käräjien myöntäessä käytettäväksi saamelaista kulttuurimäärärahaa, saamenkielisiin sosiaali- ja terveystalouteen varattua määrärahaa, saamenkieliseen päivähoitoon ja kielipesätoimintaan varattua määrärahaa sekä opimateriaalimäärärahaa ja nuorisomäärärahaa.

Työryhmän kannanotto

Työryhmä esittää yllä olevaan perustuen, että toimivaltaiset ministeriöt ryhtyvät toimenpiteisiin selvittääkseen yhdessä saamelaiskäräjien kanssa saamelaisia koskevan erityislainsäädännön kehittämistä saamelaiskulttuurin tosiasiallisen suojan ja saamelaisen kulttuuri-itsehallinnon aseman vahvistamiseksi Suomen kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti.

II HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI SAAMELAISKÄRÄJISTÄ ANNETUN LAIN JA RIKOSLAIN MUUTTAMISESTA

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Saamelaisilla on perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään. Perustuslain 17 §:n 3 momentissa saamelaisille turvataan oikeus alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Perustuslain säännökset muodostavat saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon perustan. Tarkemmin asiasta säädetään saamelaiskäräjistä annetulla lailla (saamelaiskäräjälaki, 974/1995), joka tuli voimaan 1.1.1996.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä kehitetään. Saamelaiskäräjälain voimaantulosta on aikaa. Lain toimivuutta ja ajanmukaisuutta on tästäkin syystä ollut tarpeen arvioida.

Oikeusministeriön toimeksiannosta laadittiin keväällä 2012 selvitys saamelaiskäräjälain muutostarpeista. Selvityksessä arvioitiin saamelaiskäräjälain nykyistä sääntelyä saamelaiskäräjävaaleissa äänioikeutetun saamelaisen määritelmästä, vaalijärjestelmästä, saamelaiskäräjien tehtävistä ja toimivallasta, saamelaiskäräjien päätöksenteosta, lain ja saamelaiskäräjien työjärjestyksen välisistä suhteista, viranomaisten neuvotteluvetoiteesta sekä kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta. Oikeusministeriö sai myös saamelaiskäräjien alustavan kannanoton saamelaiskäräjälain kiireellisimmistä muutostarpeista.

Oikeusministeriö asetti 28.6.2012 työryhmän, jonka tehtävänä oli laaditun selvityksen ja saamelaiskäräjien alustavan kannanoton pohjalta selvittää saamelaiskäräjistä annetun lain muutostarpeita ja valmistella ehdotus lain tarkistamiseksi tarvittavilta osin.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Perustuslaki

Saamelaisilla on perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään. Säännös lisättiin perustuslakiin vuonna 1995, jolloin se otettiin tuolloin perustuslakina voimassa olleen hallitusmuodon 51 a §:ksi (973/1995).

Kulttuuri-itsehallinnon käsite kytkeytyy perustuslain 17 §:n 3 momentin perusoikeussäännökseen. Sen mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Tämäkin säännös lisättiin perustuslakiin vuonna 1995. Se otettiin tuolloin toteutetun perusoikeusoikeusuudistuksen yhteydessä hallitusmuodon 14 §:n 3 momenttiin (969/1995). Säännös turvaa saamelaisten aseman alkuperäiskansana siihen liittyvine kansainvälisistä sopimuksista ilmenevine oikeuksineen (HE 309/1993 vp, s. 65, HE 248/1994 vp). Kulttuuri ymmärretään säännöksessä laajana käsitteenä. Säännös ei rajoitu ainoastaan kielellisten oikeuksien turvaamiseen ja kehittämiseen, vaan se ulottuu laajemmin turvaamaan saamelaisten kulttuurimuotoa, johon kuuluvat saamelaisten perinteiset elinkeinot, kuten poronhoito, kalastus ja metsästys (HE 309/1993 vp, s. 65). Saamelaisille alkuperäiskansana turvattu perusoikeus harjoittaa ja ylläpitää kieltään ja kulttuuriaan sisältää itsessään ajatuksen siitä, että saamelaiset saavat itse määrätä näistä asioista ja ohjata niiden tulevaa kehitystä (HE 248/1994 vp).

2.1.2 Saamelaiskäräjälaki

Perustuslain säännökset muodostavat saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon perustan. Tarkemmin asiasta säädetään saamelaiskäräjistä annetulla lailla (saamelaiskäräjälaki, 974/1995), joka tuli voimaan 1.1.1996.

Laissa säädetään saamelaiskäräjistä, jonka jäsenet saamelaiset valitsevat keskuudestaan saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon kuuluvia tehtäviä varten. Saamelaiskäräjälaki sisältää säännöksiä saamelaiskäräjien vaaleista samoin kuin käräjien kokoonpanosta, tehtävistä ja toimivallasta, saamelaiskäräjien toimikaudesta, toimielimistä ja toiminnasta. Laissa on säännökset myös saamelaiskäräjävaaleissa äänioikeutetun saamelaisen määrittelmästä ja saamelaisten kotiseutualueesta samoin kuin viranomaisten velvollisuudesta neuvotella saamelaiskäräjien kanssa. Lisäksi laissa on erinäisiä säännöksiä esimerkiksi saamelaiskäräjien henkilöstöstä, muutoksenhausta saamelaiskäräjien päätökseen samoin kuin kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta.

Saamelaiskäräjälakia on sen voimaantulon jälkeen tarkistettu säännöksillä käräjien henkilöstön asemasta sekä saamelaiskäräjien kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta (1725/1995), vaalien toimeenpanosta (1279/2002), hallinto-oikeudellisten säädösten soveltamisesta ja esteellisyydestä (1026/2003) sekä neuvotteluvollisuudesta kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsintää ja hyödyntämistä koskevissa asioissa (626/2011).

Saamelaiskäräjälakia tarkempia säännöksiä sisältyy saamelaiskäräjistä annettuun asetukseen (saamelaiskäräjäasetus, 1727/1995) sekä saamelaiskäräjien vaaleissa noudatettavasta menettelystä annettuun oikeusministeriön asetukseen (965/2006). Saamelaiskäräjät on hyväksynyt toimintaansa varten työjärjestyksen.

2.1.3 Saamelaiskäräjälain yleiset säännökset

Saamelaisilla alkuperäiskansana on lain 1 §:n mukaan saamelaisten kotiseutualueella omaa kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin saamelaiskäräjälaisissa ja muualla laissa säädetään. Tähän itsehallintoon kuuluvia tehtäviä varten saamelaiset valitsevat vaaleilla keskuudestaan saamelaiskäräjät. Saamelaiskäräjät toimii oikeusministeriön hallinnonalalla. Valtion talousarviossa on lain 2 §:n mukaan varattava määräraha saamelaiskäräjälaisissa tarkoitettuihin tehtäviin.

Saamelaisten kotiseutualueesta säädetään lain 4 §:ssä. Sen mukaan kotiseutualueella tarkoitetaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta. Asetuksessa tai sen liitteessä julkaistaan kartta kotiseutualueen rajoista.

Saamelaiskäräjiin ja sen toimielimiin sovelletaan lain 4 a §:n mukaan hallintolakia (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), henkilötietolakia (523/1999) ja arkistolakia (831/1994), jollei saamelaiskäräjälaisissa toisin säädetä.

2.1.4 Saamelainen

Saamelaisella tarkoitetaan saamelaiskäräjälaisissa henkilöä, joka pitää itseään saamelaisena, edellyttäen, 1) että hän itse tai ainakin yksi hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään tai 2) että hän on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi maa-, veronkanto- tai henkikirjassa taikka 3) että ainakin yksi hänen vanhemmistaan on merkitty tai olisi voitu merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa.

Henkilön on siten itse pidettävä itseään saamelaisena. Tämän subjektiivisen kriteerin lisäksi määritelmään sisältyvät myös objektiiviset perusteet.

Saamelaiseksi katsotaan 1 kohdan nojalla henkilö, joka itse tai jonka vanhemmista tai isovanhemmista ainakin yksi on oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään. Ensimmäisenä näyttönä kielitaidosta pidetään Pohjoismaiden saamelaisneuvoston Suomen jaoston vuonna 1962 suorittamaa väestölaskentaa, jonka mukaisesti henkilöt ovat pohjoissaamen-, inarinsaamen- tai koltansaamenkielisiä. Väestölaskennassa laadittu luettelo ei kuitenkaan ole täydellinen. Siksi henkilön voidaan myös muutoin todeta oppineen saamen kielen ensimmäisenä kielenään (HE 248/1994 vp).

Pykälän 2 kohdan perusteella saamelaisena pidetään saamenkielisestä syntyperästä riippumatta sellaisen henkilön jälkeläistä, joka on merkitty tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi maa-, veronkanto- tai henkikirjassa. Ensimmäiseksi pykälän 2 kohtaa sovellettaessa huomioon otettavaksi viranomaisrekisteriksi kaavailtiin lakia säädettäessä vuoden 1875 luetteloja, joista oli tarkoitus säätää tarkemmin asetuksella. Jos tätä vanhemmat luettelot tulisi ottaa huomioon, saattaisivat näyttövaikeudet lain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen perustelujen mukaan lisääntyä kohtuuttomasti ja hakijan tosiasiallinen yhteys saamen kansaan saattaisi olla kyseenalainen (HE 248/1994 vp). Eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannan mukaan laki ei kuitenkaan tavanomaisten tulkintasääntöjen perusteella oikeuttanut esityksen perusteluissa mainittua mahdollisuutta säätää asetuksella vuoden 1875 luettelot laissa tarkoitetuiksi yksinomaisiksi viranomaisrekistereiksi. Valiokunta ei myöskään pitänyt tarkoituksenmukaisena täydentää lakia tässä suhteessa asetuksenantovaltuuksin. (PeVM 17/1994 vp).

Pykälän 3 kohdassa säädettynä edellytyksenä on, että ainakin yksi henkilön vanhemmista on merkitty tai olisi voitu merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa. Lakia säädettäessä pidettiin kohtuullisena, että saamelaiseksi lain mukaan katsottavan henkilön lapsella on oikeus samaistua vanhempien identiteettiin (HE 248/1994 vp).

Määritelmäsäännöstä on oikeuskäytännössä tulkittu aluksi kielipainotteisesti (KHO:1999:55 ja KHO:2003:61). Korkein hallinto-oikeus (KHO) on katsonut, että saamen kieleen liittyvä peruste on äänioikeuden pääperuste. Tähän nähden ja kun saamelaisuus voidaan kielellisellä perusteella ulottaa vain neljään sukupolveen, ei ajankohtaa, jolloin vaaliluetteloon hakeutuvan henkilön esivanhemmat on merkitty lain 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettuihin rekistereihin lappalaisena, voida KHO:n mukaan ulottaa kuinka kauaksi tahansa eikä ainakaan pidemmälle kuin saamelaismäärittelyn pääperusteena oleva kieli-peruste ulottuu. Muutoin perustuslaissa ja saamelaiskäräjälaissa saamelaisille alkupe-räiskansana turvatun kulttuuri-itsehallinnon toteutuminen saattaisi vaarantua. Näin ollen henkilön, jonka esivanhempi oli viimeksi merkitty lappalaisten joukkoon maakirjaan vuonna 1762, ei pelkästään tällä perusteella voitu katsoa olevan saamelainen (KHO:1999:55). Toisaalta hakija, jonka isoäidin isä oli merkitty lappalaiseksi vuoden 1870 henkikirjassa, oli tällä perusteella saamelainen (ks. KHO 22.9.1999 taltio 3181).

KHO on sittemmin antanut YK:n kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen valvontakomitean (rotusyrjintäkomitea) suosittamalla tavalla aiempaa enemmän merkitystä henkilön itseidentifikaatiolle sekä määritelmäsäännöksen objektiivisiin perusteisiin tukeutuvien eri näkökohtien punnintaan palautuvalle kokonaisharkinnalle (KHO:2011:81). KHO on ratkaisussaan KHO:2011:81 katsonut, ettei saamelaisuuden sinänsä aidosti samaistunut henkilö ollut laissa tarkoitettu saamelainen pelkästään

sillä perusteella, että hän oli arkistoviranomaisen antaman todistuksen mukaan vuoden 1825 maa- ja veronkantokirjaan tunturilappalaiseksi merkityn henkilön jälkeläinen ja että hän oli esittänyt selvitystä isovanhempansa saamen kielen oppimisesta kotikielenään. Mutta kun lisäksi otettiin huomioon saamelaiden kotiseutualueella Inarissa asuvan valittajan saamelaisuuteen ja saamelaiseen elämäntapaan samastuminen kokonaisuutena, häntä oli kuitenkin pidettävä saamelaisena, ja että hänet näin ollen oli pyyntönsä mukaisesti merkittävä tulevien vaalien vaaliluetteloon. KHO kiinnitti siten tässä ratkaisussaan huomiota erityisesti valittajan itseidentifikaatioon ja asian kokonaisharkintaan. Saamelaiskäräjien päätöksen mukaan henkilö ei ollut saamelainen.

2.1.5 Saamelaiskäräjien tehtävät

Saamelaiskäräjien tehtävänä on lain 5 §:n mukaan hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat. Tehtäviinsä kuuluvissa asioissa saamelaiskäräjät voi tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja. Näissä asioissa saamelaiskäräjät käyttää lisäksi päätösvaltaa siten kuin saamelaiskäräjälaissa tai muualla laissa säädetään. Lisäksi saamelaiskäräjien tehtävänä on edustaa saamelaisia (6 §), laatia vuosittain valtioneuvostolle kertomus (7§), päättää saamelaisten yhteiseen käyttöön osoitettujen varojen jakamisesta (8 §) sekä neuvotella viranomaisten kanssa (9§).

Saamelaiskäräjät on pääasiassa kansallisille viranomaisille aloitteita ja esityksiä tekevä sekä lausuntoja antava toimielin (HE 248/1994 vp). Käräjillä on oikeus käyttää päätösvaltaa lain 8 §:ssä tarkoitettujen määrärahojen jakamisessa. Saamelaiskäräjien päätösvallassa voidaan säätää myös muualla lainsäädännössä.

2.1.6 Saamelaisten edustaminen

Saamelaiskäräjät edustaa lain 6 §:n mukaan saamelaisia tehtäviinsä kuuluvissa asioissa kansallisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä. Saamelaiskäräjät nimeää erityislainsäädännön perusteella edustajansa mm. paliskuntain yhdistyksen hallitukseen (poronhoitolaki 848/1990), kirkolliskokoukseen ja Oulun hiippakuntavaltuustoon (kirkkolaki 1054/1993), Lapin maakunnan yhteistyöryhmään (laki alueiden kehittämisestä 1651/2009), kalavesien kalatalouskysymyksiä käsittelevään neuvottelukuntaan (kalastuslaki 1212/1997), Saamelaisalueen koulutuskeskuksen johtokuntaan (laki Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta 252/2010) ja vähemmistöasiain neuvottelukuntaan (valtioneuvoston asetus vähemmistövaltuutetusta 687/2001).

Kansainvälisissä yhteyksissä saamelaiskäräjien edustajat voivat osallistua YK:n alkuperäiskansa-asioiden pysyvän foorumin sekä ihmisoikeusneuvoston ja sen alaisten mekanismien istuntoihin. Saamelaiskäräjillä ei kuitenkaan ole itsenäistä puheoikeutta

YK:ssa. Käytännössä saamelaiskäräjät voi puhua vain Suomen hallitukselle myönnetyn puheoikeuden perusteella tai YK-järjestelmään akkreditoitun tahon, kuten saamelaisneuvoston (Saami Council), välityksellä. Barentsin Euro-Arktisessa neuvoston alkupe- räiskansatyöryhmässä Suomen saamelaisia edustaa saamelaiskäräjät.

2.1.7 Kertomus

Saamelaiskäräjät laatii lain 7 §:n mukaan vuosittain valtioneuvostolle hallituksen ker- tomuksen laatimista varten kertomuksen siitä, mitä merkittävää on tapahtunut saamelai- sia erityisesti koskevien asioiden kehityksessä. Kertomuksessa on tarkoitus kiinnittää huomiota siihen, miten miten eduskunnan ja erityisvaliokuntien toivomat ja edellyttä- mät asiat ovat toteutuneet (HE 248/1994 vp).

2.1.8 Määrärahojen jakaminen

Saamelaiskäräjät päättää lain 8 §:n nojalla saamelaisten yhteiseen käyttöön osoitettujen varojen jaosta. Määrärahat myönnetään tiettyä tarkoitusta, kuten opetustointa tai sosiaa- li- ja terveystalvueluja varten. Valtion talousarvioon on vuodesta 2002 sisältyntyn erilli- nen määräraha saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvuelujen tuottamista varten. Tal- usarvion mukaan määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseksi Saamelaiskä- räjäien kautta saamelaisten kotiseutualueen kunnille ja palveluntuottajille saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvuelujen turvaamiseksi Suomessa puhuttavilla saamen kielillä. Valtionapuviranomaisena toimii Lapin aluehallintovirasto. Saamelaiskäräjät jakaa avus- tuksen kunnille niiden kanssa tehtyjen ja Lapin aluehallintoviraston vahvistamien sopi- musten mukaisesti. Sopimukset tehdään vuosittain saamelaiskäräjäien ja saamelaisten kotiseutualueen kuntien välillä.

2.1.9 Neuvotteluvolvoite

Saamelaiskäräjälain 9 § sisältää säännöksen viranomaisen velvollisuudesta neuvotella saamelaiskäräjäien kanssa erinäisistä asioista. Säännöksen mukaan viranomaisten on neuvoteltava saamelaiskäräjäien kanssa kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimen- piteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana ja jotka koskevat saamelaisten kotiseutualueella: 1) yhdyskuntasuun- nittelua; 2) valtionmaan, suojelualueiden ja erämaa-alueiden hoitoa, käyttöä, vuokrausta ja luovutusta; 3) kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsintää ja hyödyntämistä sekä valtion maa- ja vesialueilla tapahtuvaa kullanhuhdontaa; 4) saamelaisten kulttuurimuo- toon kuuluvan elinkeinon lainsäädännöllistä tai hallinnollista muutosta; 5) saamenkieli- sen ja saamen kielen kouluopetuksen sekä sosiaali- ja terveystalvuelujen kehittämistä; taikka 6) muuta vastaavaa saamelaisten kieleen, kulttuuriin tai heidän asemaansa alku- peräiskansana vaikuttavaa asiaa. Pykälän 2 momentin mukaan saamelaiskäräjäille on

varattava tilaisuus tulla asiassa kuulluksi ja neuvotella asiasta. Tilaisuuden käyttämättä jättäminen ei estä viranomaista jatkamasta asian käsittelyä.

Neuvotteluvollisuus ei perustuslakivaliokunnan lain säätämisen yhteydessä ilmaiseman kannan mukaan voi merkitä pidemmälle menevää menettelyllistä suojaa kuin esimerkiksi hallintomenettelylakiin (nykyisin: hallintolakiin) perustuva asianosaisen oikeus tulla kuulluksi omassa asiassaan. Neuvotteluvollisuuden oikeudellinen vaikuttavuus rajoittuu siten siihen, että viranomaisen on pykälässä tarkoitetuissa asioissa varattava saamelaiskäräjille tilaisuus tulla kuulluksi ja mahdollisuus neuvotella vireillä olevasta asiasta. Kuulemisen osalta kysymys on saamelaiskäräjille varattavasta tilaisuudesta lausua käsityksensä esimerkiksi kirjallisesti jostakin ehdotuksesta, jonka toteuttaminen vaikuttaisi saamelaisten asemaan; neuvottelumahdollisuus tarkoittaa suoraa vuorovaikutusta viranomaisten edustajien kanssa. Jotta viranomaisen neuvotteluvoite tulisi täytetyksi hyvän hallinnon vaatimusten mukaisesti, viranomaisen on huolehdittava siitä, että saamelaiskäräjät saa riittävän ajan perehtyä neuvottelukysymykseen ja että neuvottelutilanne muodostuu muutoinkin saamelaisten edustuselimen kannalta kohtuulliseksi. Tarjotun neuvottelumahdollisuuden käyttämättä jättäminen ei toisaalta voi muodostua lopulliseksi esteeksi sille, että asianomainen viranomainen etenee asiassa vaikeapa omaan päätöksentekoonsa asti (PeVM 17/1994 vp). Perustuslakivaliokunta on eri yhteyksissä tuonut esiin, että kun kyse on esityksestä, joka liittyy kiinteästi saamelaisten omaan kieleen ja kulttuuriin, saamelaiskäräjien edustus lainvalmistelussa tulee varmistaa alusta lähtien (PeVL 21/2007 vp ja PeVL 40/2009 vp).

Saamelaiskäräjälain 9 §:ssä tarkoitettujen neuvotteluiden käyminen on viranomaisen päätöksenteon oikeudellinen edellytys pykälässä tarkoitetuissa hallintoasioissa (KHO 11.03.2003, taltio 516).

Neuvotteluja käydään erilaisin menettelymuodoin. Saamelaiskäräjät antaa kirjallisia lausuntoja, on kuultavana asioiden valmistelun yhteydessä tai osallistuu asian valmistelutyöhön esimerkiksi työryhmätyöskentelyn muodossa. Saamelaiskäräjiä kuullaan usein lausuntomenettelyllä. Myös varsinaisia neuvotteluita järjestetään kokousten muodossa. Käytäntö vaihtelee myös neuvotteluissa noudatettujen muotojen osalta. Neuvotteluista laaditaan yleensä pöytäkirja.

Neuvotteluvolloitetta koskeva säännös sisältyy myös lakiin porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista (986/2011). Sen mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on neuvoteltava saamelaiskäräjien kanssa periaatteista, joita lain ja sen nojalla annettujen säännösten lisäksi noudatetaan tuettavista kohteista päätettäessä. Kyseisen lain voimaantulo on sidottu EU:n rakennetukilainsäädännön voimaantuloon, eikä laki ole vielä tullut voimaan.

Saamelaiskäräjiä on laissa olevan erityissäännöksen nojalla joissakin asioissa kuultava tai siltä on pyydetty lausunto. Vesilaki (587/2011), laki Yleisradio Oy:stä (1380/1993), laki rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010) sekä valtioneuvoston asetus sanomalehdistön tuesta (389/2008) ja valtioneuvoston asetus porotalouden ja

luontaiselinkeinojen rahoituksesta (175/2001) sisältävät tällaisia säännöksiä. Metsälais-
sa on viittaus saamelaiskäräjälain 9 §:ään. Kaivoslain (621/2011) mukaan lupaviran-
omaisen tulee saamelaisten kotiseutualueella selvittää yhteistyössä mm. saamelaiskärä-
jien kanssa toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskan-
sana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä harkita haittojen vähentämi-
seksi ja estämiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Akwé:Kon-ohjeet (Ympäristöhallinnon ohjeita 1/2011) ovat osa Biologista moni-
muotoisuutta koskevan YK:n yleissopimuksen (Biodiversiteettisopimus, SopS 78/1994)
toimeenpanoa, joka velvoittaa sopimusosapuolia suojelemaan alkuperäiskansojen luon-
non monimuotoisuuteen liittyvää perinteistä tietoa, innovaatioita ja käytänteitä. Suo-
messä Akwé: Kon -ohjeet koskevat saamelaisia. Ohjeet on tarkoitettu käytettäväksi
saamelaisten kotiseutualueella sellaisten hankkeiden ja suunnitelmien kulttuuri-, ympä-
ristö- ja sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa, jotka voivat vaikuttaa saamelaiskulttuu-
riin, -elinkeinoihin ja kulttuuriperintöön. Metsähallitus soveltaa ohjeita maankäyttöä
koskevassa suunnittelussaan saamelaisten kotiseutualueella.

Eduskunnan valiokunnan on eduskunnan työjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan
varattava saamelaisten edustajille tilaisuus tulla kuulluksi käsiteltäessä sellaista lakiehd-
dotusta tai muuta asiaa, joka koskee erityisesti saamelaisia ja jollei erityisistä syistä
muuta johdu.

2.1.10 Saamelaiskäräjien vaalit

Saamelaiskäräjien vaalit ovat välittömät henkilövaalit, joissa äänioikeutetut äänestävät
suoraan yksittäisiä ehdokkaita. Käräjien jäsenet ja varajäsenet valitaan yleiseen äänioi-
keuteen perustuvilla vaaleilla saamelaisten keskuudesta. Vaaleja koskevat säännökset
sisältyvät saamelaiskäräjälain 4 lukuun (19–40 c §).

Saamelaiskäräjiin kuuluu lain 10 §:n mukaan 21 jäsentä ja 4 varajäsentä, jotka valitaan
4 kalenterivuodeksi kerrallaan. Saamelaiskäräjissä tulee olla vähintään kolme jäsentä ja
yksi varajäsen kustakin saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. Säännöksen tarkoituk-
sena on korostaa saamelaisten kotiseutualueen ja sen eri osien merkitystä. Perustuslaki-
valiokunnan kannan mukaan laissa tulee tämän tärkeän tavoitteen kannalta edellyttää,
että saamelaiskäräjien jäsenistä ainakin puolet on saamelaisten kotiseutualueen kunnista
(PeVM 17/1994 vp).

Saamelaiskäräjien vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi (19 §) ja maa on niissä yhtenä
vaalipiirinä (20 §). Äänioikeutettu saamelaiskäräjien vaaleissa on asuinpaikkaan katso-
matta jokainen viimeistään vaalitoimituksen viimeisenä päivänä 18 vuotta täyttävä saa-
melainen, joka on Suomen kansalainen tai jolla ulkomaan kansalaisena on ollut kotikun-
talaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa silloin, kun pyyntö vaaliluetteloon
ottamisesta on viimeistään tehtävä (21 §). Saamelaiskäräjien vaaleissa on vaalikelpoinen
jokainen äänioikeutettu, joka on suostunut ehdokkaaksi ja joka ei ole vajaavaltainen
(22 §). Vaalien aloittamisesta on julkisesti kuulutettava (22 a §).

Vaalit toimeenpanee vaalilautakunta. Vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Lautakunnassa tulee olla jäsen ja varajäsen jokaisesta saamelaiden kotiseutualueen kunnasta. Vaalilautakunnalla on oikeus ottaa itselleen sihteeri ja oikeusministeriön luvalla muuta tarvittavaa henkilökuntaa (20 §). Käytännössä vaalilautakunta on asetettu vaaleja edeltävänä vuonna vain vaalien valmistelua ja toimeenpanoa varten tarvittavaksi ajaksi.

Vaalilautakunta laatii lain 23 §:n nojalla vaaliluettelon sekä käsittelee lain 23 a §:n mukaisesti vaaliluettelon merkitsemistä ja siitä poistamista koskevat pyynnöt ja ilmoitukset. Vaaliluettelon on pyynnöstä otettava siitä puuttuva saamelainen. Vaaliluettelon merkitty henkilö on poistettava vaaliluettelosta hänen ilmoitettuaan, ettei hän enää halua olla merkittynä vaaliluettelon, tai jos hän on kuollut. Pyyntö ja ilmoitus on tehtävä vaalilautakunnalle viimeistään vaalivuotta edeltävän joulukuun 31 päivänä ennen kello 16.

Vaaliluettelon laatimisen yhteydessä vaalilautakunta voi omasta aloitteestaan ottaa huomioon vaaliluettelon merkityn äänioikeutetun edellisten vaalien jälkeen äänioikeusiansa saavuttaneen lapsen ja 21 §:ssä säädettyyn ajankohtaan mennessä äänioikeusiansa saavuttavan lapsen. Tällainen henkilö voidaan kuitenkin ottaa vaaliluettelon vasta sen jälkeen, kun hän on kirjallisesti ilmoittanut vaalilautakunnalle pitävänsä itseään laissa tarkoitettuna saamelaisena.

Vaalilautakunta vahvistaa ja allekirjoittaa vaaliluettelon viimeistään vaalivuoden helmikuun viimeisenä päivänä.

Vaalilautakunta laatii lain 24 §:n mukaan jokaisesta vaaliluettelon otetusta henkilöstä ilmoituskortin, josta ilmenevät äänioikeutetusta vaaliluettelon otetut tiedot, vaaliluettelon nähtävänä pitäminen, vaaleissa äänestäminen sekä vaalipäivä ja 31 a §:ssä säädetty oikeus äänestää vaalipäivänä, jos vaalipäivän äänestys järjestetään, ja vaalilautakunnan osoite. Vaalilautakunta lähettää ilmoituskortin kullekin äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa, hyvissä ajoin ennen vaaliluettelon asettamista nähtäville. Vaalilautakunnan päätös, jolla vaalilautakunta on hylännyt tai jättänyt tutkimatta henkilön pyynnön tulla otetuksi vaaliluettelon taikka ilmoituksen tulla siitä poistetuksi, lähetetään asianomaiselle hyvissä ajoin ennen vaaliluettelon asettamista nähtäville.

Vaalilautakunta asettaa lain 25 §:n mukaan vaaliluettelon tai siinä olevat tiedot henkilötunnuksia lukuun ottamatta nähtäville siten, että nähtävänä pitämistä koskevan ajan päättymisestä on aikaa vaalien toimittamiseen vähintään viisi kuukautta. Vaaliluettelo pidetään nähtävänä 10 perättäisenä arkipäivänä, ei kuitenkaan arkilauantaina, vähintään kolme tuntia päivässä. Vaaliluettelon nähtävänä pitamisestä on julkisesti kuulutettava.

Jokaisella on lain 25 a §:n mukaan oikeus tutustua vaaliluettelon ja sen laatimiseen liittyviin asiakirjoihin sinä aikana, kun vaaliluettelo pidetään nähtävänä. Vaaliluettelo ja sen laatimiseen liittyviä asiakirjoja ei saa antaa jäljennettäväksi tai kuvattaviksi eikä niistä saa antaa jäljennöksiä. Vaaliluettelon merkityllä on kuitenkin oikeus saada maksutta ote hänestä vaaliluettelon otetuista tiedoista. Sillä, joka on pyytänyt tulla otetuksi vaaliluettelon, on oikeus saada tieto asian käsittelyyn liittyvistä asiakirjoista siten kuin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:ssä säädetään.

Vaaliluettelo sekä sellaiset vaaliluettelon laatimiseen liittyvät asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön etnisestä alkuperästä, on pidettävä salassa muuna kuin 1 momentissa tarkoitettuna aikana. Salassapitovelvollisuus ei estä tiedon antamista vaaliluettelosta sille, joka tarvitsee tietoa äänioikeutensa selvittämistä varten. Vaaliluettelon laatimiseen liittyvien asiakirjojen julkisuudesta on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

2.1.11 Ehdokasasettelu

Ehdokkaan saamelaiskäräjien vaaleihin voi lain 27 §:n mukaan asettaa vähintään kolme äänioikeutettua saamelaista jättämällä vaalilautakunnalle asianmukaisesti täytetyn ja allekirjoitetun ehdokashakemuksen viimeistään 31 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista ennen kello 16. Ehdokkaan asettaneet henkilöt muodostavat valitsijayhdistyksen, joka nimeää keskuudestaan asiamiehen ja vara-asiamiehen. Kukin äänioikeutettu saa osallistua vain yhden ehdokkaan asettamiseen. Jos henkilö kuuluu kahteen tai useampaan valitsijayhdistykseen, vaalilautakunnan on poistettava hänen nimensä niistä kaikista. Valitsijayhdistyksen asiamiehelle on varattava tilaisuus täydentää tai oikaista hakemuksen tietoja viimeistään 27 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista ennen kello 16.

Vaalilautakunta laatii lain 27 a §:n mukaan vaalikelpoisista ehdokkaista ehdokasluettelon viimeistään 21 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Ehdokasluettelossa on yhteinen otsikko, joka yksilöi vaalin, sekä luettelo ehdokkaista numerjärjestyksessä alkaen ehdokasnumerosta 2. Ehdokkaiden järjestys luettelossa määräytyy vaalilautakunnan suorittaman arvonnän perusteella. Jokaisesta ehdokkaasta merkitään ehdokasluetteloon numero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen, sekä kotikunta. Ehdokkaan etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää ehdokkaan yleisesti tunnettua puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä. Ehdokasluettelo on julkaistava, lähetettävä vaaliasiamiehille ja pidettävä vaalien ajan nähtävänä.

2.1.12 Vaalitoimitus

Saamelaiskäräjien vaalit toimitetaan lain 28 §:n mukaan syyskuun ensimmäisen täyden viikon maanantaista alkavan neljän viikon aikana. Vaalit toimitetaan postin välityksellä, mutta voidaan vaalilautakunnan niin päättäessä saamelaisten kotiseutualueella lisäksi toimittaa vaalipäivän äänestyksenä. Vaalien toimittamisesta on julkisesti kuulutettava. Saamelaiskäräjälaissa on säännökset äänestämisestä postin välityksellä (30 §), äänestämisestä palauttamalla vaaliasiakirjat vaalilautakunnan toimistoon tai vaalilautakunnan osoittamaan muuhun toimipisteeseen (31 §), vaalipäivän äänestyksestä (31 a §, 31 b §, 31 f–31 h §) sekä äänestämisestä hoitolaitoksessa ja kotona (32 §).

2.1.13 Vaalien tuloksen määräytyminen

Saamelaiskäräjien vaalit ovat enemmistövaalit. Saamelaiskäräjien jäseniksi tulevat lain 38 §:n mukaan valituiksi 21 eniten ääniä saanutta ehdokasta, edellyttäen, että heidän joukossaan on vähintään kolme ehdokasta kustakin saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. Jos jostakin näistä kunnista ei ole tässä joukossa kolmea ehdokasta, tulevat tästä kunnasta olevista ehdokkaista valituiksi eniten ääniä saaneet kolme ehdokasta. Varajäseneksi tulee valituksi kustakin saamelaisalueen kunnasta olevista ehdokkaista valituiksi tulneiden jälkeen seuraavaksi eniten ääniä saanut ehdokas. Jos äänimäärät ovat yhtä suuret, ratkaistaan niiden keskinäinen järjestys arpomalla.

Vaalien tuloksen vahvistaa lain 39 §:n mukaan vaalilautakunta kolmantena päivänä ääntenlaskennan aloittamisesta pitämässään kokouksessa, joka alkaa kello 18. Vaalien tulos on ilmoitettava välittömästi oikeusministeriölle saamelaiskäräjien jäsenten ja varajäsenten määräämiseksi tehtävänsä seuraavaksi toimikaudeksi.

2.1.14 Saamelaiskäräjien toimielimet ja toiminta

Saamelaiskäräjien ylin edustus- ja päätöksentekuelin on saamelaiskäräjien kokous, jolla asiat valmistelee saamelaiskäräjien hallitus. Se myös toimeenpanee käräjien kokouksen päätökset. Saamelaiskäräjät (käräjien kokous) valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa (11 §) sekä hallitukseen puheenjohtajan, kaksi varapuheenjohtajaa ja hallituksen muut jäsenet (13 §). Hallituksen jäsenillä ei ole varajäseniä.

Saamelaiskäräjien puheenjohtaja toimii tehtävässään päätoimisesti (11 §). Saamelaiskäräjien työjärjestyksen 5 §:n mukaan käräjien kokous valitsee käräjien puheenjohtajan ja varapuheenjohtajat myös hallituksessa vastaaviin tehtäviin.

Saamelaiskäräjien kokousten koollekutsumisesta päättää saamelaiskäräjät (12 §). Kokous on lisäksi kutsuttava koolle, jos puheenjohtaja tai hallitus tai kolmasosa jäsenistä niin vaatii.

Saamelaiskäräjät asettaa lain 14 §:n mukaan vaalilautakunnan saamelaiskäräjävaalien toimeenpanoa varten. Käräjät voi asettaa myös muita toimielimiä saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon kuuluvien asioiden hoitamiseksi. Saamelaiskäräjillä on työjärjestyksensä nojalla elinkeino- ja oikeuslautakunta, koulutus- ja oppimateriaalilautakunta, kulttuurilautakunta, sosiaali- ja terveyslautakunta sekä saamen kielineuvosto ja nuorisoneuvosto. Saamelaiskäräjät nimeää jäsenet lautakuntiin ja neuvostoihin. Lautakunnat ja neuvostot toimivat käräjien hallituksen alaisuudessa valmistellen omaan toimialaansa kuuluvia asioita ja tehden päätöksiä omaan alaansa kuuluvien varojen jakamisesta ja käytämisestä.

Saamelaiskäräjien työjärjestyksessä määrätään myös saamelaiskäräjien yhteydessä toimivasta saamelaisten koulutusasiain yhteistyöelimestä. Saamelaiskäräjät asettaa yhteistyöelimen ja nimittää siihen kaksi jäsentä, opetusministeriö ja [Lapin lääninhallitus]

nimittävät kumpikin yhden jäsenen ja saamelaiden kotiseutualueen kunnat kukin yhden jäsenen. Saamelaiskäräjien koulutussihteerii toimii yhteistyöelimen sihteerinä ja esittelijänä.

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain (1230/2001) ja asetuksen (1411/2001) nojalla toimivaan Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukseen on perustettu erillinen saamelaisyksikkö. Yksikkö toimii saamelaiskäräjien yhteydessä ja yksikön työntekijä on saamelaiskäräjien palveluksessa. Saamelaisyksikön tehtävistä on määräyksiä saamelaiskäräjien työjärjestyksessä.

2.1.15 Toimivallan siirto

Saamelaiskäräjien hallitus ja muut toimielimet voivat lain 15 §:n mukaan käyttää käräjille kuuluvaa toimivaltaa siten kuin saamelaiskäräjälaissa säädetään tai saamelaiskäräjien työjärjestyksessä määrätään. Säännöksen esitöiden mukaan tällainen siirto tulisi kyseeseen lähinnä kiireellisissä tapauksissa, jolloin käräjien kokousta on vaikea tai mahdoton saada koolle (HE 248/1994 vp). Toimivallan siirto ei kuitenkaan ole pykälän 2 momentin mukaan sallittu, kun on kyse saamelaiskäräjien kertomuksesta (7 §), saamelaiskäräjien jäsenen tai varajäsenen vaalikelpoisuuden menettämisestä (10 § 3), puheenjohtajan valinnasta (11 §), kokousten koollekutsumisesta (12 §), saamelaiskäräjien hallituksen valinnasta (13 §) tai vaalilautakunnan ja muiden toimielinten asettamisesta (14 §) taikka tilikautta ja tilipäätöstä, tilintarkastajia sekä tilintarkastuskertomuksen käsittelyä koskevasta asiasta (18 b, 18 c ja 18 j §).

2.1.16 Toimistot ja henkilöstö

Saamelaiskäräjillä on lain 16 §:n mukaan toimistoja sekä virka- ja työsopimussuhteista henkilöstöä siten kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään. Käräjillä on nykyisin yleinen toimisto, koulutus- ja oppimateriaalitoimisto sekä saamen kielilain (1086/2003) 26 §:n perusteella Saamen kielen toimisto. Saamen kielen toimistosta on säädetty tarkemmin saamelaiskäräjäasetuksessa.

Saamelaiskäräjien virkamiehiin, virkoihin ja virkasuhteeseen sovelletaan, mitä valtion virkamiehistä, viroista ja virkasuhteesta säädetään ja määrätään. Henkilöstön palvelussuhteen ehdoista on vastaavasti voimassa mitä valtion palvelussuhteen ehdoista säädetään, määrätään tai sovitaan.

2.1.17 Kirjanpito ja tilintarkastus

Saamelaiskäräjälain 18 a §:n mukaan saamelaiskäräjien kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä on sen lisäksi, mitä saamelaiskäräjälaisissa säädetään, soveltuvin osin voimassa, mitä kirjanpitolaissa (655/1973) säädetään. Saamelaiskäräjälain 18 b–18 j §:ssä säädetään tilikaudesta ja tilinpäätöksestä, tilintarkastajien valinnasta, tilintarkastajien kelpoisuudesta, riippumattomuudesta ja esteellisyydestä, tilintarkastuksen toimittamisesta, tilintarkastajien tiedonsaantioikeudesta, tilintarkastuskertomuksen sisällöstä ja sen käsittelystä saamelaiskäräjillä sekä asiakirjojen toimittamisesta oikeusministeriölle.

2.1.18 Muutoksenhaku

Saamelaiskäräjien hallituksen ja lautakunnan sekä käräjien asettaman muun toimielimen päätökseen saa lain 41 §:n mukaan hakea muutosta valittamalla saamelaiskäräjille, jolle saamelaiskäräjälaisissa tai muualla laissa toisin säädetä. Saamelaiskäräjien päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Pykälän mukaan muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/1950) säädetään. Pykälässä viitattu laki on kumottu ja korvattu hallintolainkäyttölaililla (586/1996).

Saamelaiskäräjälaisissa on muutoksenhausta useita lain 41 §:n pääsäännön sijasta sovellettavia erityissäännöksiä.

Muutoksenhausta vaaliluettelomerkintää koskevassa asiassa säädetään lain 26 §:ssä. Sen mukaan se, joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois vaaliluettelosta tai että häntä koskeva merkintä vaaliluettelossa on virheellinen, voi kirjallisesti vaatia oikaisua vaalilautakunnalta viimeistään 14 päivänä vaaliluettelon nähtävillä pitämistä koskevan ajan päättymisestä. Vaalilautakunnan on ratkaistava asia kiireellisesti. Vaalilautakunnan päätökseen tyytymätön voi saattaa oikaisuvaatimuksen saamelaiskäräjien hallituksen ratkaistavaksi viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, kun hän on saanut päätöksestä tiedon. Hallituksen on ratkaistava asia kiireellisesti. Hallituksen päätökseen saa lain 26 b §:n perusteella hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen viimeistään 14 päivänä siitä, kun asianomainen on saanut päätöksestä tiedon.

Lain 26 a §:ssä säädetään itseoikaisusta. Jos vaalilautakunta katsoo, että henkilö on oikeudettomasti jätetty pois vaaliluettelosta tai oikeudettomasti otettu siihen taikka että häntä koskeva merkintä vaaliluettelossa on virheellinen, vaalilautakunnalla on pykälän mukaan viran puolesta oikeus lisätä henkilö vaaliluetteloon tai poistaa hänet vaaliluettelosta taikka korjata häntä koskeva virheellinen merkintä. Muutokset on tehtävä viimeistään kaksi kuukautta ennen vaalitoimituksen aloittamista. Vaalilautakunnan päätökseen saa lain 26 b §:n perusteella hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen viimeistään 14 päivänä siitä, kun asianomainen on saanut päätöksestä tiedon.

Vaalien toimittamista ja vaalien tulosta koskeva muutoksenhakusääntely sisältyy lain 40 §:ään. Äänioikeutettu, joka katsoo, että vaalilautakunnan päätös vaalien tuloksen vahvistamisesta tai vaalien toimittamiseen liittyvä muu toimenpide on lainvastainen, voi pykälän mukaan tehdä saamelaiskäräjien hallitukselle oikaisuvaatimuksen viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, jona vaalilautakunta on vahvistanut vaalien tuloksen. Saamelaiskäräjien hallituksen on käsiteltävä oikaisuvaatimus kiireellisesti ja viimeistään ennen vaalivuoden loppua. Saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, jona asianomainen on saanut käräjien hallituksen päätöksen tiedoksi. Vaalilautakunnan päätökseen ehdokasluettelosta ei lain 27 a §:n 3 momentin mukaan saa hakea erikseen muutosta. Muutosta tähän päätökseen saa hakea 40 §:n mukaisesti vaalilautakunnan vahvistettua vaalien tuloksen.

Saamelaiskäräjien päätökseen saamelaisten yhteiseen käyttöön osoitettujen varojen josta ei lain 8 §:n 2 momentin perusteella saa hakea muutosta valittamalla. Valituskielto on perusteltu. Kyse on sellaisista yhteisistä varoista, joita ei jaeta oikeusharkintaisesti (HE 248/1994 vp).

2.1.19 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkempia säännöksiä saamelaiskäräjälain täytäntöönpanosta annetaan lain 43 §:n nojalla asetuksella. Tämä yleisluonteisen täytäntöönpanovaltuuden lisäksi laissa on yksityiskohtaisempia asetuksenantovaltuuksia. Saamelaiskäräjillä on lain 16 §:n 1 momentin mukaan toimistoja sekä virka- ja työsopimussuhteista henkilöstöä siten kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään. Saamelaisten kotiseutualueen rajoista julkaistaan kartta lain 4 §:n mukaan asetuksessa tai sen liitteessä.

Valtuuksissa tarkoitettu sääntely sisältyy saamelaiskäräjistä annettuun asetukseen (1727/1995), joka on osin annettu saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lain (516/1991) nojalla. Asetuksessa säädetään saamelaiskäräjien toimistoista, saamen kielen toimiston tehtävistä, saamelaiskäräjien henkilöstöstä ja henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista sekä saamelaiskäräjien asiakirjojen allekirjoittamisesta. Asetuksen liitteenä on julkaistu kartta, johon on merkitty saamelaisten kotiseutualueen rajat.

Oikeusministeriön asetuksella voidaan lain 40 c §:n perusteella antaa tarkempia säännöksiä 1) vaaleihin liittyvistä kuulutuksista, 2) vaaliluetteloon hakeutumisesta ja vaaliluettelosta poistamisesta sekä hakemukseen liitettävistä selvityksistä, 3) vaaliluettelon nähtävänä pitämisestä, 4) ehdokasluettelon julkaisemisesta ja nähtävänä pitämisestä, 5) äänestyslipusta sekä 6) vaaliasiakirjojen säilyttämisestä. Valtuuden nojalla on annettu oikeusministeriön asetus saamelaiskäräjien vaaleissa noudatettavasta menettelystä (160/2003).

Saamelaiskäräjät vahvistaa lain 5 §:n 3 momentin nojalla toimintaansa varten työjärjestyksen. Saamelaiskäräjien hyväksymä työjärjestys sisältää määräyksiä käräjien toimielimistä ja niiden tehtävistä, saamelaiskäräjien sihteeristöstä, asioiden käsittelyssä käräjillä noudatettavasta menettelystä, saamelaisen kulttuurimäärärahan käyttämisestä ja saamelaisten koulutusasiain yhteistyöelimestä.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö

2.2.1 Kansainvälinen kehitys

Yleistä

Alkuperäiskansoja koskeva kansainvälinen oikeus on kehittynyt saamelaiskäräjälain voimaantulon jälkeen.

Suomi on ratifioinut Euroopan neuvoston alueellisia tai vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen peruskirjan (SopS 23/1998) ja määritellyt ratifioinnin yhteydessä vähemmistökieleksi saamen kielen. Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevaa puiteyleissopimusta (SopS 1 ja 2/1998) sovelletaan saamelaisiin alkuperäiskansana ja kansallisena vähemmistönä. Molemmilla sopimuksilla on oma, riippumaton maavierailuja tekevä sopimuksen täytäntöönpanoa valvova asiantuntijakomitea, jota viimeksi mainitussa sopimuksessa kutsutaan ministerineuvostolle neuvoa-antavaksi komiteaksi. Euroopan neuvoston ministerikomitea antaa valtiolle suosituksia sopimusten täytäntöönpanosta.

YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista (A/RES/61/295) hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa syyskuussa 2007. Suomi äänesti julistuksen hyväksymisen puolesta. Julistus ei ole oikeudellisesti sitova eikä sillä luoda uusia oikeuksia. Se kuitenkin heijastaa alkuperäiskansoja koskevan kansainvälisen oikeuden kehitystä sekä valtioiden sitoutumista edistää, kunnioittaa ja toteuttaa alkuperäiskansojen oikeuksia.

Biodiversiteettisopimuksen 8 (j) artiklan mukaan kunkin sopimuspuolen tulee mahdollisuuksien mukaan ja soveltuvien osin kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti kunnioittaa, suojella ja ylläpitää alkuperäiskansojen ja paikallisten yhteisöjen sellaista tietämystä, keksintöjä ja käytäntöä, joita sisältyy biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön kannalta merkityksellisiin perinteisiin elämänmuotoihin, sekä edistää ja laajentaa niiden soveltamista mainittujen yhteisöjen luvalla ja myötävaikutuksella sekä rohkaista tietämyksestä, keksinnöistä ja käytännöstä saadun hyödyn tasapuolista jakoa. YK:n biodiversiteettisopimuksen osapuolikokous hyväksyi vuonna 2004 vapaaehtoiset Akwé: Kon-ohjeet osana sopimuksen toimeenpanoa.

YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (KP-sopimus, SopS 7–8/1976) täytäntöönpanoa seuraava ihmisoikeuskomitea (Human Rights Committee) on luonut soveltamiskäytäntöä alkuperäiskansojen oikeuksista tulkitsemalla yleissopimuksen 27 artiklaa. Ihmisoikeuskomitea on 1990-luvulta lukien käsitellyt viisi Suomea koskevaa yksilövalitusta, joissa saamelaiset poronhoitajat ovat valittaneet metsänhakuun, metsätien rakentamisen ja/tai kivenlouhinnan estävän heidän poronhoitoaan¹. Poronhoito osana saamelaisten perinteistä kulttuuria kuuluu artiklan soveltamisalaan. KP-sopimuksen 27 artiklaa ei ole katsottu rikotun näissä tapauksissa.

Ihmisoikeuskomitean 27 artiklaa koskeva tulkinta voidaan kiteyttää kolmeen päähuomioon:

1. Neuvotteluvollisuus. Valtion viranomaisten tulee neuvotella saamelaisten kanssa suunnitelmistaan, jotka tulee tarvittaessa sopeuttaa 27 artiklan vaatimuksiin.
2. Kokonaisvaltainen harkinta. Valtion on otettava poronhoitoalueella samanaikaisesti tapahtuva eri viranomaisten toiminta kokonaisvaltaisesti huomioon. Alueella aikaisempien toimenpiteiden vaikutukset tulee ottaa kumulatiivisesti huomioon arvioitaessa vireillä olevan hankkeen vaikutuksia saamelaisten kulttuurinsa harjoittamisen mahdollisuuksiin.
3. Vaikutusten arviointi. Valtion on punnittava suunnitellun toiminnan hyvät ja huonot puolet. Yhtäältä on huomioitava vaikutukset poronhoitoon sekä toisaalta esimerkiksi työllistämiskysymykset ja tasa-arvo. Näin ollen esimerkiksi metsänhakkuut eivät ole sellaisenaan saamelaisten oikeuksia loukkaavia, vaan valtio voi ottaa mm. työllisyysnäkökulmat huomioon, kunhan toiminnassa samalla pidetään huolta saamelaisten oikeuksista.

YK:n alkuperäiskansojen ihmis- ja perusoikeuksien tilan erityisraportoiija James Anaya vieraili Suomessa vuonna 2010. Raportissaan vuonna 2011 ihmisoikeusneuvostolle saamelaisten asemasta Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa hän suositti, että Pohjoismaat jatkavat ja tehostavat ponnistelujaan saamelaiskansojen itsemääräämisoikeuden sekä aiempaa aidompien vaikuttamismahdollisuuksien toteuttamiseksi heitä koskevassa päätöksenteossa.

YK:n rotusyrjintäkomitea totesi Suomelle vuonna 2012 antamissaan suosituksissa olevansa huolissaan siitä, että saamelaiskäräjillä on edelleen hyvin rajallisesti itsenäistä päätösvaltaa kulttuuri-itsehallinnon piiriin kuuluvissa asioissa. Komitea suosittaa, että Suomi kehittää saamelaiskäräjien päätäntävaltaa koskien saamelaisten asuttamien maa-alueiden ja luonnonresurssien käyttöä saamelaiskäräjälain tarkistamisen yhteydessä. Komitea myös suosittaa, että Suomi ryhtyy toimenpiteisiin saamelaisen poronhoitomallin turvaamiseksi.

Kansainvälinen työjärjestö (ILO) on vuonna 1989 hyväksynyt itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen nro 169 (ILO-sopimus nro 169).

¹ Asiat 431/1990, 511/1992, 671/1995, 779/1997 ja 1023/2001.

Yleissopimuksen pääasiallisena tarkoituksena on säilyttää alkuperäis- ja heimokansojen elintavat sekä kytkeä tällaiset kansat niitä koskevien asioiden kansalliseen päätöksentekoon. Suomi ei ole toistaiseksi ratifioinut yleissopimusta.

Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehtyyn sopimukseen (liittymissopimus, SopS 103/1994) sisältyy pöytäkirja nro 3 saamelaisista, jonka nojalla Euroopan unionin oikeus ei estä pitämästä voimassa tai toteuttamasta saamelaisten kielellisiä tai kulttuurisia oikeuksia ylläpitäviä ja kehittäviä erityistoimia. Sen mukaan perinteinen saamelaiskulttuuri ja saamelaiselinkeinot ovat riippuvaisia luontaiselinkeinoista, kuten poronhoidosta, saamelaisten perinteisillä asuinalueilla. Pöytäkirjan 1 artiklan mukaan saamelaisille saadaan myöntää yksinoikeuksia poronhoidon harjoittamiseen perinteisillä saamelaisalueilla. Pöytäkirjan 2 artiklan mukaan pöytäkirja voidaan laajentaa koskemaan muitakin perinteisiin saamelaiselinkeinoihin liittyviä saamelaisten yksinoikeuksia niiden vastaisen kehityksen huomioon ottamiseksi. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja alueiden komiteaa kuultuaan tehdä tarvittavat muutokset pöytäkirjaan.

Lisäksi Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jolla on "sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksilla" Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen nojalla, 22 artiklan mukaan unioni kunnioittaa kulttuurista, uskonnollista ja kielellistä monimuotoisuutta. Kulttuurien ja kielten monimuotoisuuden kunnioittamisesta määrätään myös Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artiklan 3 kohdassa. Artiklat voivat osaltaan vaikuttaa myös saamelaisten oikeuteen alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Saamelaisen määritelmä

YK:n rotusyrjintäkomitea on vuosina 2003 ja 2009 toistanut jo vuonna 1990 ensimmäisen kerran antamansa suosituksen siitä, että Suomen tulisi saamelaiskäräjälain 3 §:ää sovellettaessa antaa enemmän merkitystä henkilön itseidentifikaatiolle. Vuonna 2012 komitea nosti esiin myös saamelaisten ryhmäyhväksynnän merkityksen. Komitean suosituksen mukaan on annettava asianmukainen painoarvo saamelaisten itsemääräämisoikeudelle ja heidän oikeudelleen määrätä omasta jäsenyydestään ja oikeudelleen siihen, ettei heitä pakkosulauteta, kun määritellään, kenellä on äänioikeus saamelaiskäräjien vaaleissa.

Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen asiantuntijakomitea lausui vuonna 2001 kantanaan, että määritelmää koskeva asia tulisi priorisoida ja siinä tulisi saamelaisia asiaankuuluvalla tavalla kuullen pyrkiä saamaan aikaan ratkaisu, joka edesauttaisi sitä, että saamelaiset voisivat ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan ja säilyttää identiteettinsä olennaiset ainesosat. Vuonna 2006 komitea kehotti jatkamaan asian käsittelyä saamelaiskäräjien kanssa pitäen mielessä, että saamelaiskäräjät on ilmaissut puoltavansa nykyistä enemmän kielellisiin perusteisiin perustuva määrittelyä. Tässä tarkastelussa komitea kehotti pohtimaan, onko tyydyttävää, että määritelmän eräät avainkysymykset ovat pelkästään tuomioistuinratkaisun varassa. Vuonna 2010 komitea palasi tähän kysymykseen neuvoen pohtimaan sitä, vaarantuiko

mahdollisesti oikeusvarmuus pelkääntään tuomioistuinratkaisuun perustuvasta määritelmästä.

Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen selitysmuistiossa tähdennetään sitä, että kansallisen vähemmistöön kuuluvan henkilön oikeutta vapaasti valita, kohdellaanko häntä vähemmistöön kuuluvana vai ei, ei ole ymmärrettävä siten, että yksilöllä olisi oikeus mielivaltaisesti valita, kuuluuko hän vähemmistöön, vaan hänen subjektiiviseen valintaansa tulee erottamattomasti liittyä yksilön identiteetin kannalta merkityksellisiä objektiivisiä kriteereitä (3 artikla).

YK:n alkuperäiskansojen oikeuksista antaman julistuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaan alkuperäiskansoilla ja niihin kuuluvilla yksilöillä on oikeus siihen, ettei heitä pakosulauteta eikä kulttuuria tuhota. Julistuksen 9 artiklan mukaan alkuperäiskansoilla ja niihin kuuluvilla yksilöillä on oikeus kuulua alkuperäisyhteisöön tai alkuperäiskansakuntaan kyseisen yhteisön tai kansakunnan perinteiden ja tapojen mukaisesti. Oikeuden käyttämisestä ei saa seurata minkäänlaista syrjintää. Julistuksen 33 artiklan mukaan alkuperäiskansoilla on oikeus määrätä omasta identiteetistään tai jäsenyydestään tapojensa ja perinteidensä mukaisesti sekä oikeus määrätä toimielintensä rakenteet ja valita niiden jäsenet omia menettelyjään noudattaen.

Neuvotteluvollisuus

Euroopan neuvoston ministerikomitea on vuonna 2012 kiinnittänyt huomiota neuvottelumenettelyssä Suomessa ilmenneisiin puutteisiin ottaessaan kantaa kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen täytäntöönpanoon. Neuvottelumenettelyjen puutteisiin ja tarpeisiin niiden kehittämiseksi on kiinnittänyt huomiota myös YK:n alkuperäiskansojen ihmis- ja perusoikeuksien tilan erityisraportoiija James Anaya raportoidessaan v. 2011 ihmisoikeusneuvostolle saamelaisten asemasta Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa.

Neuvotteluelvoite sisältyy joko nimenomaisesti tai välillisesti alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan julistuksen 18 artiklaan (päätöksentekoon osallistuminen), 19 artiklaan (ennakkosuostumuksen saaminen toimiin, jotka voivat vaikuttaa alkuperäiskansoihin), 23 artiklaan (osallistuminen ohjelmista päättämiseen), 30 artiklan 2 kohtaan (alkuperäiskansojen alueiden käyttäminen sotilaalliseen toimintaan), 32 artiklan 2 kohtaan (ennakkosuostumuksen saaminen hankkeisiin, jotka vaikuttavat alkuperäiskansojen maihin, alueisiin tai luonnonvaroihin), 36 artiklan 2 kohtaan (toimet, joilla helpotetaan yhteyksiä yli rajojen) ja 38 artiklaan (toimet julistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi).

ILO-sopimus nro 169 edellyttää neuvotteluja alkuperäiskansojen kanssa heitä koskevia asioita käsiteltäessä. Sopimuksen 6 artiklan mukaan hallitusten on asianmukaisella tavalla neuvoteltava alkuperäiskansojen ja erityisesti näiden edustuselinten kanssa aina, kun harkitaan lainsäädännöllisiä ja hallinnollisia toimenpiteitä, joilla voi olla näihin kansoihin välitön vaikutus. Neuvottelut on käytävä vilpittömin mielin ja olosuhteisiin katsoen asianmukaisella tavalla pyrkimyksenä saavuttaa yhteisymmärrys tai hyväksyntä ehdotetuille toimenpiteille.

Myös 15 artiklan 2 kohta (maahan kohdistuvien tutkimus- tai hyödyntämishojelmien aloittaminen tai niitä koskevien lupien myöntäminen), 17 artiklan 2 kohta (kelpoisuus luovuttaa alkuperäiskansayhteisön maita tai siirtää niihin liittyviä oikeuksia yhteisön ulkopuolisille), 22 artiklan 3 kohta (erityiskoulutusohjelmien järjestäminen ja toiminta) ja 28 artiklan 1 kohta (toimenpiteet sen saavuttamiseksi, että alkuperäiskansoihin kuuluvat lapset opetetaan lukemaan ja kirjoittamaan äidinkieltään) edellyttävät neuvotteluja näissä sopimusmääräyksissä tarkoitetuista asioista. Neuvotteluelvoite voi syntyä myös sopimuksen 2, 4, 7 ja 16 artiklojen perusteella.

ILO:n asiantuntijakomitean tulkintasuosituksen (ILO CEACR General Observation, Indigenous and Tribal Peoples, Document No ilolex 052011GENS20) mukaan neuvotteluelvoite koskee viranomaisia. Neuvotteluiden tulee olla säännöllistä menettelyä, jossa asia käsitellään kokonaan ja vilpittömässä mielessä. Niiden tulee olla aitoa viranomaisten ja alkuperäiskansojen väliseen mielipiteen vaihtoon ja ymmärtämykseen sekä keskinäiseen kunnioitukseen perustuvaa vuoropuhelua, jolla pyritään aidosti saavuttamaan yhteinen näkemys. Neuvotteluelvoitteen täyttämiseksi tulee perustaa asianmukaiset kansallisen tason menettelyt, jotka ovat vallitsevia olosuhteita vastaavat. Neuvottelut tulee käydä alkuperäiskansoja edustavien instituutioiden kanssa lainsäädäntöön ja hallinnollisiin toimenpiteisiin liittyvissä asioissa. Neuvotteluiden tarkoituksena tulee olla yhteisymmärryksen pääseminen tai alkuperäiskansan hyväksynnän saaminen. Neuvotteluelvollisuus ei kuitenkaan sisällä alkuperäiskansan mahdollisuutta veto-oikeuteen neuvottelujen lopputuloksen suhteen. Yhteisesti sovittujen ratkaisujen aikaansaaminen on silti vuoropuhelun olennaisimpia seikkoja.

Yhteisymmärrys tai hyväksyntä perustuu Free, Prior and Informed Consent -käsitteeseen, johon on viitattu myös YK:n alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan julistuksen yhteydessä. Käsitteen mukaan alkuperäiskansaan ei saa kohdistaa painostusta tai manipulaatiota päätöksenteon yhteydessä. Osallistumisen on tapahduttava hyvissä ajoin päätöksentekoa edeltävissä vaiheissa. Alkuperäiskansalle on annettava tarpeellinen, kattava tieto asiasta ja sen vaikutuksista. Asiasta on käytävä vilpitön ja tasapuolinen neuvottelu, johon kuuluu molemminpuolinen arvostus ja yhdenvertainen osallistuminen. Neuvottelut käydään valmistelun sellaisessa vaiheessa, että vaikutusmahdollisuus on todellinen.

Biodiversiteettisopimukseen liittyvä Nagoyan pöytäkirja geenivarojen saannista ja saatavuudesta sekä niiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaisesta ja tasapuolisesta jaosta edellyttää, että valtio ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin varmistaa alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen mahdollisuudet osallistua prosessiin ja antaa suostumuksensa silloin, kun on kyse heidän hallussaan olevista geenivaroista tai niihin liittyvästä perinteisestä tietämyksestä. Euroopan unioni, Suomi ja useat muut unionin jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet Nagoyan pöytäkirjan 23.6.2011.

Asiantuntijatyöryhmän vuonna 2005 laatima luonnos pohjoismaiseksi saamelaisopimukseksi sisältää niin ikään neuvotteluelvoitetta koskevan artiklan. Sen mukaan saamelaiskäräjien kanssa tulee neuvotella ennen kuin julkinen viranomainen tekee päätöksen asiassa, jolla on olennainen merkitys saamelaisille. Näiden neuvottelujen tulee

tapahtua riittävän aikaisin, jotta saamelaiskäräjät voisi vaikuttaa asian käsittelyyn ja lopputulokseen. Valtioiden ei ilman asianomaisten saamelaiskäräjien suostumusta tule ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin tai sallia sellaisia toimenpiteitä, jotka voivat merkittävästi vahingoittaa saamelaisten kulttuurin, elinkeinojen tai yhteiskuntaelämän perustavanlaatuisia ehtoja. Varsinaiset sopimusneuvottelut on aloitettu 2011 ja niille on varattu viisi vuotta aikaa.

2.2.2 Ulkomaiden lainsäädäntö

Ruotsi

Ruotsin hallitusmuodon 1 luvun 2 §:n 6 momentissa saamelaiset mainitaan kansana. Säännöksen mukaan saamen kansan sekä etnisten, kielellisten ja uskonnollisten vähemmistöjen mahdollisuuksia ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan ja yhteisöelämään, sä tulee edistää. Säännös lisättiin hallitusmuotoon vuonna 2010.

Ruotsin saamelaiskäräjälaki on vuodelta 1992 (sametingslag 1992:1433). Siinä säädetään saamelaiskäräjien tehtävistä, kokoonpanosta, hallituksesta ja lautakunnista sekä asioiden käsittelystä. Laissa säädetään myös saamelaiskäräjävaaleista. Laki sisältää myös saamelaismääritelmän. Laissa ei ole säännöstä käräjien kuulemisesta tai neuvotteluvollisuudesta.

Ruotsin saamelaiskäräjien tehtävänä on toimia elävän saamelaiskulttuurin puolesta ja tehdä aloitteita toiminnaksi ja ehdotuksia toimenpiteiksi jotka edistävät kulttuuria. Käräjien tehtäviin kuuluu erityisesti päättää valtionavuista saamelaisten hyväksi, valita jäsenet saamelaiskouluhallitukseen, päättää tavoitteista ja johtaa saamen kieleen liittyvää työtä, myötävaikuttaa yhteiskuntasuunnitteluun ja valvoa saamelaisten tarpeiden huomioimista, erityisesti poronhoidon etuja maan ja veden käytössä, tiedottaa saamelaisista olosuhteista ja suorittaa muut sille laissa tai asetuksessa annetut tehtävät. Saamelaiskäräjät on Ruotsin hallituksen alainen viranomais.

Saamelaismääritelmää koskeva säännös on Ruotsin saamelaiskäräjälain 1 luvun 2 §:ssä. Sen mukaan saamelaisella tarkoitetaan henkilöä, joka pitää itseään saamelaisena ja 1) osoittaa todennäköiseksi sen, että hänellä on tai on ollut saame kotikielenä, 2) osoittaa todennäköiseksi että jollakulla hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on tai on ollut saame kotikielenä, tai 3) jolla on vanhempi joka on tai on ollut saamelaiskäräjien vaaliluettelossa.

Ruotsin saamelaiskäräjälain 3 luvun 5 a §:n mukaan vaaliluetteloon merkitsemistä koskeva valitus tehdään lääninhallitukselle, jonka päätös asiassa on lopullinen.

Norja

Norjan perustuslain 110a §:n mukaan valtion viranomaisten velvollisuutena on toimia siten, että saamelainen kansanryhmä voi turvata ja kehittää kieltään, kulttuuriaan ja yhteisöelämänsä. Säännös on lisätty perustuslakiin vuonna 1988 ja sitä on muutettu 2006.

Norjan saamelaislaki (Sameloven) on vuodelta 1987 (LOV 198706-12 nr 56). Sen mukaan Norjan saamelaiskäräjien tehtäviin kuuluvat kaikki ne asiat, jotka käräjät katsoo koskevan sanottua kansanryhmää. Lain mukaan viranomaisten on kuultava käräjiä ennen päätöksen tekemistä asioissa, jotka kuuluvat käräjien toimivaltaan. Laissa on myös säännökset saamen kielestä ja käräjien vaaleista ml. saamelaismääritelmä sekä säännös saamenlipusta.

Norjassa ei ole käräjien kanssa käytävistä neuvotteluista säädetty laissa. Sen sijaan silloiset saamelaiskäräjien presidentti ja saamelaisasioista vastaava ministeri allekirjoittivat 11.5.2005 ns. neuvottelusopimuksen (konsultasjonsavtal) jonka käräjät hyväksyi 1.6.2005 ja joka vahvistettiin kuninkaan resoluutiolla 1.7.2005.

Sopimuksen tavoitteena on, että valtiolliset viranomaiset ja käräjät pääsisivät yhteisymmärrykseen saamelaisia suoraan koskevista laki- ja muista hankkeista. Käräjillä on myös mahdollisuus tuoda asioita neuvotteluiden piiriin. Sopimus ei myönnä käräjille veto-oikeutta asioissa jotka koskevat saamelaisia. Sen sijaan sopimus antaa käräjille mahdollisuuden vaikuttaa ja tulla kuulluksi. Sopimuksen mukaan näkemuserot viranomaisen ja käräjien välillä tuodaan esiin asian käsittelyssä hallituksessa ja eduskunnassa. Sopimuksessa on todettu mihin asioihin neuvottelumenettelyä sovelletaan, viranomaisten tiedonantovelvollisuudesta ja siitä, että tieto voidaan pitää luottamuksellisena.

Sopimuksen mukaan neuvottelut käydään avoimin mielin ja tavoitteena on yhteisymmärrykseen pääseminen. Neuvotteluja jatketaan niin kauan kuin osapuolet katsovat yhteisymmärryksen löytämisen olevan mahdollista. Neuvotteluista laaditaan pöytäkirja. Mahdollisten erillisten lisäselvitysten hankkimisesta pyritään pääsemään yksimielisyyteen. Mikäli valtio aikoo kuulla myös muita saamelaisia tahoja, kuten paikallisedustajia, siitä on tiedotettava käräjiä ja neuvottelumenettelyiden yhteensovittamisesta on keskusteltava käräjien kanssa.

Sopimuksen mukaan saamelaiskäräjien presidentti tapaa puolivuositain saamelaisasioista vastaavan ministerin ja käräjät samoin puolivuositain ministeriöiden välisen saamelaisasioiden yhteistyöelimen (interdepartementale samordningsutvalget for samiske saker). Tapaamisista laaditaan julkinen pöytäkirja. Tapaamisissa käsitellään periaatteellisia asioita ja käynnissä olevia neuvotteluita.

Norjan saamelaisen määritelmää koskeva säännös on lain 2 luvun 6 §:ssä. Sen mukaan kaikki jotka antavat ilmoituksen siitä, että he kokevat itsensä saamelaiseksi ja joilla a) on saame kotikielenä, tai b) on tai on ollut vanhempi, isovanhempi tai isoisovanhempi, jolla on kotikielenä saame, tai c) on sellaisen henkilön lapsi, joka on tai on ollut merkitty vaaliluetteloon, voi vaatia itsensä merkittäväksi vaaliluetteloon.

Norjan lainsäädännön mukaan valitus koskien vaaliluetteloon merkitsemistä tehdään saamelaiskäräjille (FOR 2008-12-19 nr 1480: Forskrift om valg til Sametinget § 76). Norjan saamelaiskäräjät on vuonna 2011 perustanut tätä tehtävää varten valituslautakunnan (Sametingets klagenemnd), joka on aloittanut toimintansa 2012. Valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista valittaa käräjäoikeuteen yleisten valitusta koskevien säännösten mukaan.

2.3 Nykytilan arviointi

2.3.1 Saamelaisen määritelmä

Saamelaiskäräjälain sääntelyä saamelaisen määritelmästä voidaan pitää ongelmallisena ennen muuta siltä osin kuin kyse on maa-, veronkanto- tai henkikirjoihin tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi merkittyjen henkilöiden jälkeläisistä. Näissä asiakirjoissa on merkintöjä muistakin saamelaisten nykyisellä kotiseutualueella menneisyudessa asuneista ihmisistä kuin saamelaisista eikä asiakirjamerkintä sellaisenaan siten välttämättä osoita henkilön polveutuvan saamelaisesta suvusta. Sääntelyä saamelaisen määritelmästä on aiheellista tarkistaa. Myös saamelaisten ryhmähyväksynnän merkitykseen on tällöin kiinnitettävä huomiota.

2.3.2 Saamelaiskäräjien yleinen toimivalta ja tehtävät

Saamelaiskäräjillä on yleinen toimivalta hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat. Saamelaiskäräjälain sääntelyä saamelaiskäräjien yleisestä toimivallasta ja tehtävistä olisi tarkoituksenmukaista tarkistaa siten, että laista kävisi ilmi saamelaiskäräjien tehtävä edistää ja kehittää saamelaisten asemaa alkuperäiskansana. Saamelaiskäräjät laatii voimassa olevan lain mukaan vuosittain kertomuksensa valtioneuvostolle hallituksen kertomuksen laatimista varten. Saamelaiskäräjät toimittaa kertomuksensa tässä tarkoituksessa oikeusministeriölle, joka liittää kertomuksen sellaisenaan osaksi hallituksen kertomusta. Menettely ei ole omiaan lisäämään saamelaisia koskevien asioiden saamaa huomiota eduskunnassa. Säännöstä olisi aiheellista muuttaa siten, että saamelaiskäräjät toimittaisi kertomuksensa suoraan eduskunnalle.

2.3.3 Neuvotteluvollisuus

Voimassa oleva säännös viranomaisen velvollisuudesta neuvotella saamelaiskäräjien kanssa on maantieteellisesti rajattu koskemaan vain sellaisia toimenpiteitä, jotka koskevat säännökseen sisältyvässä luettelossa mainittuja toimenpiteitä saamelaisten koti-

seutualueella. Neuvotteluvollisuuden ulkopuolelle jäävät siten nykyisin kotiseutualueen ulkopuolella toteutettavaksi suunnitellut toimenpiteet silloinkin, kun niiden vaikutukset ulottuvat kotiseutualueelle. Neuvotteluvollisuus ei nykyisin koske myöskään sellaisia, vaikutuksensa kotiseutualueen ulkopuolelle ulottavia toimenpiteitä, jotka voivat merkittävästikin vaikuttaa saamelaiden kulttuuriin. Tällaisia ovat etenkin saamen kieleen liittyvät asiat. Neuvotteluvollisuuden piiriin kuuluvien toimenpiteiden ja asioiden alaa on aiheellista laajentaa.

Laissa nykyisin tarkoitettu neuvotteluvollisuus ei perustuslakivaliokunnan kannan mukaan voi merkitä pidemmälle menevää menettelyllistä suojaa kuin hallintoasian asianosaisen oikeus tulla kuulluksi omassa asiassaan. Völlisuuden oikeudellinen vaikuttavuus rajoittuu siihen, että viranomaisen on varattava saamelaiskäräjille tilaisuus tulla kuulluksi ja mahdollisuus neuvotella asiasta. Kuulemisen osalta kysymys on saamelaiskäräjille varattavasta tilaisuudesta lausua käsityksensä esimerkiksi kirjallisesti jostakin ehdotuksesta, jonka toteuttaminen vaikuttaisi saamelaiden asemaan. Neuvottelumahdollisuus tarkoittaa suoraa vuorovaikutusta viranomaisten edustajien kanssa (PeVM 17/1994 vp).

Tavanomaisen lausunnonantomahdollisuuden varaamisen on usein katsottu riittävän neuvotteluvollisuuden täyttämiseksi. Neuvotteluvollisuuden tarkoitus aidosta vuoropuhelusta viranomaisen ja saamelaiskäräjien kesken ei kuitenkaan toteudu pelkässä lausunnonmenettelyssä. Sääntelyä olisi aiheellista tarkistaa kansainvälistä kehitystä paremmin vastaavaksi niin, että neuvottelu muodostuisi säädosperusteisesti tavanomaista lausunnonmenettelyä pidemmälle meneväksi muodoksi vaikuttaa viranomaisen päätöksentekoon.

2.3.4 Saamelaiskäräjien kokoonpano

Saamelaiskäräjiin kuuluu saamelaiskäräjälain mukaan 21 jäsentä ja neljä varajäsentä. Äänioikeutettujen saamelaiden lukumäärä on lain voimaantuloaikana lisääntynyt noin 4600 henkilöstä noin 5400 henkilöön.

Saamelaiskäräjissä tulee lain mukaan olla vähintään kolme jäsentä ja yksi varajäsen kustakin saamelaiden kotiseutualueen kunnasta. Säännöksen tavoitteena on varmistaa, että vähintään puolet saamelaiskäräjien jäsenistä valitaan kotiseutualueelta. Saamelaiden kotiseutualueen kunnissa äänioikeutettujen saamelaiden lukumäärä jakaantui vuonna 2011 pidetyissä saamelaiskäräjien vaaleissa seuraavasti:

Enontekiö:	275
Inari:	1434
Sodankylä:	124
Utsjoki:	560

Vuoden 2011 vaalien äänioikeutettujen lukumäärän perusteella suhteellisesti laskettuna kuntakohtaiset kiintiöt olisivat seuraavat: Enontekiö 1, Inari 7, Utsjoki 3 ja Sodankylä 1 (yhteensä 12 paikkaa). Vuoden 2011 vaaleissa valitut jäsenet olivat yhtä lukuun ottamatta kaikki kotiseutualueelta. Kotiseutualueen ulkopuolelta valitun jäsenen erottua sittemmin tehtävästään, ovat kaikki vuosille 2011–2015 valitut jäsenet kotiseutualueelta.

Saamelaiskäräjien kokoonpanoa ja sääntelyä kiintiöistä olisi aiheellista tarkistaa siten, että ne vastaisivat nykyistä paremmin kuntakohtaista äänioikeutettujen lukumäärää. Kotiseutualueen ulkopuolella asuville saamelaisille olisi aiheellista varata oma kiintiö.

2.3.5 Saamelaiskäräjien toimielimet ja toiminta

Saamelaiskäräjien kokouksen puheenjohtaja toimii nykyisin myös käräjien hallituksen puheenjohtajana. Toimielinten tehtäväjaon ja vastuusuhteiden selkeyden kannalta olisi aiheellista säätää siitä, ettei sama henkilö voi samanaikaisesti toimia sekä saamelaiskäräjien kokouksen että hallituksen puheenjohtajana.

Osallistuminen saamelaiskäräjien toimielinten kokouksiin vaatii pitkiä matkustusaikoja ja yöpymisiä kokousten yhteydessä. Henkilökohtainen läsnäolo ei välttämättä ole kokouksessa päätettävien asioiden käsittelyn kannalta aina tarpeen, jos kokoukseen olisi mahdollista osallistua nykyaikaisia tietoteknisiä välineitä käyttämällä. Lakiin olisi syytä sisällyttää säännökset mahdollisuudesta osallistua käräjien toimielinten kokouksiin teknisen neuvotteluyhteyden avulla.

2.3.6 Toimivallan siirto

Saamelaiskäräjien kokoukselle kuuluvaa toimivaltaa on voimassa olevan lain nojalla mahdollista varsin laajasti siirtää käräjien muille toimielimille. Saamelaiskäräjien hallitus ja käräjien muut toimielimet voivat lain mukaan käyttää käräjille kuuluvaa toimivaltaa siten kuin saamelaiskäräjäläissa tai saamelaiskäräjien työjärjestyksessä säädetään. Laissa on lueteltu joitakin asioita, joissa toimivallan siirto on kielletty. Sääntelyä saamelaiskäräjien kokouksen toimivallasta ja sen siirtämisestä on aiheellista tarkistaa. Sääntelyn tulisi ilmentää saamelaiskäräjien kokouksen asemaa saamelaisten ylimpänä edustus- ja päätöksentekuelimenä.

2.3.7 Vaalilautakunta

Saamelaiskäräjien vaalilautakunta toimeenpanee saamelaiskäräjien vaalit ja laatii siihen liittyen vaaliluettelon äänioikeutetuista. Vaaliluetteloon on pyynnöstä otettava siitä puuttuva saamelainen. Näin ollen vaalilautakunta päättää ensi asteessa siitä, onko hakija saamelaiskäräjälaissa tarkoitettu saamelainen ja onko hänet siten merkittävä vaaliluetteloon.

Nykyisin vaalilautakunta käsittelee hakemuksia vaaliluetteloon merkitsemisestä vain lyhyenä aikana vaalivuonna ennen vaalien toimittamista. Hakemukset on käytännössä myös jätettävä tänä aikana. Käytäntö on omiaan ruuhkauttamaan hakemuksia. Hakemukset on lisäksi käsiteltävä vaalilautakunnassa ja muutoksenhakuasteissa kiireellisesti. Lyhyt haku-aika kerran neljässä vuodessa saattaa myös vaikuttaa siten, että jotkut henkilöt luopuvat kokonaan hakemuksen jättämisestä. Sääntelyä ja käytäntöä on aiheellista kehittää niin, että hakemuksia voi jättää vaalilautakunnalle muinakin kuin vaalivuosina ja että vaalilautakunta käsittelee hakemukset ilman aiheetonta viivytystä.

Vaalilautakuntaan kuuluu lain mukaan puheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Lautakunnassa tulee olla jäsen ja varajäsen jokaisesta saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. Vaalilautakunnan kokoonpano on verraten suppea. Erityisesti vaaliluetteloon merkitsemistä koskevien hakemusten käsittelyn kannalta olisi tärkeää, että lautakunta edustaisi mahdollisimman kattavasti eri saamen kielten ja kulttuurin muotoja. Vaatimus kotiseutualueen kaikista kunnista tulevasta edustuksesta ei riittävästi huomioi näitä näkökohtia. Sääntelyä on aiheellista tarkistaa.

2.3.8 Ehdokasasettelu ja vaalien tuloksen määräytyminen

Ehdokkaan saamelaiskäräjien vaaleihin voi asettaa vähintään kolme äänioikeutettua saamelaista. Ehdokkaan asettaneet henkilöt muodostavat valitsijayhdistyksen. Ehdokkaan asettamiseen tarvittava äänioikeutettujen vähimmäismäärä on varsin pieni. Sitä on aiheellista tarkistaa.

Saamelaiskäräjien vaalit ovat luonteeltaan enemmistövaalit. Saamelaiskäräjien jäseniksi tulevat lain mukaan valituksi 21 eniten ääniä saanutta ehdokasta, edellyttäen, että heidän joukossaan on vähintään kolme ehdokasta kustakin saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. Vaalisääntelyä on aiheellista kehittää suhteellisen vaalitavan suuntaan ja siten, että valitsijayhdistykset voisivat liittoutua esimerkiksi perustamalla yhteislistoja.

2.3.9 Äänestämisen

Äänioikeutettu voi lain mukaan käyttää äänioikeuttaan postin välityksellä, jolloin äänestysasiakirjat on lähetettävä vaalilautakunnalle kirjattuna lähetyksenä. Vaatimus on käytännössä aiheuttanut hankaluuksia. Postitoimipaikkoja on harvassa ja joskus kirjatusta lähetyksestä on saatettu periä maksu. Vaatimuksesta kirjata kirjeet olisi syytä luopua.

Äänestyskäytäntöjä on aiheellista kehittää äänestäjien kannalta vaivattommiksi. Sähköinen äänestys olisi saamelaiskäräjien vaaleissa sinänsä toimiva ratkaisu. Se edellyttäisi kuitenkin verraten suurten taloudellisten resurssien osoittamista turvallisen äänestysjärjestelmän luomista varten. Kiertävän äänestysbussin käyttöönottoa saamelaisten kotiseutualueella voidaan ainakin toistaiseksi pitää riittävänä ja taloudelliselta kannalta toteuttamiskelpoisena vaihtoehtona helpottaa äänestämistä saamelaiskäräjien vaaleissa.

2.3.10 Muutoksenhaku

Saamelaiskäräjien hallituksen ja lautakunnan sekä käräjien asettaman muun toimielimen päätökseen saa lain pääsäännön mukaan hakea muutosta valittamalla saamelaiskäräjille. Käräjien kokouksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Saamelaiskäräjien toimielinten kaikista päätöksistä ei ole tarpeen saada hakea muutosta nimenomaan käräjien kokoukselta eikä kaikista päätöksistä ole tarpeen voida hakea muutosta valittamalla suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Asianmukaisena ei voida pitää sitä, että saamelaiskäräjiltä haetaan näissä asioissa muutosta valittamalla ja että muutoksenhaussa noudatetaan tällöin hallintolainkäyttölakia. Oikaisusta viranomaisen soveltamana muutoksenhakumenettelynä on saamelaiskäräjälain voimaantulon jälkeen lisätty säännökset hallintolakiin. Nämä säännökset olisi aiheellista saattaa koskemaan myös saamelaiskäräjiä niiden toimiessa muutoksenhakuviranomaisena.

Vaalilautakunnan päätökseen vaaliluetteloon merkitsemisestä saa nykyisin hakea oikaisua ensin vaalilautakunnalta ja sitten saamelaiskäräjien hallitukselta. Kahta saamelaiskäräjien sisäistä oikaisumenettelyä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Sääntelyä on aiheellista tarkistaa. Vaaliluettelon periaatteellisen merkityksen takia olisi perusteltua, että oikaisua vaalilautakunnan päätökseen näissä asioissa saisi hallituksen asemasta hakea saamelaiskäräjien kokoukselta.

Vaalilautakunnan päätökseen ns. itseoikaisua koskevassa asiassa saa nykyisin hakea muutosta valittamalla suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Vaalilautakunnan päätökseen vaalien tuloksen vahvistamisesta tai vaalien toimittamiseen liittyvästä muusta toimenpiteestä voi hakea oikaisua saamelaiskäräjien hallitukselta. Hallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitustietä suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei voida näissä asioissa pitää perusteltuna.

Saamelaiskäräjälain sääntelyä muutoksenhausta on kaiken kaikkiaan tarpeen tarkistaa ottamalla huomioon, että oikaisusta on nykyisin yleiset säännökset hallintolaissa, että muutoksenhaku valittamalla tulisi ensi vaiheessa ohjata alueellisiin hallinto-oikeuksiin ja että jatkovalitukselta korkeimpaan hallinto-oikeuteen voidaan monissa asioissa edellyttää valituslupaa (PeVL 32/2012 vp). Korkeimpaan hallinto-oikeuteen tulisi voida valittaa suoraan vain, jos se on asian poikkeuksellisen laadun vuoksi välttämätöntä.

2.3.11 Kirjanpito ja tilintarkastus

Saamelaiskäräjälaissa olevat säännökset kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta ovat vanhentuneet näitä asioita koskevien lainsäädäntöuudistusten vuoksi. Saamelaiskäräjälain sääntelyä on tältä osin tarpeen tarkistaa.

2.3.12 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Saamelaiskäräjistä säädetään nykyisin lain lisäksi asetuksen ja saamelaiskäräjien työjärjestyksen tasolla. Saamelaiskäräjien itsehallinnollisen aseman vuoksi ei voida pitää asianmukaisena, että saamelaiskäräjien tehtävistä, organisaatiosta tai toiminnasta säädettäisiin vastaisuudessa asetuksella. Sääntely tulisi näissä asioissa toteuttaa vain lailla ja saamelaiskäräjien työjärjestyksellä.

2.3.13 Rikosoikeudellinen virkavastuu

Rikoslain 40 luvun säännökset virkarikoksista eivät nykyisin koske saamelaiskäräjien luottamushenkilöitä tai käräjien henkilöstöä. Tätä on pidettävä puutteena. Lainsäädäntöä on aiheellista täydentää saamelaiskäräjien jäsenten ja sen toimielimissä toimivien henkilöiden sekä saamelaiskäräjien palveluksessa olevien henkilöiden rikosoikeudellisesta virkavastuusta.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen yleisenä tavoitteena on parantaa saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä. Saamelaiskäräjien tehtävän dynaamisuutta ja aktiivista toimintavelvoitetta edistää saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana pyritään vahvistamaan. Neuvottelumenettelysäännöstä ehdotetaan muutettavaksi viranomaisten ja saamelaiskäräjien yhteistyötä aiempaa painottavammaksi.

Tavoitteena on myös tarkistaa sääntelyä saamelaiskäräjien toimielinrakenteista saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon kehittämisen kannalta toimivammiksi samoin kuin toimielinten valta- ja vastuusuhteiden näkökulmasta selkeämmiksi. Kansalaistason vaikuttamista pyritään vahvistamaan uudella säännöksellä aloiteoikeudesta.

Tarkoitus on myös kehittää saamelaiskäräjien vaalijärjestelmää suhteellisen vaalittavan suuntaan sekä äänioikeutettujen alueellista jakautumista paremmin huomioon ottavaksi. Lisäksi tarkoitus on nykyaikaistaa joiltakin osin jo vanhentuneeksi käynyttä sääntelyä. Edelleen tavoitteena on tarkistaa saamelaisen määritelmää niin, että saamelaisena iteseään pitävää henkilöä ei pidettäisi saamelaisena pelkästään maa-, veronkanto- tai henkikirjamerkintöjen perusteella ja että määritelmässä toisaalta otettaisiin nykyistä paremmin huomioon saamelaisen alkuperäiskansan henkisen ja aineellisen kulttuurin moninaisuus. Samalla korostettaisiin saamelaisten ryhmäidentifikaation merkitystä.

3.2 Saamelainen

Saamelaiskäräjälain määritelmäsäännöstä saamelaisesta ehdotetaan tarkistettavaksi. Säännös sisältäisi voimassa olevan lain tapaan subjektiivisen kriteerin lisäksi objektiivisia perusteita. Saamelaisella tarkoitettaisiin ehdotuksen mukaan henkilöä, joka pitää itseään saamelaisena, edellyttäen että hän itse tai ainakin yksi hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on sukuyhteisössään oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään tai että hän on omaksunut sukuyhteisössään saamelaiskulttuurin ja ylläpitänyt yhteyttä siihen tai että ainakin yksi hänen vanhemmistaan on merkitty tai olisi voitu nyt ehdotettavan lain mukaan merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa.

Laissa ei siten enää pidettäisi henkilöä saamelaisena pelkästään sillä perustella, että hän on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi maa-, veronkanto- tai henkikirjassa. Ehdotuksessa on toisaalta otettu huomioon saamelaisten alkuperäiskansana harjoittaman kulttuurin moninaisuus, eri saamen kielet samoin kuin saamelaiskulttuurin harjoittamisen erilaiset tavat ja muodot.

Määritelmäsäännöksen keskeinen merkitys on, että saamelainen on otettava äänioikeutetuista saamelaiskäräjävaaleissa laadittavaan vaaliluetteloon. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi maininta, jonka mukaan saamelaiskäräjät käsittelee hakemukset saamelaisten ottamiseksi vaaliluetteloon ja ilmoitukset vaaliluettelosta poistamiseksi. Maininnan tarkoituksena on tuoda esiin saamelaisen yhteisön ryhmähyväksynnän merkitys käsiteltäessä saamelaiseksi itsensä identifioivien henkilöiden hakemuksia vaaliluetteloon merkitsemisestä.

3.3 Vaalilautakunta

Saamelaiskäräjien asettama vaalilautakunta päättää hakemuksesta saamelaisen merkitsemisestä vaaliluetteloon. Tämän tehtävän suuren merkityksen vuoksi on tärkeää, että Suomessa puhuttavat eri saamen kielet ja kulttuurimuodot tulevat vaalilautakunnassa edustetuiksi. Tästä ehdotetaan lakiin otettavaksi nimenomainen maininta. Lisäksi sääntelyä ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtajan lisäksi kuusi jäsentä nykyisen neljän asemesta.

Nykyisin vaalilautakunta käsittelee hakemuksia vaaliluetteloon ottamiseksi vain vaalivuosina. Esityksellä pyritään saamaan aikaan muutos tässä käytännössä. Lakiin ehdotetaan sen vuoksi otettavaksi säännös, jonka mukaan vaalilautakunnan on käsiteltävä hakemukset vaaliluetteloon ottamiseksi ja ilmoitukset luettelosta poistamiseksi ilman aiheetonta viivytyksiä. Hakemuksia käsiteltäisiin siten vastaisuudessa jatkuvaluonteisesti.

3.4 Saamelaiskäräjien kokoonpano

Saamelaiskäräjälain sääntelyä saamelaiskäräjien kokoonpanosta ehdotetaan tarkistettavaksi. Saamelaiskäräjille ehdotetaan valittavaksi nykyisen 21 jäsenen asemesta 25 jäsentä. Tämä on äänioikeutettujen määrässä toteutuneen kehityksen vuoksi perusteltua.

Lain sääntelyä kuntakiintiöistä ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että kiintiöt vastaisivat nykyistä paremmin saamelaisten kotiseutualueen kunnissa asuvien äänioikeutettujen saamelaisten lukumäärää. Saamelaiskäräjissä tulee ehdotuksen mukaan olla vähintään viisi jäsentä Inarin kunnasta, neljä jäsentä Utsjoen kunnasta, kolme jäsentä Enontekiön

kunnasta ja kaksi jäsentä Sodankylän kunnan Lapin paliskunnan alueelta ja yksi varajäsen kustakin mainitusta kunnasta. Lisäksi käräjissä tulee olla saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelta vähintään yksi jäsen ja varajäsen. Vähintään puolet saamelaiskäräjien jäsenistä olisi siten edelleen valittava saamelaisten kotiseutualueelta. Yhden paikan varaaminen kotiseutualueen ulkopuolelta valittavalle jäsenelle on perusteltua kun otetaan huomioon, että suurin osa saamelaiskäräjävaaleissa äänioikeutetuista asuu kotiseutualueen ulkopuolella.

3.5 Ehdokasasettelu

Ehdokkaan saamelaiskäräjien vaaleihin saisi asettaa vähintään kymmenen äänioikeutetun perustama valitsijayhdistys. Vaalien suhteellisuuden lisäämiseksi laissa ehdotetaan nykyisestä poiketen säädettäväksi valitsijayhdistysten mahdollisuudesta muodostaa yhteislistoja. Siten esimerkiksi samoihin tavoitteisiin pyrkivien ehdokkaiden valitsijayhdistykset voisivat vastaisuudessa muodostaa yhteislistan ja saada listaan kuuluvien ehdokkaiden äänimäärät luetuiksi yhteislistan hyväksi.

3.6 Äänestäminen

Äänioikeutettujen mahdollisuutta äänestää saamelaiskäräjien vaaleissa pyritään helpottamaan. Esityksessä ehdotetaan, että äänestysasiakirjojen postilähetystä vaalilautakunnalle ei enää vastaisuudessa olisi tarpeen toimittaa kirjattuna lähetyksenä. Lisäksi sääntelyä äänestysasiakirjojen palauttamisesta ehdotetaan täydennettäväksi siten, että asiakirjat voisi palauttaa paitsi vaalilautakunnan toimistoon, kuten nykyisinkin, myös vaalilautakunnan ilmoittamiin paikkoihin. Tällainen muu paikka voisi olla myös esimerkiksi kiertävä äänestysbussi. Tämä helpottaisi niiden saamelaisten äänioikeuden käyttämistä, jotka asuvat kaukana kiinteistä äänestyspaikoista.

3.7 Saamelaiskäräjien toimivalta ja tehtävät

Sääntelyä saamelaiskäräjien toimivallasta ja tehtävistä ehdotetaan täydennettäväksi maininnalla käräjien tehtävästä edistää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteutumista. Maininnan tarkoitus on ilmentää sitä, että saamelaiskäräjille kuuluu saamelaisten kulttuuri-itsehallinnosta huolehtivana toimielimenä myös saamelaiskulttuurin ja alkuperäiskansaoikeuksien aktiiviseen edistämiseen tähtäviä tehtäviä. Lakiin ehdotetaan myös lisättäväksi säännös saamelaiskulttuurin keskeisistä piirteistä.

Saamelaiskäräjien toimivallasta päättää sen tehtäviin kuuluvista asioista säädettäisiin vastaisuudessa erikseen. On tärkeää jatkaa työtä erityislainsäädännön kehittämiseksi saamelaiskäräjien asemaa vahvistavaan suuntaan.

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi sääntelyä myös kertomusmenettelystä. Saamelaiskäräjät laatisi vastaisuudessa vuosittaisen kertomuksen suoraan eduskunnalle eikä enää valtioneuvostolle hallituksen kertomuksen laatimista varten. Tältä osin tavoitteena on tarjota eduskunnalle nykyistä keskitetympi mahdollisuus arvioida saamelaisia erityisesti koskevien asioiden tilaa ja kehitystä. Ehdotus myös korostaa saamelaiskäräjien asemaa itsehallintoelimenä.

Sääntelyä saamelaiskäräjien kokouksen toimivallasta ehdotetaan täydennettäväksi. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan käräjien kokous päättää periaatteellisesti merkittävistä ja laajakantoisista asioista, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu. Ehdotus vastaa saamelaiskäräjien työjärjestyksen nykyistä sääntelyä asiasta. Lakiin nostettuna säännös korostaisi saamelaiskäräjien kokouksen asemaa saamelaisten ylimpänä edustus- ja päätöksentekoelimenä.

3.8 Aloiteoikeus

Työryhmä ehdottaa lakiin lisättäväksi uuden säännöksen vähintään sadanviidenkymmenen äänioikeutetun saamelaisen oikeudesta tehdä saamelaiskäräjille aloite käräjien tehtäviin kuuluvissa asioissa. Aloiteoikeus olisi uusi kansalaistason vaikuttamisen muoto saamelaiskäräjien toiminnassa.

3.9 Yhteistoimintavelvoite

Saamelaiskäräjälain sääntelyä viranomaisten velvollisuudesta ja saamelaiskäräjien tehtävästä neuvotella saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin vaikuttavista toimenpiteistä ehdotetaan muutettavaksi viranomaisten ja saamelaiskäräjien yhteistyötä aiempaa painottavammaksi.

Ehdotuksen mukaan viranomaiset ja muut julkisia hallintotehtäviä hoitavat neuvottelevat yhteisymmärrykseen pyrkien saamelaiskäräjien kanssa saamelaisten kotiseutualueella toteutettavista ja vaikutuksiltaan sinne ulottuvista sekä muista erityisesti saamen kielen tai kulttuuriin taikka saamelaisten asemaan ja oikeuksiin alkuperäiskansana vaikuttavista merkittävistä toimenpiteistä ja siten varaavat saamelaiskäräjille oikea-aikaisen mahdollisuuden osallistua toimenpiteiden valmisteluun.

Sääntelyn tarkoituksena on kansainvälisten toimielinten suositusten mukaisesti vahvistaa saamelaiskäräjien oikeutta osallistua ja myötävaikuttaa päätöksentekoon saamelaisia erityisesti koskevilla asioilla. Lisäksi tarkoituksena on korostaa sitä, että neuvottelumenettely on tavanomaista lausunto- ja kuulemismenettelyä pidemmälle menevä päätöksentekoon osallistumisen muoto. Ehdotus laajentaisi neuvotteluvelvollisuuden piiriin kuuluvien asioiden alaa. Neuvottelut olisi ehdotuksen mukaan käytävä kaikista sellaisista merkittävistä toimenpiteistä, jotka vaikuttavat erityisesti saamen kieleen tai kulttuuriin taikka saamelaisten asemaan tai oikeuksiin alkuperäiskansana siitä riippumatta, ulottuvatko toimenpiteen välittömät vaikutukset saamelaisten kotiseutualueelle. Tällaisia voivat olla esimerkiksi saamen kieleen liittyvät toimenpiteet.

Viranomaisen tulisi ehdotuksen mukaan laatia neuvotteluista pöytäkirja. Viranomaisten ja niiden toimivaltaan kuuluvien asioiden moninaisuuden vuoksi laissa ei ehdoteta säädettaväksi neuvottelujen muista muotovaatimuksista.

Viranomaisten nykyiset käytännöt neuvotella saamelaiskäräjien kanssa vaihtelevat. Viranomaisten keskuudessa on myös ollut eri käsityksiä neuvotteluvelvollisuuden piiriin kuuluvista asioista samoin kuin neuvottelujen luonteesta ja merkityksestä. Valtioneuvoston piirissä onkin aiheellista tehostaa tiedottamista tästä velvollisuudesta ja kokemuksiin perustuvista hyvistä käytännöistä velvollisuuden täyttämiseksi. Viranomaisten käyttöön on syytä laatia asiasta ohjeet saamelaiskäräjien kanssa neuvotellen.

3.10 Saamelaiskäräjien toiminta

Saamelaiskäräjien kokouksen puhemiehen ja käräjien hallituksen puheenjohtajan tehtävät ehdotetaan eriytettäväksi toisistaan lisäämällä lakiin säännös, jonka mukaan hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja eivät voi toimia käräjien kokouksen puhemiehenä tai varapuhemiehenä. Tarkoituksena on selkeyttää käräjien kokouksen ja hallituksen valta- ja vastuusuhteita. Tehtävien tällainen eriyttäminen ilmentäisi osaltaan saamelaiskäräjien kokouksen asemaa saamelaisten ylimpänä edustus- ja päätöksentekoelimenä sekä korostaisi hallituksen olevan ennen muuta asioita käräjien kokoukselle valmisteleva ja kokouksen päätöksiä täytäntöönpaneva toimielin. Tavoitteena on myös lisätä hallituksen puheenjohtajan mahdollisuuksia keskittyä tehtäväänsä hallituksen työn päätoimisena johtajana. Laissa ehdotetaan lisäksi säädettaväksi, että sama henkilö voitaisiin valita hallituksen puheenjohtajaksi enintään kolmeksi perättäiseksi toimikaudeksi.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uudet säännökset saamelaiskäräjien mahdollisuudesta määrätä työjärjestyksessä, että käräjien toimielimen kokoukseen voi osallistua teknisen neuvotteluyhteyden avulla. Tarkoituksena on tällä tavoin helpottaa saamelaiskäräjien toimielinten käytännön toimintaa ja vähentää matkustamiseen liittyviä kustannuksia.

3.11 Virkavastuu

Rikoslain säännöksiä virkarikoksista ehdotetaan täydennettäväksi niin, että saamelaiskäräjien palveluksessa oleva samoin kuin saamelaiskäräjien luottamustehtävässä oleva henkilö kuuluisi vastaisuudessa rikoslain virkavastuuta koskevan sääntelyn piiriin.

3.12 Muutoksenhaku

Esityksessä ehdotetaan tarkistettavaksi säännöksiä muutoksenhausta saamelaiskäräjien toimielinten päätöksiin.

Saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen saa ehdotetun pääsäännön mukaan vaatia oikaisua käräjien kokoukselta. Saamelaiskäräjien lautakunnan ja muun toimielimen päätökseen taas oikaisua saisi hakea käräjien hallitukselta. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen saa ehdotuksen mukaan hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Vaalilautakunnan päätöksestä henkilön hakemukseen tulla saamelaisena merkityksi vaaliluetteloon samoin kuin lautakunnan päätökseen vaaliluettelosta poistamista koskevassa asiassa saisi vastaisuudessa vaatia oikaisua saamelaiskäräjien kokoukselta. Kokouksen päätökseen taas saisi hakea muutosta valittamalla – poikkeuksellisesti – suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tällaista sääntelyä voidaan pitää perusteltuna yhtäältä asian suuren merkityksen vuoksi ja toisaalta siksi, että vaalikauden lopulla jätettyihin hakemuksiin tulee vastaisuudessakin saada lopullinen ratkaisu kiireellisesti.

Esitys sisältää muitakin ehdotuksia muutoksenhakusääntelyn nykyaikaistamiseksi.

3.13 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Saamelaiskäräjien itsehallinnollisen aseman vuoksi on katsottu perustelluksi, että saamelaiskäräjiä koskeva sääntely toteutetaan lailla ja saamelaiskäräjien itsensä hyväksymällä työjärjestyksellä. Asetuksella saamelaiskäräjien tehtävistä, organisaatiosta tai toiminnasta ei sen sijaan ole pidetty soveliaana säätää. Voimassa olevan lainsäädännön asetuksenantovaltuuksia ehdotetaan siten näiltä osin kumottaviksi.

Saamelaiskäräjien vaalien teknisluonteinen sääntely on kuitenkin asianmukaista antaa lain asemesta vaalilaissa tarkoitettuna ylimpänä vaaliviranomaisena toimivan oikeusministeriön asetuksella. Tästä ehdotetaan lakiin otettavaksi uusi valtuussäännös.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Vaikutukset yksilön asemaan

Esitys selkeyttäisi sääntelyä saamelaiseksi itsensä identifioivien henkilöiden oikeudesta tulla tunnustetuksi saamelaiseksi. Ehdotuksessa saamelaisen määritelmää koskevan sääntelyn tarkistamiseksi on otettu huomioon saamelaisten alkuperäiskansana harjoittama aineellisen ja henkisen kulttuurin moninaisuus. Saamelaisen yhteisön ryhmähyväksynnän kannalta merkityksellisen vaalilautakunnan kokoonpanon laajentaminen ja lautakunnan jäsenten valintaa ohjaavan sääntelyn sisällyttäminen lakiin olisivat omiaan lisäämään saamelaisten luottamusta lautakunnan päätöksentekoon. Esityksessä ehdotettu muutoksenhakusääntelyn kehittäminen olisi saamelaisten oikeusturvan kannalta merkityksellistä.

Ehdotukset vaalijärjestelmän suhteellisuuden lisäämiseksi ja saamelaiskäräjien alueellista edustavuutta koskevan sääntelyn kehittämiseksi olisivat omiaan tasaamaan äänioikeutettujen antamien äänten painoarvoa samoin kuin tarjoamaan välineitä saamelaisten kansalaisyhteiskuntatason toiminnan kehittämiseksi. Aloiteoikeus lisäisi saamelaisten mahdollisuuksia vaikuttaa saamelaiskäräjien toimintaan.

4.2 Vaikutukset saamelaiskäräjien asemaan ja toimintaan

Esitys parantaisi saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä ja vahvistaisi saamelaiskäräjien asemaa. Ehdotettu sääntely selkeyttäisi saamelaiskäräjien toimielinten valta- ja vastuusuhteita ja siirtäisi yksityiskohtaisen sääntelyn antamisen saamelaiskäräjien toiminnasta nykyistä useammassa asioissa saamelaiskäräjien työjärjestyksellä toteutettavaksi. Mahdollisuus käyttää teknistä neuvotteluyhteyttä saamelaiskäräjien toimielinten kokouksissa joustavoittaisi kokouskäytäntöjen kehittämistä. Saamelaiskäräjien kokouksen asema saamelaisten ylimpänä edustus- ja päätöksentekoelimenä selkeytyisi.

Saamelaiskäräjien oikeus osallistua ja myötävaikuttaa päätöksentekoon saamelaisia erityisesti koskevissa asioissa vahvistuisi. Saamelaiskäräjien kertomuksen antaminen suoraan eduskunnalle korostaisi käräjien asemaa saamelaisten kulttuuri-itsehallinnosta huolehtivana toimijana.

Esitys sisältää saamelaiskäräjien toimintaan kohdistuvan luottamuksen lisäämisen kannalta merkityksellisiä ehdotuksia. Saamelaiskäräjien luottamushenkilöt ja virkamiehet olisivat vastaisuudessa rikosoikeudellisen virkavastuun piirissä ja saamelaiskäräjien tilintarkastajat tilintarkastajiin yleensä kohdistuvan valvonnan alaisia.

4.3 Vaikutukset eduskunnan toimintaan

Saamelaiskäräjien kertomuksen antaminen suoraan eduskunnalle tarjoaisi eduskunnalle nykyistä keskitetyimmän mahdollisuuden arvioida saamelaisia erityisesti koskevien asioiden tilaa ja kehitystä.

4.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Viranomaisten velvollisuus neuvotella saamelaiskäräjien kanssa saamelaisten kieleen ja kulttuuriin samoin kuin saamelaisten asemaan ja oikeuksiin alkuperäiskansana vaikuttavista toimenpiteistä laajenisi. Ehdotetulla sääntelyllä kehitetään neuvottelumenettelyä tavanomaista lausunto- ja kuulemismenettelyä pidemmälle meneväksi muodoksi osallistua ja myötävaikuttaa viranomaisten ja julkisia hallintotehtäviä hoitavien tahojen päätöksentekoon.

4.5 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä on jonkin verran vaikutuksia saamelaiskäräjien talouteen.

Vaalilautakunnan työn muuntuminen jatkuvaluonteiseksi aiheuttaisi lautakunnalle tarpeen kokoontua nykyistä useammin ja säännöllisemmin. Tämä samoin kuin lautakunnan kokoonpanon laajentaminen lisäisivät lautakunnan menoja, joskaan ei merkittävästi. Jonkin verran menoja kasvattaisi myös saamelaiskäräjien kokouksen jäsenmäärän lisääminen ehdotetulla neljällä. Esityksen mahdollistama äänestysbussin käyttäminen saamelaiskäräjien vaaleissa aiheuttaisi sekin uusia kustannuksia, tosin vain vaalivuosiina. Saamelaiskäräjien kokouksen uusi tehtävä käsitellä oikaisuvaatimuksia vaalilautakunnan päätökseen vaaliluettelon merkitsemistä koskevissa asioissa saattaa aiheuttaa tarpeen kutsua kokous koolle aiempaa useammin. Tästä aiheutuviin lisäkustannuksiin tulee osoittaa riittävät varat.

Esityksen sisältämä ehdotus valitsijayhdistysten mahdollisuudesta muodostaa yhteislistoja saamelaiskäräjien vaaleissa ja ehdotus saamelaiskäräjien alueellisen edustavuuden lisäämiseksi saattavat edellyttää käytännössä erityisen, vaalien tuloksen laskentaohjelman laatimista. Ohjelman laatimiskustannuksiin olisi siten varauduttava.

Esitykseen sisältyy ehdotus mahdollistaa teknisten tiedonvälitystapojen käyttö saamelaiskäräjien kokouksiin osallistuttaessa. Ehdotuksella pyritään vähentämään kokouksiin osallistumisesta aiheutuvia matka- ja majoituskuluja.

Esityksen mukainen ehdotus yhteistoimintavelvoitteesta saattaa lisätä saamelaiskäräjien kustannuksia jonkin verran.

5 Asian valmistelu

Oikeusministeriön toimeksiannosta laadittiin keväällä 2012 selvitys saamelaiskäräjälain muutostarpeista. Oikeusministeriö sai myös saamelaiskäräjien alustavan kannanoton saamelaiskäräjälain kiireellisimmistä muutostarpeista. Oikeusministeriö asetti 28.6.2012 työryhmän, jonka tehtävänä oli laaditun selvityksen ja saamelaiskäräjien alustavan kannanoton pohjalta selvittää saamelaiskäräjistä annetun lain muutostarpeet ja valmistella ehdotus lain tarkistamiseksi tarvittavilta osin.

Oikeusministeriö pyysi työryhmän mietinnöstä lausunnot Lausuntonsa antoivat

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

6 Lakiehdotusten perustelut

6.1 Laki saamelaiskäräjistä

3 §. *Saamelainen.* Lain määritelmäsäännöstä saamelaisesta ehdotetaan tarkistettavaksi. Säännös sisältäisi voimassa olevan lain tapaan subjektiivisen kriteerin lisäksi objektiivisia perusteita.

Pykälän *1 momentin* johdantovirkkeeseen nykyisinkin sisältyvän subjektiivisen kriteerin mukaan laissa tarkoitettun saamelaisen olisi itse pidettävä itseään saamelaisena. Henkilön olisi siis nykyiseen tapaan identifioitava itsensä saamelaiseksi. Ketään ei ole sallittua vastoin asianomaisen henkilön tahtoa kirjata saamelaiseksi. Henkilön itseidentifikaatiolle olisi lakia sovellettaessa annettava asianmukainen painoarvo. Tältä osin lakia ei ehdoteta muutettavaksi.

Itseään saamelaisena pitävän henkilön olisi lisäksi täytettävä joku momentin 1–3 kohdan vaihtoehtoisesta objektiivisesta kriteeristä, jotta hänellä olisi oikeus tulla pidetyksi laissa tarkoitettuna saamelaisena. Voimassa olevassa laissa säädettyjä objektiivisia kriteerejä ehdotetaan alempaa ilmenevällä tavalla joiltakin osin tarkistettaviksi.

Momentin *1 kohdan* mukaan edellytyksenä on, että hän itse tai ainakin yksi hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on sukuyhteisössään oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään. Voimassa olevaan lakiin verrattuna säännökseen ehdotetaan lisättäväksi maininta saamen kielen oppimisesta sukuyhteisössä. Lisäyksellä viitataan säännöksessä tarkoitettun ensimmäisen kielen luonteeseen kielenä, jonka henkilö yleensä oppii kotonaan ja jonka hän parhaiten taitaa. Saamen kielellä viitataan Suomessa puhuttaviin saamen kieliin.

Momentin *2 kohtaa* ehdotetaan sisällöltään muutettavaksi. Ehdotuksen mukaan edellytyksenä on, että henkilö on sukuyhteisössään omaksunut saamelaiskulttuurin ja ylläpitänyt yhteyttä siihen. Perusteeksi ei siten enää riittäisi pelkästään se, että henkilö on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi maa-, veronkanto- tai henkikirjassa. Näihin asiakirjoihin on nimittäin lappalaisiksi merkitty muitakin kuin saamelaisia. Uutena edellytyksenä 2 kohdassa olisi ensinnäkin, että henkilö on omaksunut saamelaiskulttuurin sukuyhteisössään. Saamelaiskulttuuri olisi tässä yhteydessä ymmärrettävä samaan tapaan laajasti kuin lakiin otettavaksi ehdotettavassa 5 §:n 2 momentin uudessa säännöksessä saamelaiskulttuurin keskeisistä piirteistä ja ottamalla siten huomioon saamelaisten alkuperäiskansana harjoittaman kulttuurin moninaisuus, eri saamen kielet samoin kuin alkuperäiskansakulttuurin harjoittamisen

erilaiset tavat ja muodot. Edellytyksenä ei ole, että henkilön tulisi olla omaksunut eri saamen kielet taikka eri kulttuurimuotojen tai tapojen kaikki erityiset piirteet. Kulttuurin omaksumisella viitataan yleisesti saamelaisen elämäntavan sisäistämiseen.

Ehdotuksessa kulttuurin edellytetään tulleen omaksutuksi sukuyhteisössä. Tällä on tarkoitus ilmaista, että saamelaisuutta kiinnostuksen tai muun vastaavan ulkoisen syyn vuoksi teknisessä mielessä harrastamaan ryhtyneet eivät olisi laissa tarkoitettuja saamelaisia, vaikka he itse itseään sellaisina pitäisivätkin ja vaikka he olisivat saamelaisen elämäntavan mielestään sinänsä sisäistäneetkin. Olennaista on, että henkilö on omaksunut saamelaisen elämäntavan tai kulttuurin saamelaisessa yhteisössä. Yleensä kysymys on kasvamisesta saamelaiseksi perhe- tai sukuyhteisössä. Ehdotetulla sääntelyllä ei ole tarkoitus evätä ottolapsen tai muun ottolapseen rinnastettavalla tavalla saamelaiseen perheeseen, sukuun tai yhteisöön otetun ja siinä saamelaiseen elämäntapaan ja kulttuuriin kasvaneen mahdollisuutta tulla tunnustetuksi saamelaiseksi, jos tämä identifioi itsensä saamelaiseksi.

Ehdotuksen mukaan edellytyksenä on lisäksi, että saamelaiskulttuurin omaksunut on pitänyt kulttuuriin yhteyttä. Saamelaiseksi itsensä identifioivalla tulisi siten olla yleisessä mielessä elävä yhteys saamelaiskulttuuriin. Yhteyttä saamen kieliin tai perinteisiin ja kaiken kaikkiaan moninaiseksi ymmärrettyyn kulttuuriin voi pitää eri tavoin eikä se edellytä esimerkiksi asumista saamelaisten kotiseutualueella. Suuri osa saamelaisista tai saamelaiseksi itsensä identifioivista asuu nykyisin kotiseutualueen ulkopuolella, mutta on elävässä yhteydessä saamelaisyhteisöön ja sen kulttuurin erilaisiin muotoihin.

Momentin *3 kohta*a ehdotetaan tarkistettavaksi viittamaan nyt säädettäväksi ehdotetun lain määritelmäsäännökseen. Tämä on tarpeen ennen kaikkea *2* kohtaan tehtäväksi ehdotettujen muutosten vuoksi. Edellytyksenä *3* kohdan mukaan siten olisi, että ainakin yksi henkilön vanhemmista on tosiasiasa merkitty tai olisi voitu – jos nyt ehdotettu lainmuutos olisi ollut jo aikanaan voimassa – merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa.

Tarkoitus ei ole puuttua niiden henkilöiden asemaan, jotka ovat kulloinkin voimassa olleen lainsäädännön nojalla tulleet merkityiksi äänioikeutetuksi lainkohdassa mainituissa vaaleissa. Saamelaisena ei kuitenkaan muutettavaksi ehdotetun *3* kohdan perusteella pidettäisi henkilöä, joka olisi voitu merkitä äänioikeutetuksi vain aiemman, mutta ei nyt uudistettavaksi ehdotetun määritelmäsäännöksen mukaan.

Pykälää ehdotetaan otettavaksi uusi *2 momentti*, jossa todettaisiin saamelaiskäräjien käsittelevän hakemukset saamelaisten ottamiseksi vaaliluettelon ja ilmoituksen vaaliluettelosta poistamiseksi. Maininnan tarkoituksena on tuoda esiin saamelaisen yhteisön ryhmähyväksynnän merkitys käsiteltäessä saamelaiseksi itsensä identifioivan henkilön hakemusta vaaliluettelon merkitsemisestä. Saamelaiskäräjillä hakemukset käsittelee vaalilautakunta sen mukaan kuin lain *20 §:ssä* ehdotetaan säädettäväksi.

4 a §. *Hallinto-oikeudellisten säädösten soveltaminen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi maininta, jonka mukaan myös lakia sähköisestä asioinnista viranomaisissa sovellettaisiin saamelaiskäräjiin ja sen toimielimiin.

5 §. *Yleinen toimivalta.* Pykälää ehdotetaan täydennettäväksi maininnalla saamelaiskäräjien yleisestä tehtävästä edistää alkuperäiskansaoikeuksien toteutumista. Lisäksi pykälään lisättäisiin säännös saamelaiskulttuurin keskeisistä piirteistä.

Saamelaiskäräjien tehtävänä olisi pykälän *1 momentin* mukaan edistää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteutumista Suomessa samoin hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat. Edistämistehtävää koskevan maininnan sisällyttäminen lakiin korostaisi sitä, että saamelaiskäräjille kuuluu saamelaisten kulttuuri-itsehallinnosta huolehtivana toimielimenä myös saamelaiskulttuurin ja alkuperäisoikeuksien edistämiseen tähtäviä, dynaamisia tehtäviä. Alkuperäiskansaoikeuksilla säännöksessä viitataan yhtäältä perustuslain säännöksiin saamelaisten oikeuksista ja toisaalta alkuperäiskansojen oikeuksia koskevaan kansainväliseen oikeuteen. Edistämistehtävää koskevaa mainintaa lukuun ottamatta ehdotettu säännös vastaa asiallisesti voimassaolevan saamelaiskäräjälain 5 §:n 1 momenttia.

Pykälän uuteen *2 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännös saamelaiskulttuurin keskeisistä piirteistä. Saamelaiskulttuuriin kuuluvat ehdotuksen mukaan saamen kieli, saamelainen kulttuuriperintö, saamelaisten kulttuuri-ilmaukset, saamelaisten perinteinen tieto, perinteiset saamelaiselinkeinot ja niiden nykyaikaiset harjoittamisen muodot samoin kuin saamen käsityö ja muut saamelaisten alkuperäiskansana harjoittaman kulttuurin tavat ja muodot.

Perinteisillä saamelaiselinkeinoilla viitataan saamelaisten kulttuurimuotoon kuuluviin elinkeinoihin, kuten poronhoitoon, kalastukseen ja metsästykseseen (ks. esim. PeVL 32/2010 vp, s. 10, PeVL 17/2010 vp, s. 3, PeVL 14/2010 vp, s. 3). Saamelaiskulttuuriin kuuluisi ehdotuksen mukaan myös näiden elinkeinojen nykyaikaiset harjoittamisen muodot.

Ehdotettu säännös saamelaiskulttuurista olisi kaiken kaikkiaan ymmärrettävä laajasti. Momentissa mainittaisiin vain saamelaiskulttuurin joitakin keskeisiä piirteitä. Säännöstä ei siten ole tarkoitettu tyhjentäväksi. Ehdotuksen mukaan laissa tarkoitettuun saamelaiskulttuuriin sisältyisikin myös muut kuin säännöksessä nimenomaisesti mainitut saamelaisten alkuperäiskansana harjoittaman kulttuurin erilaiset tavat ja muodot.

Saamelaiskäräjät voisi ehdotetun *3 momentin* mukaan tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja, kehittää ja hallinnoida saamelaiskulttuuria sekä myöntää rahoitusta. Säännöksessä mainittaisiin voimassaolevan saamelaiskäräjälain 5 §:n 2 momentissa säädettyjen aloitteiden, esitysten ja lausuntojen laatimistehtävän lisäksi saamelaiskulttuurin kehittämis- ja hallinnointi- sekä rahoituksen myöntämistehtävät. Näiden mainintojen lisääminen momenttiin liittyy ehdotukseen lisätä pykälän 1 momenttiin säännös saamelaiskäräjien edistämistehtävästä. Määrärahojen myöntämistä koskevalla maininnalla ei ole tarkoitus muuttaa saamelaiskäräjälain 8 §:n voimassa olevaa sääntelyä määrärahojen jakamisesta. Saamelaiskäräjät voi tehdä esityksen myös esimerkiksi ehdotuksen 9 §:ssä tarkoitettujen neuvotteluiden käynnistämisestä.

Ehdotetussa 3 momentissa tarkoitetuissa asioissa saamelaiskäräjät käyttäisi itsenäistä päätösvaltaa siten kuin saamelaiskäräjistä annetussa laissa ja muualla laissa säädetään. Esimerkiksi rahoituksen myöntämisestä määrätarkoituksiin ja määrärahoja myönnettäessä noudatettavasta menettelystä säädettäisiin vastaisuudessakin erikseen. Saamelaiskäräjät käyttää itsenäistä päätösvaltaa niissä asioissa ja niiltä osin kuin päätösvaltaa saamelaiskäräjille lainsäädännössä osoitetaan.

Saamelaiskäräjät vahvistaa pykälän 4 momentin mukaan toimintaansa varten työjärjestyksen. Säännös vastaa voimassa olevan lain 5 §:n 3 momenttia.

6 §. *Saamelaisten edustaminen.* Pykälää ehdotetaan sanonnaltaan tarkistettavaksi. Ehdotuksen mukaan saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia kansallisissa ja kansainvälisissä tehtävissään. Saamelaiskäräjät on saamelaisten keskuudestaan valitsema edustuselin, joka siten virallisuonteisesti edustaa saamelaisia tehtäviensä alalla.

7 §. *Kertomus.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että saamelaiskäräjät laatisi vuosittain kertomuksen suoraan eduskunnalle eikä enää valtioneuvostolle hallituksen kertomuksen laatimista varten. Eduskunnalle tarjoutuisi näin nykyistä keskitetympi mahdollisuus arvioida saamelaisia koskevien asioiden tilaa ja kehitystä.

9 §. *Yhteistoimintavelvoite.* Lain nykyistä säännöstä viranomaisten velvollisuudesta ja saamelaiskäräjien tehtävästä neuvotella saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin vaikuttavista toimenpiteistä ehdotetaan muutettavaksi viranomaisten ja saamelaiskäräjien yhteistyötä aiempaa painottavammaksi. Pykälän otsikko ehdotetaan tarkistettavaksi säännöksen tällaista sisältöä paremmin vastaavaksi.

Pykälän 1 momentin mukaan viranomaiset ja muut julkisia hallintotehtäviä hoitavat neuvottelevat yhteisymmärrykseen pyrkien saamelaiskäräjien kanssa saamelaisten kotiseutualueella toteutettavista ja vaikutuksiltaan sinne ulottuvista sekä muista erityisesti saamelaisten kieleen tai kulttuuriin taikka heidän asemaansa ja oikeuksiinsa alkuperäiskansana vaikuttavista merkittävistä toimenpiteistä. Tässä tarkoituksessa asianomaiset toimijat varaavat saamelaiskäräjille oikea-aikaisen mahdollisuuden osallistua toimenpiteiden valmisteluun.

Neuvotteluvollisuus koskisi paitsi nykyiseen tapaan kaikkia viranomaisia myös muita julkisia hallintotehtäviä hoitavia. Ministeriöiden ja valtion keskushallinnon muiden viranomaisten lisäksi neuvotteluvollisia olisivat siten myös valtion alue- ja paikallishallintoviranomaiset samoin kuin kaikki kunnalliset viranomaiset sekä sellaiset muut kuin viranomaiskoneistoon kuuluvat toimijat, joille on lailla tai sen nojalla osoitettu julkisia hallintotehtäviä hoidettaviksi. Neuvottelun kohteena voi olla asianomaisen viranomaisen toimivaltaan kuuluva asia. Ministeriössä kysymys voi olla esimerkiksi saamelaisia koskevan lainsäädännön valmistelusta ja muussa viranomaisessa sen toimivaltaan kuuluvan hallinnollisen tai taloudellisen päätöksen valmistelusta. Saamelaiskäräjät voi lain 5 §:n 3 momentin perusteella tehdä esityksen tai aloitteen neuvottelujen käynnistämisestä.

Neuvottelut tulee ehdotetun säännöksen mukaan käydä muistakin kuin voimassa olevassa laissa tarkoitetuista saamelaisten kotiseutualueella toteutettaviksi suunnitelluista hankkeista tai toimenpiteistä. Tällaisten lisäksi säännöksen piiriin kuuluisivat myös sellaiset hankkeet, joiden vaikutukset ulottuvat kotiseutualueelle, vaikka ne sinänsä toimeenpantaisiinkin kotiseutualueen ulkopuolella. Esimerkiksi ympäristöön ja maankäyttöön liittyvien toimenpiteiden vaikutus voi ulottua kotiseutualueelle hankkeiden varsinaisesta maantieteellisestä toimeenpanopaikasta riippumatta.

Neuvottelut tulisi maantieteellisestä kriteeristä riippumatta käydä myös muista erityisesti saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin vaikuttavista merkittävistä toimenpiteistä. Tällaisia voivat olla etenkin saamen kieleen liittyvät toimenpiteet. Oikeus saada saamen kielen opetusta kotiseutualueen ulkopuolella on erityisellä tavalla saamelaisten asemaan alkuperäiskansana vaikuttava asia. Tämän kaltaisista asioista tulisi siten neuvotella siitä riippumatta, onko hankkeella välittömiä vaikutuksia saamelaisten kotiseutualueella.

Säännökseen ei ehdoteta otettavaksi voimassa olevassa laissa olevaa luetteloa neuvotteluvollisuuden piiriin kuuluvista asioista. Ehdotettu säännös on soveltamisalaltaan nykyistä säännöstä laajempi rinnastuen lähinnä voimassa olevan lain 9 §:n 1 momentin 6 kohtaan. Neuvottelut olisi ehdotuksen mukaan käytävä kaikista sellaisista merkittävistä toimenpiteistä, jotka vaikuttavat erityisesti saamelaisten kieleen tai kulttuuriin taikka heidän asemaansa tai oikeuksiinsa alkuperäiskansana.

Erityisellä vaikutuksella säännöksessä viitataan ennen muuta hankkeisiin, jotka koskevat nimenomaan saamelaisia. Käytännössä tällaisia ovat etenkin saamelaisia koskevat lainvalmisteluhankkeet. Tällaisessa hankkeessa saamelaiskäräjät tulee kytkeä valmisteluun jo hankkeen alusta lähtien (PeVL 40/2009 vp). Hankkeet, jotka koskevat kaikkia Suomen oikeudenkäyttöpiirissä olevia, eivät sen sijaan yleensä ole ehdotuksessa tarkoitettulla tavalla erityisesti saamelaisiin vaikuttavia. Hallinnolliset toimenpiteet voivat vaikuttaa erityisesti saamelaisiin toimenpiteen toteuttajasta riippumatta. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi sellaiset viranomaisen myöntämät luvat, joiden perusteella on sallittua ryhtyä toimimaan kotiseutualueella tai sen välittömässä läheisyydessä.

Toimenpiteen tulee ehdotuksen mukaan vaikuttaa erityisesti saamelaisten kieleen tai kulttuuriin taikka heidän asemaansa tai oikeuksiinsa alkuperäiskansana, jotta asia kuuluisi ehdotetun neuvotteluvollisuuden piiriin. Sellaisten perinteisten elinkeinojen kuin poronhoidon, metsästyksen ja kalastuksen harjoittaminen on vakiintuneesti luettu kuuluvaksi saamelaiseen kulttuurimuotoon (ks. esim. PeVL 32/2010 vp). Käytännössä neuvotteluvollisuuden piiriin kuuluisivat nykyiseen tapaan erityisesti maa- ja vesialueiden käyttöä ja käytön suunnittelua samoin kuin maa- tai vesialueita käyttävien elinkeinojen harjoittamista sekä saamen kielen ja saamelaiskulttuurin opetusta ja elvyttämistä tai saamenkielisiä palveluja koskevat hankkeet ja toimenpiteet.

Toimenpiteen tulisi lisäksi olla merkittävä, jotta siitä olisi ehdotetun säännöksen perusteella neuvoteltava. Tältä osin ehdotus vastaa asiallisesti voimassa olevan lain sääntelyä. Nykyisin neuvotteluvollisuus koskee laajakantoisia ja merkittäviä toimenpiteitä. Vähäisemmissä saamelaisiin sinänsä vaikuttavissa asioissa riittäisi siten vastaisuudessakin tavanomainen lausunto- tai muu kuulemismenettely.

Neuvottelumenettely on tavanomaista lausunto- ja kuulemismenettelyä pidemmälle menevä muoto osallistua viranomaisen päätöksentekoon. Neuvottelut on siksi käytävä sellaisistakin ehdotetussa säännöksessä tarkoitetuista asioista, joista saamelaiskäräjille on jonkin erityislainsäädännössä olevan säännöksen mukaan varattava tilaisuus antaa lausunto tai tulla muutoin kuulluksi. Saamelaiskäräjien edustajan osallistuminen esimerkiksi jonkin työryhmän työhön ei sekään sinänsä poistaisi velvollisuutta käydä käräjien kanssa ehdotetussa laissa tarkoitettut neuvottelut.

Viranomaiset ja saamelaiskäräjät käyvät ehdotuksen mukaan neuvotteluja yhteisymmärrykseen pyrkien. Tällä viitataan kansainvälisessä oikeudessa kehittyneisiin vaatimuksiin neuvottelujen vilpittömyydestä ja oikea-aikaisuudesta sekä asian kannalta riittävästä, yhteisestä tietopohjasta. Neuvottelut tulee siten käydä vilpittömästi ja molemminpuolisen arvostuksen hengessä sekä oikea-aikaisesti siten, että neuvotteluilla on aidosti mahdollista vaikuttaa suunniteltuun toimenpiteeseen. Saamelaiskäräjillä tulee olla mahdollisuus käsitellä asiaa omissa toimielimissään asian laadun mukaan. Neuvottelujen pääasiallisesta tarkoituksesta – eli saamelaiskäräjille oikea-aikaisesti varattavasta mahdollisuudesta osallistua asioiden valmisteluun – ehdotetaan otettavaksi säännöksen nimenomainen maininta. Neuvotteluosapuolilla tulee myös olla riittävän kattavat tiedot neuvottelujen kohteena olevasta asiasta ja suunnitellun toimenpiteen vaikutuksista. Vaatimus pyrkimisestä yhteisymmärrykseen ei kuitenkaan merkitse sitä, että saamelaiskäräjillä olisi oikeus estää viranomaista päättämästä sen toimivaltaan kuuluvaa asiaa.

Pykälään ei ehdoteta otettaviksi säännöksiä neuvottelujen muotovaatimuksista. Neuvottelut voitaisiin siten vastaisuudessakin käydä eri tavoin. Joissakin asioissa neuvottelut olisi mahdollista käydä vaikkapa teknisten tiedonvälityskeinojen avulla. Toisissa asioissa neuvottelut voivat edellyttää useammankin tapaamisen järjestämistä. Olennaista on suora vuorovaikutus saamelaiskäräjien ja viranomaisen välillä. Neuvottelujen käytännön yksityiskohdista on aiheellista sopia asiakohtaisesti osapuolten kesken. Tärkeää on, että menettely mahdollistaa vilpittömien, oikea-aikaisten ja aidosti yhteisymmärrykseen pyrkivien keskustelujen käymisen asiasta.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös viranomaisen velvollisuudesta laatia käydyistä neuvotteluista pöytäkirja. Pöytäkirja tulee liittää neuvottelujen kohteena olleen asian asiakirja-aineistoon. Pöytäkirjan laatiminen on tarpeen senkin vuoksi, että neuvottelujen käyminen ehdotetussa säännöksessä tarkoitetuista hallinnollisista asioista on viranomaisen päätöksenteon oikeudellinen edellytys. Pöytäkirjaan on aiheellista merkitä tieto neuvotteluissa eriäviksi mahdollisesti jääneistä käsityksistä.

10 §. *Kokoonpano ja toimikausi.* Pykälän säännöstä saamelaiskäräjien jäsenmäärästä ehdotetaan tarkistettavaksi nykyisestä kahdestakymmenestä yhdestä (21) kahteenkymmenenviiteen (25). Jäsenmäärän tarkistus on perusteltu saamelaisten kokonaismäärässä toteutuneen kasvun vuoksi. Ehdotuksen mukaan saamelaiskäräjiin kuuluisi siten 25 jäsentä ja viisi varajäsentä, jotka valitaan saamelaiskäräjien vaaleilla neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan.

Voimassaolevan lain säännöstä vähintään kolmen jäsenen ja yhden varajäsenen valitsemisesta kustakin saamelaisten kotiseutualueen kunnasta ehdotetaan tarkistettavaksi vastaamaan paremmin äänioikeutettujen saamelaisten alueellista jakautumista ja lisäämään

siten saamelaiskäräjien alueellista edustavuutta. Saamelaiskäräjissä tulee ehdotuksen mukaan olla vähintään viisi (5) jäsentä Inarin kunnasta (äänioikeutettuja 2 137, joista äänioikeuttaan viimeksi toimitetuissa saamelaiskäräjien vaaleissa käytti 1 434), neljä (4) jäsentä Utsjoen kunnasta (768 / 560), kolme (3) jäsentä Enontekiön kunnasta (391 / 275) ja kaksi (2) jäsentä Sodankylän kunnan Lapin paliskunnan alueelta (169 / 124) sekä yksi varajäsen kustakin mainitusta kunnasta. Lisäksi ehdotetaan, että saamelaiskäräjissä tulisi saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelta (6 460 / 3 090) olla vähintään yksi (1) jäsen ja varajäsen. Saamelaiskäräjien jäsenistä yli puolet (14) olisi perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla (PeVM 17/1994 vp) vastaisuudessaakin valittava saamelaisten kotiseutualueen kunnista.

11 §. *Saamelaiskäräjien puhemies.* Pykälä ehdotetaan muutettavaksi koskemaan saamelaiskäräjien kokouksen puhemiehen ja kahden varapuhemiehen valintaa. Ehdotus liittyy 13 §:ään otettavaksi ehdotettuun säännökseen, jonka mukaan saamelaiskäräjien hallituksen puheenjohtaja ei voisi samanaikaisesti toimia saamelaiskäräjien kokouksen puhemiehenä. Puhemiehen tehtävä ei olisi päätoiminen. Puhemiehen ja kahden varapuhemiehen valinnasta olisi välittömästi ilmoitettava oikeusministeriölle. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan sen uutta sisältöä.

12 §. *Kokousten koollekutsuminen.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että se koskisi nimenomaan saamelaiskäräjien kokouksen koollekutsumista. Lähtökohtana olisi voimassa olevan lain tapaan, että saamelaiskäräjien kokous päättää kokouksensa pidosta. Kokous olisi ehdotuksen mukaan kutsuttava koolle myös, jos saamelaiskäräjien puhemies taikka – kuten nykyisinkin – hallituksen puheenjohtaja tai hallitus katsoo sen tarpeelliseksi. Tällöin on perusteltua, että saamelaiskäräjien puhemies, hallituksen puheenjohtaja ja hallitus sopivat koollekutsuttavan kokouksen riittävästä valmistelusta. Lisäksi kokous olisi kutsuttava koolle, jos kolmasosa saamelaiskäräjien kokouksen jäsenistä sitä vaatii tietyn asian käsittelyä varten. Tältä osin säännöstä kokouksen määrävähemmistön oikeudesta täydennettäisiin maininnalla, jonka mukaan kokousta vaativan määrävähemmistön olisi yksilöitävä koolle kutsuttavassa kokouksessa käsiteltävä asia.

Pykälän 2 momenttia ei ehdoteta muutettavaksi.

13 §. *Saamelaiskäräjien hallitus.* Pykälän 1 momentin mukaan saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan hallitukseen puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa sekä enintään neljä muuta jäsentä. Tältä osin ehdotus vastaa voimassa olevan lain 13 §:n 1 momenttia. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan saamelaiskäräjät valitsee saamelaisten keskuudesta hallituksen jäsenille henkilökohtaiset varajäsenet. Heidän tulisi siten olla saamelaisia, mutta ei välttämättä saamelaiskäräjien jäseniä, kuten puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja hallituksen varsinaisten jäsenten. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi myös maininta valintojen ilmoittamisesta oikeusministeriölle.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan otettavaksi uusi säännös, jonka mukaan hallituksen puheenjohtaja ja kumpikaan varapuheenjohtajista ei voi toimia saamelaiskäräjien kokouksen puhemiehenä eikä varapuhemiehenä. Tällä pyritään selkeyttämään saamelaiskäräjien kokouksen ja käräjien hallituksen välistä suhdetta sekä korostamaan käräjien kokouksen asemaa saamelaisten ylimpänä edustuselimenä.

Pykälän 3 momentin mukaan hallituksen puheenjohtaja toimisi tehtävässään päätoimisesti. Ehdotus vastaa voimassaolevan lain 11 §:n 2 momentin säännöstä puheenjohtajan tehtävän päätoimisesta luonteesta. Momentissa ehdotetaan myös – nykyisestä poiketen – rajoitettavaksi hallituksen puheenjohtajan toimikausia. Ehdotuksen mukaan sama henkilö voidaan valita hallituksen puheenjohtajaksi enintään kolmeksi perättäiseksi toimikaudeksi. Rajoitusta 12 vuoden yhtäjaksoiseen toimintaan pidetään hallituksen puheenjohtajan keskeisen aseman vuoksi perusteltuna. Toisaalta rajoitus koskisi vain perättäisiä toimikausia eikä siten kohtuuttomasti kaventaisi saamelaiskäräjien vapautta valita hallitukselle tahtomansa puheenjohtaja. Säännöstä sovellettaessa ei otettaisi lukuun niitä toimikausia, jotka ovat päättyneet ennen lain voimaantuloa. Tästä ehdotetaan säädettäväksi lain voimaantulosäännöksessä.

Pykälän 4 momentti vastaa voimassaolevan lain 13 §:n 2 momenttia ja 5 momentti voimassaolevaan 13 §:n 3 momenttia. Näihin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

14 §. *Muut toimielimet.* Saamelaiskäräjät asettaa voimassa olevan lain 14 §:n ensimmäisen virkkeen mukaan vaalilautakunnan 4 luvussa tarkoitettuja vaaleja varten. Vaalilautakunnan tehtävänä on kuitenkin myös käsitellä hakemukset saamelaisten ottamiseksi vaaliluetteloon ja ilmoitukset vaaliluettelosta poistamiseksi. Vaikka tämä tehtävä kiinteästi vaaleihin liittyykin, on siinä kyse myös saamelaisena itseään pitävän ihmisen hyväksymisestä saamelaisyhteisön jäseneksi. Pykälän ensimmäisestä virkkeestä ehdotetaan tämän vuoksi poistettaviksi sanat ”4 luvussa tarkoitettuja vaaleja varten”.

Pykälään ei ehdoteta tehtäväksi muita muutoksia. Saamelaiskäräjät voi siten pykälän toisen virkkeen nojalla vastaisuudessakin asettaa muita toimielimiä saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon kuuluvien asioiden hoitamiseksi.

15 §. *Toimivallan käyttö.* Pykälän otsikko ehdotetaan tarkistettavaksi pykälän säännösten pääasiallista sisältöä paremmin vastaavaksi.

Saamelaiskäräjien kokous ehdotetaan erikseen mainittavaksi 1 momentissa käräjien toimivaltaa käyttävänä toimielimenä saamelaiskäräjien hallituksen ja muiden toimielinten rinnalla. Momenttiin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi vähäisiä sanonnallisia tarkistuksia. Ehdotuksen mukaan saamelaiskäräjien kokous sekä hallitus ja muut toimielimet käyttävät käräjille kuuluvaa toimivaltaa sen mukaan kuin saamelaiskäräjistä annetussa laissa säädetään ja saamelaiskäräjien työjärjestyksessä määrätään.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös asioiden pidättämisestä saamelaiskäräjien kokouksen toimivaltaan. Ehdotuksen mukaan saamelaiskäräjien kokous päättää periaatteellisesti merkittävistä ja laajakantoisista asioista, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu. Ehdotus vastaa asiallisesti saamelaiskäräjien työjärjestyksen nykyistä sääntelyä asiasta. Kokouksen tehtävänä on työjärjestyksen 4 §:n 3 kohdan

mukaan hyväksyä käräjien puolesta tehtävät periaatteellisesti merkittävät ja laajakantoiset aloitteet, esitykset, lausunnot ja muut kannanotot. Hallituksen tehtävänä puolestaan on työjärjestyksen 6 §:n 7 kohdan mukaan ratkaista käräjien kokoukselle kuuluva asia, jos asian kiireellisyys sitä vaatii ja hallitus yksimielisesti toteaa asian niin kiireelliseksi, ettei sitä voida siirtää käräjien seuraavaan kokoukseen.

Saamelaiskäräjien kokouksen käsiteltäviin kuuluvia asioita koskevan säännöksen lisääminen lakiin korostaisi omalta osaltaan käräjien kokouksen asemaa saamelaisten ylimpänä edustus- ja päätöksentekuelimenä. Säännös olisi sinänsä yleisluonteinen ja joustava.

Saamelaiskäräjien kokouksen toimivaltaan kuuluvasta asiasta voisi ehdotuksen mukaan päättää saamelaiskäräjien muu toimielin, jos asian kiireellisyys sitä jossakin tapauksessa vaatisi. Saamelaiskäräjien työjärjestyksessä olisi vastaisuudessakin mahdollista säätää menettelystä, jossa käräjien kokoukselle sinänsä kuuluvan asian todetaan olevan kiireellinen ja siten esimerkiksi käräjien hallituksen päätettävissä.

Pykälän 3 *momentti* toimivallan siirtokiellosta vastaisi pääosin voimassaolevan lain 15 §:n 2 momenttia. Säännöstä ehdotetaan kuitenkin täydennettäväksi siten, että toimivallan siirto olisi nimenomaisesti kielletty myös 5 §:n 4 momentissa sekä 20 ja 26 §:ssä tarkoitetuissa asioissa. Siirtää ei siten saisi myöskään saamelaiskäräjien kokouksen toimivaltaa hyväksyä saamelaiskäräjien työjärjestys (5 §:n 4 momentti), vaalilautakunnan toimivaltaa päättää hakemuksesta saamelaisen merkitsemisestä vaaliluetteloon, laatia vaaliluettelo ja toimeenpanna saamelaiskäräjien vaalit (20 §) eikä kokouksen toimivaltaa ratkaista oikaisuvaatimus vaaliluetteloon merkitsemistä tai siitä poistamista koskevassa asiassa (26 §).

Selvää on, ettei saamelaiskäräjien kokouksen toimivaltaa päättää 2 momentissa tarkoitetuista periaatteellisesti merkittävistä ja laajakantoisista asioista olisi sallittua siirtää muun toimielimen päätettäväksi muulloin kuin kiireellisissä yksittäistapauksissa.

16 §. *Toimistot ja henkilöstö.* Saamelaiskäräjillä on pykälän 1 *momentin* mukaan toimistoja sekä virka- ja työsopimussuhteista henkilöstöä sen mukaan kuin siitä saamelaiskäräjien työjärjestyksessä tarkemmin määrätään. Voimassaolevan lain 16 §:n 1 momentti sisältää valtuussäännöksen säätää saamelaiskäräjien toimistoista ja henkilöstöstä (valtioneuvoston) asetuksella. Saamelaiskäräjien itsehallinnollisen aseman vuoksi ei kuitenkaan ole asianmukaista, että tällaisista kulttuuri-itsehallinnon käytännön järjestämiseen liittyvistä seikoista säädetään asetuksella. Perusteltua on, että saamelaiskäräjien toimintaa koskeva sääntely toteutetaan vain lailla ja – saamelaiskäräjien määrärahojen rajoissa – saamelaiskäräjien itsensä hyväksymällä työjärjestyksellä. Saamelaiskäräjistä annettuun asetukseen nykyisin sisältyvät säännökset saamelaiskäräjien toimistoista, henkilöstöstä ja henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista tulisi näin ollen kumota. Näistä asioista voisi vastaisuudessa määrätä saamelaiskäräjien työjärjestyksessä.

Momenttiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi maininta, jonka mukaan Saamen kielen toimistosta säädetään erikseen. Saamen kielen toimistoa koskeva sääntely sisältyy nykyisin Saamen kielilain 26 §:ään ja saamelaiskäräjistä annetun asetuksen 3 §:ään. Pykälän 2 ja 3 *momenttiin* ei ehdoteta muutoksia.

17 a §. *Kokoukseen osallistuminen teknistä tiedonvälitystapaa käyttäen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä mahdollisuudesta osallistua saamelaiskäräjien kokouksen ja toimielinten kokoukseen teknisen tiedonvälitystavan avulla.

Pykälän *1 momentin* mukaan saamelaiskäräjät voisi työjärjestyksessään määrätä, että sen toimielinten kokouksiin voi osallistua videoneuvotteluyhteyden tai muun soveltuvan teknisen tiedonvälitystavan avulla. Tällainen välitystapa voisi olla esimerkiksi videoneuvotteluyhteys, jolloin kokoukseen osallistuvilla on kahdensuuntainen puhe- ja näköyhteys keskenään, tai tavallinen puhelinyhteys ilman näköyhteyttä. Videoneuvotteluyhteys voisi olla luonteva apuväline osallistuttaessa saamelaiskäräjien kokouksen istuntoon teknistä apuvälinettä käyttäen. Muun toimielimen kokoukseen taas voisi olla mahdollista osallistua myös tavallista puhelinyhteyttä käyttämällä. Teknisen tiedonvälitystavan avulla kokoukseen voisivat osallistua toimielimen jäsenet ja toimielimen kokouksessa puhe- ja läsnäolo-oikeutetut henkilöt. Puheenjohtajan ja sihteerin olisi kuitenkin oltava varsinaisella kokouspaikalla läsnä.

Pykälän *2 momentin* perusteella työjärjestyksessä voitaisiin tarvittaessa antaa tarkemmat määräykset teknistä tiedonvälitystapaa käytettäessä noudatettavasta menettelystä.

17 b §. *Aloiteoikeus.* Lakiin ehdotetaan otettavaksi uusi pykälä vähintään sadanviidenkymmenen äänioikeutetun saamelaisen oikeudesta tehdä saamelaiskäräjille aloite käräjien tehtäviin kuuluvassa asiassa.

Aloiteoikeus olisi uusi kansalaistason vaikuttamisen muoto saamelaiskäräjien toiminnassa. Äänioikeutetuilla saamelaisilla olisi aloiteoikeuden perusteella mahdollisuus saada asioita saamelaiskäräjillä vireille. Ehdotuksen mukaan aloitteen voisi tehdä sataviisikymmentä äänioikeutettua saamelaista. Tämä olisi noin 2,5 prosenttia vaaliluetteloon nykyisin merkityistä äänioikeutetuista.

Aloitteen voisi ehdotuksen mukaan tehdä vain saamelaiskäräjien tehtäviin kuuluvassa asiassa. Laissa ei säädettäisi aloiteoikeuden käyttämiselle muita asiallisia tai sisällöllisiä edellytyksiä. Lakiin ei ehdoteta otettavaksi myöskään säännöksiä aloiteoikeuden käyttämisessä noudatettavasta menettelystä tai aloitteen käsittelemisestä saamelaiskäräjillä. Tarkemmat määräykset näistä seikoista annettaisiin pykälän 2 momentin nojalla saamelaiskäräjien työjärjestyksessä.

18 §. *Asioiden käsittely.* Pykälän *1 momenttia* ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että sääntelyssä otetaan huomioon 11 §:ään otettaviksi ehdotetut säännökset saamelaiskäräjien puhemiehestä ja varapuhemiehistä. Saamelaiskäräjien kokous on ehdotuksen mukaan päätösvaltainen, kun puhemies tai jompikumpi varapuhemiehistä ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla. Saamelaiskäräjien muu toimielin olisi vastaavasti päätösvaltainen, kun sen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja – tai joku heistä, jos toimielimellä on useampia varapuheenjohtajia – sekä vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla.

Pykälän *2 momenttiin* ei ehdoteta muutoksia.

Pykälän 3 momentin toiseen virkkeeseen ehdotetaan lisättäväksi maininta puhemiehestä. Siten puhemiehen tai puheenjohtajan ääni ratkaisisi asian silloin, kun äänet ovat menneet tasan. Muilta osin momenttiin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

18 a §. *Kirjanpito.* Pykälässä nimikkeeltään mainitun kirjanpitolain säädöskokoelma-numero ehdotetaan muutettavaksi viittaamaan voimassa olevaan kirjanpitolakiin.

18 c §. *Tilintarkastus.* Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi pykälän pääasiallista sisältöä paremmin vastaavaksi.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettaviksi yleiset maininnat saamelaiskäräjien tilintarkastajien valintaan ja tilintarkastuksen toimittamiseen sovellettavasta lainsäädännöstä. Ehdotuksen mukaan näihin asioihin sovelletaan, mitä saamelaiskäräjistä annetussa laissa ja tilintarkastuslaissa säädetään.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tilintarkastajien ja varatilintarkastajien valinnasta sekä heidän toimikaudestaan. Saamelaiskäräjillä on ehdotuksen mukaan kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa. Saamelaiskäräjät ja oikeusministeriö valitsisivat kumpikin yhden tilintarkastajan ja varatilintarkastajan. Näiltä osin ehdotus vastaa asiallisesti voimassa olevan 18 c §:n sääntelyä. Lisäksi momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös tilintarkastajien toimikauden pituudesta. Sen mukaan tilintarkastajat ja varatilintarkastajat valitaan neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan.

Tilintarkastajan ja varatilintarkastajan tulee ehdotetun 3 momentin mukaan olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa tarkoitettu JHTT-tilintarkastaja tai JHTT-yhteisö.

18 d §. *Tilintarkastuskertomus.* Pykälään ehdotetaan otettaviksi säännökset tilintarkastuskertomuksesta ja se korvaisi voimassa olevan lain 18 i §:n sääntelyn asiasta. Pykälän otsikko ehdotetaan tämän vuoksi muutettavaksi.

Tilintarkastajan on ehdotuksen mukaan annettava kultakin tilikaudelta huhtikuun loppuun mennessä saamelaiskäräjien hallitukselle kirjallinen tilintarkastuskertomus, jonka tulee, sen lisäksi mitä tilintarkastuslaki edellyttää, sisältää lausunto siitä, ovatko toimintakertomuksessa valtionavustuksen käytöstä annetut tiedot oikeita.

18 e–18 i §. Pykälät ehdotetaan kumottaviksi. Ehdotetun 18 c §:n 1 momentissa viitattu tilintarkastuslaki sisältää tarvittavan sääntelyn kumottaviksi ehdotetuissa pykälissä nykyisin säädetyistä asioista. Tämän vuoksi saamelaiskäräjistä annetussa laissa on tarpeen säätää enää vain tilintarkastajien valinnasta ja toimikaudesta (edellä 18 c §), tilintarkastuskertomuksesta (edellä 18 d §), tilintarkastuskertomuksen käsittelystä (voimassa oleva 18 j §) sekä asiakirjojen toimittamisesta oikeusministeriölle (voimassa oleva 18 k §).

19 §. *Vaalivuosi ja vaalipiiri.* Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan lain 20 §:n 1 momentin säännös, jonka mukaan maa on saamelaiskäräjien vaaleja varten yhtenä vaalipiirinä. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi pykälän uutta sisältöä vastaavaksi.

Pykälän 1 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

20 §. *Vaalilautakunta.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi vaalilautakunnasta, sen kokoonpanosta ja tehtävistä. Pykälän otsikko ehdotetaan tarkistettavaksi sen tätä sisältöä vastaavaksi. Voimassa olevan lain 20 §:n 1 momentin säännös on edellä ehdotettu otettavaksi 19 §:n 2 momenttiin.

Vaalilautakunnan keskeisenä tehtävänä on käsitellä hakemukset saamelaisten merkitsemiseksi vaaliluetteluun ja siten ensiasteessa päättää uuden jäsenen hyväksymisestä saamelaisyhteisöön. Lautakunnan tehtävä on näin ollen perustavanlaatuisempi kuin vain panna käytännössä toimeen saamelaiskäräjien vaalit. Tämän on aiheellista ilmetä lautakunnan tehtäviä koskevasta lain perussäännöksestä. Sen vuoksi asiasta ehdotetaan otettavaksi maininta pykälän uudistettavaksi ehdotettuun 1 momenttiin. Lisäksi momentissa todettaisiin vaalilautakunnan tehtävänä olevan laatia vaaliluettelo samoin kuin toimeenpanna saamelaiskäräjien vaalit. Vaalien toimeenpanotehtävän osalta ehdotus vastaa asiallisesti lain voimassa olevaa 20 §:n 2 momenttia.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettaviksi säännökset vaalilautakunnan kokoonpanosta. Nykyisin asiasta säädetään pykälän 3 momentissa. Vaalilautakuntaan kuuluu ehdotuksen mukaan puheenjohtajan lisäksi nykyisen neljän asemesta kuusi jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Vaalilautakunnassa tulee olla jäsen ja varajäsen jokaisesta saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. Tältä osin ehdotus vastaa voimassa olevan 20 §:n 3 momentin sääntelyä. Jäsenten ja varajäsenten valinnassa tulisi ehdotetun uuden säännöksen mukaan kiinnittää huomiota siihen, että eri saamen kielet ja kulttuurimuodot tulevat vaalilautakunnassa edustetuiksi. Vaalilautakunnassa tulee sen tehtävien ja lautakunnan toiminnan hyväksyttävyyteen kohdistuvien vaatimusten takia olla monipuolisesti edustettuna saamelaisten eri kulttuurimuodot ja kielet. On hyvin tärkeää, että vaalilautakunta kokonaisuudessaan edustaa mahdollisimman laajasti saamelaisyhteisön ja -kulttuurin moninaisuutta, ja että tämä otetaan vaalilautakunnan jäseniä valittaessa asianmukaisesti huomioon.

Lakiin ei ehdoteta otettavaksi voimassa olevan 20 §:n 4 momentin säännöstä, jonka mukaan vaalilautakunta voi oikeusministeriön luvalla ottaa itselleen tarvittavan henkilöstön. Saamelaiskäräjät nimittää tai ottaa lain 42 §:n nojalla – ja käräjien määrärahojen puitteissa – muutoinkin oman henkilöstönsä eikä tätä ole laissa säädetty oikeusministeriön lupaa edellyttäväksi.

23 §. *Vaaliluettelo.* Pykälään ehdotetaan eräin muutoksin koottaviksi voimassa olevan lain 23 ja 23 a §:ään sisältyvä sääntely vaaliluettelon laatimisesta.

Vaalilautakunta laatii pykälän *1 momentin* mukaan äänioikeutetuista vaaliluettelon edellisten vaalien vaaliluettelon ja väestötietojärjestelmän tietojen pohjalta. Vaaliluettelon merkitään kunnittain aakkoselliseen järjestykseen jokaisen äänioikeutetun nimi, henkilötunnus, kotikunta ja osoite, mikäli kotikunta ja osoite ovat tiedossa. Näiltä osin ehdotus vastaa asiallisesti voimassa olevan lain 23 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä. Kotikuntaa ja osoitetta ei kuitenkaan vastaisuudessakaan saisi merkitä vaaliluettelon, jos nämä tiedot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettäviä. Lisäksi momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös, jonka mukaan kotikuntaa ja osoitetta ei saa merkitä vaaliluettelon silloinkaan, jos henkilön kohdalle väestötietojärjestelmään on talletettu väestötietojärjestelmästä ja varmennepalveluista annetun lain 36 §:ssä tarkoitettu turvakielto.

Vaaliluettelon on pykälän *2 momentin* mukaan hakemuksesta (voimassa olevan 23 a §:n 1 momentin mukaan ”pyynnöstä”) otettava siitä puuttuva äänioikeutettu saamelainen. Vaaliluettelon merkitty henkilö on poistettava vaaliluettelosta hänen ilmoituttuaan, ettei hän enää halua olla merkittynä vaaliluettelon, tai jos hän on kuollut. Tältä osin ehdotus vastaa 23 a §:n 1 momentin nykyistä sääntelyä.

Hakemus ja ilmoitus tehdään vaalilautakunnalle, kuten nykyisinkin. Momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös vaalilautakunnan velvollisuudesta käsitellä hakemus ja ilmoitus ilman aiheutonta viivytystä. Säännöksen tarkoitus on saada aikaan muutos siinä vakiintuneeksi muodostuneessa käytännössä, jonka mukaan vaalilautakunta käsittelee hakemuksia vain vaalivuosina. Vastaisuudessa hakemuksia tulisi voida jättää vaalilautakunnalle muinakin kuin vaalivuosina ja tavanomaiseen tapaan saamelaiskäräjien asianomaisen toimiston aukioloaikoina tai sähköisesti asioimalla. Vaalilautakunnan olisi vastaavasti käsiteltävä hakemuksia muinakin kuin vaalivuosina ja ilman aiheutonta viivytystä, mikä tässä asiayhteydessä voi tarkoittaa joidenkin kuukausien käsittelyaikaa. Vaalilautakunnan olisi siten toimikautensa aikana kokoonnuttava käsittelemään hakemuksia mahdollisesti muutaman kerran vuodessa.

Laissa on kuitenkin edelleen tarpeen säätää määräajasta, johon mennessä hakemukset on vaalioikeuksien käyttämiseksi lähinnä seuraavissa saamelaiskäräjien vaaleissa viimeistään tehtävä. Momentin viimeiseksi virkkeeksi ehdotetaan sen vuoksi otettavaksi säännös, jonka mukaan edellytyksenä vaalioikeuksien käyttämiselle lähinnä seuraavissa saamelaiskäräjien vaaleissa on, että hakemus tehdään viimeistään vaalivuotta edeltävän joulukuun 31 päivänä ennen kello 16. Ehdotettu määräpäivä on sinänsä sama kuin voimassa olevan lain 23 a §:n 1 momentissa.

Pykälään otettavaksi ehdotettu *3 momentti* vastaa sellaisenaan voimassa olevan lain 23 a §:n 2 momenttia ja ehdotettu *4 momentti* sellaisenaan 23 a §:n 3 momenttia. Näihin säännöksiin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

23 a §. *Vaaliluettelon laatiminen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Siinä nykyisin oleva sääntely ehdotetaan tarpeellisilta osin otettavaksi 23 §:ään.

25 §. *Vaaliluettelon nähtävänä pitäminen.* Pykälän *4 momenttiin* ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös äänioikeutetun oikeudesta vaatia häntä koskeva virheellinen merkintä vaaliluettelossa oikaistuksi. Ehdotuksen mukaan äänioikeutettu, joka katsoo, että häntä

koskeva merkintä vaaliluettelossa on virheellinen, saa vaatia oikaisua vaalilautakunnalta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus on kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivänä vaaliluettelon nähtävillä pitämistä koskevan ajan päättymisestä.

Säännöksessä ei ole kyse saamelaisen oikeudesta tulla merkityksi vaaliluetteloon, vaan äänioikeutetuksi jo hyväksytyyn henkilön oikeudesta vaatia hänestä luetteloon mahdollisesti merkityt virheelliset tiedot korjatuiksi. Vaalilautakunta on lain 26 a §:n 1 momentin perusteella myös viran puolesta oikeutettu korjaamaan virheelliset merkinnät. Vastaavan kaltainen sääntely virheellisten merkintöjen korjaamisesta sisältyy vaalilain 24–26 §:n säännöksiin.

Pykälän 1 – 3 momenttiin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

25 a §. *Vaaliluettelon julkisuus.* Pykälän 2 momentin viimeistä virkettä ehdotetaan täydennettäväksi maininnalla, jonka mukaan salassapitovelvollisuus ei estä tiedon antamista saamelaiskäräjille saamelaiskäräjien toimielimen jäsenten ja varajäsenten valintaa tai aloiteoikeuden käytön selvittämistä varten. Täydennys on tarpeen lain 13 §:n 1 momenttiin ehdotetun sen lisäyksen vuoksi, jonka mukaan hallituksen varajäsenet valitaan saamelaisten keskuudesta, ja siksi, että oikeus tehdä saamelaiskäräjille aloite olisi ehdotetun 17 b §:n perusteella sadallaviidelläkymmenellä äänioikeutetulla saamelaisella. Muilta osin 25 a §:ään ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

26 §. *Oikaisuvaatimus vaaliluetteloa koskevassa asiassa.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi oikeudesta vaatia oikaisua vaalilautakunnan päätökseen 23 §:ssä tarkoitettussa vaaliluetteloon merkitsemistä tai siitä poistamista koskevassa asiassa. Ehdotuksen mukaan päätökseen saa vaatia oikaisua saamelaiskäräjien kokoukselta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus olisi kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivänä päätöksen tiedoksisaannista. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi pykälän uutta sisältöä vastaavaksi.

Nykyisin oikaisuvaatimus tehdään lain vuonna 2002 muutetun 26 §:n 2 momentin nojalla saamelaiskäräjien hallitukselle eikä saamelaiskäräjien kokoukselle, kuten aiemmin. Tuolloin muutosta perusteltiin hakemusten käsittelykäytännön sanelemalla vaatimuksella voida ratkaista asiat kiireellisesti. Vaalilautakunnan olisi 23 §:ään ehdotettujen muutosten vuoksi vastaisuudessa käsiteltävä hakemuksia ilman aiheetonta viivytystä muulloinkin kuin vaalivuosina. Voidaan olettaa, että hakemusten käsittelyn jakautuminen aiempaa olennaisesti pidemmälle aikajaksolle on omiaan vähentämään riskiä hakemusten ruuhkautumisesta juuri vaalivuosina käsiteltäviksi. Lisäksi on ryhmähyväksynnän kannalta perusteltua, että oikaisuvaatimuksen tällaisessa yksilön kannalta perustavanlaatuisessa asiassa käsittelee saamelaisyhteisön korkein edustuselin.

26 b §. *Valitus vaaliluetteloa ja itseoikaisua koskevassa asiassa.* Pykälän 1 momentin mukaan saamelaiskäräjien kokouksen päätökseen 26 §:ssä tarkoitettussa asiassa saisi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valitus olisi kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivänä päätöksen tiedoksisaannista.²

Kysymys on oikeudesta valittaa saamelaiskäräjien kokouksen oikaisuvaatimuksen johdosta antamasta päätöksestä vaaliluetteloon merkitsemistä tai siitä poistamista koskevassa asiassa. Valitus on ehdotuksen mukaan tehtävissä suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tämä on perusteltua, koska asia on erityisesti vaalivuonna voitava ratkaista kiireellisesti. Tältä osin ehdotus vastaa voimassa olevan 26 b §:n 1 momentin sääntelyä.

Pykälän 2 momentin mukaan vaalilautakunnan päätökseen 25 §:n 4 momentissa (vaalilautakunnan päätös virheellistä merkintää koskevan oikaisuvaatimuksen johdosta) tai 26 a §:ssä (vaalilautakunnan päätös oikaista tai korjata virheellinen merkintä viran puolesta) tarkoitettussa asiassa saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valitus olisi kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivänä päätöksen tiedoksisaannista. Hallinto-oikeuden päätökseen ei ehdotuksen mukaan saa hakea muutosta valittamalla. Kysymys on oikeudellisesti verraten selkeistä asioista eikä yksilön oikeusturva siten edellytä mahdollisuutta saattaa näitä asioita korkeimman hallinto-oikeuden käsiteltäväksi. Vaalilain 27 §:n 3 momentissa on säädetty vastaavia asioita koskevasta jatkovalituskiellosta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan korkeimman hallinto-oikeuden lisäksi mainittavaksi myös hallinto-oikeus. Tämä on tarpeen, koska muutoksenhakua koskeviin säännöksiin ehdotetaan tarkistuksia. Korkeimman hallinto-oikeuden ja vastaavasti hallinto-oikeuden olisi siten annettava päätöksestään viipymättä tieto valittajalle ja vaalilautakunnalle, jonka on tehtävä vaaliluetteloon päätöksestä mahdollisesti aiheutuvat muutokset ja tarvittaessa lähetettävä asianomaiselle 24 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti.

27 §. *Ehdokasasettelu.* Ehdokasasettelua koskevaa sääntelyä laissa ehdotetaan tiivistettäväksi sääntelyn pääasiallista sisältöä sinänsä muuttamatta.

Ehdokkaan saamelaiskäräjien vaaleihin voi 1 momentin mukaan asettaa vähintään kymmenen – nykyisen kolmen asemesta – äänioikeutetun perustama valitsijajyhdistys, jolla on oltava asiamies ja vara-asiames. Muilta osin ehdotus vastaa voimassa olevan lain 27 §:n 1 ja 2 momentin sääntelyä.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan 27 §:n 3 momentti sellaisenaan. Kukin äänioikeutettu saisi siten vastaisuudessakin osallistua vain yhden ehdokkaan asettamiseen. Jos henkilö kuuluisi kahteen tai useampaan valitsijajyhdistykseen, olisi vaalilautakunnan momentin mukaan poistettava hänen nimensä niistä kaikista.

² Saamelaiskäräjien edustajat työryhmässä eivät pitäneet valitusoikeutta saamelaiskäräjien kokouksen päätöksestä perusteltuna.

Valitsijayhdistyksen tulee pykälän *3 momentin* mukaan tehdä ehdokashakemus vaalilautakunnalle viimeistään 31 päivänä ja sitä koskevat täydennykset viimeistään 27 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Ehdotettua asiallisesti vastaava sääntely sisältyy voimassa olevan 27 §:n 1 ja 4 momenttiin. Vaalilautakunnan olisi ehdotuksen mukaan laadittava ehdokaslistojen yhdistelmä viimeistään 21 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Asiallisesti vastaava säännös sisältyy voimassa olevan 27 a §:n 1 momenttiin. Momenttiin ehdotetaan otettavaksi myös voimassa olevan 27 a §:n 2 momentin viimeistä virkettä asiallisesti vastaava säännös, jonka mukaan ehdokaslistojen yhdistelmä on julkaistava, lähetettävä vaaliasiamiehille ja pidettävä vaalien ajan nähtävänä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi valtuussäännös, jonka nojalla tarkempia säännöksiä ehdokashakemuksesta ja ehdokaslistojen yhdistelmästä voitaisiin antaa oikeusministeriön asetuksella. Voimassa olevan lain 27 ja 27 a §:ään sisältyvä teknisluonteinen sääntely näistä asioista voitaisiin siten vastaisuudessa antaa ministeriön asetuksella.

Pykälän *4 momenttiin* otettaisiin voimassa olevan 27 a §:n 3 momentissa säädetty kieltö hakea erikseen muutosta ehdotetussa 3 momentissa tarkoitettuun vaalilautakunnan päätökseen ehdokaslistojen yhdistelmästä.

27 a §. Ilmoitus yhteislistasta sekä ehdokaslistojen yhdistelmä. Pykälään ehdotetaan otettaviksi uudet säännökset valitsijayhdistysten mahdollisuudesta muodostaa yhteislistoja sekä tällaisia listoja muodostettaessa noudatettavasta menettelystä.

Pykälän *1 momentin* mukaan valitsijayhdistykset voivat muodostaa yhteislistan, jolla on oltava asiamies ja vara-asiamies.

Yhteislistan asiamiehen tulee *2 momentin* mukaan tehdä ilmoitus yhteislistasta vaalilautakunnalle viimeistään 31 päivänä ja sitä koskevat täydennykset viimeistään 27 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Ilmoituksen tulee olla kaikkien yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten asiamiesten allekirjoittama.

Vaalilautakunnan on *3 momentin* mukaan viimeistään 21 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista laadittava ehdokaslistojen yhdistelmä, johon on otettava kaikki hyväksytyt yhteislistat ja yhteislistoihin kuulumattomat valitsijayhdistykset ehdokkaineen.

Pykälän *4 momentiksi* ehdotetaan otettavaksi valtuussäännös, jonka nojalla oikeusministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä yhteislistaa koskevasta ilmoituksesta sekä ehdokaslistojen yhdistelmästä.

29 §. Vaaliasiakirjat. Pykälään ehdotetaan koottaviksi säännökset vaaliasiakirjoista. Pykälän otsikko ehdotetaan tarkistettavaksi pykälän tällaista sisältöä vastaavaksi.

Vaalilautakunnan on *1 momentin* mukaan toimitettava vaaliasiakirjat postitse viipymättä vaalitoimituksen alkamisen jälkeen jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa.

Vaaliasiakirjoja ehdotuksen mukaan ovat vaalilautakunnan leimalla varustettu äänestyslippu, vaalikuori, lähetekirje, lähetekuori, ehdokasluettelo ja äänestysohje. Ehdotus vastaa vaaliasiakirjojen ja niiden toimittamisen osalta asiallisesti voimassa olevan lain 29 §:n sääntelyä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös äänioikeutetun oikeudesta saada vaaliasiakirjat. Äänioikeutetulla, joka ei ole postitse saanut vaaliasiakirjoja tai jolta ne jostakin syystä muutoin puuttuvat, tulee ehdotuksen mukaan varata mahdollisuus saada vaaliasiakirjat vaalilautakunnan toimistosta tai vaalilautakunnan ilmoittamasta paikasta.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettaviksi niin ikään uudet säännökset äänestysohjeessa mainittavista asioista. Äänestysohjeessa tulee tehdä selkoa äänioikeuden käyttämisen kannalta olennaisista seikoista. Ohjeessa tulee ehdotuksen mukaan mainita ainakin vaalilautakunnan toimiston ja mahdollisten muiden paikkojen, joista vaaliasiakirjat voidaan saada ja joihin ne voidaan palauttaa, käyntiosoitteet ja aukioloajat sekä lisäksi vaalipäivän äänestyspaikkojen käyntiosoitteet ja aukioloajat. Säännöksessä tarkoitettu mahdollinen muu paikka voisi olla myös esimerkiksi äänestysbussi. Tällöin äänestysohjeessa tulisi olla tiedot bussin reitistä samoin kuin sen pysähdyspaikoista ja aukioloajoista. Ohjeessa voisi olla muitakin kuin laissa edellytetyjä tietoja.

30 §. *Äänestäminen postin välityksellä.* Äänioikeutettu voi 1 momentin mukaan käyttää äänioikeuttaan saatuaan vaaliasiakirjat. Tältä osin ehdotus vastaa voimassa olevan lain 30 §:n ensimmäistä virkettä. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös äänestyslippuun tehtävästä merkinnästä. Äänestäjän olisi ehdotuksen mukaan selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan lain 30 §:n toisen ja kolmannen virkkeen sisältämä sääntely kuitenkin niin, että laissa ei enää edellytettäisi äänestysasiakirjojen jättämistä kirjattuna lähetyksenä postin kuljetettavaksi. Äänestäminen on siten ehdotuksen mukaan suoritettu, kun äänioikeutettu on jättänyt äänestyslipun sisältävän suljetun vaalikuoren ja täyttämänsä ja allekirjoittamansa vaalilautakunnalle osoitetun lähetekirjeen lähetekuoreen suljettuna postin kuljetettavaksi. Jos äänestäjä liittäisi mukaan ilmoituskorttinsa, hänen olisi merkittävä lähetekirjeeseen vain allekirjoituksensa.

Pykälän 3 momentti vastaa voimassa olevan lain 30 §:n 2 momenttia. Siihen ehdotetaan tehtäväksi vain sanonnallinen tarkistus siten, että säännös ei koske kaikkien vaaliasiakirjoja vaan ainoastaan lähetekuoreen suljettuja äänestysasiakirjoja.

31 §. *Äänestäminen palauttamalla lähetekuori vaalilautakunnalle muutoin kuin postitse.* Pykälän 1 momentin sääntelyä lähetekuoren palauttamisesta muulla tavoin kuin postitse ehdotetaan täydennettäväksi siten, että asiakirjat voi palauttaa vaalilautakunnan toimistoon – kuten nykyisin – tai vaalilautakunnan ilmoittamiin paikkoihin. Useammilla palautuspaikoilla on määrä helpottaa äänioikeuden käyttämistä. Vaalilautakunnan ilmoittama muu paikka voisi olla myös esimerkiksi kiertävä äänestysbussi. Selvyiden vuoksi momenttiin ehdotetaan vielä lisättäväksi maininta, jonka mukaan lähetekuoren voi

toimittaa myös äänestyspaikan vaalitoimikunnalle, jos lain 31 a §:ssä tarkoitettu vaalipäivän äänestys järjestetään. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi sen uudeksi kaavailtua asiasisältöä paremmin vastaavaksi.

Momenttiin sisältyvä säännös asiakirjojen palauttamisesta vaalien kolmannen täyden viikon maanantain ja neljännen täyden viikon perjantain välisenä aikana vastaa voimassa olevan lain 31 §:n 1 momentin sääntelyä asiasta.

Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevan lain 31 §:n 2 momenttia. Siihen ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

31 c §. *Vaalitoimikunta.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että vaalitoimikuntaan voisi vastaisuudessa kuulua enemmänkin kuin nykyisin edellytetyt kaksi varajäsentä. Muilta osin momenttiin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

Pykälän 2 ja 3 momentti vastaavat voimassa olevan lain 31 c §:n 2 ja 3 momenttia. Niitä ei ehdoteta muutettaviksi.

31 h §. *Vaalipäivän äänestyksen päätyminen ja vaalipöytäkirja.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi säännöksellä, jonka mukaan vaalitoimikunnan on huolehdittava paitsi voimassa olevassa laissa mainittujen vaaliuurnan ja vaaliluettelon myös vaalitoimikunnalle mahdollisesti jätettyjen lähetekuorten toimittamisesta vaalilautakunnan Inarin toimistoon. Lisäksi momenttiin ehdotetaan otettaviksi uudet maininnat vaalitoimikunnan velvollisuudesta toimittaa puheena olevat asiakirjat vaalilautakunnan toimistoon ilman aiheetonta viivytystä ja huolehtia sinetöimisvälineiden tuhoamisesta välittömästi vaaliuurnan sinetöinnin jälkeen. Vaaliasiakirjat tulisi siten toimittaa vaalilautakunnalle viivytyksettä ja vaalitoimituksen luotettavuutta vaarantamatta.

Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevan lain 31 h §:n 2 momenttia. Siihen ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

32 §. *Äänestys hoitolaitoksessa ja kotona.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lähinnä esteellisyystilanteisiin liittyvistä käytännön syistä lisättäväksi säännös, jonka mukaan hoitopaikassa äänestystä varten voidaan vaalitoimitsijan varamieheksi nimetä muukin tehtävään soveltuva henkilö kuin vaalilautakunnan varajäsen. Muilta osin pykälään ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

38 §. *Vaalien tuloksen määräytyminen.* Sääntelyä vaalien tuloksen määräytymisestä ehdotetaan tarkistettavaksi. Tämä on tarpeen, koska 10 §:n sääntelyä saamelaiskäräjien kokoonpanosta ehdotetaan muutettavaksi ja koska valitsijayhdistykset voisivat 27 a §:ään tehtäväksi ehdotetun muutoksen mukaan muodostaa yhteislistoja.

Pykälän 1 momentin mukaan ehdokkaiden saamat äänimäärät lasketaan yhteen siten, että samaan yhteislistaan kuuluvien ehdokkaiden äänimäärät tulevat yhteislistan hyväksi. Jos käy ilmi, että ehdokas ei ole vaalikelpoinen tai on kuollut, tulevat sellaisen ehdokkaan saamat äänet silloinkin sen yhteislistan hyväksi, johon ehdokas kuuluu.

Kuhunkin yhteislistaan kuuluvien ehdokkaiden keskinäinen järjestys yhteislistassa määräytyy *2 momentin* mukaan heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että kunkin yhteislistan ensimmäinen ehdokas saa vertauslukuun yhteislistan hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen. Yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen ehdokkaan vertauslukuna on hänen saamansa äänimäärä.

Vaalien tuloksen määräämiseksi kirjoitetaan pykälän *3 momentin* mukaan kaikkien ehdokkaiden nimet heidän vertauslukujensa suuruuden mukaiseen järjestykseen ja kunkin ehdokkaan nimen kohdalle merkitään hänen vertauslukunsa. Tästä nimisarjasta valitaan sarjan alusta alkaen 25 ehdokasta edellyttäen, että heidän joukossaan on vähintään 10 §:ssä säädetty määrä ehdokkaita kustakin saamelaiden kotiseutalueen kunnasta ja kotiseutalueen ulkopuolelta. Jos jostakin kotiseutalueen kunnasta tai kotiseutalueen ulkopuolelta ei ole tässä joukossa säädettyä määrää ehdokkaita, tulevat tästä kunnasta tai kotiseutalueen ulkopuolelta olevista ehdokkaista valituiksi suurimman vertausluvun saaneet ehdokkaat siten, että säädetty vähimmäismäärä täyttyy. Jos äänimäärät tai vertausluvut ovat yhtä suuret, niiden keskinäinen järjestys ratkaistaan arpomalla.

Pykälän *4 momentin* mukaan varajäseneksi tulee valituksi kustakin kotiseutalueen kunnasta ja kotiseutalueen ulkopuolelta valitsematta jääneistä ehdokkaista se, jolla on suurin vertausluku.

40 §. *Vaalien tulosta koskeva valitus.* Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi vaalien tuloksen vahvistamista ja vaalien toimittamiseen liittyviä muita toimenpiteitä koskevasta valituksesta, joka vastaisuudessa voitaisiin tehdä korkeimman hallinto-oikeuden asemesta hallinto-oikeuteen. Valitus olisi kuitenkin tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu. Hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Voimassa olevassa laissa säädetystä oikaisuvaatimusmenettelystä näissä asioissa ehdotetaan luovuttavaksi. Puheena olevien päätösten ja toimenpiteiden lainmukaisuuden arvioinnin saattaminen ensi vaiheessa oikaisuvaatimuksella saamelaiskäräjien hallituksen tehtäväksi ei toisi asian käsittelyyn oikeusturvan kannalta sanottavaa lisäarvoa.

Pykälän *2 ja 3 momentin* säännökset vastaavat voimassa olevan lain 40 §:n 4 ja 5 momenttia. Niihin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

5 luku. *Erinäisiä säännöksiä.* Luvun nykyinen otsikko Muutoksenhaku ehdotetaan muutettavaksi, koska laissa on muutoksenhakua koskevia säännöksiä muuallakin kuin 5 luvussa. Siinä on nykyisin vain yksi pykälä. Lain lukujakoa ehdotetaan siksi tarkistettavaksi niin, että sen pykälät jakaantuisivat vain viiteen lukuun nykyisen kuuden sijasta. Voimassa olevan lain 6 luvun otsikko ehdotetaan siten kumottavaksi.

41 §. *Muutoksenhaku muissa asioissa.* Pykälään ehdotetaan otettaviksi säännökset muutoksenhausta niissä asioissa, joiden muutoksenhausta laki ei sisältäisi erityissäännöksiä. Pykälän otsikko ehdotetaan tarkistettavaksi vastaamaan pykälän tätä sisältöä.

Pykälän 1 momentin mukaan saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen haettaisiin oikaisua saamelaiskäräjien kokoukselta ja lautakunnan sekä käräjien muun toimielimen päätökseen saamelaiskäräjien hallitukselta siten kuin hallintolaissa säädetään, jollei muutoksenhausta jossakin asiassa ole toisin säädetty.

Saamelaiskäräjien kokouksen ja hallituksen oikaisuvaatimuksen johdosta tekemään päätökseen saisi pykälän 2 momentin mukaan hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen taas saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

43 §. *Tarkemmat säännökset ja määräykset.* Pykälässä säädetään valtuudesta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä saamelaiskäräjistä annetun lain täytäntöönpanosta. Pykälä ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi.

Voimaantulo. Lain voimaantulosäännöksen 2 momentiksi ehdotetaan otettavaksi siirtymäsäännös, jonka mukaan joitakin saamelaiskäräjien toimielimiä ja toimintaa koskevia uusia säännöksiä sovelletaan ensimmäisen kerran vasta lain voimaantulon jälkeen kokoontuviin saamelaiskäräjiin. Tällaisia olisivat uudet säännökset kertomuksen antamisesta (7 §), saamelaiskäräjien puhemiehestä (11 §), kokousten koollekutsumisesta (12 §), saamelaiskäräjien hallituksesta (13 §), toimivallan käytöstä (15 §), kokoukseen osallistumisesta videoneuvotteluyhteyden avulla (17 a §) ja asioiden käsittelystä (18 §) samoin kuin uudet säännökset kirjanpidosta (18 a §), tilintarkastuksesta (18 c §) ja tilintarkastuskertomuksesta (18 d §).

Voimaantulosäännöksen 3 momentiksi ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan hallituksen puheenjohtajan uudelleen valintaa koskevaa 13 §:n 2 momenttia sovellettaessa ei oteta lukuun niitä toimikausia, jotka ovat päättyneet ennen ehdotetun lain voimaantuloa.

6.2 Rikoslaki

40 luku. Virkarikoksista.

11 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi siten, että siinä mainittaisiin saamelaiskäräjät. Myös saamelaiskäräjien palveluksessa oleva henkilö kuuluisi siten selkeästi virkavastuuta koskevan rikosoikeudellisen sääntelyn piiriin. Pykälän 2 kohdassa oleva viittaus 1 kohdassa tarkoitettuun julkisyhteisöön tarkoittaisi ehdotetun täydennyksen myötä myös saamelaiskäräjiä. Siten myös saamelaiskäräjillä luottamustehtävää hoitava henkilö tulisi pykälän 1 kohtaan tehtävän lisäyksen seurauksena rikoslain virkavastuuta koskevan sääntelyn piiriin.

6.3 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Saamelaiskäräjien itsehallinnollisen aseman vuoksi on perusteltua, että saamelaiskäräjiä koskeva sääntely toteutetaan lailla ja saamelaiskäräjien itsensä hyväksymällä työjärjestyksellä. Asetuksella saamelaiskäräjien tehtävistä, organisaatiosta tai toiminnasta ei sen sijaan ole soveliasta säätää. Näistä syistä esityksessä ehdotetaan, ettei saamelaiskäräjistä annettuun lakiin enää sisällytettäisi voimassa olevan lain 16 §:n 1 momentissa nykyisin olevaa valtuutusta säätää asetuksella saamelaiskäräjien toimistoista ja henkilöstöstä eikä saamen kielilakiin sisällytettäisi sen 26 §:n 2 momentissa nykyisin olevaa valtuutta säätää saamen kielen toimistosta tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Saamelaiskäräjälain 43 §:n valtuutus antaa asetuksella tarkempia säännöksiä saamelaiskäräjistä annetun lain täytäntöönpanosta ehdotetaan kumottavaksi. Tarkoitus on esitykseen sisältyvien lakien tultua voimaan kumota saamelaiskäräjistä annetussa asetuksessa nykyisin olevat säännökset saamelaiskäräjien muista toimistoista kuin saamen kielen toimistosta (2 §), henkilöstöstä (4 §), henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (5 §) ja asiakirjojen allekirjoittamisesta (6 §).

Saamelaiskäräjien vaalien teknisluonteinen sääntely on asianmukaista antaa lain asemesta vaalilaissa tarkoitettuna ylimpänä vaaliviranomaisena toimivan oikeusministeriön asetuksella. Saamelaiskäräjistä annetun lain 27 §:n 3 momenttiin ehdotetaan siksi otettavaksi uusi valtuussäännös, jonka nojalla tarkempia säännöksiä ehdokashakemuksesta ja ehdokasluettelossa voitaisiin antaa oikeusministeriön asetuksella. Lisäksi lain 27 a §:n 4 momentiksi ehdotetaan otettavaksi valtuussäännös, jonka nojalla oikeusministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä yhteislistaa koskevasta ilmoituksesta sekä ehdokaslistojen yhdistelmästä.

7 Voimaantulo

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan siten, että kaikki saamelaiskäräjien vaaleihin vaikuttavat säännökset olisivat sovellettavissa seuraavia vaaleja toimeenpantaessa.

Saamelaiskäräjien toimielimiä ja toimintaa koskevat jotkut uudet säännökset tulisivat kuitenkin ensimmäisen kerran sovellettaviksi vasta lain voimaantulon jälkeen valittaviin ja kokoontuviin saamelaiskäräjiin. Tällaisia olisivat uudet säännökset kertomuksen antamisesta (7 §), saamelaiskäräjien puhemiehestä (11 §), kokousten koollekutsumisesta (12 §), saamelaiskäräjien hallituksesta (13 §), toimivallan käytöstä (15 §), kokoukseen osallistumisesta teknistä tiedonvälitystapaa käyttäen (17 a §) ja asioiden käsittelystä (18 §) samoin kuin uudet säännökset kirjanpidosta (18 a §), tilintarkastuksesta (18 c §) ja tilintarkastuskertomuksesta (18 d §).

8 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Yleistä

Saamelaisilla on perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisilla on saamelaisien kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään. Saamelaisten asemasta alkuperäiskansa ja saamelaisten oikeudesta ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan säädetään perustuslain 17 §:ssä.

Saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon perusrakenteista on säädetty saamelaiskäräjistä annetulla lailla, jota esityksessä ehdotetaan muutettavaksi. Esitys sisältää ehdotuksia sääntelyn tarkistamiseksi muun ohella saamelaiskäräjien toimivallasta ja tehtävistä, saamelaiskäräjien toimielimistä ja toimivallan käytöstä sekä saamelaiskäräjien vaaleista. Saamelaisten vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseksi ehdotetaan kehitettäväksi sääntelyä viranomaisten velvollisuudesta neuvotella saamelaiskäräjien kanssa saamelaisten alkuperäiskansa-asemaan ja -oikeuksiin vaikuttavista merkittävistä toimenpiteistä. Esitys sisältää ehdotuksen myös saamelaisen määritelmästä laissa olevan säännöksen tarkistamiseksi.

Kertomus

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sääntelyä saamelaiskäräjien kertomuksesta. Esityksen 1. lakiehdotuksen 7 §:n mukaan saamelaiskäräjät antaisi vastaisuudessa vuosittain kertomuksensa suoraan eduskunnalle eikä enää valtioneuvostolle hallituksen kertomukseen liitettäväksi, kuten nykyisin. Tätä on pidetty saamelaiskäräjien kulttuuri-itsehallinnollisen aseman vuoksi perusteltuna. Eduskunnalle annettavista kertomuksista voidaan perustuslain 46 §:n 2 momentin mukaan säätää lailla.

Muutoksenhaku

Esitys sisältää säännöksiä muutoksenhausta saamelaiskäräjien toimielinten päätöksiin. Sääntely on merkityksellistä perustuslain 21 §:n 1 momentin kannalta. Jokaisella on sen mukaan oikeus saada asiansa käsittelyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 41 § sisältää yleiset säännökset muutoksenhausta. Niitä olisi sovellettava, jollei muutoksenhausta ole laissa jonkin asian osalta erityissäännöksiä. Ehdotuksen mukaan saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen saa vaatia oikaisua käräjien kokoukselta. Saamelaiskäräjien lautakunnan ja muun toimielimen päätökseen taas oikaisua saisi hakea käräjien hallitukselta. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen saa ehdotuksen mukaan hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Ehdotus ei ole perustuslain kannalta ongelmallinen (PeVL 32/2012 vp, s. 3-4).

Vaalien tulosta koskevaan muutoksenhakuun ei 1. lakiehdotuksen 40 §:ssä ehdoteta kytkettäväksi oikaisuvaatimusmenettelyä, vaan muutosta olisi haettava valittamalla hallinto-oikeuteen, jonka päätökseen taas saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Vaalilautakunnan päätökseen ehdokaslistojen yhdistelmästä ei 1. lakiehdotuksen 27 §:n 4 momentin mukaan saisi hakea erikseen muutosta, vaan muutosta olisi mahdollista hakea 40 §:n nojalla vasta vaalilautakunnan vahvistettua ja julkaistua päätöksensä vaalien tuloksesta. Ehdotus ei tältä osin ole ongelmallinen perustuslain kannalta, koska vaalilautakunnan päätös ehdokaslistojen yhdistelmästä on pääasia ratkaisua koskevan muutoksenhaun yhteydessä saatettavissa tuomioistuimen käsiteltäväksi (PeVL 61/2002 vp, s. 8-9).

Vaalilautakunnan päätöksestä henkilön hakemukseen tulla saamelaisena merkityksi vaaliluetteloon samoin lautakunnan päätökseen vaaliluettelosta poistamista koskevassa asiassa saa 1. lakiehdotuksen 26 §:n mukaan vaatia oikaisua saamelaiskäräjien kokoukselta. Kokouksen päätökseen taas saisi 1. lakiehdotuksen 26 b §:n 1 momentin perusteella hakea muutosta valittamalla – poikkeuksellisesti – suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Ehdotettua sääntelyä on pidetty perusteltuna yhtäältä asian suuren merkityksen vuoksi (oikaisuvaatimus lautakunnan päätöksestä saamelaiskäräjien kokoukselle eikä 41 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan käräjien hallitukselle) ja toisaalta siksi, että vasta vaalikauden lopulla jätettyihin hakemuksiin tulee saada lopullinen ratkaisu kiireellisesti (valitus poikkeuksellisesti suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen). Ehdotus ei ole ongelmallinen perustuslain 21 §:n 1 momentin kannalta, koska hakijalla on oikeus saada oikeuttaan koskeva päätös tuomioistuimen tutkittavaksi. Valitus näissä asioissa tehdään myös voimassa olevan lain 26 b §:n mukaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Vaalilautakunnan oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen virheellistä vaaliluettelomerkintää koskevassa asiassa ja vaalilautakunnan itseoikaisuna vaaliluetteloon tekemistä korjauksista saa esityksen 1. lakiehdotuksen 26 b §:n 2 momentin mukaan hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla. Näissä asioissa on kyse sellaisista, teknisluonteisista vaaliluettelomerkintöjen korjauksista, joissa oikeusturvan ei voida katsoa edellyttävän jatkovalitusmahdollisuutta korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Lakia alemmanasteinen sääntely

Saamelaiskäräjien itsehallinnollisen aseman vuoksi on katsottu perustelluksi, että saamelaiskäräjiä koskeva sääntely toteutettaisiin lailla ja saamelaiskäräjien itsensä hyväksymällä työjärjestyksellä. Asetuksella saamelaiskäräjien tehtävistä, organisaatiosta tai toiminnasta ei sen sijaan ole pidetty soveliaana säätää. Saamelaiskäräjien vaalien teknislouenteinen sääntely on kuitenkin asianmukaista antaa lain asemesta vaalilaissa tarkoitettuna ylimpänä vaaliviranomaisena toimivan oikeusministeriön asetuksella. Esityksen 1. lakiehdotuksen 27 §:n 3 momentissa on siksi uusi valtuussäännös, jonka nojalla tarkempia säännöksiä ehdokashakemuksesta ja ehdokasluettelossa voitaisiin antaa oikeusministeriön asetuksella. Lisäksi lain 27 a §:n 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuussäännös, jonka nojalla oikeusministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä yhteislistaa koskevasta ilmoituksesta sekä ehdokaslistojen yhdistelmästä. Ehdotettu sääntely ei ole ongelmallista perustuslain 80 §:n säännösten kannalta asetuk-sen antamisesta ja lainsäädäntövallan siirtämisestä.

Säätämisyjärjestys

Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan hallituksen mielestä käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotuk-set:

LAKIEHDOTUKSET

1.

Laki saamelaiskäräjistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 18 e–18 i, 23 a, 27 a, 43 § ja 42 §:n edellä oleva luvun otsikko sellaisena kuin niistä on 18 e–18 i § laissa 1725/1995 ja 23 a ja 27 a § laissa 1279/2002,

muutetaan 3, 4 a–7, 9–16, 18, 18 a, 18 c, 18 d, 19, 20, 23, 25, 26, 26 b, 27, 29–31, 31 c, 31 h, 32, 38, 40, 41 § ja 41 §:n edellä olevan luvun otsikko sellaisena kuin niistä on 16, 18 a, 18 c, 18 d § laissa 1725/1995, 23, 25–26 b, 27, 30, 31, 31 c, 40 § laissa 1279/2002, 15 ja 20 § osaksi laissa 1279/2002, 5 § osaksi laissa 1379/2002, 4a § laissa 1026/2003, 18 § osaksi laissa 1026/2003 sekä 9 § osaksi laissa 626/2011,

lisätään lakiin uudet 17 a ja 17 b § seuraavasti:

3 § *Saamelainen*

Saamelaisella tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, joka pitää itseään saamelaisena, edellyttäen:

1) että hän itse tai ainakin yksi hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on sukuyhteisössään oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään; tai

2) että hän on omaksunut sukuyhteisössään saamelaiskulttuurin ja ylläpitänyt yhteyttä siihen; tai

3) että ainakin yksi hänen vanhemmistaan on merkitty tai olisi voitu tämän lain mukaan merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa.

Saamelaiskäräjät käsittelee hakemukset saamelaisten ottamiseksi vaaliluetteloon ja ilmoitukset vaaliluettelosta poistamiseksi.

4 a § *Hallinto-oikeudellisten säädösten soveltaminen*

Saamelaiskäräjiin ja sen toimielimiin sovelletaan hallintolakia (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), henkilötietolakia (523/1999), arkistolakia (831/1994) ja lakia sähköisestä asioinnista viranomaisissa (13/2003), jollei tässä laissa toisin säädetä.

5 § *Yleinen toimivalta*

Saamelaiskäräjien tehtävänä on edistää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteutumista Suomessa samoin kuin hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat.

Saamelaiskulttuuriin kuuluvat saamen kieli, saamelainen kulttuuriperintö, kulttuuri-ilmaukset, saamelaistaide, saamelaisten perinteinen tieto, perinteiset saamelaiselinkeinot ja niiden nykyaikaiset harjoittamisen muodot samoin kuin muut saamelaisten alkuperäis-

kansana harjoittaman kulttuurin tavat ja muodot.

Tehtäviinsä kuuluvissa asioissa saamelaiskäräjät voi tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja, kehittää ja hallinnoida saamelaiskulttuuria sekä myöntää rahoitusta. Näissä asioissa saamelaiskäräjät käyttää itsenäistä päätösvaltaa siten kuin tässä laissa tai muualla laissa säädetään.

Saamelaiskäräjät vahvistaa toimintaansa varten työjärjestyksen.

6 §

Saamelaisten edustaminen

Saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia kansallisissa ja kansainvälisissä tehtävissään.

7 §

Kertomus

Saamelaiskäräjät laatii vuosittain eduskunnalle kertomuksen saamelaisia koskevien asioiden kehityksestä.

9 §

Yhteistoimintavelvoite

Viranomaiset ja muut julkisia hallintotehtäviä hoitavat neuvottelevat yhteisymmärrykseen pyrkien saamelaiskäräjien kanssa saamelaisten kotiseutualueella toteutettavista tai vaikutuksiltaan sinne ulottuvista sekä muista erityisesti saamelaisten kieleen tai kulttuuriin taikka heidän asemaansa tai oikeuksiinsa alkupe räiskansana vaikuttavista merkittävistä toimenpiteistä. Tässä tarkoituksessa viranomaiset ja muut julkista hallintotehtävää hoitavat varaavat saamelaiskäräjille oikea-aikaisen mahdollisuuden osallistua asioiden valmisteluun.

Viranomaisen ja muun julkista hallintotehtävää hoitavan on laadittava käydyistä neuvotteluista pöytäkirja.

10 §

Kokoonpano ja toimikausi

Saamelaiskäräjiin kuuluu 25 jäsentä ja viisi varajäsentä, jotka valitaan saamelaiskäräjien vaaleilla neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Saamelaiskäräjissä tulee olla vähintään viisi jäsentä Inarin kunnasta, neljä jäsentä Utsjoen kunnasta, kolme jäsentä Enontekiön kunnasta ja kaksi jäsentä Sodankylän kunnan Lapin paliskunnan alueelta ja yksi varajäsen kustakin mainitusta kunnasta. Lisäksi käräjissä tulee olla saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelta vähintään yksi jäsen ja varajäsen.

Valtioneuvosto määrää saamelaiskäräjien vaalien tuloksen perusteella saamelaiskäräjien jäsenet ja varajäsenet tehtävänsä, myöntää pyynnöstä eron tehtävästä ja määrää mainittujen vaalien tuloksen perusteella uuden jäsenen ja varajäsenen sen tilalle, joka on vaalikauden aikana lakannut olemasta jäsen tai varajäsen.

Saamelaiskäräjien jäsenen tai varajäsenen menettäessä 22 §:ssä tarkoitetun vaalikelpoisuuden tehtävänsä valtioneuvoston on saamelaiskäräjien aloitteesta todettava hänen luottamustoimensa lakanneeksi.

11 §

Saamelaiskäräjien puhemies

Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan puhemiehen ja kaksi varapuhemiestä. Valinnasta on välittömästi ilmoitettava oikeusministeriölle.

12 §

Kokousten koollekutsuminen

Saamelaiskäräjien kokous päättää kokoustensa pidosta. Kokous on lisäksi kutsuttava koolle, jos puhemies, hallituksen puheenjohtaja tai hallitus katsoo sen tarpeelliseksi tai kolmasosa jäsenistä niin vaatii tietyn asian käsittelyä varten.

Jos saamelaisten kotiseutualueen kunnasta valittu jäsen ei voi osallistua kokoukseen, hänen tilalleen on kutsuttava samasta kunnasta valittu varajäsen. Saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelta valitun jäsenen ollessa estynyt osallistumaan kokoukseen hänen tilalleen kutsutaan kotiseutualueen ulkopuolelta valittu varajäsen.

13 §

Saamelaiskäräjien hallitus

Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan hallitukseen puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa sekä enintään neljä muuta jäsentä. Saamelaiskäräjät valitsee saamelaisten keskuudesta hallituksen jäsenille henkilökohtaiset varajäsenet. Valinnasta on välittömästi ilmoitettava oikeusministeriölle.

Hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja eivät voi toimia saamelaiskäräjien puhemiehenä tai varapuhemiehenä.

Hallituksen puheenjohtaja toimii tehtävässään päätoimisesti. Sama henkilö voidaan valita hallituksen puheenjohtajaksi enintään kolmeksi perättäiseksi toimikaudeksi.

Vaalivuonna toimivan hallituksen puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa ja muut jäsenet jatkavat kuitenkin tehtävässään siihen asti, kunnes uusi hallitus on vaalien jälkeen valittu.

Hallitus valmistelee asiat saamelaiskäräjien kokoukselle ja toimeenpanee käräjien päätökset siten kuin työjärjestyksessä tarkemmin määrätään.

14 §

Muut toimielimet

Saamelaiskäräjät asettaa vaalilautakunnan. Käräjät voi asettaa myös muita toimielimiä saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon kuuluvien asioiden hoitamiseksi.

15 §

Toimivallan käyttö

Saamelaiskäräjien kokous sekä hallitus ja muut toimielimet käyttävät käräjille kuuluvaa toimivaltaa sen mukaan kuin tässä laissa säädetään ja saamelaiskäräjien työjärjestyksessä määrätään.

Saamelaiskäräjien kokous päättää periaatteellisesti merkittävistä ja laajakantoisista asioista, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

Toimivaltaa ei saa siirtää 5 §:n 4 momentissa, 7 §:ssä, 10 §:n 3 momentissa, 11–14 §:ssä, 18 b §:ssä, 18 c §:ssä, 18 j §:ssä, 20 §:ssä eikä 26 §:ssä tarkoitetuissa asioissa.

16 §

Toimistot ja henkilöstö

Saamelaiskäräjillä on toimistoja sekä virka- ja työsopimussuhteista henkilöstöä sen mukaan kuin siitä saamelaiskäräjien työjärjestyksessä tarkemmin määrätään. Saamen kielen toimistosta säädetään erikseen.

Saamelaiskäräjien virkamiehiin, virkoihin ja virkasuhteeseen sovelletaan, mitä valtioon virkamiehistä, viroista ja virkasuhteesta säädetään ja määrätään.

Henkilöstön palvelussuhteen ehdoista ja niiden määräytymisestä on vastaavasti voimassa, mitä valtion palvelussuhteen ehdoista ja niiden määräytymisestä säädetään, määrätään tai sovitaan.

17 a §

Kokoukseen osallistuminen teknistä tiedonvälitystapaa käyttäen

Saamelaiskäräjien työjärjestyksessä voidaan määrätä, että toimielimen jäsenet ja henkilöt, joilla on toimielimen kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus, voivat osallistua kokoukseen käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa.

Työjärjestyksessä voidaan antaa tarkemmat määräykset teknistä tiedonvälitystapaa käytettäessä noudatettavasta menettelystä.

17 b §
Aloiteoikeus

Vähintään sadallaviidelläkymmenellä äänioikeutetulla saamelaisella on oikeus tehdä saamelaiskäräjille aloite käräjien tehtäviin kuuluvassa asiassa.

Tarkemmat määräykset aloiteoikeuden käyttämisessä noudatettavasta menettelystä ja aloitteen käsittelemisestä annetaan työjärjestyksessä.

18 §
Asioiden käsittely

Saamelaiskäräjien kokous on päätösvaltainen, kun puhemies tai jompikumpi varapuhemiesistä ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla. Saamelaiskäräjien muu toimielin on päätösvaltainen kun sen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla.

Saamelaiskäräjien ja sen asettaman toimielimen jäsen on esteellinen ottamaan osaa sellaisen päätöksen tekemiseen, joka koskee henkilökohtaisesti häntä tai hänen hallintolain 28 §:n 2 momentissa tarkoitettua lähisukulaistaan tai sellaiseen mainitun pykälän 3 momentin mukaan rinnastettavaa henkilöä.

Asiat ratkaistaan saamelaiskäräjillä enemmistöpäätöksellä. Äänen mennessä tasan ratkaisee puhemiehen tai puheenjohtajan ääni. Vaaleissa katsotaan valituksi se, joka saa eniten ääniä. Äänen mennessä tasan ratkaisee arpa.

18 a §
Kirjanpito

Saamelaiskäräjien kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä on sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, soveltuvin osin voimassa, mitä kirjanpitolaisissa (1336/1997) säädetään.

18 c §
Tilintarkastus

Saamelaiskäräjien tilintarkastajien valintaan ja tilintarkastuksen toimittamiseen sovelletaan, mitä tässä laissa ja tilintarkastuslaissa (459/2007) säädetään.

Saamelaiskäräjillä on kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa. Saamelaiskäräjät ja oikeusministeriö valitsevat kumpikin yhden tilintarkastajan ja varatilintarkastajan. Tilintarkastajat ja varatilintarkastajat valitaan neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan.

Tilintarkastajan ja varatilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettu JHTT -tilintarkastaja tai JHTT -yhteisö.

18 d §
Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastajan on annettava kultakin tilikaudelta huhtikuun loppuun mennessä saamelaiskäräjien hallitukselle kirjallinen tilintarkastuskertomus, jonka tulee, sen lisäksi mitä tilintarkastuslaki edellyttää, sisältää lausunto siitä, ovatko toimintakertomuksessa valtionavustuksen käytöstä annetut tiedot oikeita.

19 §
Vaalivuosi ja vaalipiiri

Saamelaiskäräjien vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi (*vaalivuosi*).

Saamelaiskäräjien vaaleja varten maa on yhtenä vaalipiirinä.

20 §
Vaalilautakunta

Vaalilautakunta päättää hakemuksesta saamelaisen merkitsemisestä vaaliluetteloon sekä laatii vaaliluettelon. Vaalilautakunta toimeenpanee saamelaiskäräjien vaalit siten kuin tässä laissa säädetään.

Vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja kuusi muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Vaalilautakunnassa tulee olla jäsen ja varajäsen jokaisesta saamelaiden kotiseutualueen kunnasta. Jäsenten ja varajäsenten valinnassa tulee kiinnittää huomiota siihen, että eri saamen kielet ja saamelaiden eri kulttuurimuodot tulevat vaalilautakunnassa edustetuiksi.

23 § *Vaaliluettelo*

Vaalilautakunta laatii äänioikeutetuista vaaliluettelon edellisten vaalien vaaliluettelon ja väestötietojärjestelmän tietojen pohjalta. Vaaliluetteloon merkitään kunnittain aakkoselliseen järjestykseen jokaisen äänioikeutetun nimi, henkilötunnus, kotikunta ja osoite, mikäli kotikunta ja osoite ovat tiedossa. Kotikuntaa ja osoitetta ei kuitenkaan saa merkitä vaaliluetteloon, jos nämä tiedot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettäviä tai jos henkilön kohdalle väestötietojärjestelmään on talletettu väestötietojärjestelmästä ja varmenne-palveluista annetun lain (661/2009) 36 §:ssä tarkoitettu turvakielto.

Vaaliluettelo on hakemuksesta otettava siitä puuttuva äänioikeutettu saamelainen. Vaaliluetteloon merkitty henkilö on poistettava vaaliluettelosta hänen ilmoitettuaan, ettei hän enää halua olla merkittynä vaaliluetteloon, tai jos hän on kuollut. Hakemus ja ilmoitus tehdään vaalilautakunnalle, jonka on käsiteltävä hakemus tai ilmoitus ilman aiheutonta viivytystä. Edellytyksenä vaalioikeuksien käyttämiselle lähinnä seuraavissa saamelaiskäräjien vaaleissa kuitenkin on, että hakemus tehdään viimeistään vaalivuotta edeltävän joulukuun 31 päivänä ennen kello 16.

Vaaliluettelon laatimisen yhteydessä vaalilautakunta voi omasta aloitteestaan ottaa huomioon vaaliluetteloon merkityn äänioikeutetun edellisten vaalien jälkeen äänioikeusiensa saavuttaneen lapsen ja 21 §:ssä säädettyyn ajankohtaan mennessä äänioikeusiensa saavuttavan lapsen. Tällainen henkilö voidaan kui-

tenkin ottaa vaaliluetteloon vasta sen jälkeen, kun hän on kirjallisesti ilmoittanut vaalilautakunnalle pitävänsä itseään tässä laissa tarkoitettuna saamelaisena.

Vaalilautakunta vahvistaa ja allekirjoittaa vaaliluettelon viimeistään vaalivuoden helmikuun viimeisenä päivänä.

25 § *Vaaliluettelon nähtävänä pitäminen*

Vaalilautakunta asettaa vaaliluettelon tai siinä olevat tiedot henkilötunnuksia lukuun ottamatta nähtäville siten, että nähtävänä pitämistä koskevan ajan päättymisestä on aikaa vaalien toimittamiseen vähintään viisi kuukautta.

Vaaliluettelo pidetään nähtävänä 10 perättäisenä arkipäivänä, ei kuitenkaan arkilauantaina, vähintään kolme tuntia päivässä.

Vaaliluettelon nähtävänä pitämisestä on julkisesti kuulutettava.

Äänioikeutettu, joka katsoo, että häntä koskeva merkintä vaaliluettelossa on virheellinen, saa vaatia oikaisua vaalilautakunnalta siten kuin hallintolaisissa säädetään. Oikaisuvaatimus on kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivänä vaaliluettelon nähtävillä pitämistä koskevan ajan päättymisestä.

25 a § *Vaaliluettelon julkisuus*

Jokaisella on oikeus tutustua vaaliluetteloon ja sen laatimiseen liittyviin asiakirjoihin sinä aikana, kun vaaliluettelo pidetään nähtävänä. Vaaliluettelo ja sen laatimiseen liittyviä asiakirjoja ei saa antaa jäljennettäviksi tai kuvattaviksi eikä niistä saa antaa jäljennöksiä. Vaaliluetteloon merkityllä on kuitenkin oikeus saada maksutta ote hänestä vaaliluetteloon otetuista tiedoista. Sillä, joka on pyytänyt tulla otetuksi vaaliluetteloon, on oikeus saada tieto asian käsittelyyn liittyvistä asiakirjoista siten kuin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:ssä säädetään.

Vaaliluettelo sekä sellaiset vaaliluettelon laatimiseen liittyvät asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön etnisestä alkuperästä, on

pidettävä salassa muuna kuin 1 momentissa tarkoitettuna aikana. Salassapitovelvollisuus ei estä tiedon antamista saamelaiskäräjille käräjien toimielinten jäsenten ja varajäsenten valintaa tai aloiteoikeuden käytön selvittämistä varten eikä sille, joka tarvitsee tietoa äänioikeutensa selvittämistä varten.

Vaaliluettelon laatimiseen liittyvien asiakirjojen julkisuudesta on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

26 §

Oikaisuvaatimus vaaliluetteloä koskevassa asiassa

Vaalilautakunnan päätökseen 23 §:ssä tarkoitettussa vaaliluettelon merkitsemistä tai siitä poistamista koskevassa asiassa saa vaatia oikaisua saamelaiskäräjien kokoukselta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus on kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivänä päätöksen tiedoksisaannista.

26 b §

Valitus vaaliluetteloä ja itseoikaisua koskevassa asiassa

Saamelaiskäräjien kokouksen päätökseen 26 §:ssä tarkoitettussa asiassa saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitus on kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivänä päätöksen tiedoksisaannista.

Vaalilautakunnan päätökseen 25 §:n 4 momentissa tai 26 a §:ssä tarkoitettussa asiassa saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valitus on kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivänä päätöksen tiedoksisaannista. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Korkeimman hallinto-oikeuden tai hallinto-oikeuden on annettava päätöksestään viipymättä tieto valittajalle, ja vaalilautakunnalle, jonka on tehtävä vaaliluettelon päätöksestä mahdollisesti aiheutuvat muutokset

ja tarvittaessa lähetettävä asianomaiselle 24 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti.

27 §

Ehdokasasettelu

Ehdokkaan saamelaiskäräjien vaaleihin voi asettaa vähintään kymmenen äänioikeutetun perustama valitsijayhdistys, jolla on oltava asiamies ja vara-asiamies.

Kukin äänioikeutettu saa osallistua vain yhden ehdokkaan asettamiseen. Jos henkilö kuuluu kahteen tai useampaan valitsijayhdistykseen, vaalilautakunnan on poistettava hänen nimensä niistä kaikista.

Valitsijayhdistyksen tulee tehdä ehdokashakemus vaalilautakunnalle viimeistään 31 päivänä ja sitä koskevat täydennykset viimeistään 27 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Vaalilautakunnan on laadittava ehdokaslistojen yhdistelmä viimeistään 21 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Ehdokaslistojen yhdistelmä on julkaistava, lähetettävä vaaliasiamiehille ja pidettävä vaalien ajan nähtävänä. Oikeusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ehdokashakemuksesta ja ehdokaslistojen yhdistelmästä.

Vaalilautakunnan 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen ehdokaslistojen yhdistelmästä ei saa hakea erikseen muutosta.

27 a §

Ilmoitus yhteislistasta sekä ehdokaslistojen yhdistelmä

Valitsijayhdistykset voivat muodostaa yhteislistan, jolla on oltava asiamies ja vara-asiamies.

Yhteislistan asiamiehen tulee tehdä ilmoitus yhteislistasta vaalilautakunnalle viimeistään 31. päivänä ja sitä koskevat täydennykset viimeistään 27. päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Ilmoituksen tulee olla kaikkien yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten asiamiesten allekirjoittama.

Vaalilautakunnan on viimeistään 21 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista laadittava ehdokaslistojen yhdistelmä, johon on otettava kaikki hyväksytyt yhteislistat ja yhteislistoihin kuulumattomat valitsijayhdistykset ehdokkaineen.

Oikeusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteislistaa koskevasta ilmoituksesta sekä ehdokaslistojen yhdistelmästä.

29 §

Vaalitoimituksen aloittaminen ja vaaliasiakirjat

Vaalilautakunnan on viipymättä vaalitoimituksen alkamisen jälkeen toimitettava postitse jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa, vaalilautakunnan leimalla varustettu äänestyslippu, vaalikuori, lähetekirje, lähetekuori, ehdokasluettelo ja äänestysohje (*vaaliasiakirjat*).

Äänioikeutetulle, joka ei ole postitse saanut vaaliasiakirjoja tai jolta ne jostakin syystä muutoin puuttuvat, tulee varata mahdollisuus saada vaaliasiakirjat vaalilautakunnan toimistosta tai vaalilautakunnan ilmoittamasta paikasta.

Äänestysohjeessa tulee mainita vaalilautakunnan toimiston ja mahdollisten muiden paikkojen, joista vaaliasiakirjat voidaan saada ja joihin ne voidaan palauttaa, käyntiosoitteet ja aukioloajat sekä lisäksi vaalipäivän äänestyspaikkojen käyntiosoitteet ja aukioloajat.

30 §

Äänestäminen postin välityksellä

Äänioikeutettu voi käyttää äänioikeuttaan saatuaan vaaliasiakirjat. Äänestäjän on selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä.

Äänestäminen on suoritettu, kun äänioikeutettu on jättänyt äänestyslipun sisältävän suljetun vaalikuoren ja täyttämänsä ja allekirjoittamansa vaalilautakunnalle osoitetun lähetekirjeen lähetekuoreen suljettuna postin kuljetettavaksi. Jos äänestäjä liittyy mukaan il-

moituskorttinsa, hän merkitsee lähetekirjeeseen vain allekirjoituksensa.

Postin välityksellä lähetettyjen lähetekuorten tulee olla vaalilautakunnalla ääntenlaskennan aloittamiseen mennessä.

31 §

Äänestäminen palauttamalla lähetekuori vaalilautakunnalle muutoin kuin postitse

Äänioikeutettu voi palauttaa lähetekuoren myös vaalilautakunnan toimistoon tai vaalilautakunnan ilmoittamiin paikkoihin vaalien kolmannen täyden viikon maanantain ja neljännen täyden viikon perjantain välisenä aikana sekä, jos vaalipäivän äänestys järjestetään, äänestyspaikan vaalitoimikunnalle.

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että sen eri toimipisteisiin jätettyjä vaaliasiakirjoja säilytetään vaalisalaisuuden turvaavalla tavalla ja että vaaliasiakirjat toimitetaan turvallisesti vaalilautakunnan Inarin toimistoon ennen ääntenlaskennan aloittamista.

31 c §

Vaalitoimikunta

Vaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen vaaleja asettaa kutakin äänestyspaikkaa varten vaalitoimikunta, johon kuuluu kolme jäsentä ja vähintään kaksi varajäsentä siten, että asianomaista kuntaa vaalilautakunnassa edustava jäsen ja tämän henkilökohtainen varajäsen ovat vaalitoimikunnan yhtenä jäsenenä ja varajäsenenä.

Vaalitoimikunnan puheenjohtajana toimii toimikunnassa vaalilautakuntaa edustava jäsen. Varapuheenjohtajan vaalitoimikunta valitsee tarvittaessa keskuudestaan.

Vaalitoimikunta on päätösvaltainen kolmijäseninen.

31 h §

Vaalipäivän äänestyksen päättymisen ja vaalipöytäkirja

Vaalipäivän äänestyksen päättymisen jälkeen vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että sinetöity vaaliurna ja äänestysmerkinnät sisältävä äänestysalueen vaaliluettelo sekä mahdollisesti vaalitoimikunnalle jätetyt lähete-kuoret toimitetaan vaalisalaisuuden säilymisen turvaavalla tavalla ja ilman aiheutonta viivytyksiä vaalilautakunnan Inarin toimistoon. Vaalilautakunnan on huolehdittava vaaliurnan ja äänestysalueen vaaliluettelon säilyttämisestä turvallisessa paikassa ääntenlaskennan aloittamiseen asti sekä sinetöimisvälineiden tuhoamisesta välittömästi urnan sinetöinnin jälkeen.

Vaalitoimikunnan on lisäksi huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestyksestä pidetään pöytäkirjaa, johon merkitään:

- 1) päivä sekä kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;
- 2) läsnä olleet vaalitoimikunnan jäsenet ja varajäsenet;
- 3) vaaliavustajat sekä äänestäjien itsensä valitsevat avustajat; sekä
- 4) äänestäneiden lukumäärä.

32 §

Äänestys hoitolaitoksessa ja kotona

Saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevassa laitoksessa hoidettavat henkilöt sekä ne kotiseutualueella kotona hoidettavat henkilöt, jotka eivät muutoin voisi äänestää ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saavat äänestää hoitopaikassaan.

Hoitopaikassa äänestystä varten vaalilautakunta määrää kyseistä kuntaa vaalilautakunnassa edustavan jäsenen ja varajäsenen vaalitoimitsijaksi ja hänen varamieheksensä. Vaalitoimitsijan varamieheksi voidaan nimetä muukin tehtävään soveltuva henkilö.

Hoitopaikassa äänestettäessä äänestyksessä on äänestäjän ja vaalitoimitsijan lisäksi oltava mukana äänestäjän valitsema tai hy-

väksymä saamelaiskäräjien vaaliluetteloon äänioikeutetuksi merkitty henkilö.

38 §

Vaalien tuloksen määräytyminen

Ehdokkaiden saamat äänimäärät lasketaan yhteen siten, että samaan yhteislistaan kuuluvien ehdokkaiden äänimäärät tulevat yhteislistan hyväksi. Jos käy ilmi, että ehdokas ei ole vaalikelpoinen tai on kuollut, tulevat sellaisen ehdokkaan saamat äännet silloinkin sen yhteislistan hyväksi, johon ehdokas kuuluu.

Kuhunkin yhteislistaan kuuluvien ehdokkaiden keskinäinen järjestys yhteislistassa määräytyy heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että kunkin yhteislistan ensimmäinen ehdokas saa vertauslukuun yhteislistan hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen. Yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen ehdokkaan vertauslukuna on hänen saamansa äänimäärä.

Vaalien tuloksen määräämiseksi kirjoitetaan kaikkien ehdokkaiden nimet heidän vertauslukujensa suuruuden mukaiseen järjestykseen ja kunkin ehdokkaan nimen kohdalle merkitään hänen vertauslukunsa. Tästä nimisarjasta valitaan sarjan alusta alkaen 21 ehdokasta edellyttäen, että heidän joukossaan on vähintään 10 §:ssä säädetty määrä ehdokkaita kustakin saamelaisten kotiseutualueen kunnasta ja kotiseutualueen ulkopuolelta. Jos jostakin kotiseutualueen kunnasta tai kotiseutualueen ulkopuolelta ei ole tässä joukossa säädettyä määrää ehdokkaita, tulevat tästä kunnasta tai kotiseutualueen ulkopuolelta olevista ehdokkaista valituiksi suurimman vertausluvun saaneet ehdokkaat siten, että säädetty vähimmäismäärä täyttyy. Jos äänimäärät tai vertausluvut ovat yhtä suuret, niiden keskinäinen järjestys ratkaistaan arpomalla.

Varajäseneksi tulee valituksi ensimmäinen valitsematta jäänyt ehdokas siitä yhteislistasta, johon valittu kuului tai, jollei varajäsentä muutoin saada määrättyä, se valitsematta jäänyt ehdokas, jolla on suurin vertausluku,

ottaen kuitenkin huomioon, mitä 3 momentissa säädetään.

40 §

Vaalien tulosta koskeva valitus

Äänioikeutettu, joka katsoo, että vaalilautakunnan päätös vaalien tuloksen vahvistamisesta tai vaalien toimittamiseen liittyvä muu toimenpide on lainvastainen, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valitus on kuitenkin tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Jos vaalilautakunnan 1 momentissa tarkoitettu päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja tämä on vaikuttanut vaalien tulokseen, vaalien tulosta on oikaistava ja valtioneuvoston tarvittaessa määrättävä saamelaiskäräjien jäsenet ja varajäsenet vaalien oikaistun tuloksen mukaisesti.

Jos vaalien tulos ei ole oikaistavissa, vaalit on määrättävä uusittavaksi.

5 luku

Erinäisiä säännöksiä

41 §

Muutoksenhaku muissa asioissa

Saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen saa vaatia oikaisua saamelaiskäräjien kokoukselta ja lautakunnan sekä käräjien muun toimielimen päätökseen saamelaiskäräjien hallitukselta siten kuin hallintolaissa säädetään, jollei tässä laissa tai muualla laissa toisin säädetä.

Saamelaiskäräjien kokouksen ja hallituksen oikaisuvaatimuksen johdosta tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 201 .

Lain 7, 11–13, 15, 17 a, 18 ja 18 a–18 d §:ää sovelletaan kuitenkin vasta lain voimaantulon jälkeen valittaviin saamelaiskäräjiin. Hallituksen puheenjohtajan uudelleen valintaa koskevaa 13 §:n 2 momenttia sovellettaessa ei oteta lukuun niitä toimikausia, jotka ovat päättyneet ennen tämän lain voimaantuloa.

2.

Laki **rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 40 luvun 11 §:n 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 604/2002 seuraavasti:

11 § *Määritelmät*

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *virkamiehellä* henkilöä, joka on virka- tai siihen rinnastettavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan taikka kuntayhtymään tai muuhun kuntien julkisoikeudelliseen yhteistoimintaelimeen, eduskuntaan, valtion liikelaitokseen taikka evankelisluterilaiseen kirkkoon tai ortodoksiseen kirkkokuntaan tai sen seurakuntaan tai seurakuntien yhteistoimintaelimeen, Ahvenanmaan maakuntaan, saamelaiskäräjiin, Suomen Pankkiin, Kansan-

eläkelaitokseen, Työterveyslaitokseen, kunnalliseen eläkelaitokseen, Kuntien takauskeskukseen tai kunnalliseen työmarkkinalaitokseen;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
201 .

RINNAKKAISTEKSTIT

1.

Laki saamelaiskäräjistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 18 e–18 i, 23 a, 27 a, 43 § ja 42 §:n edellä oleva luvun otsikko sellaisena kuin niistä on 18 e–18 i § laissa 1725/1995 ja 23 a ja 27 a § laissa 1279/2002,

muutetaan 3, 4 a–7, 9–16, 18, 18 a, 18 c, 18 d, 19, 20, 23, 25, 26, 26 b, 27, 29–31, 31 c, 31 h, 32, 38, 40, 41 § ja 41 §:n edellä olevan luvun otsikko sellaisena kuin niistä on 16, 18 a, 18 c, 18 d § laissa 1725/1995, 23, 25–26 b, 27, 30, 31, 31 c, 40 § laissa 1279/2002, 15 ja 20 § osaksi laissa 1279/2002, 5 § osaksi laissa 1379/2002, 4a § laissa 1026/2003, 18 § osaksi laissa 1026/2003 sekä 9 § osaksi laissa 626/2011,

lisätään lakiin uudet 17 a ja 17 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 § *Saamelainen*

3 § *Saamelainen*

Saamelaisella tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, joka pitää itseään saamelaisena, edellyttäen:

Saamelaisella tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, joka pitää itseään saamelaisena, edellyttäen:

1) että hän itse tai ainakin yksi hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään; tai

1) että hän itse tai ainakin yksi hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on *sukuyhteisössään* oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään; tai

2) että hän on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi maa-, veronkanto- tai henkikirjassa; taikka

2) *että hän on omaksunut sukuyhteisössään saamelaiskulttuurin ja ylläpitänyt yhteyttä siihen; tai*

3) että ainakin yksi hänen vanhemmistaan on merkitty tai olisi voitu merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa.

3) että ainakin yksi hänen vanhemmistaan on merkitty tai olisi voitu *tämän lain mukaan* merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa.

Saamelaiskäräjät käsittelee hakemukset saamelaisten ottamiseksi vaaliluetteloon ja ilmoitukset vaaliluettelosta poistamiseksi.

4 a § *Hallinto-oikeudellisten säädösten soveltaminen*

4 a § *Hallinto-oikeudellisten säädösten soveltaminen*

Saamelaiskäräjiin ja sen toimielimiin sovelletaan hallintolakia (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), henkilötietolakia (523/1999) ja arkistolakia (831/1994), jollei tässä laissa toisin säädetä.

Saamelaiskäräjiin ja sen toimielimiin sovelletaan hallintolakia (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), henkilötietolakia (523/1999), arkistolakia (831/1994) ja lakia sähköisestä asioinnista viranomaisissa (13/2003), jollei tässä laissa toisin säädetä.

5 § *Yleinen toimivalta*

5 § *Yleinen toimivalta*

Saamelaiskäräjien tehtävänä on hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat.

Saamelaiskäräjien tehtävänä on *edistää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteutumista Suomessa samoin kuin* hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat.

Tehtäviinsä kuuluvissa asioissa saamelaiskäräjät voi tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja. Näissä asioissa saamelaiskäräjät käyttää lisäksi päätösvaltaa siten kuin tässä laissa tai muualla laissa säädetään.

Saamelaiskulttuuriin kuuluvat saamen kieli, saamelainen kulttuuriperintö, kulttuuri-ilmaukset, saamelaistaide, saamelaisten perinteinen tieto, perinteiset saamelaiselinkeinot ja niiden nykyaikaiset harjoittamisen muodot samoin kuin muut saamelaisten alkuperäiskansana harjoittaman kulttuurin tavat ja muodot.

Saamelaiskäräjät vahvistaa toimintaansa varten työjärjestyksen.

Tehtäviinsä kuuluvissa asioissa saamelaiskäräjät voi tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja, kehittää ja hallinnoida saamelaiskulttuuria sekä myöntää rahoitusta. Näissä asioissa saamelaiskäräjät käyttää itsenäistä päätösvaltaa siten kuin tässä laissa tai muualla laissa säädetään.

Saamelaiskäräjät vahvistaa toimintaansa varten työjärjestyksen.

6 § Saamelaisten edustaminen

Saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia *tehtäviinsä kuuluvissa asioissa* kansallisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä.

6 § Saamelaisten edustaminen

Saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia kansallisissa ja kansainvälisissä *tehtävissään*.

7 § Kertomus

Saamelaiskäräjät laatii vuosittain *valtioneuvostolle hallituksen kertomuksen laatimista varten* kertomuksen siitä, mitä merkittävää on tapahtunut saamelaisia erityisesti koskevien asioiden kehityksessä.

7 § Kertomus

Saamelaiskäräjät laatii vuosittain *eduskunnalle* kertomuksen saamelaisia koskevien asioiden kehityksessä.

9 § Neuvotteluvelvoite

Viranomaiset neuvottelevat saamelaiskäräjien kanssa kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana ja jotka koskevat saamelaisten kotiseutualueella:

- 1) yhdyskuntasuunnittelua;
- 2) valtionmaan, suojelualueiden ja erämaa-alueiden hoitoa, käyttöä, vuokrausta ja luovutusta;

9 § Yhteistoimintavelvoite

Viranomaiset ja muut julkisia hallintotehtäviä hoitavat neuvottelevat yhteisymmärrykseen pyrkien saamelaiskäräjien kanssa saamelaisten kotiseutualueella toteutettavista tai vaikutuksiltaan sinne ulottuvista sekä muista erityisesti saamelaisten kieleen tai kulttuuriin taikka heidän asemaansa tai oikeuksiinsa alkuperäiskansana vaikuttavista merkittävistä toimenpiteistä ja siten varaavat saamelaiskäräjille oikea-aikaisen mahdollisuuden osallistua niiden valmisteluun.

3) kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsintää ja hyödyntämistä sekä valtion maa- ja vesialueilla tapahtuvaa kullanhuhdontaa;

4) saamelaisten kulttuurimuotoon kuuluvan elinkeinon lainsäädännöllistä tai hallinnollista muutosta;

5) saamenkielisen ja saamen kielen kouluopetuksen sekä sosiaali- ja terveystalvelujen kehittämistä; taikka

6) muuta vastaavaa saamelaisten kieleen, kulttuuriin tai heidän asemaansa alkuperäiskansana vaikuttavaa asiaa.

Neuvotteluelvoitteen täyttämiseksi asianomaisen viranomaisen on varattava saamelaiskäräjille tilaisuus tulla kuulluksi ja neuvotella asiasta. Tilaisuuden käyttämättä jättäminen ei estä viranomaista jatkamasta asian käsittelyä.

10 § *Kokoonpano ja toimikausi*

Saamelaiskäräjiin kuuluu 21 jäsentä ja neljä varajäsentä, jotka valitaan saamelaiskäräjien vaaleilla neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Saamelaiskäräjissä tulee olla vähintään kolme jäsentä ja yksi varajäsen kustakin saamelaisten kotiseutualueen kunnasta.

Valtioneuvosto määrää saamelaiskäräjien vaalien tuloksen perusteella saamelaiskäräjien jäsenet ja varajäsenet tehtävänsä, myöntää pyynnöstä eron tehtävästä ja määrää mainittujen vaalien tuloksen perusteella uuden jäsenen ja varajäsenen sen

Viranomaisen ja muun julkista hallinto-tehtävää hoitavan on laadittava käydyistä neuvotteluista pöytäkirja.

10 § *Kokoonpano ja toimikausi*

Saamelaiskäräjiin kuuluu 25 jäsentä ja viisi varajäsentä, jotka valitaan saamelaiskäräjien vaaleilla neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Saamelaiskäräjissä tulee olla vähintään viisi jäsentä *Inarin kunnasta, neljä jäsentä Utsjoen kunnasta, kolme jäsentä Enontekiön kunnasta ja kaksi jäsentä Sodankylän kunnan Lapin paliskunnan alueelta ja yksi varajäsen kustakin mainitusta kunnasta. Lisäksi käräjissä tulee olla saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelta vähintään yksi jäsen ja varajäsen.*

Valtioneuvosto määrää saamelaiskäräjien vaalien tuloksen perusteella saamelaiskäräjien jäsenet ja varajäsenet tehtävänsä, myöntää pyynnöstä eron tehtävästä ja määrää mainittujen vaalien tuloksen perusteella uuden jäsenen ja varajäsenen

tilalle, joka on vaalikauden aikana lakannut olemasta jäsen tai varajäsen.

Saamelaiskäräjien jäsenen tai varajäsenen menettäessä 22 §:ssä tarkoitetun vaalikelpoisuuden tehtävänsä valtioneuvoston on saamelaiskäräjien aloitteesta todettava hänen luottamustoimensa lakanneeksi.

11 § *Puheenjohtaja*

Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan *puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa*. Valinnasta on välittömästi ilmoitettava oikeusministeriölle.

Puheenjohtaja toimii tehtävässään päätoimisesti.

12 § *Kokousten koollekutsuminen*

Saamelaiskäräjät päättää kokoustensa pidosta. Kokous on lisäksi kutsuttava koolle, jos puheenjohtaja tai hallitus katsoo sen tarpeelliseksi tai kolmasosa jäsenistä niin vaatii.

Jos saamelaisten kotiseutualueen kunnasta valittu jäsen ei voi osallistua kokoukseen, hänen tilalleen on kutsuttava samasta kunnasta valittu varajäsen.

sen tilalle, joka on vaalikauden aikana lakannut olemasta jäsen tai varajäsen.

Saamelaiskäräjien jäsenen tai varajäsenen menettäessä 22 §:ssä tarkoitetun vaalikelpoisuuden tehtävänsä valtioneuvoston on saamelaiskäräjien aloitteesta todettava hänen luottamustoimensa lakanneeksi.

11 § *Saamelaiskäräjien puhemies*

Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan *puhemies ja kaksi varapuhemiestä*. Valinnasta on välittömästi ilmoitettava oikeusministeriölle.

2 mom. *kumotaan.*

12 § *Kokousten koollekutsuminen*

Saamelaiskäräjien kokous päättää kokoustensa pidosta. Kokous on lisäksi kutsuttava koolle, jos *puhemies, hallituksen puheenjohtaja* tai hallitus katsoo sen tarpeelliseksi tai kolmasosa jäsenistä niin vaatii *tietyin asian käsittelyä varten*.

Jos saamelaisten kotiseutualueen kunnasta valittu jäsen ei voi osallistua kokoukseen, hänen tilalleen on kutsuttava samasta kunnasta valittu varajäsen. *Saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelta* valitun jäsenen ollessa estynyt osallistumaan kokoukseen hänen tilalleen kutsutaan kotiseutualueen ulkopuolelta valittu varajäsen.

13 § Saamelaiskäräjien hallitus

Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan hallitukseen puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa sekä enintään neljä muuta jäsentä.

Vaalivuonna toimivan hallituksen puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa ja muut jäsenet jatkavat kuitenkin tehtävässään siihen asti, kunnes uusi hallitus on vaalien jälkeen valittu.

Hallitus valmistelee asiat saamelaiskäräjien kokoukselle ja toimeenpanee käräjien päätökset siten kuin työjärjestyksessä tarkemmin määrätään.

14 § Muut toimielimet

Saamelaiskäräjät asettaa vaalilautakunnan 4 luvussa tarkoitettuja vaaleja varten. Käräjät voi asettaa myös muita toimielimiä saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon kuuluvien asioiden hoitamiseksi.

13 § Saamelaiskäräjien hallitus

Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan hallitukseen puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa sekä enintään neljä muuta jäsentä. *Saamelaiskäräjät valitsee saamelaisten keskuudesta hallituksen jäsenille henkilökohtaiset varajäsenet. Valinnasta on välittömästi ilmoitettava oikeusministeriölle.*

Hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja eivät voi toimia saamelaiskäräjien puhemiehenä tai varapuhemiehenä.

Hallituksen puheenjohtaja toimii tehtävässään päätoimisesti. Sama henkilö voidaan valita hallituksen puheenjohtajaksi enintään kolmeksi perättäiseksi toimikaudeksi.

Vaalivuonna toimivan hallituksen puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa ja muut jäsenet jatkavat kuitenkin tehtävässään siihen asti, kunnes uusi hallitus on vaalien jälkeen valittu.

Hallitus valmistelee asiat saamelaiskäräjien kokoukselle ja toimeenpanee käräjien päätökset siten kuin työjärjestyksessä tarkemmin määrätään.

14 § Muut toimielimet

Saamelaiskäräjät asettaa vaalilautakunnan. Käräjät voi asettaa myös muita toimielimiä saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon kuuluvien asioiden hoitamiseksi.

15 § *Toimivallan siirto*

Saamelaiskäräjien hallitus ja muut toimielimet voivat käyttää käräjille kuuluvaa toimivaltaa siten kuin tässä laissa säädetään tai saamelaiskäräjien työjärjestyksessä määrätään.

Edellä 1 momentissa mainittu toimivallan siirto ei ole sallittu 7 §:ssä, 10 §:n 3 momentissa, 11–14 §:ssä, 18 b, 18 c eikä 18 j §:ssä tarkoitetuissa asioissa.

16 § *Toimistot ja henkilöstö*

Saamelaiskäräjillä on toimistoja sekä virka- ja työsopimussuhteista henkilöstöä siten kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään.

Saamelaiskäräjien virkamiehiin, virkoihin ja virkasuhteeseen sovelletaan, mitä valtion virkamiehistä, viroista ja virkasuhteesta säädetään ja määrätään.

Henkilöstön palvelussuhteen ehdoista ja niiden määräytymisestä on vastaavasti voimassa, mitä valtion palvelussuhteen ehdoista ja niiden määräytymisestä säädetään, määrätään tai sovitaan.

15 § *Toimivallan käyttö*

Saamelaiskäräjien *kokous sekä* hallitus ja muut toimielimet *käyttävät* käräjille kuuluvaa toimivaltaa *sen mukaan kuin* tässä laissa säädetään *ja* saamelaiskäräjien työjärjestyksessä määrätään.

Saamelaiskäräjien kokous päättää periaatteellisesti merkittävistä ja laajakantoisista asioista, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

Toimivaltaa ei saa siirtää 5 §:n 4 momentissa, 7 §:ssä, 10 §:n 3 momentissa, 11–14 §:ssä, 18 b §:ssä, 18 c §:ssä, 18 j §:ssä, 20 §:ssä eikä 26 §:ssä tarkoitetuissa asioissa.

16 § *Toimistot ja henkilöstö*

Saamelaiskäräjillä on toimistoja sekä virka- ja työsopimussuhteista henkilöstöä *sen mukaan kuin saamelaiskäräjien työjärjestyksessä* tarkemmin määrätään. *Saamen kielen toimistosta säädetään erikseen.*

Saamelaiskäräjien virkamiehiin, virkoihin ja virkasuhteeseen sovelletaan, mitä valtion virkamiehistä, viroista ja virkasuhteesta säädetään ja määrätään.

Henkilöstön palvelussuhteen ehdoista ja niiden määräytymisestä on vastaavasti voimassa, mitä valtion palvelussuhteen ehdoista ja niiden määräytymisestä säädetään, määrätään tai sovitaan.

17 a § Kokoukseen osallistuminen teknistä tiedonvälitystapaa käyttäen

Saamelaiskäräjien työjärjestyksessä voidaan määrätä, että toimielimen jäsenet ja henkilöt, joilla on toimielimen kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus, voivat osallistua kokoukseen käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa.

Työjärjestyksessä voidaan antaa tarkemmat määräykset teknistä tiedonvälitystapaa käytettäessä noudatettavasta menettelystä.

*17 b §
Aloiteoikeus*

Vähintään sadallaviidelläkymmenellä äänioikeutetulla saamelaisella on oikeus tehdä saamelaiskäräjille aloite käräjien tehtäviin kuuluvassa asiassa.

Tarkemmat määräykset aloiteoikeuden käyttämisessä noudatettavasta menettelystä ja aloitteen käsittelemisestä annetaan työjärjestyksessä.

18 § Asioiden käsittely

Saamelaiskäräjät on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai jompikumpi varapuheenjohtajista ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla.

Saamelaiskäräjien ja sen asettaman toimielimen jäsen on esteellinen ottamaan

18 § Asioiden käsittely

Saamelaiskäräjien kokous on päätösvaltainen, kun puhemies tai jompikumpi varapuhemiehistä ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla. Saamelaiskäräjien muu toimielin on päätösvaltainen, kun sen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla.

Saamelaiskäräjien ja sen asettaman toimielimen jäsen on esteellinen ottamaan

osaa sellaisen päätöksen tekemiseen, joka koskee henkilökohtaisesti häntä tai hänen hallintolain 28 §:n 2 momentissa tarkoitettua lähisukulaistaan tai sellaiseen mainitun pykälän 3 momentin mukaan rinnastettavaa henkilöä.

Asiat ratkaistaan saamelaiskäräjissä enemmistöpäätöksellä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni. Vaaleissa katsotaan valituksi se, joka saa eniten ääniä. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.

18 a § Kirjanpito

Saamelaiskäräjien kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä on sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, soveltuvien osin voimassa, mitä kirjanpitolaissa (655/73) säädetään.

18 c § Tilintarkastajat

Saamelaiskäräjillä on kaksi tilintarkastajaa ja kummallakin varamies, jotka valitaan saamelaiskäräjien toimikautta vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten.

Saamelaiskäräjät ja oikeusministeriö valitsevat kumpikin yhden tilintarkastajan ja tämän varamiehen. Aikakin toisen tilintarkastajan ja hänen varamiehensä tulee olla Keskuskauppakamarin tai kauppa-kamarin hyväksymä tilintarkastaja taikka julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä tilintarkastaja.

Tilintarkastaja voi erota kesken toimikauden ilmoittamalla siitä hänet valinneelle. Tilintarkastajan voi erottaa kesken toimikauden se, joka on hänet valinnut.

osaa sellaisen päätöksen tekemiseen, joka koskee henkilökohtaisesti häntä tai hänen hallintolain 28 §:n 2 momentissa tarkoitettua lähisukulaistaan tai sellaiseen mainitun pykälän 3 momentin mukaan rinnastettavaa henkilöä.

Asiat ratkaistaan *saamelaiskäräjillä* enemmistöpäätöksellä. Äänten mennessä tasan ratkaisee *puhemiehen tai puheenjohtajan* ääni. Vaaleissa katsotaan valituksi se, joka saa eniten ääniä. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.

18 a § Kirjanpito

Saamelaiskäräjien kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä on sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, soveltuvien osin voimassa, mitä kirjanpitolaissa (1336/1997) säädetään.

18 c § *Tilintarkastus*

Saamelaiskäräjien tilintarkastajien valitaan ja tilintarkastuksen toimittamiseen sovelletaan, mitä tässä laissa ja tilintarkastuslaissa (459/2007) säädetään.

Saamelaiskäräjillä on kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa. Saamelaiskäräjät ja oikeusministeriö valitsevat kumpikin yhden tilintarkastajan ja varatilintarkastajan. Tilintarkastajat ja varatilintarkastajat valitaan neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan.

Tilintarkastajan ja varatilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa

(467/1999) tarkoitettu JHTT-tilintarkastaja tai JHTT -yhteisö.

18 d § *Tilintarkastajan yleinen kelpoisuus*

Tilintarkastajalla tulee olla sellainen laskentatoimen sekä taloudellisten ja oikeudellisten asioiden kokemus, joka on tarpeen saamelaiskäräjien tilintarkastuksen hoitamiseksi.

Vajaavaltaista taikka konkurssissa tai liike-toimintakiellossa olevaa ei voida valita tilintarkastajaksi.

18 e § *Tilintarkastajan riippumattomuus*

Tilintarkastajalla on oltava edellytykset riippumattoman tilintarkastuksen toimitamiseen. Jos edellytykset riippumattomaan tilintarkastukseen puuttuvat, tilintarkastajan on kieltäydyttävä vastaanottamasta tehtävää tai luovuttava siitä.

18 e § *Tilintarkastajan riippumattomuus*

Tilintarkastajalla on oltava edellytykset riippumattoman tilintarkastuksen toimitamiseen. Jos edellytykset riippumattomaan tilintarkastukseen puuttuvat, tilintarkastajan on kieltäydyttävä vastaanottamasta tehtävää tai luovuttava siitä.

18 f § *Tilintarkastajan esteellisyys*

Tilintarkastajana ei voi toimia se:

- 1) joka on saamelaiskäräjien tai 14 §:ssä tarkoitettun toimielimen jäsen;
- 2) jonka tehtävänä on saamelaiskäräjien kirjanpidon tai varojen hoito taikka hoidon valvonta;

18 d § **Tilintarkastuskertomus**

Tilintarkastajan on annettava kultakin tilikaudelta huhtikuun loppuun mennessä saamelaiskäräjien hallitukselle kirjallinen tilintarkastuskertomus, jonka tulee, sen lisäksi mitä tilintarkastuslaki edellyttää, sisältää lausunto siitä, ovatko toimintakertomuksessa valtionavustuksen käytöstä annetut tiedot oikeita.

18 e–18 i § *kumotaan*

3) joka on saamelaiskäräjiin taikka 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun henkilöön palvelussuhteessa tai muuten alistussuhteessa;
4) joka on 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun henkilön aviopuoliso tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävä henkilö, veli tai sisar taikka se, joka on häneen suoraan ylenevässä tai alenevassa sukulaisuus- tai lankoussuhteessa taikka sellaisessa lankoussuhteessa, että toinen heistä on naimisissa toisen veljen tai sisaren kanssa.

Tilintarkastajalla ei saa olla rahalainaa tai vakuutta eikä vastaavaa etuutta saamelaiskäräjiltä taikka 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetulta henkilöltä.

18 g § Tilintarkastus

Tilintarkastajien on tarkastettava hyvää tilintarkastustapaa noudattaen kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös.

18 h § Tietojensaantioikeus

Tilintarkastajalla on oikeus saada saamelaiskäräjiltä tietoja ja nähtäväkseen asiakirjoja, joita hän pitää tarpeellisina tilintarkastuksen hoitamiseksi.

18 i § Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastajien on annettava kultakin tilikaudelta huhtikuun loppuun mennessä saamelaiskäräjien hallitukselle kirjallinen tilintarkastuskertomus, jonka tulee sisältää lausunto:

1) siitä, onko saamelaiskäräjien tilinpäätös laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti;

2) siitä, antaako tilinpäätös oikeat ja riittävät tiedot tilikauden toiminnasta ja taloudesta;

3) siitä, ovatko toimintakertomuksessa valtionavustuksen käytöstä annetut tiedot oikeita; sekä

4) tilinpäätöksen vahvistamisesta.

Jos tilintarkastajat havaitsevat, että saamelaiskäräjien hallintoa ja taloutta on hoidettu vastoin lakia tai saamelaiskäräjien päätöksiä, eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen, tilintarkastajien tulee esittää siitä kertomuksessaan muistutus.

19 § Vaalivuosi

Saamelaiskäräjien vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi (**vaalivuosi**).

20 § Vaalipiiri ja vaalilautakunta

Saamelaiskäräjien vaaleja varten maa on yhtenä vaalipiirinä.

Vaalit toimeenpanee 14 §:ssä tarkoitettu vaalilautakunta.

Vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Lautakunnassa tulee olla jäsen ja varajäsen jokaisesta saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. Lautakunta valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan.

Vaalilautakunnalla on oikeus ottaa itselleen sihteeri ja oikeusministeriön luvalla muuta tarvittavaa henkilökuntaa.

19 § Vaalivuosi ja vaalipiiri

Saamelaiskäräjien vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi (**vaalivuosi**).

Saamelaiskäräjien vaaleja varten maa on yhtenä vaalipiirinä.

20 § Vaalilautakunta

Vaalilautakunta päättää hakemuksesta saamelaisen merkitsemisestä vaaliluetteloon sekä laatii vaaliluettelon. Vaalilautakunta toimeenpanee saamelaiskäräjien vaalit siten kuin tässä laissa säädetään.

Vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja kuusi muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Vaalilautakunnassa tulee olla jäsen ja varajäsen jokaisesta saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. *Jäsenten ja varajäsenten valinnassa tulee kiinnittää huomiota siihen, että eri saamen kielet ja saamelaisten eri kulttuurimuodot tulevat vaalilautakunnassa edustetuiksi.*

23 § Vaaliluettelo

Vaalilautakunta laatii äänioikeutetuista vaaliluettelon edellisten vaalien vaaliluettelon ja väestötietojärjestelmän tietojen pohjalta. Vaaliluetteloon merkitään äänioikeutetun nimi, henkilötunnus, kotikunta ja osoite, mikäli kotikunta ja osoite ovat tiedossa. Kotikuntaa ja osoitetta ei kuitenkaan saa merkitä vaaliluetteloon, jos nämä tiedot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettäviä.

Äänioikeutetut merkitään vaaliluetteloon aakkoselliseen järjestykseen kunnittain, jollei 1 momentista muuta johdu.

23 § Vaaliluettelo

Vaalilautakunta laatii äänioikeutetuista vaaliluettelon edellisten vaalien vaaliluettelon ja väestötietojärjestelmän tietojen pohjalta. Vaaliluetteloon merkitään *kunnittain aakkoselliseen järjestykseen jokaisen äänioikeutetun* nimi, henkilötunnus, kotikunta ja osoite, mikäli kotikunta ja osoite ovat tiedossa. Kotikuntaa ja osoitetta ei kuitenkaan saa merkitä vaaliluetteloon, jos nämä tiedot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettäviä *tai jos henkilön kohdalle väestötietojärjestelmään on talletettu väestötietojärjestelmästä ja varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 36 §:ssä tarkoitettu turvakielto.*

Vaaliluettelo on *hakemuksesta* otettava siitä puuttuva äänioikeutettu saamelainen. Vaaliluettelo on merkitty henkilö on poistettava vaaliluettelosta hänen ilmoitettuaan, ettei hän enää halua olla merkittynä vaaliluetteloon, tai jos hän on kuollut. Hakemus ja ilmoitus *tehdään* vaalilautakunnalle, *jonka on käsiteltävä hakemus tai ilmoitus ilman aiheetonta viivytystä. Edellytyksenä vaalioikeuksien käyttämiselle lähinnä seuraavissa saamelaiskäräjien vaaleissa kuitenkin on, että hakemus tehdään viimeistään vaalivuotta edeltävän joulukuun 31 päivänä ennen kello 16.*

Vaaliluettelon laatimisen yhteydessä vaalilautakunta voi omasta aloitteestaan ottaa huomioon vaaliluetteloon merkityn äänioikeutetun edellisten vaalien jälkeen ää-

nioikeusiän saavuttaneen lapsen ja 21 §:ssä säädettyyn ajankohtaan mennessä äänioikeusiän saavuttavan lapsen. Tällainen henkilö voidaan kuitenkin ottaa vaaliluetteloon vasta sen jälkeen, kun hän on kirjallisesti ilmoittanut vaalilautakunnalle pitävänsä itseään tässä laissa tarkoitettuna saamelaisena.

Vaalilautakunta vahvistaa ja allekirjoittaa vaaliluettelon viimeistään vaalivuoden helmikuun viimeisenä päivänä.

23 a § Vaaliluettelon laatiminen

Vaaliluettelo on pyynnöstä otettava siitä puuttuva äänioikeutettu saamelainen. Vaaliluettelo on merkitty henkilö on poistettava vaaliluettelosta hänen ilmoittuaan, ettei hän enää halua olla merkittynä vaaliluetteloon, tai jos hän on kuollut. Pyyntö ja ilmoitus on tehtävä vaalilautakunnalle viimeistään vaalivuotta edeltävän joulukuun 31 päivänä ennen kello 16.

Vaaliluettelon laatimisen yhteydessä vaalilautakunta voi omasta aloitteestaan ottaa huomioon vaaliluetteloon merkityn äänioikeutetun edellisten vaalien jälkeen äänioikeusiän saavuttaneen lapsen ja 21 §:ssä säädettyyn ajankohtaan mennessä äänioikeusiän saavuttavan lapsen. Tällainen henkilö voidaan kuitenkin ottaa vaaliluetteloon vasta sen jälkeen, kun hän on kirjallisesti ilmoittanut vaalilautakunnalle pitävänsä itseään tässä laissa tarkoitettuna saamelaisena.

Vaalilautakunta vahvistaa ja allekirjoittaa vaaliluettelon viimeistään vaalivuoden helmikuun viimeisenä päivänä.

23 a § kumotaan

25 § Vaaliluettelon nähtävänä pitäminen

Vaalilautakunta asettaa vaaliluettelon tai siinä olevat tiedot henkilötunnuksia lukuun ottamatta nähtäville siten, että nähtävänä pitämistä koskevan ajan päättymisestä on aikaa vaalien toimittamiseen vähintään viisi kuukautta.

Vaaliluettelo pidetään nähtävänä 10 perättäisenä arkipäivänä, ei kuitenkaan arklauantaina, vähintään kolme tuntia päivässä.

Vaaliluettelon nähtävänä pitamisestä on julkisesti kuulutettava.

25 a § Vaaliluettelon julkisuus

Jokaisella on oikeus tutustua vaaliluetteloon ja sen laatimiseen liittyviin asiakirjoihin sinä aikana, kun vaaliluettelo pidetään nähtävänä. Vaaliluettelo ja sen laatimiseen liittyviä asiakirjoja ei saa antaa jäljennettäväksi tai kuvattaviksi eikä niistä saa antaa jäljennöksiä. Vaaliluetteloon merkityllä on kuitenkin oikeus saada maksutta ote hänestä vaaliluetteloon otetuista tiedoista. Sillä, joka on pyytänyt tulla otetuksi vaaliluetteloon, on oikeus saada tieto asian käsittelyyn liittyvistä asiakirjoista siten kuin viranomaisen toi-

25 § Vaaliluettelon nähtävänä pitäminen

Vaalilautakunta asettaa vaaliluettelon tai siinä olevat tiedot henkilötunnuksia lukuun ottamatta nähtäville siten, että nähtävänä pitämistä koskevan ajan päättymisestä on aikaa vaalien toimittamiseen vähintään viisi kuukautta.

Vaaliluettelo pidetään nähtävänä 10 perättäisenä arkipäivänä, ei kuitenkaan arklauantaina, vähintään kolme tuntia päivässä.

Vaaliluettelon nähtävänä pitamisestä on julkisesti kuulutettava.

Äänioikeutettu, joka katsoo, että häntä koskeva merkintä vaaliluettelossa on virheellinen, saa vaatia oikaisua vaalilautakunnalta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus on kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivänä vaaliluettelon nähtävillä pitämistä koskevan ajan päättymisestä.

25 a § Vaaliluettelon julkisuus

Jokaisella on oikeus tutustua vaaliluetteloon ja sen laatimiseen liittyviin asiakirjoihin sinä aikana, kun vaaliluettelo pidetään nähtävänä. Vaaliluettelo ja sen laatimiseen liittyviä asiakirjoja ei saa antaa jäljennettäväksi tai kuvattaviksi eikä niistä saa antaa jäljennöksiä. Vaaliluetteloon merkityllä on kuitenkin oikeus saada maksutta ote hänestä vaaliluetteloon otetuista tiedoista. Sillä, joka on pyytänyt tulla otetuksi vaaliluetteloon, on oikeus saada tieto asian käsittelyyn liittyvistä asiakirjoista siten kuin viranomaisen toi-

minnan julkisuudesta annetun lain 11 §:ssä säädetään.

Vaaliluettelo sekä sellaiset vaaliluettelon laatimiseen liittyvät asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön etnisestä alkuperästä, on pidettävä salassa muuna kuin 1 momentissa tarkoitettuna aikana. Salassapitovelvollisuus ei estä tiedon antamista vaaliluettelosta sille, joka tarvitsee tietoa äänioikeutensa selvittämistä varten.

Vaaliluettelon laatimiseen liittyvien asiakirjojen julkisuudesta on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

26 § Vaaliluettelon oikaisuvaatimus

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois vaaliluettelosta tai että häntä koskeva merkintä vaaliluettelossa on virheellinen, voi kirjallisesti vaatia oikaisua vaalilautakunnalta viimeistään 14 päivänä vaaliluettelon nähtävillä pitämistä koskevan ajan päättymisestä. Vaalilautakunnan on ratkaistava asia kiireellisesti.

Vaalilautakunnan päätökseen tyytymätön voi saattaa oikaisuvaatimuksen saamelaiskäräjien hallituksen ratkaistavaksi viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, kun hän on saanut päätöksestä tiedon. Hallituksen on ratkaistava asia kiireellisesti.

Jos vaalilautakunnan tai saamelaiskäräjien hallituksen päätös sisältää sen, että henkilö otetaan vaaliluetteloon, vaalilautakunta lähettää viipymättä äänioikeutulle 24 §:ssä tarkoitettun ilmoituskortin.

minnan julkisuudesta annetun lain 11 §:ssä säädetään.

Vaaliluettelo sekä sellaiset vaaliluettelon laatimiseen liittyvät asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön etnisestä alkuperästä, on pidettävä salassa muuna kuin 1 momentissa tarkoitettuna aikana. Salassapitovelvollisuus ei estä tiedon antamista *saamelaiskäräjille hallituksen varajäsenten valintaa varten eikä* sille, joka tarvitsee tietoa äänioikeutensa selvittämistä varten.

Vaaliluettelon laatimiseen liittyvien asiakirjojen julkisuudesta on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

26 § Oikaisuvaatimus vaaliluetteloa koskevassa asiassa

Vaalilautakunnan päätökseen 23 §:ssä tarkoitettussa vaaliluetteloon merkitsemistä tai siitä poistamista koskevassa asiassa saa vaatia oikaisua saamelaiskäräjien kokoukselta siten kuin hallintolaisissa säädetään. Oikaisuvaatimus on kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivänä päätöksen tiedoksisaanista.

26 b § *Valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen*

Saamelaiskäräjien hallituksen 26 §:ssä tarkoitettuun päätökseen ja vaalilautakunnan 26 a §:ssä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, kun asianomainen on saanut päätöksestä tiedon.

Valituksen tekemisestä on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Korkeimman hallinto-oikeuden on annettava päätöksestään viipymättä tieto valittajalle, saamelaiskäräjien hallitukselle ja vaalilautakunnalle, jonka on tehtävä vaaliluetteloon päätöksestä mahdollisesti aiheutuvat muutokset ja tarvittaessa lähetettävä asianomaiselle 24 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti.

27 § *Ehdokasasettelu*

Ehdokkaan saamelaiskäräjien vaaleihin voi asettaa vähintään kolme äänioikeutettua saamelaista jättämällä vaalilautakunnalle asianmukaisesti täytetyn ja allekirjoitetun ehdokashakemuksen viimeistään 31 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista ennen kello 16. *Hakemuksessa tulee olla:*

26 b § *Valitus vaaliluettelo ja itseoikeuksia koskevassa asiassa*

Saamelaiskäräjien kokouksen päätökseen 26 §:ssä tarkoitettussa asiassa saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitus on kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivänä päätöksen tiedoksisaannista.

Vaalilautakunnan päätökseen 25 §:n 4 momentissa tai 26 a §:ssä tarkoitettussa asiassa saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valitus on kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivänä päätöksen tiedoksisaannista. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Korkeimman hallinto-oikeuden tai hallinto-oikeuden on annettava päätöksestään viipymättä tieto valittajalle ja vaalilautakunnalle, jonka on tehtävä vaaliluetteloon päätöksestä mahdollisesti aiheutuvat muutokset ja tarvittaessa lähetettävä asianomaiselle 24 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti.

27 § *Ehdokasasettelu ja ehdokasluettelo*

Ehdokkaan saamelaiskäräjien vaaleihin voi asettaa vähintään kymmenen äänioikeutetun perustama valitsijayhdistys, jolla on oltava asiamies ja vara-asiamies.

Kukin äänioikeutettu saa osallistua vain yhden ehdokkaan asettamiseen. Jos henkilö kuuluu kahteen tai useampaan valitsijayhdistykseen, vaalilautakunnan on

1) ehdokkaan täydellinen nimi ja tarvittaessa ehdokkaan yleisesti tunnettu puhutellunimi, henkilötunnus, arvo, ammatti tai toimi enintään kahdella ilmaisulla sekä kotikunta ja osoite; ja

2) ehdokkaan kirjallinen suostumus asettua saamelaiskäräjien asianomaisissa vaaleissa ehdokkaaksi.

Ehdokkaan asettaneet henkilöt muodostavat valitsijayhdistyksen, joka nimeää keskuudestaan asiamiehen ja varaasiamiehen.

Kukin äänioikeutettu saa osallistua vain yhden ehdokkaan asettamiseen. Jos henkilö kuuluu kahteen tai useampaan valitsijayhdistykseen, vaalilautakunnan on poistettava hänen nimensä niistä kaikista.

Valitsijayhdistyksen asiamiehelle on varattava tilaisuus täydentää tai oikaista hakemuksen tietoja viimeistään 27 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista ennen kello 16.

27 a § Ehdokasluettelo

Vaalilautakunta laatii vaalikelpoisista ehdokkaista ehdokasluettelon viimeistään 21 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Ehdokasluettelossa on yhteinen otsikko, joka yksilöi vaalin, sekä luettelo ehdokkaista numerojärjestyksessä alkaen ehdokasnumerosta 2. Ehdokkaiden järjestys luettelossa määräytyy vaalilautakunnan suorittaman arvonnän perusteella.

Jokaisesta ehdokkaasta merkitään ehdokasluetteloon numero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen, sekä kotikunta. Ehdokkaan etu-

poistettava hänen nimensä niistä kaikista.

Valitsijayhdistyksen tulee tehdä ehdokashakemus vaalilautakunnalle viimeistään 31 päivänä ja sitä koskevat täydennykset viimeistään 27 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Vaalilautakunnan on laadittava ehdokasluettelo viimeistään 21 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Ehdokasluettelo on julkaistava, lähetettävä vaaliasiamiehille ja pidettävä vaalien ajan nähtävänä. Oikeusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ehdokashakemuksesta ja ehdokasluettelosta.

Vaalilautakunnan 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen ehdokasluettelosta ei saa hakea erikseen muutosta.

27 a § **Ilmoitus yhteislistasta sekä ehdokaslistojen yhdistelmä**

Valitsijayhdistykset voivat muodostaa yhteislistan, jolla on oltava asiamies ja varaasiamies.

Yhteislistan asiamiehen tulee tehdä ilmoitus yhteislistasta vaalilautakunnalle viimeistään 31. päivänä ja sitä koskevat täydennykset viimeistään 27. päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Ilmoituksen tulee olla kaikkien yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten asiamiesten allekirjoittama.

nimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää ehdokkaan yleisesti tunnettua puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä. Ehdokasluettelo on julkaistava, lähetettävä vaaliasiamiehille ja pidettävä vaalien ajan nähtävänä.

Vaalilautakunnan 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

29 § Vaalitoimituksen aloittaminen ja vaaliasiakirjat

Vaalitoimitus alkaa vaaliasiakirjojen lähettämällä äänioikeutetulle. Asiakirjat toimitetaan postin välityksellä kirjattuna lähetyksenä. Vaaliasiakirjoja ovat vaalilautakunnan leimalla varustettu äänestyslippu, vaalikuori, lähetekirje, lähetekuori, ehdokasluettelo ja äänestysohje.

Vaalilautakunnan on viimeistään 21 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista laadittava ehdokaslistojen yhdistelmä, johon on otettava kaikki hyväksytyt yhteislistat ja yhteislistoihin kuulumattomat valitsijayhdistykset ehdokkaineen.

Oikeusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteislistaa koskevasta ilmoituksesta sekä ehdokaslistojen yhdistelmästä.

29 § Vaalitoimituksen aloittaminen ja vaaliasiakirjat

Vaalilautakunnan on viipymättä vaalitoimituksen alkamisen jälkeen toimitettava postitse jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa, vaalilautakunnan leimalla varustettu äänestyslippu, vaalikuori, lähetekirje, lähetekuori, ehdokasluettelo ja äänestysohje (vaaliasiakirjat).

Äänioikeutetulle, joka ei ole postitse saanut vaaliasiakirjoja tai jolta ne jostain syystä muutoin puuttuvat, tulee varata mahdollisuus saada vaaliasiakirjat vaalilautakunnan toimistosta tai vaalilautakunnan ilmoittamasta paikasta.

Äänestysohjeessa tulee mainita vaalilautakunnan toimiston ja mahdollisten muiden paikkojen, joista vaaliasiakirjat voidaan saada ja joihin ne voidaan palauttaa, käyntiosoitteet ja aukioloajat sekä lisäksi vaalipäivän äänestyspaikkojen käyntiosoitteet ja aukioloajat.

30 § Äänestäminen postin välityksellä

Äänioikeutettu voi käyttää äänioikeuttaan saatuaan vaaliasiakirjat. Äänestäminen on suoritettu, kun äänioikeutettu on jättänyt äänestyslipun sisältävän suljetun vaalikuoren ja täyttämänsä ja allekirjoittamansa lähetekirjeen lähetekuoreen suljettuna postin kuljetettavaksi kirjattuna lähetyksenä. Jos äänestäjä liittyy mukaan ilmoituskorttinsa, hän merkitsee lähetekirjeeseen vain allekirjoituksensa.

Postin välityksellä lähetettyjen vaaliasiakirjojen tulee olla vaalilautakunnalla ääntenlaskennan aloittamiseen mennessä. (30.12.2002/1279)

31 § Äänestäminen palauttamalla vaaliasiakirjat vaalilautakunnan toimistoon

Äänioikeutettu voi palauttaa 30 §:ssä tarkoitetut vaaliasiakirjat henkilökohtaisesti myös vaalilautakunnan toimistoon tai muihin toimipisteisiin vaalien kolmannen täyden viikon maanantain ja neljännen täyden viikon perjantain välisenä aikana. Äänestäminen on suoritettu, kun äänioikeutettu on saanut kuitin vaaliasiakirjojen jättämisestä.

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että sen eri toimipisteisiin jätettyjä vaaliasiakirjoja säilytetään vaalisalaisuuden turvaavalla tavalla ja että vaaliasiakirjat toimitetaan turvallisesti vaalilautakunnan

30 § Äänestäminen postin välityksellä

Äänioikeutettu voi käyttää äänioikeuttaan saatuaan vaaliasiakirjat. *Äänestäjän on selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä.*

Äänestäminen on suoritettu, kun äänioikeutettu on jättänyt äänestyslipun sisältävän suljetun vaalikuoren ja täyttämänsä ja allekirjoittamansa vaalilautakunnalle osoitetun lähetekirjeen lähetekuoreen suljettuna postin kuljetettavaksi. Jos äänestäjä liittyy mukaan ilmoituskorttinsa, hän merkitsee lähetekirjeeseen vain allekirjoituksensa.

Postin välityksellä lähetettyjen *lähetekuorten* tulee olla vaalilautakunnalla ääntenlaskennan aloittamiseen mennessä.

31 § Äänestäminen palauttamalla lähetekuori vaalilautakunnalle muutoin kuin postitse

Äänioikeutettu voi palauttaa *lähetekuoren* myös vaalilautakunnan toimistoon tai *vaalilautakunnan ilmoittamiin paikkoihin* vaalien kolmannen täyden viikon maanantain ja neljännen täyden viikon perjantain välisenä aikana *sekä, jos vaalipäivän äänestys järjestetään, äänestyspaikan vaalitoimikunnalle.*

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että sen eri toimipisteisiin jätettyjä vaaliasiakirjoja säilytetään vaalisalaisuuden turvaavalla tavalla ja että vaaliasiakirjat toimitetaan turvallisesti vaalilautakunnan

Inarin toimistoon ennen ääntenlaskennan aloittamista.

31 c § *Vaalitoimikunta*

Vaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen vaaleja asettaa kutakin äänestyspaikkaa varten vaalitoimikunta, johon kuuluu kolme jäsentä ja kaksi varajäsentä siten, että asianomaista kuntaa vaalilautakunnassa edustava jäsen ja tämän henkilökohtainen varajäsen ovat vaalitoimikunnan yhtenä jäsenenä ja varajäsenenä.

Vaalitoimikunnan puheenjohtajana toimii toimikunnassa vaalilautakuntaa edustava jäsen. Varapuheenjohtajan vaalitoimikunta valitsee tarvittaessa keskuudestaan.

Vaalitoimikunta on päätösvaltainen kolmijäsenisenä.

31 h § *Vaalipäivän äänestyksen päättyminen ja vaalipöytäkirja*

Vaalipäivän äänestyksen päättymisen jälkeen vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että sinetöity vaaliurna ja äänestysmerkinnät sisältävä äänestysalueen vaaliluettelo kuljetetaan vaalisalaisuuden säilymisen turvaavalla tavalla vaalilautakunnan Inarin toimistoon. Vaalilautakunnan on huolehdittava vaaliurnan ja äänestysalueen vaaliluettelon säilyttämisestä turvallisessa paikassa ääntenlaskennan aloittamiseen asti.

Inarin toimistoon ennen ääntenlaskennan aloittamista.

31 c § *Vaalitoimikunta*

Vaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen vaaleja asettaa kutakin äänestyspaikkaa varten vaalitoimikunta, johon kuuluu kolme jäsentä ja *vähintään* kaksi varajäsentä siten, että asianomaista kuntaa vaalilautakunnassa edustava jäsen ja tämän henkilökohtainen varajäsen ovat vaalitoimikunnan yhtenä jäsenenä ja varajäsenenä.

Vaalitoimikunnan puheenjohtajana toimii toimikunnassa vaalilautakuntaa edustava jäsen. Varapuheenjohtajan vaalitoimikunta valitsee tarvittaessa keskuudestaan.

Vaalitoimikunta on päätösvaltainen kolmijäsenisenä.

31 h § *Vaalipäivän äänestyksen päättyminen ja vaalipöytäkirja*

Vaalipäivän äänestyksen päättymisen jälkeen vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että sinetöity vaaliurna ja äänestysmerkinnät sisältävä äänestysalueen vaaliluettelo *sekä mahdollisesti vaalitoimikunnalle jätetyt lähetekuoret* toimitetaan vaalisalaisuuden säilymisen turvaavalla tavalla *ja ilman aiheetonta viivytystä* vaalilautakunnan Inarin toimistoon. Vaalilautakunnan on huolehdittava vaaliurnan ja äänestysalueen vaaliluettelon säilyttämisestä turvallisessa paikassa ääntenlaskennan aloittamiseen asti *sekä sinetöimisvälineiden tuhoamisesta välittömästi urnan sinetöinnin jälkeen.*

Vaalitoimikunnan on lisäksi huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestyksestä pidetään pöytäkirjaa, johon merkitään:

- 1) päivä sekä kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;
- 2) läsnä olleet vaalitoimikunnan jäsenet ja varajäsenet;
- 3) vaaliavustajat sekä äänestäjien itsensä valitsevat avustajat; sekä
- 4) äänestäneiden lukumäärä.

32 § Äänestys hoitolaitoksessa ja kotona

Saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevassa laitoksessa hoidettavat henkilöt sekä ne kotiseutualueella kotona hoidettavat henkilöt, jotka eivät muutoin voisi äänestää ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saavat äänestää hoitopaikassaan.

Hoitopaikassa äänestystä varten vaalilautakunta määrää kyseistä kuntaa vaalilautakunnassa edustavan jäsenen ja varajäsenen vaalitoimitsijaksi ja hänen varamieheksensä.

Hoitopaikassa äänestettäessä äänestyksessä on äänestäjän ja vaalitoimitsijan lisäksi oltava mukana äänestäjän valitsema tai hyväksymä saamelaiskäräjien vaaliluetteloon äänioikeutetuksi merkitty henkilö.

Vaalitoimikunnan on lisäksi huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestyksestä pidetään pöytäkirjaa, johon merkitään:

- 1) päivä sekä kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;
- 2) läsnä olleet vaalitoimikunnan jäsenet ja varajäsenet;
- 3) vaaliavustajat sekä äänestäjien itsensä valitsevat avustajat; sekä
- 4) äänestäneiden lukumäärä.

32 § Äänestys hoitolaitoksessa ja kotona

Saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevassa laitoksessa hoidettavat henkilöt sekä ne kotiseutualueella kotona hoidettavat henkilöt, jotka eivät muutoin voisi äänestää ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saavat äänestää hoitopaikassaan.

Hoitopaikassa äänestystä varten vaalilautakunta määrää kyseistä kuntaa vaalilautakunnassa edustavan jäsenen ja varajäsenen vaalitoimitsijaksi ja hänen varamieheksensä. *Vaalitoimitsijan varamieheksi voidaan nimetä muukin tehtävään soveltuva henkilö.*

Hoitopaikassa äänestettäessä äänestyksessä on äänestäjän ja vaalitoimitsijan lisäksi oltava mukana äänestäjän valitsema tai hyväksymä saamelaiskäräjien vaaliluetteloon äänioikeutetuksi merkitty henkilö.

38 § Vaalien tuloksen määräytyminen

Saamelaiskäräjien jäseniksi tulevat valituiksi 21 eniten ääniä saanutta ehdokasta, edellyttäen, että heidän joukossaan on vähintään kolme ehdokasta kustakin saamelaisien kotiseutualueen kunnasta. Jos jostakin näistä kunnista ei ole tässä joukossa kolmea ehdokasta, tulevat tästä kunnasta olevista ehdokkaista valituiksi eniten ääniä saaneet kolme ehdokasta.

Varajäseneksi tulee valituksi kustakin saamelaisalueen kunnasta olevista ehdokkaista valituiksi tulleiden jälkeen seuraavaksi eniten ääniä saanut ehdokas.

Jos äänimäärät ovat yhtä suuret, ratkaistaan niiden keskinäinen järjestys arpomalla.

38 § Vaalien tuloksen määräytyminen

Ehdokkaiden saamat äänimäärät laskeetaan yhteen siten, että samaan yhteislistaan kuuluvien ehdokkaiden äänimäärät tulevat yhteislistan hyväksi. Jos käy ilmi, että ehdokas ei ole vaalikelpoinen tai on kuollut, tulevat sellaisen ehdokkaan saamat äänit silloinkin sen yhteislistan hyväksi, johon ehdokas kuuluu.

Kuhunkin yhteislistaan kuuluvien ehdokkaiden keskinäinen järjestys yhteislistassa määräytyy heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että kunkin yhteislistan ensimmäinen ehdokas saa vertauslukuseen yhteislistan hyväksi annettujen äänien koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen. Yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen ehdokkaan vertauslukuna on hänen saamansa äänimäärä.

Vaalien tuloksen määrittämiseksi kirjoitetaan kaikkien ehdokkaiden nimet heidän vertauslukujensa suuruuden mukaiseen järjestykseen ja kunkin ehdokkaan nimen kohdalle merkitään hänen vertauslukunsa. Tästä nimisarjasta valitaan sarjan alusta alkaen 25 ehdokasta edellyttäen, että heidän joukossaan on vähintään 10 §:ssä säädetty määrä ehdokkaita kustakin saamelaisien kotiseutualueen kunnasta ja kotiseutualueen ulkopuolelta. Jos jostakin kotiseutualueen kunnasta tai kotiseutualueen ulkopuolelta ei ole tässä joukossa säädettyä määrää ehdokkaita, tulevat tästä kunnasta tai kotiseutualueen ulkopuolelta olevista ehdokkaista valituiksi

suurimman vertausluvun saaneet ehdokkaat siten, että säädetty vähimmäismäärä täyttyy. Jos äänimäärät tai vertausluvut ovat yhtä suuret, niiden keskinäinen järjestys ratkaistaan arpomalla.

Varajäseneksi tulee valituksi ensimmäinen valitsematta jäänyt ehdokas siitä yhteislistasta, johon valittu kuului tai, jollei varajäsentä muutoin saada määrättyä, se valitsematta jäänyt ehdokas, jolla on suurin vertausluku, ottaen kuitenkin huomioon, mitä 3 momentissa säädetään.

40 § Vaalien tulosta koskeva oikaisuvaatimus ja valitus

Äänioikeutettu, joka katsoo, että vaalilautakunnan päätös vaalien tuloksen vahvistamisesta tai vaalien toimittamiseen liittyvä muu toimenpide on lainvastainen, voi tehdä saamelaiskäräjien hallitukselle oikaisuvaatimuksen viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, jona vaalilautakunta on vahvistanut vaalien tuloksen.

Saamelaiskäräjien hallituksen on käsiteltävä oikaisuvaatimus kiireellisesti ja viimeistään ennen vaalivuoden loppua.

Saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, jona asianomainen on saanut käräjien hallituksen päätöksen tiedoksi.

Muutoksenhaussa noudatetaan muutoin, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

40 § Vaalien tulosta koskeva valitus

Äänioikeutettu, joka katsoo, että vaalilautakunnan päätös vaalien tuloksen vahvistamisesta tai vaalien toimittamiseen liittyvä muu toimenpide on lainvastainen, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valitus on kuitenkin tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Jos vaalilautakunnan 1 momentissa tarkoitettu päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja tämä on vaikuttanut vaalien tulokseen, vaalien tulosta on oikaistava ja valtioneuvoston tarvittaessa määrättävä saamelaiskäräjien jäsenet ja varajäsenet vaalien oikaistun tuloksen mukaisesti.

Jos vaalilautakunnan 1 momentissa tarkoitettu päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja tämä on vaikuttanut vaalien tulokseen, vaalien tulosta on oikaistava ja valtioneuvoston tarvittaessa määrättävä saamelaiskäräjien jäsenet ja varajäsenet vaalien oikaistun tuloksen mukaisesti.

Jos vaalien tulos ei ole oikaistavissa, vaalit on määrättävä uusittavaksi.

5 luku *Muutoksenhaku*

41 § *Valitus*

Saamelaiskäräjien hallituksen ja lautakunnan sekä käräjien *asettaman* muun toimielimen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla saamelaiskäräjille, jollei tässä laissa tai muualla laissa toisin säädetä. *Saamelaiskäräjien päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.*

Muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Jos vaalien tulos ei ole oikaistavissa, vaalit on määrättävä uusittavaksi.

5 luku *Erinäisiä säännöksiä*

41 § *Muutoksenhaku muissa asioissa*

Saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen saa vaatia oikaisua saamelaiskäräjien kokoukselta ja lautakunnan sekä käräjien muun toimielimen päätökseen saamelaiskäräjien hallitukselta siten kuin hallintolaisissa säädetään, jollei tässä laissa tai muualla laissa toisin säädetä.

Saamelaiskäräjien kokouksen ja hallituksen oikaisuvaatimuksen johdosta tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

6 luku Erinäisiä säännöksiä

(otsikko kumotaan)

43 § Tarkemmat säännökset ja määräykset 43 § kumotaan

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

2 momentti on kumottu L:lla 30.12.2002 /1279.

2.

Laki **rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 40 luvun 11 §:n 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 604/2002 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1) **virkamiehellä** henkilöä, joka on virkaksi tai siihen rinnastettavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan taikka kuntayhtymään tai muuhun kuntien julkisoikeudelliseen yhteistoimintaelimeen, eduskuntaan, valtion liikelaitokseen taikka evankelisluterilaiseen kirkkoon tai ortodoksisen kirkkokuntaan tai sen seurakuntaan tai seurakuntien yhteistoimintaelimeen, Ahvenanmaan maakuntaan, Suomen Pankkiin, Kansaneläkelaitokseen, Työterveyslaitokseen, kunnalliseen eläkelaitokseen, Kuntien takauskeskukseen tai kunnalliseen työmarkkinalaitokseen;

Ehdotus

1) **virkamiehellä** henkilöä, joka on virkaksi tai siihen rinnastettavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan taikka kuntayhtymään tai muuhun kuntien julkisoikeudelliseen yhteistoimintaelimeen, eduskuntaan, valtion liikelaitokseen taikka evankelisluterilaiseen kirkkoon tai ortodoksisen kirkkokuntaan tai sen seurakuntaan tai seurakuntien yhteistoimintaelimeen, Ahvenanmaan maakuntaan, *saamelaiskäräjiin*, Suomen Pankkiin, Kansaneläkelaitokseen, Työterveyslaitokseen, kunnalliseen eläkelaitokseen, Kuntien takauskeskukseen tai kunnalliseen työmarkkinalaitokseen

LAGFÖRSLAG

1.

Lag om ändring av sametingslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i sametingslagen (974/1995) 18 e–18 i, 23 a, 27 a och 43 § samt rubriken för kapitlet före 42 §, av dem 18 e–18 i § sådana de lyder i lag 1725/1995 och 23 a och 27 a § sådana de lyder i lag 1279/2002,

ändras 3, 4 a–7, 9–16, 18, 18 a, 18 c, 18 d, 19, 20, 23, 25, 26, 26 b, 27, 29–31, 31 c, 31 h, 32, 38, 40 och 41 § samt rubriken för kapitlet före 41 §, av dem 16, 18 a, 18 c och 18 d § sådana de lyder i lag 1725/1995, 23, 25–26 b, 27, 30, 31, 31 c och 40 § sådana de lyder i lag 1279/2002, 15 och 20 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 1279/2002, 5 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1279/2002, 4 a § sådan den lyder i lag 1026/2003, 18 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1026/2003 och 9 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 626/2011, samt
fogas till lagen nya 17 a och 17 b § som följer:

3 § *Same*

Med *same* avses i denna lag den som anser sig vara *same*, förutsatt att

1) han själv eller åtminstone någon av hans föräldrar eller far- eller morföräldrar har lärt sig samiska som första språk via sin släkt, eller att

2) han har tillägnat sig samekulturen via sin släkt och upprätthållit kontakten med denna kultur, eller att

3) åtminstone någondera av hans föräldrar har antecknats eller enligt denna lag hade kunnat antecknas som röstberättigad vid val av delegationen för *same*ärenden eller *same*tinget.

Sametinget behandlar ansökan om upptagande av *samer* i vallängden och anmälningar om avförande ur längden.

4 a § *Tillämpning av förvaltningsrättsliga författningar*

På sametinget och dess organ tillämpas förvaltningslagen (434/2003), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), personuppgiftslagen (523/1999), arkivlagen (831/1994) och lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), om inte något annat bestäms i denna lag.

5 § *Allmän behörighet*

Till sametinget hör att främja att samernas rättigheter som urfolk tillgodoses i Finland och att sköta de ärenden som angår samernas språk och kultur samt deras ställning som urfolk.

Till samekulturen hör det samiska språket, det samiska kulturarvet, samiska kulturyttringar, samisk konst, samisk traditionell kunskap, traditionella samiska näringar och

moderna former att utöva dem liksom även andra kulturseder och kulturformer som samerna i egenskap av urfolk utövar.

I ärenden som hör till sametinget kan det hos myndigheter väcka initiativ och göra framställningar samt avge utlåtanden, utveckla och förvalta samekulturen samt bevilja finansiering. I dessa ärenden utövar sametinget dessutom självständig beslutanderätt så som föreskrivs i denna eller någon annan lag.

Sametinget fastställer en arbetsordning för sin verksamhet.

6 §

Hur samerna ska företrädas

Sametinget ska företräda samerna i nationella och internationella uppdrag.

7 §

Berättelse

Sametinget ska årligen utarbeta en berättelse till riksdagen om utvecklingen av de frågor som gäller samerna.

9 §

Samarbetskyldighet

Myndigheterna och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter ska förhandla med sametinget i syfte att uppnå samförstånd om viktiga åtgärder som ska genomföras på eller vilkas verkan sträcker sig till samernas hembygdsområde och om andra viktiga åtgärder som särskilt påverkar samernas språk eller kultur eller deras ställning eller rättigheter som urfolk. I detta syfte ska myndigheterna och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter i rätt tid bereda sametinget möjlighet att delta i beredningen av ärendena.

Myndigheterna och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter ska föra protokoll över förhandlingarna.

10 §

Sammansättning och mandattid

Sametinget har 25 ledamöter och fem ersättare som utses genom val till sameting för fyra kalenderår i sänder. Sametinget ska ha minst fem ledamöter från Enare kommun, fyra ledamöter från Utsjoki kommun, tre ledamöter från Enontekis kommun och två ledamöter från Lapin paliskunta benämnda renbeteslags område i Sodankylä kommun samt en ersättare från var och en av dessa kommuner. Dessutom ska sametinget ha minst en medlem och en ersättare utanför samernas hembygdsområde.

Statsrådet utser på basis av valresultatet ledamöterna och ersättarna i sametinget, beviljar på begäran avsked från uppdraget och förordnar på basis av nämnda valresultat en ny ledamot respektive ersättare i stället för den som under valperioden har upphört att vara ledamot eller ersättare.

Då en ledamot eller ersättare i sametinget förlorar den i 22 § nämnda valbarheten till sitt uppdrag ska statsrådet på initiativ av sametinget konstatera att hans förtroendeuppdrag har upphört.

11 §

Sametingets talman

Sametinget väljer inom sig en talman och två vice talmän. Justitieministeriet ska omedelbart underrättas om valet.

12 §

Sammankallande av sammanträden

Sametingets sammanträde beslutar när ett sammanträde ska hållas. Ett sammanträde ska också sammankallas om talmannen, styrelsens ordförande eller styrelsen anser att det behövs eller en tredjedel av ledamöterna begär det för behandling av ett visst ärende.

Om en ledamot som valts från en kommun inom samernas hembygdsområde inte kan delta i sammanträdet ska i stället för honom kallas den ersättare som valts från sam-

ma kommun. Om den ledamot som valts utanför samernas hembygdsområde är förhindrad att delta i sammanträdet ska i stället för honom kallas den ersättare som valts utanför hembygdsområdet.

13 §

Sametingets styrelse

Sametinget ska inom sig välja en styrelse med en ordförande och två vice ordförande samt högst fyra andra ledamöter. Sametinget ska bland samerna välja personliga ersättare för styrelseledamöterna. Justitieministeriet ska omedelbart underrättas om valet.

Styrelsens ordförande och vice ordförande kan inte vara talman eller vice talman för sametinget.

Styrelsens ordförande ska sköta sitt uppdrag som huvudsyssla. En och samma person kan väljas till styrelseordförande för högst tre mandatperioder i följd.

Ordföranden, de två vice ordförandena och övriga ledamöter i den styrelse som verkar under valåret fortsätter dock i sitt uppdrag tills en ny styrelse har utsetts efter valet.

Styrelsen ska bereda ärendena för sametingets sammanträde och verkställa tingets beslut enligt vad som närmare bestäms i en arbetsordning.

14 §

Övriga organ

Sametinget ska tillsätta en valnämnd. Tinget kan också tillsätta andra organ för skötseln av uppgifter som hör till samernas kulturella autonomi.

15 §

Utövande av beslutanderätt

Sametingets sammanträde samt styrelse och övriga organ ska utöva tingets beslutanderätt så som föreskrivs i denna lag och bestäms i arbetsordningen för sametinget.

Sametingets sammanträde fattar beslut om principiellt viktiga och vittsyftande frågor, om inte annat föranleds av ärendets brådskande natur.

Beslutanderätten får inte delegeras i ärenden som avses i 5 § 4 mom., 7 §, 10 § 3 mom., 11–14, 18 b, 18 c, 18 j, 20 eller 26 §.

16 §

Byråer och personal

Sametinget har byråer samt personal i tjänste- och arbetsavtalsförhållande enligt vad som närmare bestäms i sametingets arbetsordning. Om byrån för samiska språket föreskrivs särskilt.

På sametingets tjänstemän, tjänster och tjänsteförhållande tillämpas vad som föreskrivs och bestäms om statens tjänstemän, tjänster och tjänsteförhållande.

I fråga om personalens anställningsvillkor och hur de bestäms gäller vad som föreskrivs, bestäms eller överenskomms om statens anställningsvillkor och hur de bestäms.

17 a §

Deltagande i sammanträdet med hjälp av teknisk dataöverföring

I sametingets arbetsordning kan det bestämmas att sådana medlemmar och personer i ett organ som har närvaro- och yttranderätt vid organets möte får delta i mötet med hjälp av videokonferens eller annan lämplig teknisk dataöverföring.

I arbetsordningen kan det utfärdas närmare bestämmelser om det förfarande som ska iakttas vid användning av teknisk dataöverföring.

17 b §

Initiativrätt

Minst etthundrafemtio röstberättigade samer har rätt att komma med initiativ till sametinget i ärenden som hör till tinget.

Närmare bestämmelser om det förfarande som ska iakttas vid utövandet av initiativrätten och hur initiativet ska behandlas utfärdas i arbetsordningen.

18 §

Handläggningen av ärenden

Sametingets sammanträde är beslutfört när talmannen eller någondera av vice talmännen samt minst hälften av de övriga ledamöterna är närvarande. Ett annat organ vid sametinget är beslutfört när dess ordförande eller vice ordförande samt minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande.

En ledamot i sametinget och i ett organ som det tillsatt är jävig att delta i beslutsfattande som rör honom eller henne personligen eller en nära släkting som avses i 28 § 2 mom. i förvaltningslagen eller en person som enligt paragrafens 3 mom. kan likställas med nära släkting.

Ärendena avgörs vid sametinget genom majoritetsbeslut. Faller rösterna lika, avgör talmannens eller ordförandens röst. Vid val anses den vald som har fått flest röster. När rösterna faller lika avgör lotten.

18 a §

Bokföring

I fråga om sametingets bokföring och bokslut gäller utöver det som föreskrivs i denna lag i tillämpliga delar bokföringslagen (1336/1997).

18 c §

Revision

På val av revisorer till sametinget och förrättande av revision tillämpas bestämmelserna i denna lag och i revisionslagen (459/2007).

Vid sametinget finns två revisorer och två revisorssuppleanter. Sametinget och justitieministeriet väljer vardera en revisor och en revisorssuppleant. Revisorerna och revisors-

suppleanterna väljs för fyra kalenderår i sänder.

Revisorerna och revisorssuppleanterna ska vara sådana OFR-revisorer eller OFR-sammanslutningar som avses i lagen om revisorer inom den offentliga förvaltningen och ekonomin (467/1999).

18 d §

Revisionsberättelse

Revisorerna ska för varje räkenskapsperiod före utgången av april månad till sametingets styrelse avge en skriftlig revisionsberättelse som utöver det som revisionslagen kräver ska innehålla ett utlåtande om huruvida uppgifterna i verksamhetsberättelsen om användningen av statsbidraget är riktiga.

19 §

Valår och valkrets

Val till sameting ska förrättas vart fjärde år (*valår*).

För valet till sameting utgör hela landet en valkrets.

20 §

Valnämnd

Valnämnden fattar på ansökan beslut om antecknande av samer i vallängden och gör upp vallängden. Valnämnden ordnar val till sameting på det sätt som föreskrivs i denna lag.

Till valnämnden hör en ordförande och sex andra medlemmar som var och en har en personlig ersättare. I nämnden ska finnas en ledamot och ersättare från varje kommun inom samernas hembygdsområde. Vid val av ledamöter och ersättare ska man se till att olika samiska språk och samernas olika kulturformer är representerade i valnämnden.

23 §
Vallängd

Valnämnden ska upprätta en vallängd över de röstberättigade på basis av vallängden för föregående val och uppgifterna i befolkningsdatasystemet. I vallängden antecknas kommunvis i alfabetisk ordning den röstberättigades namn, personbeteckning, hemkommun och adress, om hemkommunen och adressen är kända. Hemkommunen och adressen får dock inte antecknas i vallängden, om dessa uppgifter ska hållas hemliga enligt 24 § 1 mom. 31 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller om det för personen i fråga har gjorts en spärrmarkering som avses i 36 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) i befolkningsdatasystemet.

I vallängden ska på ansökan tas upp röstberättigade samer som inte är antecknade i den. Den som är antecknad i längden ska avföras ur den efter anmälan om att han inte längre önskar finnas upptagen i den, eller när han avlidit. Ansökan och anmälan ska lämnas till valnämnden som ska behandla ansökan eller anmälan utan ogrundat dröjsmål. En förutsättning för att rösträtten kan utövas i följande sametingsval är dock att ansökan har lämnats in senast klockan 16 den 31 december året före valåret.

När vallängden upprättas kan valnämnden på eget initiativ beakta sådana barn till de röstberättigade i vallängden som sedan föregående val uppnått rösträttsåldern och sådana barn som senast den tidpunkt som anges i 21 § kommer att uppnå rösträttsåldern. Dessa personer kan dock tas upp i vallängden först efter att de skriftligen anmält till valnämnden att de betraktar sig som samer enligt denna lag.

Valnämnden fastställer och undertecknar vallängden senast den sista februari under valåret.

25 §
Framläggande av vallängd

Valnämnden ska lägga fram vallängden eller uppgifterna i den med undantag av personbeteckningarna så att det från det tiden för framläggande löpt ut finns en tid om minst fem månader till dess val förrättas.

Vallängden ska vara framlagd minst tre timmar om dagen under 10 på varandra följande vardagar, dock inte helgfria lördagar.

Framläggandet av vallängden ska kungöras offentligt.

Om den som har rösträtt anser att en anteckning om honom i vallängden är felaktig kan han begära omprövning hos valnämnden på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen. Omprövning ska dock begäras senast inom 14 dagar från det att tiden för framläggande av vallängden löpte ut.

25 a §
Vallängdens offentlighet

Var och en har rätt att ta del av vallängden och handlingar i anslutning till upprättandet av den under den tid vallängden är framlagd. Vallängden och handlingar i anslutning till upprättandet av den får inte lämnas ut för kopiering eller fotografering, inte heller får kopior av dem ges ut. Den som är antecknad i vallängden har dock rätt att avgiftsfritt få ett utdrag ur de uppgifter som antecknats om honom i längden. Den som har begärt att bli upptagen i vallängden har rätt att få uppgift om handlingar i anslutning till behandlingen av ärendet i enlighet med vad som bestäms i 11 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Vallängden och sådana handlingar i anslutning till upprättandet av den som innehåller uppgifter om en persons etniska ursprung ska vara sekretessbelagda vid andra tidpunkter än den som avses i 1 mom. Sekretessen hindrar inte att uppgifter lämnas ut till sametinget för val av ledamöter och ersättare till tingets organ eller för utredande av initiativrätt eller till den som behöver uppgifter för att reda ut sin rösträtt.

I fråga om offentligheten hos handlingar i anslutning till upprättandet av vallängden gäller i övrigt vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

26 §

Begäran om omprövning i ärenden som gäller vallängden

I valnämndens beslut som gäller sådant antecknande i eller avförande ur vallängden som avses i 23 § får omprövning begäras hos sametingets sammanträde på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen. Omprövning ska dock begäras senast inom 14 dagar från delfåendet.

26 b §

Besvär i ärenden som gäller vallängden och självrättelse

Ett beslut som fattats vid sametingets sammanträde i ett ärende som avses i 26 § får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Besvären ska dock anföras senast inom 14 dagar från delfåendet av beslutet.

Ett beslut som fattats av valnämnden i ett ärende som avses i 25 § 4 mom. eller 26 a § får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Besvären ska dock anföras senast inom 14 dagar från delfåendet av beslutet. Ett beslut av förvaltningsdomstolen får inte överklagas genom besvär.

Högsta förvaltningsdomstolen eller förvaltningsdomstolen ska utan dröjsmål delge beslutet till ändringssökanden, och till valnämnden, som ska göra de ändringar i vallängden som eventuellt föranleds av beslutet och vid behov sända ett i 24 § avsett meddelande på kort till ändringssökanden.

27 §

Kandidatuppställning och kandidatförteckning

En kandidat i val till sametinget kan ställas upp av en valmansförening som har bildats av minst tio röstberättigade och som ska ha ett ombud och ett vice ombud.

Varje röstberättigad får delta i uppställningen av endast en kandidat. Om någon hör till två eller flera valmansföreningar, ska valnämnden stryka hans namn ur dem alla.

En valmansförening ska lämna sin kandidatansökan till valnämnden senast den 31 dagen och komplettering till ansökan senast den 27 dagen innan valförrättningen inleds. Valnämnden ska göra en sammanställning av kandidatlistorna senast den 21 dagen innan valförrättningen inleds. Sammanställningen av kandidatlistorna ska offentliggöras, sändas till valombuden och hållas framlagd under valet. Närmare bestämmelser om kandidatansökan och sammanställning av kandidatlistorna får utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

I ett sådant beslut av valnämnden om sammanställning av kandidatlistorna som avses i 3 mom. får ändring inte sökas särskilt.

27 a §

Meddelande om gemensam lista och sammanställning av kandidatlistorna

Valmansföreningarna kan bilda en gemensam lista som ska ha ett ombud och ett vice ombud.

Ombudet för en gemensam lista ska meddela valnämnden om den gemensamma listan senast den 31 dagen och om komplettering till listan senast den 27 dagen innan valförrättningen inleds. Meddelandet ska under-tecknas av alla ombud för de valmansföreningar som bildat den gemensamma listan.

Valnämnden ska senast den 21 dagen innan valförrättningen inleds göra en sammanställning av kandidatlistorna, i vilken alla godkända gemensamma listor och valmansföreningar jämte kandidater som inte hör till någon gemensam lista ska tas med.

Närmare bestämmelser om meddelande om den gemensamma listan och sammanställning av kandidatlistorna får utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

29 §

Inledande av valförrättningen samt valhandlingarna

Valnämnden ska sedan valförrättningen inlett utan dröjsmål till de röstberättigade vilkas adress är känd per post sända den med valnämndens stämpel försedda röstsedeln, valkuvertet, följebrevet, ytterkuvertet, kandidatförteckningen och röstningsanvisningarna (*valhandlingar*).

En röstberättigad som inte har fått valhandlingarna per post eller som av någon annan orsak saknar dem, ska beredas tillfälle att få valhandlingarna på valnämndens byrå eller på ett ställe som valnämnden meddelar.

I röstningsanvisningarna ska finnas besöksadresserna och öppettiderna för valnämndens byrå och eventuella andra ställen där valhandlingarna kan fås och till vilka de kan returneras samt dessutom besöksadresserna och öppettiderna för röstningsställena på valdagen.

30 §

Röstning med anlitande av posten

Den röstberättigade kan utnyttja sin rösträtt efter att han fått valhandlingarna. Väljaren ska i röstsedeln tydligt anteckna numret på den kandidat som han ger sin röst till.

Röstningen har slutförts när den röstberättigade har lämnat det slutna valkuvertet med röstsedeln och ett ifyllt och undertecknat följebrev inneslutna i ytterkuvertet för postbefordran som rekommenderad försändelse till valnämnden. Om väljaren bifogar sitt meddelande på kort antecknar han endast sin underskrift på följebrevet.

Ytterkuvertet som sänds per post ska vara valnämnden till handa innan rösträkningen inleds.

31 §

Röstning genom returnering av ytterkuvertet till valnämnden på annat sätt än per post

De röstberättigade kan även returnera ytterkuvertet till valnämndens byrå eller övriga ställen som valnämnden meddelat mellan måndagen den hela tredje veckan och fredagen den hela fjärde veckan av valet samt, om röstning på valdagen ordnas, till valbestyrelsen på röstningsstället.

Valnämnden ska se till att valhandlingar som lämnats in på dess verksamhetsställen förvaras på ett sätt som tryggar valhemligheten och att de levereras säkert till valnämndens byrå i Enare innan rösträkningen inleds.

31 c §

Valbestyrelse

Valnämnden ska i god tid före valet tillsätta en valbestyrelse för varje röstningsställe i vilken ska ingå tre medlemmar och minst två ersättare och där den medlem som företräder kommunen i fråga i valnämnden och medlemmens ersättare är medlem och ersättare i valnämnden.

Den medlem som företräder valnämnden i valbestyrelsen är valbestyrelsens ordförande. Valbestyrelsen utser vid behov en vice ordförande bland sina medlemmar.

Valbestyrelsen är beslutför med tre medlemmar.

31 h §

Avslutande av röstningen på valdagen och valprotokollet

När röstningen på valdagen har avslutats ska valbestyrelsen se till att den förseglade valurnan och vallängden för röstningsområdet i vilken röstningsanteckningarna gjorts samt ytterkuvert som eventuellt lämnats till valbestyrelsen utan ogrundat dröjsmål transporteras till valnämndens byrå i Enare på ett sätt som säkerställer valhemligheten. Valnämnden ska se till att valurnan och vallängden för röstningsområdet förvaras på ett säkert ställe till

dess att rösträkningen inleds samt att förseglingstillbehören förstörs omedelbart efter förseglingen av urnan.

Valbestyrelsen ska vidare se till att ett protokoll förs över röstningen på valdagen och att däri antecknas

1) dagen och klockslaget då röstningen på valdagen började och förklarades avslutad,

2) närvarande medlemmar och ersättare i valbestyrelsen,

3) valbiträdena och de biträden som väljaren själv utsett, samt

4) antalet väljare.

32 §

Röstning på vårdanstalt och i hemmet

De personer som vårdas på en anstalt inom samernas hembygdsområde samt de personer som vårdas hemma inom området och som inte annars kan rösta utan oskäliga svårigheter får rösta där de vårdas.

För röstning där den röstberättigade vårdas förordnar valnämnden den ledamot och den ersättare som i valnämnden representerar ifrågavarande kommun att verka som valförrättare respektive ersättare. Till ersättare som valförrättare kan väljas även någon annan som är lämplig för uppgiften.

Då röstning sker där den röstberättigade vårdas ska vid röstningen utöver den som röstar och valförrättaren vara närvarande en person som den röstande valt eller godkänt och som antecknats som röstberättigad i vallängden för sametinget.

38 §

Fastställande av valresultatet

Kandidaternas röstetal räknas samman så att röstetalen för kandidater som finns på samma gemensamma lista kommer den gemensamma listan till godo. Om det framgår att en kandidat inte har varit valbar eller har avlidit, kommer även de röster som avgetts för en sådan kandidat den gemensamma lista till vilken kandidaten hör till godo.

Den inbördes ordningsföljden mellan kandidater som hör till en gemensam lista bestäms i den gemensamma listan i enlighet med kandidaternas personliga röstetal. I den ordningen tilldelas kandidaterna jämförelsetal så, att den första kandidaten på varje gemensam lista som jämförelsetal får hela antalet röster som avgetts till förmån för den gemensamma listan, den andra kandidaten hälften av hela antalet röster, den tredje en tredjedel, den fjärde en fjärdedel osv. Jämförelsetal för en kandidat för en valmansförening som inte hör till någon gemensam lista är kandidatens röstetal.

För bestämmande av valresultatet skrivs alla kandidaters namn i den ordning som deras jämförelsetal anger och invid varje kandidats namn antecknas kandidatens jämförelsetal. Av kandidaterna i denna namnserie väljs de 25 första kandidaterna, räknade från seriens början, förutsatt att bland dem finns minst det antal kandidater från varje kommun inom samernas hembygdsområde och utanför hembygdsområdet som föreskrivs i 10 §. Om det från någon kommun inom hembygdsområdet eller utanför hembygdsområdet inte finns det föreskrivna antalet kandidater väljs från denna kommun eller utanför hembygdsområdet de kandidater som har fått de största jämförelsetalen så att det föreskrivna minimiantalet uppfylls. Om antalet röster eller jämförelsetalen är lika stora avgörs deras inbördes ordningsföljd genom lottning.

Till ersättare väljs den första kandidat som inte blivit vald från den gemensamma lista som den som blev invald hörde till, eller om man inte på annat sätt kan fastställa ersättare, den kandidat som inte blivit invald som har det största jämförelsetalet, dock med beaktande av bestämmelserna i 3 mom.

40 §

Besvär över valresultatet

En röstberättigad som anser att valnämndens beslut om fastställande av valresultatet eller någon annan åtgärd i samband med valförföringen står i strid med lag får överklaga beslutet genom besvär hos förvaltningsdom-

stolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Besvären ska dock anföras inom 14 dagar från det att valresultatet har offentliggjorts. Beslut av förvaltningsdomstolen får dock överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Om ett beslut eller en åtgärd av valnämnden som nämns i 1 mom. har stridit mot lag och detta har inverkat på valresultatet, ska valresultatet rättas och statsrådet vid behov förordna ledamöterna och ersättarna i sametinget på basis av det rättade valresultatet.

Om valresultatet inte kan rättas ska nyval utlysas.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

41 §

Sökande av ändring i andra ärenden

I ett beslut av sametingets styrelse får omprövning begäras hos sametingets sammanträde och i ett beslut av nämnden samt ett annat organ som tillsatts av tinget får omprövning begäras hos sametingets styrelse på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen, om inte något annat föreskrivs i denna eller i någon annan lag.

Ett beslut som sametingets sammanträde och styrelse har fattat med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Beslut av förvaltningsdomstolen får dock överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Denna lag träder i kraft den 201 .

Lagens 7, 11–13, 15, 17 a och 18 a–18 d § får dock tillämpas först på de sameting som väljs efter det att lagen trätt i kraft. Vid tillämpning av 13 § 3 mom. som gäller omval av styrelseordförande beaktas inte de mandatperioder som har upphört innan denna lag trädde i kraft.

2.

Lag om ändring av 40 kap. 11 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i strafflagen (39/1889) 40 kap. 11 § 1 punkten, sådan den lyder i lag 604/2002, som följer:

11 § *Definitioner*

I denna lag avses med

1) *tjänsteman* den som står i tjänsteförhållande eller därmed jämförbart anställningsförhållande till staten, till en kommun eller till en samkommun eller något annat offentlig-rättsligt samarbetsorgan för kommuner, till riksdagen, till något av statens affärsverk, till den evengelisk-lutherska kyrkan eller det ortodoxa kyrkosamfundet eller till en församling eller ett samarbetsorgan för församlingar inom kyrkan eller kyrkosamfundet, eller till

landskapet Åland, till sametinget, Finlands Bank, Folkpensionsanstalten, Institutet för arbetshygien, kommunala pensionsanstalten, Kommunernas garanticentral eller kommunala arbetsmarknadsverket,

Denna lag träder i kraft den

201 .

RINNAKKAISTEKSTIT

1.

Láhka **sámedikkis addojuvvon lága rievdadeamis**

Riikkabeivviid mearrádusa mielde

gomihuvvo sámedikkis addojuvvon lága (974/1995) 18 e–18 i, 23 a, 27 a, 43 § ja 42 §:a ovdal leahkki logu bajilčála dakkárin go dain lea 18 e–18 i § lágas 1725/1995 ja 23 a ja 27 a § lágas 1279/2002,

rievdaduvvo 3, 4 a–7, 9–16, 18, 18 a, 18 c, 18 d, 19, 20, 23, 25, 26, 26 b, 27, 29–31, 31 c, 31 h, 32, 38, 40, 41 § ja 41 §:a ovdal leahkki logu bajilčála dakkárin go dain lea 16, 18 a, 18 c, 18 d § lágas 1725/1995, 23, 25–26 b, 27, 30, 31, 31 c, 40 § lágas 1279/2002, 15 ja 20 § oassin lágas 1279/2002, 5 § oassin lágas 1379/2002, 4a § lágas 1026/2003, 18 § oassin lágas 1026/2003 sihke 9 § oassin lágas 626/2011,

lasihuvvojit láhkii odđa čuoggát 17 a ja 17 b § čuovvovaččat:

Voimassa oleva laki

Evttohus

3 § *Saamelainen*

3 § *Sápmelaš*

Saamelaisella tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, joka pitää itseään saamelaisena, edellyttäen:

Sápmelaččain dárkkuhuvvo dán lágas olmmoš, guhte doallá iežas sápmelažžan, dainna eavttuin:

1) että hän itse tai ainakin yksi hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielensä; tai

1) ahte son ieš dahje goittotge okta su vanhemiin dahje ádjáin/áhkuin lea *sohkaservošis* oahppan sámegeiela vuosttas giellan; dahje

2) että hän on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi maa-, veronkanto- tai henkikirjassa; taikka

2) *ahte son lea oahppan sohkaservošis sámekultuvrra ja doalahan oktavuoda dasa; dahje*

3) että ainakin yksi hänen vanhemmistaan on merkitty tai olisi voitu merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa.

3) ahte goittotge okta su vanhemiin lea merkejuvvon dahje livčče sáhttán *dán lága mielde* su merket jietnavuoigadahton olmmožin sámi parlameantta dahje sámedikki válggain.

Sámediggi giedahallá ohcamušaid, mat gusket sápmelaččaid váldima válgaloga-hallamii ja almmuhusaid, mat gusket válgaloga-hallamis eretváldima.

4 a § *Hallinto-oikeudellisten säädösten soveltaminen*

4 a § *Hálddabusvuogatvuodalaš njuolgadusaid heiveheapmi*

Saamelaiskäräjiin ja sen toimielimiin sovelletaan hallintolakia (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), henkilötietolakia (523/1999) ja arkistolakia (831/1994), jollei tässä laissa toisin säädetä.

Sámediggái ja dan doaibmaorgánaidda heivehuvvojit hálddabusláhka (434/2003), virgeoapmahaččaid doaimma almmolašvuodas addojuvvon láhka (621/1999), persovdnadiehtoláhka (523/1999), arkiivaláhka (831/1994) ja láhka *elektrovnnalaš áššedikšumis virgeoapmahaččaiguin (13/2003)*, juos dán lágas ii nuppeláhkai ásahuvvo.

5 § *Yleinen toimivalta*

5 § *Almmolaš doaibmaváldi*

Saamelaiskäräjien tehtävänä on hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat.

Sámedikki bargun lea *ovddidit sámiid eamiálbmotvuogatvuodaid ollašuvvama Suomas nugo maiddá* dikšut sámiid iežaset giela ja kultuvrra sihke sin sajáda-ga eamiálbmogin guoski áššiid.

Tehtäviinsä kuuluvissa asioissa saamelaiskäräjät voi tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja. Näissä asioissa saamelaiskäräjät käyttää lisäksi päätösvaltaa siten kuin tässä laissa tai muualla laissa säädetään.

Sáme kultuvrai gullet sáme giella, sámi kulturárbi, kulturovdanbuktimat, sámedáidda, sámiid árbevirolaš diehtu, árbevirolaš sámeeláhusat ja daid dálá ollašuhttinvuogit nugo maiddá sámiid eamiálbmogin ollašuhttán kultuvrra eará vuogit ja hámit.

Saamelaiskäräjät vahvistaa toimintaansa varten työjärjestyksen.

Bargguide gulavaš áššiin sámediggi sáhtá bargat virgeoapmahaččaide álga-

giid ja evttohusaid sihke addit cealkámušaid, *ovddidit ja hálddašit sámekultuvrra sihke mieđihit ruhtadeami.* Dáid áššiin sámediggi geavaha *iehčanas* mearridanválddi nugo dán lágas dahje eará sajis lágas ásahuvvo.

Sámediggi nanne doaimma várás bargoortnega.

6 § *Saamelaiſten edustaminen*

Saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia *tehtäviinsä kuuluvissa asioissa* kansallisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä.

7 § *Kertomus*

Saamelaiskäräjät laatii vuosittain *valtioneuvostolle hallituksen kertomuksen laatimista varten kertomuksen siitä, mitä merkittävää on tapahtunut saamelaisia erityisesti koskevien asioiden kehityksessä.*

9 § *Neuvotteluvelvoite*

Viranomaiset neuvottelevat saamelaiskäräjien kanssa kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana ja jotka koskevat saamelaisten kotiseutualueella:

- 1) yhdyskuntasuunnittelua;
- 2) valtionmaan, suojelualueiden ja erämaa-alueiden hoitoa, käyttöä, vuokrausta ja luovutusta;

6 § *Sámiid ovddasteapmi*

Sámediggi ovddasta sámiid sisriikkalaš ja riikkaidgaskasaš *bargguin.*

7 § *Čilgehus*

Sámediggi ráhkada jahkásaččat *riikkabeivviide* čilgehusa sámiid guoski áššiid ovdáneamis.

9 § *Ovttasdoaibmangeatnegasvuohta*

Virgeoapmahaččat ja almmolaš hálddahusbargguid eará dikšut ráđđádallet nu ahte geahččalit ovttarádálašvuhtii sámedikkiin sámiid ruovttuguovllus ollašuhttot áigojuvvon dahje váikkuhusaid beales dohko guoski sihke eará erenomážit sámiid gillii dahje kultuvrai dahje sin sajádaškii ja vuoigatvuodaide eamiálbmogin váikkuheaddji mearkašahtti doaibmabijuin ja dasto várrejit sámedigái rivttesáigásaš vejolašvuoda oassálastit daid válmmaštallamii.

3) kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsintää ja hyödyntämistä sekä valtion maa- ja vesialueilla tapahtuvaa kullanhuuhtontaa;

4) saamelaiden kulttuurimuotoon kuuluvan elinkeinon lainsäädännöllistä tai hallinnollista muutosta;

5) saamenkielisen ja saamen kielen kouluopetuksen sekä sosiaali- ja terveystalvelujen kehittämistä; taikka

6) muuta vastaavaa saamelaiden kieleen, kulttuuriin tai heidän asemaansa alkuperäiskansana vaikuttavaa asiaa.

Neuvottelutalvelvoitteen täyttämiseksi asianomaisen viranomaisen on varattava saamelaiskäräjille tilaisuus tulla kuulluksi ja neuvotella asiasta. Tilaisuuden käyttämättä jättäminen ei estä viranomaista jatkamasta asian käsittelyä.

10 § Kokoonpano ja toimikausi

Saamelaiskäräjiin kuuluu 21 jäsentä ja neljä varajäsentä, jotka valitaan saamelaiskäräjien vaaleilla neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Saamelaiskäräjissä tulee olla vähintään kolme jäsentä ja yksi varajäsen kustakin saamelaiden kotiseutualueen kunnasta.

Valtioneuvosto määrää saamelaiskäräjien vaalien tuloksen perusteella saamelaiskäräjien jäsenet ja varajäsenet tehtäväänsä, myöntää pyynnöstä eron tehtävästä ja määrää mainittujen vaalien tuloksen perusteella uuden jäsenen ja varajäsenen sen

Virgeoapmahaš ja almmolaš hálddahusbarggu eará dikšu galgá ráhkadit gevvon ráddádallamiin beavdegirjji.

10 § Čoahkkáibidju ja doaibmabadjji

Sámediggái gullet 25 lahtu ja vihtta várrelahtu, geat vállejuvvojit sámedikki válggain njealji kaleandarjahkáái hávil. Sámedikkis galget leat uhcimustá vihtta lahtu Anára gielddas, njeallje lahtu Ohcejoga gielddas, golbma lahtu Eanodaga gielddas ja guokte lahtu Soađegili gielda Lappi bálgosa viidodagas ja okta várrelahttu guđege namuhuvvon gieldas. Lassin sámedikkis galgá leat sámiid ruovttuguovllu olggobealde uhcimustá okta lahttu ja várrelahttu.

Stáhtaráddi mearrida sámedikki válggaid bohtosa vuodul sámedikki lahtuid ja várrelahtuid doibmii, mieđiha bivdagis earu doaimmas ja mearrida namuhuvvon válggaid bohtosa vuodul odđa lahtu ja várrelahtu su sadjái, guhte lea válgabaji

tilalle, joka on vaalikauden aikana lakannut olemasta jäsen tai varajäsen.

Saamelaiskäräjien jäsenen tai varajäsenen menettäessä 22 §:ssä tarkoitetun vaalikelpoisuuden tehtäväänsä valtioneuvoston on saamelaiskäräjien aloitteesta todettava hänen luottamustoimensa lakanneeksi.

11 § *Puheenjohtaja*

Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan *puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa*. Valinnasta on välittömästi ilmoitettava oikeusministeriölle.

Puheenjohtaja toimii tehtävässään päätoimisesti.

12 § *Kokousten koollekutsuminen*

Saamelaiskäräjät päättää kokoustensa pidosta. Kokous on lisäksi kutsuttava koolle, jos puheenjohtaja tai hallitus katsoo sen tarpeelliseksi tai kolmasosa jäsenistä niin vaatii.

Jos saamelaisten kotiseutualueen kunnasta valittu jäsen ei voi osallistua kokoukseen, hänen tilalleen on kutsuttava samasta kunnasta valittu varajäsen.

áigge heaitán leat lahttun dahje várrelahttun.

Sámedikki lahtu dahje várrelahtu massedettiin 22 §:s dárkkuhuvvon válgagelbbolašvuoda doibmii, stáhtaráđđi galgá sámedikki álgaga vuodul gávnnahit su luohttámušdoaimma leat nohkan.

11 § *Sámedikki sáhkaolmmái*

Sámediggi vállje gaskavuodastis *sáhkaolbmá ja guokte várresáhkaolbmá*. Válljemis galgá dakkavide almmuhit vuoigatvuohtaministeriijai.

2 mom. *gomihuvvo*.

12 § *Čoahkkimiid čoahkkáibovden*

Sámedikki čoahkkin mearrida čoahkkimiid doallamis. Čoahkkima galgá lassin bovdet čoahkkái, juos *sáhkaolmmái, stivrra* ságajodiheadđi dahje stivra geahččá dan dárbblašlažžan dahje goalmmátoassi lahtuin nu gáibida *dihto ášši gieđahallama várás*.

Jos sámiid ruovttuguovllu gielddas välljejuvvon lahttu ii sáhte oassálastit čoahkkimii, su sadjái galgá bovdet semamma gielddas välljejuvvon várrelahtu. *Sámiid ruovttuguovllu olggobealde välljejuvvon lahtu orodettiin eastašuvvan oassálastit čoahkkimii su sadjái bovdjuvvo ruovttuguovllu olggobealde välljejuvvon várrelahttu.*

13 § *Saamelaiskäräjien hallitus*

Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan hallitukseen puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa sekä enintään neljä muuta jäsentä.

Vaalivuonna toimivan hallituksen puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa ja muut jäsenet jatkavat kuitenkin tehtäväänsä siihen asti, kunnes uusi hallitus on vaalien jälkeen valittu.

Hallitus valmistelee asiat saamelaiskäräjien kokoukselle ja toimeenpanee käräjien päätökset siten kuin työjärjestyksessä tarkemmin määrätään.

14 § *Muut toimielimet*

Saamelaiskäräjät asettaa vaalilautakunnan *4 luvussa tarkoitettuja vaaleja varten*. Käräjät voi asettaa myös muita toimielimiä saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon kuuluvien asioiden hoitamiseksi.

13 § *Sámedikki stivra*

Sámediggi vällje gaskavuodastis stivrii ságajodiheaddji ja guokte várreságajodiheaddji sihke eanemustá njeallje eará lahtu. *Sámediggi vällj sámiid gaskavuodas stivrra lahtuide persovnnalaš várrelahtuid. Válljemis galgá dakkaviđe almmuhit vuoigatvuoh-taministeriijai.*

Stivrra ságajodiheaddji ja várreságajodiheaddji eaba sáhte doaibmat sámedikki sáhkaolmmájin dahje várresáhkaolmmájin.

Stivrra ságajodiheaddji doaibmá doaimmastis ollesáigásaččat. Seamma olbmo sáhtta välljet stivrra ságajodiheaddjin eanemustá golmma maŋŋálas doaibma-badjin.

Válgajagi doaibmi stivrra ságajodiheaddji, guokte várreságajodiheaddji ja eará lahtut jotket goittotge doaimmas-teaset dassážiigo odđa stivra lea válggaid maŋŋá välljejuvvon.

Stivra válmmaštallá áššiid sámedikki čoaikkimii ja ollašuhtta sámedikki mearrádusaid nugo bargoortnegis dárkilabbot mearriduvvo.

14 § *Eará doaibmaorgánat*

Sámediggi ásaha válgalávdegotti. Sámediggi sáhtta ásahtit maiddái eará doaibmaorgánaid sámiid kulturiešráđdemii gulavaš áššiid dikšuma várás.

15 § *Toimivallan siirto*

Saamelaiskäräjien hallitus ja muut toimielimet voivat käyttää käräjille kuuluvaa toimivaltaa siten kuin tässä laissa säädetään tai saamelaiskäräjien työjärjestyksessä määrätään.

Edellä 1 momentissa mainittu toimivallan siirto ei ole sallittu 7 §:ssä, 10 §:n 3 momentissa, 11–14 §:ssä, 18 b, 18 c eikä 18 j §:ssä tarkoitetuissa asioissa.

16 § *Toimistot ja henkilöstö*

Saamelaiskäräjillä on toimistoja sekä virka- ja työsopimussuhteista henkilöstöä siten kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään.

Saamelaiskäräjien virkamiehiin, virkoihin ja virkasuhteeseen sovelletaan, mitä valtion virkamiehistä, viroista ja virkasuhteesta säädetään ja määrätään.

Henkilöstön palvelussuhteen ehdoista ja niiden määräytymisestä on vastaavasti voimassa, mitä valtion palvelussuhteen ehdoista ja niiden määräytymisestä säädetään, määrätään tai sovitaan.

15 § *Doaibmaválddi geavaheapmi*

Sámedikki *čoahkkin sihke* stivra ja eará doaibmaorgánat *geavahit* sámediggái gulavaš doaibmaválddi *dan mielde go dán lágas ásahuvvo ja* sámedikki bargoortnegis mearriduvvo.

Sámedikki čoahkkin mearrida prinsih palaččat mearkkašahhti ja viidát váikkuheaddji áššiin, juos ášši hohpolašvuodas ii eará čuovo.

Doaibmaválddi ii oaččo sirdit 5 §:a 4 momeanttas, 7 §:s, 10 §:a 3 momeanttas, 11–14 §:s, 18 b §:s, 18 c §:s, 18 j §:s, 20 §:s iige 26 §:s dárkkuhuvvon áššiin.

16 § *Doaimmahagat ja bargoveahka*

Sámedikkis leat doaimmahagat sihke virge- ja bargosoahpamušvuodot bargoveahka *dan mielde go sámedikki bargoortnegis dárkilabbot mearriduvvo. Sáme-giela doaimmahagas ásahuvvo sierra.*

Sámedikki virgeolbmuide, virggiide ja virgegaskavuhtii heivehuvvo, mii stáhta virgeolbmuin, virggiin ja virgegaskavuodas ásahuvvo ja mearriduvvo.

Bargoveaga bálvalusgaskavuoda eavttuin ja daid mearrašuvvamis lea vástideaddjiláhkai fámus, mii stáhta bálvalusgaskavuoda eavttuin ja daid mearrašuvvamis ásahuvvo, mearriduvvo dahje sohppojuvvo.

17 a § Čoahkkimii oassálastin teknihkalaš dieđusirdinvuogi geavahemiin

Sámedikki bargoortnegis sáhtta mearridit, ahte doaibmaorgána lahtut ja olbmot, geain lea doaibmaorgána čoahkkimis mieldeorrun- ja hállanvuogatuvohta, sáhttet oassálastit čoahkkimii geavahemiin videoráđđádallama dahje eará heivvolaš teknihkalaš dieđusirdinvuogi.

Bargoortnegis sáhtta addit dárkilut mearrádušaid teknihkalaš dieđusirdinvuogi geavaheamis čuvvon meannudeamis.

17 b § Álggavuoigatuvohta

Uhcimustá čuođiviđaloga jietnavuogadahtton sápmelaččas lea vuogatuvohta bargat sámediggái álgaga sámedikki bargguide gulavaš áššiin.

Bargoortnegis addojit dárkilut mearrádušat álggavuoigatuvođa geavaheamis čuvvon meannudeamis ja álgaga gieđahallamis.

18 § Asioiden käsittely

Saamelaiskäräjät on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai jompikumpi varapuheenjohtajista ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla.

18 § Áššiid gieđahallan

Sámedikki čoahkkin lea mearridanválddalaš, go sáhkaolmmái dahje goabbá nu várresáhkaolbmáin ja uhcimustá bealli eará lahtuin lea báikki alde. Sámedikki eará doaibmaorgána lea mearridanválddalaš, go dan sága jođiheaddji dahje várreságajođiheaddji sihke uhcimustá bealli eará lahtuin lea báikki alde.

Saamelaiskäräjien ja sen asettaman toimielimen jäsen on esteellinen ottamaan osaa sellaisen päätöksen tekemiseen, joka koskee henkilökohtaisesti häntä tai hänen hallintolain 28 §:n 2 momentissa tarkoitettua lähisukulaistaan tai sellaiseen mainitun pykälän 3 momentin mukaan rinnastettavaa henkilöä.

Asiat ratkaistaan saamelaiskäräjissä enemmistöpäätöksellä. Äänen mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni. Vaaleissa katsotaan valituksi se, joka saa eniten ääniä. Äänen mennessä tasan ratkaisee arpa.

18 a § *Kirjanpito*

Saamelaiskäräjien kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä on sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, soveltuvin osin voimassa, mitä kirjanpitolaissa (655/73) säädetään.

18 c § *Tilintarkastajat*

Saamelaiskäräjillä on kaksi tilintarkastajaa ja kummallakin varamies, jotka valitaan saamelaiskäräjien toimikautta vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten.

Saamelaiskäräjät ja oikeusministeriö valitsevat kumpikin yhden tilintarkastajan ja tämän varamiehen. Aikakin toisen tilintarkastajan ja hänen varamiehensä tulee olla Keskuskauppakamarin tai kauppa-kamarin hyväksymä tilintarkastaja taikka julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä tilintarkastaja. Tilintarkastaja voi erota kesken toimi-

Sámedikki ja dan ásahan doaibmaorgána lahttu lea easttalaš váldit oasi dakkár mearrádusa bargamii, mii guoská persovnnalaččat su dahje hálldahuslága 28 §:a 2 momeanttas dárkkuhuvvon su lagašfuolkki dahje olbmo, gean sáhtá buohtastahttit dakkárii namuhuvvon pagráfáa 3 momeantta mielde.

Áššit čovdojit *sámedikkis* eanetlogumearrádusain. Jienaid manadettiin dássálagaid, čoavdá *sáhkaolbmá dahje sága-jodiheaddji* jietna. Válggain gehččojuvvo välljejuvvot dat, guhte oažžu eanemus jienaid. Jienaid manadettiin dássálagaid čoavdá vuorbádeapmi.

18 a § *Ruhtadoallu*

Sámedikki ruhtadoalus ja ruhtadoalloloahpaheamis lea dan lassin, mii dán lágas ásahuvvo, heivvolaš osiin fámus, mii ruhtadoallolágas (1336/1997) ásahuvvo.

18 c § *Ruhtadoallodárkkisteapmi*

Sámedikki ruhtadoallodárkkisteaddjit välljejuvvojit ja ruhtadoallodárkkisteami doaimmaheapmái heivehuvvo, mii dán lágas ja ruhtadoallodárkkistanlágas (459/2007) ásahuvvo.

Sámedikkis leat guokte ruhtadoallodárkkisteaddji ja guokte várreruhtadoallodárkkisteaddji. Sámediggi ja vuoigatvuohtaministeriija välljejit goabbáge ovttá ruhtadoallodárkkisteaddji ja várreruhtadoallodárkkisteaddji. Ruhtadoallodárkkisteaddjit ja várreruhtadoallodárkkisteaddjit välljejuvvojit njeallje kaleandarjakkái hávil.

kauden ilmoittamalla siitä hänet valinneelle. Tilintarkastajan voi erottaa kesken toimikauden se, joka on hänet valinnut.

Ruhtadoallođárkkisteaddji ja várreruhtadoallođárkkisteaddji galgá leat almoshálddahusa ja -ekonomiija ruhtadoallođárkkisteaddjiin addon lágas (467/1999) dárkkuhuvvon JHTT-ruhtadoallođárkkisteaddji dahje JHTT -searvvuš.

18 d § *Tilintarkastajan yleinen kelpoisuus*

Tilintarkastajalla tulee olla sellainen laskentatoimen sekä taloudellisten ja oikeudellisten asioiden kokemus, joka on tarpeen saamelaiskäräjien tilintarkastuksen hoitamiseksi.

Vajaavaltaista taikka konkurssissa tai liike-toimintakiellossa olevaa ei voida valita tilintarkastajaksi.

18 d § **Ruhtadoallođárkkistanmuitalus**

Ruhtadoallođárkkisteaddji galgá addit guđege ruhtadoallobajis cuoŋománu loahpa ráđjai sámedikki stivrii čálalaš ruhtadoallođárkkistanmuitalusa, mii galgá, dan lassin maid ruhtadoallođárkkistanláhka eaktuda, sisttis doallat cealkámuša das, leatgo doaibmačilgehusas stáhtadoarjaga geavaheamis addon dieđut riehta.

18 e § *Tilintarkastajan riippumattomuus*

Tilintarkastajalla on oltava edellytykset riippumattoman tilintarkastuksen toimitamiseen. Jos edellytykset riippumattomaan tilintarkastukseen puuttuvat, tilintarkastajan on kieltäydyttävä vastaanottamasta tehtävää tai luovuttava siitä.

18 e–18 i § gomihuvvo

18 e § *Tilintarkastajan riippumattomuus*

Tilintarkastajalla on oltava edellytykset riippumattoman tilintarkastuksen toimitamiseen. Jos edellytykset riippumattomaan tilintarkastukseen puuttuvat, tilintarkastajan on kieltäydyttävä vastaanottamasta tehtävää tai luovuttava siitä.

18 f § *Tilintarkastajan esteellisyys*

Tilintarkastajana ei voi toimia se:

1) joka on saamelaiskäräjien tai 14 §:ssä

tarkoitettun toimielimen jäsen;

2) jonka tehtävänä on saamelaiskäräjien kirjanpidon tai varojen hoito taikka hoidon valvonta;

3) joka on saamelaiskäräjiin taikka 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun henkilöön palvelussuhteessa tai muuten alistussuhteessa;

4) joka on 1 tai 2 kohdassa tarkoitettun henkilön aviopuoliso tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävä henkilö, veli tai sisar taikka se, joka on häneen suoraan ylenevässä tai alenevassa sukulaisuus- tai lankoussuhteessa taikka sellaisessa lankoussuhteessa, että toinen heistä on naimisissa toisen veljen tai sisaren kanssa.

Tilintarkastajalla ei saa olla rahalainaa tai vakuutta eikä vastaavaa etuutta saamelaiskäräjiltä taikka 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulta henkilöltä.

18 g § Tilintarkastus

Tilintarkastajien on tarkastettava hyvää tilintarkastustapaa noudattaen kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös.

18 h § Tietojensaantioikeus

Tilintarkastajalla on oikeus saada saamelaiskäräjiltä tietoja ja nähtäväkseen asiakirjoja, joita hän pitää tarpeellisina tilintarkastuksen hoitamiseksi.

18 i § Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastajien on annettava kultakin tilikaudelta huhtikuun loppuun mennessä saamelaiskäräjien hallitukselle kirjallinen tilintarkastuskertomus, jonka tulee sisältää lausunto:

1) siitä, onko saamelaiskäräjien tilinpäätös laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti;

2) siitä, antaako tilinpäätös oikeat ja riittävät tiedot tilikauden toiminnasta ja taloudesta;

3) siitä, ovatko toimintakertomuksessa valtionavustuksen käytöstä annetut tiedot oikeita; sekä

4) tilinpäätöksen vahvistamisesta.

Jos tilintarkastajat havaitsevat, että saamelaiskäräjien hallintoa ja taloutta on hoidettu vastoin lakia tai saamelaiskäräjien päätöksiä, eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen, tilintarkastajien tulee esittää siitä kertomuksessaan muistutus.

19 § Vaalivuosi

Saamelaiskäräjien vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi (*vaalivuosi*).

20 § Vaalipiiri ja vaalilautakunta

Saamelaiskäräjien vaaleja varten maa on yhtenä vaalipiirinä.

Vaalit toimeenpanee 14 §:ssä tarkoitettu vaalilautakunta.

Vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Lautakunnassa tulee olla jäsen ja varajäsen jokaisesta saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. Lautakunta valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan.

19 § *Válgajahki ja válgabiire*

Sámedikki válggat doaimmahuvvojit juohke njealját jage (*válgajahki*).

Sámedikki válggaid várás riika lea oktan válgabiiren.

20 § *Válgalávdegoddi*

Válgalávdegoddi mearrida ohcamuša vuodul sápmelačča merkemis válgalogahallamii sihke ráhkada válgalogahallama. Válgalávdegoddi ollašuhttá sámedikki válggaid nugo dán lágas ásahuvvo.

Válgalávdegoddái gullet ságajodiheaddji ja *guhdda* eará lahtu, geain juohkehaččas lea persovnnalaš várrelahttu. Válgalávdegottis galgá leat lahttu ja várrelahttu sámiiid ruovttuguovllu juohke gielddas. *Lahtuid ja várrelahtuid válljemis galgá giddet fuomášumi dasa, ahte sierra*

Vaalilautakunnalla on oikeus ottaa itselleen sihteerin ja oikeusministeriön luvalla muuta tarvittavaa henkilökuntaa.

23 § Vaaliluettelo

Vaalilautakunta laatii äänioikeutetuista vaaliluettelon edellisten vaalien vaaliluettelon ja väestötietojärjestelmän tietojen pohjalta. Vaaliluetteloon merkitään äänioikeutetun nimi, henkilötunnus, kotikunta ja osoite, mikäli kotikunta ja osoite ovat tiedossa. Kotikuntaa ja osoitetta ei kuitenkaan saa merkitä vaaliluetteloon, jos nämä tiedot ovat viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettäviä.

Äänioikeutetut merkitään vaaliluetteloon aakkoselliseen järjestykseen kunnittain, jollei 1 momentista muuta johdu.

sámegielat ja sámiid sierra kulturhámit bohtet válgalávdegottis ovddastuvvot.

23 § Válgalogahallan

Válgalávdegoddi ráhkada jietnavuoigadahtton olbmuiin válgalogahallama ovddit válggaid válgalogahallama ja álbmotdiehtovuogádaga dieđuid vuodul. Válgalogahallamii merkejuvvojit *gielddaid mielde alfabehtalaš ortnegii juohke jietnavuoigadahtton olbmo* namma, persovdnadovddaldat, ruoktogielda ja čujuhus, juos ruoktogielda ja čujuhus leat dieđus. Ruoktogieldda ja čujuhusa ii goittotge oaččo merket válgalogahallamii, juos dat dieđut leat virgeoapmahaččaid doaimma almmolašvuodas addon lága 24 §:a 1 momeantta 31 čuoggá mielde čiegusin doalahahhtit *dahje juos olbmo buohta álbmotdiehtovuogádahkii lea vurkejuvvon álbmotdiehtovuogádagas ja dorvobálvalusain addon lága (661/2009) 36 §:s dárkkuhuvvon dorvogielddus.*

Válgalogahallamii galgá *ohcamuša vuodul* váldit das váilu jietnavuoigadahtton sápmelačča. Válgalogahallamii merkejuvvon olbmo galgá eretváldit válgalogahallamis su almmuhettiin, ahte son ii šat hálit leat merkejuvvon válgalogahallamii, dahje juos son lea jápmán. Ohcamuš ja almmuhus *dahkkojit* válgalávdegoddá, *mii galgá giedáhallat ohcamuša dahje almmuhusa almmá áššehis ádjáneami haga.* Eaktun válgavuoigatvuodaid geavaheapmái lagamustá čuovvovaš sámedikki válggain goittotge lea, ahte ohcamuš ráhkaduvvo manjimustá válgajagi ovdal leahkki juovlamánu 31 beaivve ovdal dmu 16.

Válgalogahallama ráhkadeami okta-
vuodas válgalávdegoddi sáhtá iežas
álgagis váldit vuhtii válgalogahallamii
merkejuvvon jietnavuoigadahtton olbmo
ovddit válggaid maŋŋá jienastan-
vuoigatvuodaagi juksan máná ja 21 §:s
ásahuvvon áiggi rádjai jienastan-
vuoigatvuodaagi juksan máná. Dákkár
olbmo sáhtá goittotge váldit válgaloga-
hallamii easka das maŋŋá, go son lea
čálalaččat almmuhan válgalávdegoddaí
doallat iežas dán lágas dárkkuhuvvon
sápmelažžan.

Válgalávdegoddi nanne ja vuollaíčállá
válgalogahallama maŋimustá válgajagi
guovvamánu maŋimuš beaivve.

23 a § Vaaliluettelon laatiminen

*Vaaliluetteloon on pyynnöstä otettava sii-
tä puuttuva äänioikeutettu saamelainen.
Vaaliluetteloon merkitty henkilö on pois-
tettava vaaliluettelosta hänen ilmoitettu-
aan, ettei hän enää halua olla merkittynä
vaaliluetteloon, tai jos hän on kuollut.
Pyyntö ja ilmoitus on tehtävä vaalilauta-
kunnalle viimeistään vaalivuotta edeltä-
vän joulukuun 31 päivänä ennen kello 16.*

*Vaaliluettelon laatimisen yhteydessä vaa-
lilautakunta voi omasta aloitteestaan ot-
taa huomioon vaaliluetteloon merkityn
äänioikeutetun edellisten vaalien jälkeen
äänioikeusiän saavuttaneen lapsen ja 21
§:ssä säädettyyn ajankohtaan mennessä
äänioikeusiän saavuttavan lapsen. Tällai-
nen henkilö voidaan kuitenkin ottaa vaali-
luetteloon vasta sen jälkeen, kun hän on
kirjallisesti ilmoittanut vaalilautakunnalle
pitävänsä itseään tässä laissa tarkoitettu-
na saamelaisena.*

23 a § gomihuvvo

Vaalilautakunta vahvistaa ja allekirjoittaa vaaliluettelon viimeistään vaalivuoden helmikuun viimeisenä päivänä.

25 § Vaaliluettelon nähtävänä pitäminen

Vaalilautakunta asettaa vaaliluettelon tai siinä olevat tiedot henkilötunnuksia lukuun ottamatta nähtäville siten, että nähtävänä pitämistä koskevan ajan päättymisestä on aikaa vaalien toimittamiseen vähintään viisi kuukautta.

Vaaliluettelo pidetään nähtävänä 10 peräkkäisenä arkipäivänä, ei kuitenkaan arklauantaina, vähintään kolme tuntia päivässä.

Vaaliluettelon nähtävänä pitämisestä on julkisesti kuulutettava.

25 a § Vaaliluettelon julkisuus

Jokaisella on oikeus tutustua vaaliluetteloon ja sen laatimiseen liittyviin asiakirjoihin sinä aikana, kun vaaliluettelo pidetään nähtävänä. Vaaliluettelo ja sen laatimiseen liittyviä asiakirjoja ei saa antaa jäljennettäviksi tai kuvattaviksi eikä niistä saa antaa jäljennöksiä. Vaaliluetteloon merkityllä on kuitenkin oikeus saada

25 § Válgalogahallama oaidninláhkai doallan

Válgalávdegoddi ásaaha válgalogahallama dahje das leahkki dieđuid earret persovdnadovddaldagaid oaidninláhkai nu, ahte oaidninláhkai doallama guoski áiggi nohkamis lea áigi válggaid doaimmaheapmái uhcimustá vihtta mánotbaji.

Válgalogahallan dollojuvvo oaidninláhkai 10 maŋŋálas árgabeaivve, ii goittotge árgalávvardaga, uhcimustá golbma diimmu beaivvis.

Válgalogahallama oaidninláhkai doallamis galgá almmolaččat gulahit.

Jietnavuoigadahtton, guhte oaivvilda, ahte su guoski merkejupmi válgalogahallamis lea boastut, oažžu gáibidit njulgema válgalávdegottis nugo hálddahuslágas ásahuvvo. Njulgengáibádusa galgá goittotge bargat maŋimustá 14 beaivve válgalogahallama oaidninláhkai doallama guoski áiggi nohkamis.

25 a § Válgalogahallama almmolašvuohta

Juohkehaččas lea vuoigatvuohta oahpásmuvvat válgalogahallamii ja dan ráhkadeapmái gulavaš áššebáhpáriidda dan áigge, go válgalogahallan dollojuvvo oaidninláhkai. Válgalogahallama ja dan ráhkadeapmái gulavaš áššebáhpáriid ii oaččo addit kopierema dahje govvideami várás iige dain oaččo addit kopijaid.

maksutta ote hänestä vaaliluetteloon otetuista tiedoista. Sillä, joka on pyytänyt tulla otetuksi vaaliluetteloon, on oikeus saada tieto asian käsittelyyn liittyvistä asiakirjoista siten kuin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:ssä säädetään.

Vaaliluettelo sekä sellaiset vaaliluettelon laatimiseen liittyvät asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön etnisestä alkuperästä, on pidettävä salassa muuna kuin 1 momentissa tarkoitettuna aikana. Salassapitovollisuus ei estä tiedon antamista vaaliluettelosta sille, joka tarvitsee tietoa äänioikeutensa selvittämistä varten.

Vaaliluettelon laatimiseen liittyvien asiakirjojen julkisuudesta on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

26 § *Vaaliluettelon oikaisuvaatimus*

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois vaaliluettelosta tai että häntä koskeva merkintä vaaliluettelossa on virheellinen, voi kirjallisesti vaatia oikaisua vaalilautakunnalta viimeistään 14 päivänä vaaliluettelon nähtävillä pitämistä koskevan ajan päättymisestä. Vaalilautakunnan on ratkaistava asia kiireellisesti.

Válgalogahallamii merkejuvvon olbmos lea goittotge vuoigatvuohta oažžut nuvtá váldosa sus válgalogahallamii merkejuvvon dieđuin. Sus, guhte lea bivdán boahit merkejuvvot válgalogahallamii, lea vuoigatvuohta oažžut dieđu ášši giedahallamii gulavaš áššebáhpáriin nugo virgeoapmahaččaid doaimma almmolašvuođas addon lága 11 §:s ása-huvvo.

Válgalogahallama sihke dakkár válgalogahallama ráhkadeapmái gulavaš áššebáhpáriid, mat sisttisdoallet dieđuid olbmo etnikkalaš duogážis, galgá doallat čiegusin eará go 1 momeanttas oaivvilduvvon áigge. Čiegusindoallangeatnegasvuohta ii eastte dieđu addima *sámediggái stivrra várrelahtu válljema várás iige* sutnje, guhte dárbaša dieđu jienastanvuoigatvuođa čilgema várás.

Válgalogahallama ráhkadeapmái gulavaš áššebáhpáriid almmolašvuođas lea muđui fámus, mii virgeoapmahaččaid doaimma almmolašvuođas addojuvvon lágas ása-huvvo.

26 § *Njulgengáibáduš válgalogahallama guoski áššis*

Válgalávdegotti mearrádussii 23 §:s dárkkuhuvvon válgalogahallamii merke-mis dahje das eretváldima guoski áššis oažžu gáibidit njulgema sámedikki čoahkkimis nugo hálldahuslágas ása-huvvo. Njulgengáibádusa galgá goittotge bargat mañimustá 14 beaivve mearrádu-sa diehtunoažžumis.

Vaalilautakunnan päätökseen tyytymätön voi saattaa oikaisuvaatimuksen saamelaiskäräjien hallituksen ratkaistavaksi viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, kun hän on saanut päätöksestä tiedon. Hallituksen on ratkaistava asia kiireellisesti.

Jos vaalilautakunnan tai saamelaiskäräjien hallituksen päätös sisältää sen, että henkilö otetaan vaaliluetteloon, vaalilautakunta lähettää viipymättä äänioikeutulle 24 §:ssä tarkoitetun ilmoituskortin.

26 b § *Valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen*

Saamelaiskäräjien hallituksen 26 §:ssä tarkoitettuun päätökseen ja vaalilautakunnan 26 a §:ssä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, kun asianomainen on saanut päätöksestä tiedon. Valituksen tekemisestä on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Korkeimman hallinto-oikeuden on annettava päätöksestään viipymättä tieto valittajalle, saamelaiskäräjien hallitukselle ja vaalilautakunnalle, jonka on tehtävä vaaliluetteloon päätöksestä mahdollisesti aiheutuvat muutokset ja tarvittaessa lähetettävä asianomaiselle 24 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti.

26 b § *Váidalus válgalogahallama ja iešnjulgema guoski áššis*

Sámedikki čoahkkima mearrádussii 26 §:s dárkkuhuvvon áššis oažžu oheat nuppástusa váidalemiin alimus hálddahušriektái nugo hálddahuslágageavahanlágas (586/1996) ásahuvvo. Váidalusa galgá goittotge bargat manimustá 14 beaivve mearrádusa diehtunoažžumis.

Válgalávdegotti mearrádussii 25 §:a 4 momeanttas dahje 26 a §:s dárkkuhuvvon áššis oažžu oheat nuppástusa váidalemiin hálddahušriektái nugo hálddahuslágageavahanlágas ásahuvvo. Váidalusa galgá goittotge bargat manimustá 14 beaivve mearrádusa diehtunoažžumis. Hálddahušrievtti mearrádussii ii sáhte oheat nuppástusa váidalemiin.

Alimus hálddahušriekti dahje hálddahušriekti galgá addit mearrádusas farggamusat dieđu váidaleaddjái ja válgalávdegoddái, mii galgá bargat válgalogahallamii mearrádusas vejolaččat boahtán nuppástusaid ja dárbbu mielde sáddet áššeosálaš olbmui 24 §:s oaivvilduvvon almmuhangoartta.

27 § Ehdokasasettelu

Ehdokkaan saamelaiskäräjien vaaleihin voi asettaa vähintään kolme äänioikeutettua saamelaista jättämällä vaalilautakunnalle asianmukaisesti täytetyn ja allekirjoitetun ehdokashakemuksen viimeistään 31 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista ennen kello 16. Hakemuksessa tulee olla:

1) ehdokkaan täydellinen nimi ja tarvittaessa ehdokkaan yleisesti tunnettu puhutlunimi, henkilötunnus, arvo, ammatti tai toimi enintään kahdella ilmaisulla sekä kotikunta ja osoite; ja

2) ehdokkaan kirjallinen suostumus asettua saamelaiskäräjien asianomaisissa vaaleissa ehdokkaaksi.

Ehdokkaan asettaneet henkilöt muodostavat valitsijayhdistyksen, joka nimeää keskuudestaan asiamiehen ja varasiamiehen.

Kukin äänioikeutettu saa osallistua vain yhden ehdokkaan asettamiseen. Jos henkilö kuuluu kahteen tai useampaan valitsijayhdistykseen, vaalilautakunnan on poistettava hänen nimensä niistä kaikista.

Valitsijayhdistyksen asiamiehelle on varattava tilaisuus täydentää tai oikaista hakemuksen tietoja viimeistään 27 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista ennen kello 16.

27 a § Ehdokasluettelo

Vaalilautakunta laatii vaalikelpoisista ehdokkaista ehdokasluettelon viimeistään 21 päivänä ennen vaalitoimituksen aloit-

27 § Evttohasásaheapmi ja evttohaslogahallan

Evttohasa sámedikki válggaide sáhtta ásahtit uhcimustá logi jietnavuoigadahtton olbmo vuodđudan välljenovttastus, mas galgá leat áššealmmái ja várreáššealmmái.

Iešguhtet jietnavuoigadahtton oažžu oassálastit dušše ovtta evttohasa ásaheapmái. Juos olmmoš gullá guovtte dahje dan eanet välljenovttastussii, válgalávdegoddi galgá sihkkut su nama eret buohkain dain.

Välljenovttastus galgá bargat evttohasohcamuša válgalávdegoddái mañimustá 31 beaivve ja dan guoski dievasmahttimiid mañimustá 27 beaivve ovdal válgadoaimmaha álggaheami. Válgalávdegoddi galgá ráhkadit evttohaslogahallama mañimustá 21 beaivve ovdal válgadoaimmaha álggaheami. Evttohaslogahallama galgá almmustahttit, sáddet válgaáššeolbmuide ja doallat válggaid áigge oaidninláhkai. Vuoigatvuohtaministeriija ásahusain sáhtta addit dárkilut njuolggadusaid evttohasohcamušas ja evttohaslogahallamis.

Válgalávdegotti 3 momeanttas dárkkuhuvvon mearrádussii evttohaslogahallamis ii oáččo oheat sierra nuppástusa.

27 a § Almmuhus oktasašlisttás sihke evttohaslisttáid oktiibidju

Välljenovttastusat sáhttet ráhkadit oktasašlisttá, mas galgá leat áššealmmái

tamista. Ehdokasluettelossa on yhteinen otsikko, joka yksilöi vaalin, sekä luettelo ehdokkaista numerojärjestyksessä alkaen ehdokasnumerosta 2. Ehdokkaiden järjestys luettelossa määräytyy vaalilautakunnan suorittaman arvonnän perusteella.

Jokaisesta ehdokkaasta merkitään ehdokasluetteloon numero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen, sekä kotikunta. Ehdokkaan etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää ehdokkaan yleisesti tunnettua puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä. Ehdokasluettelo on julkaistava, lähetettävä vaaliasiamiehille ja pidettävä vaalien ajan nähtävänä.

Vaalilautakunnan 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

29 § Vaalitoimituksen aloittaminen ja vaaliasiakirjat

Vaalitoimitus alkaa vaaliasiakirjojen lähettämällä äänioikeutetulle. Asiakirjat toimitetaan postin välityksellä kirjattuna lähetyksenä. Vaaliasiakirjoja ovat vaalilautakunnan leimalla varustettu äänestyslippu, vaalikuori, lähetekirje, lähetekuori, ehdokasluettelo ja äänestysohje.

ja várreáššealmmái.

Oktasašlisttá áššealmmái galgá bargat almmuhusa oktasašlisttás válgalávdegoddái mañimustá 31. beaivve ja dan guoski dievasmahttimiid mañimustá 27. beaivve ovdal válgadoaimmahusa álggaheami. Almmuhusa galget leat oktasašlisttá ráhkadan válljenovttastusaid buot áššealbmát vuolláičállán.

*Válgalávdegoddi galgá mañimustá 21 beaivve ovdal válgadoaimmahusa álggaheami ráhkadit evttohaslisttáid oktiibiju, masa galgá váldit buot dohkkehuvvon oktasašlisttáid ja oktasašlisttáide gula-keahtes válljenovttastusaid evttohasai-
guin.*

Vuoigatvuohtaministeriija ásašusain sáhttá addit dárkilut njuolggadusaid oktasašlisttá guoski almmuhusas sihke evttohaslisttáid oktiibijus.

29 § Válgadoaimmahusa álggaheapmi ja váлгаáššebáhpárat

Válgalávdegoddi galgá farggamusat válgadoaimmahusa álgima mañjá doaimmahit poastta fárus juohke jietnavuoigadahtton olbmui, gean čujuhus lea dieđus, válgalávdegotti steampaliin rustejuvvon jienastanlihpo, válgakonfeluhta, sáddenreivve, sáddenkonfeluhta, evttohaslogahallama ja jienastanrávvgiid (váлгаáššebáhpárat).

Jietnavuoigadahtton olbmui, guhte ii leat poastta fárus ožžon váлгаáššebáhpáriid dahje geas dat man nu sivas muđui váilot, galgá várret vejolašvuoda oážžut váлгаáššebáhpáriid válgalávdegotti doaimmahagas dahje válgalávdegotti alm-

muhan báikkis.

Jienastanrávvagiin galgá máinnašit válgalávdegotti doaimmahaga ja vejolaš eará báikkiid, gos válgaaššebáhpáriid sáhtta oazžut ja gosa daid sáhtta máhcahit, uksačujuhusaid ja rabasáiggiid sihke lassin válgabeaivve jienastanbáikkiid uksačujuhusaid ja rabasáiggiid.

30 § *Äänestäminen postin välityksellä*

Äänioikeutettu voi käyttää äänioikeuttaan saatuaan vaaliasiakirjat. Äänestäminen on suoritettu, kun äänioikeutettu on jättänyt äänestyslipun sisältävän suljetun vaalikuoren ja täyttämänsä ja allekirjoittamansa lähetekirjeen lähetekuoreen suljettuna postin kuljetettavaksi kirjattuna lähetyksenä. Jos äänestäjä liittää mukaan ilmoituskorttinsa, hän merkitsee lähetekirjeeseen vain allekirjoituksensa.

Postin välityksellä lähetettyjen vaaliasiakirjojen tulee olla vaalilautakunnalla äänentelaskennan aloittamiseen mennessä. (30.12.2002/1279)

31 § *Äänestäminen palauttamalla vaaliasiakirjat vaalilautakunnan toimistoon*

Äänioikeutettu voi palauttaa 30 §:ssä tarkoitetut vaaliasiakirjat henkilökohtaisesti myös vaalilautakunnan toimistoon tai muihin toimipisteisiin vaalien kolmannen täyden viikon maanantain ja neljännen

30 § *Jienasteapmi poastta bokte*

Jietnavuoigadahtton sáhtta geavahit jienastanvuoigatvuoda oaččodettiin válgaaššebáhpáriid. *Jienasteaddji galgá čielgasit merket jienastanlihppui dan evttohasa nummira, gean buorrin son addá jiena.*

Jienasteapmi lea dahkkon, go jietnavuoigadahtton olmmoš lea bidjan poastta fárrui válgalávdegoddái čujuhemiin sáddenkonfeluhta, man sisa lea gokčojuvvon giddejuvvon válgakonfeluhta, man siste lea jienastanlihppo, ja sáddenreivve, man son lea deavdán ja vuolláičállán. Juos jienasteaddji bidjá fárrui almmuhangoartta, son merke sáddenreivvii dušše vuolláičállosa.

Poastta bokte sáddejuvvon *sáddenkonfeluhta* galgá leat válgalávdegottis ovdalgo jienaidrehkenastin álgá.

31 § *Jienasteapmi máhcahemiin sáddenkonfeluhta válgalávdegoddái mudui go poastta fárus*

Jietnavuoigadahtton sáhtta máhcahit sáddenkonfeluhta maiddái válgalávdegotti doaimmahahkii dahje *válgalávdegotti almmuhan báikkiide* válggaid goalmmát dievas vahku vuossárgga ja njealját die-

täyden viikon perjantain välisenä aikana. *Äänestäminen on suoritettu, kun äänioikeutettu on saanut kuitenkin vaaliasiakirjojen jättämisestä.*

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että sen eri toimipisteisiin jätettyjä vaaliasiakirjoja säilytetään vaalisalaisuuden turvaavalla tavalla ja että vaaliasiakirjat toimitetaan turvallisesti vaalilautakunnan Inarin toimistoon ennen ääntenlaskennan aloittamista.

31 c § *Vaalitoimikunta*

Vaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen vaaleja asettaa kutakin äänestyspaikkaa varten vaalitoimikunta, johon kuuluu kolme jäsentä ja kaksi varajäsentä siten, että asianomaista kuntaa vaalilautakunnassa edustava jäsen ja tämän henkilökohtainen varajäsen ovat vaalitoimikunnan yhtenä jäsenenä ja varajäsenenä.

Vaalitoimikunnan puheenjohtajana toimii toimikunnassa vaalilautakuntaa edustava jäsen. Varapuheenjohtajan vaalitoimikunta valitsee tarvittaessa keskuudestaan.

Vaalitoimikunta on päätösvaltainen kolmijäsenisenä.

31 h § *Vaalipäivän äänestyksen päättymisen ja vaalipöytäkirja*

Vaalipäivän äänestyksen päättymisen jälkeen vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että sinetöity vaaliurna ja äänestysmerkinnät sisältävä äänestysalueen vaaliluettelo kuljetetaan vaalisalaisuuden

vas vahku bearjadaga gaskasaš áigge *sihke, juos válgabeaivve jienasteapmi lágiduvvo, jienastanbáikki válgadoaibmagoddái.*

Válgalávdegoddi galgá fuolahit das, ahte dan sierra doaimbabáikkiide guđđon váлгаáššebáhpárat seailluhuvvojit váлгаčiegusvuođa sihkkarasti vugiin ja ahte váлгаáššebáhpárat doaimmahuvvojit dorvvolaččat válgalávdegotti Anára doaimmahahkii ovdalgo jienaid rehkenastin álgá.

31 c § *Válgadoaibmagoddi*

Válgalávdegoddi galgá áiggil ovdal válggaid ásahit iešguđet jienastanbáikki várás válgadoaibmagotti, masa gullet golbma lahtu ja *uhcimustá* guokte várrelahtu nu, ahte áššáigullevaš gieldda válgalávdegottis ovddasteaddji lahttu ja su persovnnalaš várrelahttu leat válgadoaibmagotti oktan lahttun ja várrelahttun.

Válgadoaibmagotti ságajodiheaddjin doaimbá doaimmagottis válgalávdegotti ovddasteaddji lahttu. Várreságajodiheaddji válgadoaibmagoddi vállje dárbbášettiin gaskavuodastis.

Válgadoaibmagoddi lea mearridanválddálaš golmmalahttosazžan.

31 h § *Válgabeaivve jienasteami nohkan ja válgabeavdegirji*

Válgabeaivve jienasteami nohkama manjá válgadoaibmagoddi galgá fuolahit das, ahte seilejuvvon válgaurdna ja jienastanmerkemiid sisttisdoalli jienastanguovllu válgalogahallan *sihke vejolaččat*

säilymisen turvaavalla tavalla vaalilautakunnan Inarin toimistoon. Vaalilautakunnan on huolehdittava vaaliurnan ja äänestysalueen vaaliluettelon säilyttämisestä turvallisessa paikassa ääntenlaskennan aloittamiseen asti.

Vaalitoimikunnan on lisäksi huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestyksestä pidetään pöytäkirjaa, johon merkitään:

- 1) päivä sekä kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;
- 2) läsnä olleet vaalitoimikunnan jäsenet ja varajäsenet;
- 3) vaaliavustajat sekä äänestäjien itsensä valitsevat avustajat; sekä
- 4) äänestäneiden lukumäärä.

32 § Äänestys hoitolaitoksessa ja kotona

Saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevassa laitoksessa hoidettavat henkilöt sekä ne kotiseutualueella kotona hoidettavat henkilöt, jotka eivät muutoin voisi äänestää ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saavat äänestää hoitopaikassaan.

Hoitopaikassa äänestystä varten vaalilautakunta määrää kyseistä kuntaa vaalilautakunnassa edustavan jäsenen ja varajäsenen vaalitoimitsijaksi ja hänen varamieheksen.

válgadoaibmagoddái guđđojuvvon sáddenkonfeluhtat doaimmahuvvojit válgáčiegusvuoda seailuma sihkkarasti vugiin ja almmá áššehis ádjáneami haga válgalávdegotti Anára doaimmahakkii. Válgalávdegoddi galgá fuolahit válgaurtna ja jienastanguovllu válgalogahallama seailuheamis dorvvolaš báikkis jienaidrehkenastima álggaheami rádjai sihke seilenreaidduid duššadeamis dakkaviđe urtna seilema maŋŋá.

Válgadoaibmagoddi galgá lassin fuolahit das, ahte válgabeaivve jienasteamis dollojuvvo beavdegirji, masa merkejuvvojit:

- 1) beaivi sihke diibmoáiggit, goas válgabeaivvi jienasteapmi álggii ja celkojuvvui leat nohkan;
- 2) mielde leamašan válgadoaibmagotti lahtut ja várrelahtut;
- 3) válgaveahkit sihke jienasteaddjiid iežaset válljen veahkit; sihke
- 4) jienasteaddjiid lohkumearri.

32 § Jienasteapmi dikšunlágádusas ja ruovttus

Olbmot, geat leat divššus lágádusas sámiid ruovttuguovllus ja dat olbmot, geat leat divššus ruovttus ruovttuguovllus, ja geat eai eará láhkai sáhtášii jienastit almmá mearihis váttisvuodaid haga, ožžot jienastit dikšunbáikkisteaset.

Dikšunbáikkis jienasteami várás válgalávdegoddi mearrida guoskevaš gieldda válgalávdegottis ovddasteaddji lahtu ja várrelahtu válgadoaibmaolmmožin ja su várreolmmožin. *Válgadoaibmaolbmo várreolmmožin sáhtá nammadit bargui heivvolaš earáge olbmo.*

Hoitopaikassa äänestettäessä äänestyksessä on äänestäjän ja vaalitoimitsijan lisäksi oltava mukana äänestäjän valitsema tai hyväksymä saamelaiskäräjien vaaliluetteloon äänioikeutetuksi merkitty henkilö.

38 § Vaalien tuloksen määräytyminen

Saamelaiskäräjien jäseniksi tulevat valituiksi 21 eniten ääniä saanutta ehdokasta, edellyttäen, että heidän joukossaan on vähintään kolme ehdokasta kustakin saamelaisien kotiseutualueen kunnasta. Jos jostakin näistä kunnista ei ole tässä joukossa kolme ehdokasta, tulevat tästä kunnasta olevista ehdokkaista valituiksi eniten ääniä saaneet kolme ehdokasta.

Varajäseneksi tulee valituksi kustakin saamelaisalueen kunnasta olevista ehdokkaista valituiksi tulleiden jälkeen seuraavaksi eniten ääniä saanut ehdokas.

Jos äänimäärät ovat yhtä suuret, ratkaistaan niiden keskinäinen järjestys arpomalla.

Dikšunbáikkis jienastettiin jienasteamis galgá leat jienasteaddji ja válgadoaibma-olbmo lassin fárus jienasteaddji válljen dahje dohkkehan sámedikki válgaloga-hallamii merkejuvvon jietnavuoigadahton olmmoš.

38 § Válggaid bohtosa mearrašuvvan

Evttohasaid ožžon jietnamearit rehkenastojit oktii nu, ahte seamma oktasašlistái gulavaš evttohasaid jietnamearit bohtet oktasašlisttá buorrin. Juos albmana, ahte evttohas ii leat válgagelbbolaš dahje lea jápmán, bohtet dakkár evttohasa ožžon jienat dallege dan oktasašlisttá buorrin, masa evttohas gullá.

Guđege oktasašlistái gulavaš evttohasaid gaskanas ornet oktasašlisttás mearrašuvvá sin ožžon persovnnalaš jietnameriid mielde. Dán ortnegis evttohasaide addojit veardádušlogut nu, ahte guđege oktasašlisttá vuosttas evttohas oažžu veardádušlohkun oktasašlisttá buorrin addojuvvon jienaid olles lohku-meari, nubbi beali das, goalmmát goalmmádasa, njealját njealjádasa ja nu viidásabbot. Oktasašlistái gulakeahtes välljenovttastusa evttohasa veardádušlohkun lea su ožžon jietnamearri.

Válggaid bohtosa mearrideami várás čállojuvvojit buot evttohasaid namat sin veardádušloguid sturrodaga mieldásaš ortnegii ja guđege evttohasa nama buoh-ta merkejuvvo su veardádušlohku. Dán nammaráiddus välljejuvvojit ráiddu álggu rájes 25 evttohasa dainna eavttuin, ahte sin joavkkus lea uhcimustá 10 §:s ásahuvvon mearri evttohasat guđege

sámiid ruovttuguovllu gielddas ja ruovttuguovllu olggobealde. Juos man nu ruovttuguovllu gielddas dahje ruovttuguovllu olggobealde ii leat dán joavkkus ásahuvvon mearri evttohasat, bohtet dán gielddas dahje ruovttuguovllu olggobealde leahkki evttohasain válljejuvvot stuorámus veardádušlogu ožžon evttohasat nu, ahte ásahuvvon uhcimusmearri ollašuvvá. Juos jietnamearit dahje veardádušlogut leat seamma stuorrá, daid gaskanas ortnet čovdojuvvo vuorbáde-miin.

Várrelahttun boahtá válljejuvvot vuosttas válljekeahttá báhcán evttohas dan oktasašlisttás, masa válljejuvvon gulai dahje, juos ii muđui várrelahttu fidnejuvvo, dat válljekeahttá báhcán evttohas, geas lea stuorámus veardádušlohku, váldimiin goittotge vuhtii, mii 3 mo-meanttas ásahuvvo.

40 § Vaalien tulosta koskeva oikaisuvaatimus ja valitus

Äänioikeutettu, joka katsoo, että vaalilautakunnan päätös vaalien tuloksen vahvistamisesta tai vaalien toimittamiseen liittyvä muu toimenpide on lainvastainen, voi tehdä saamelaiskäräjien hallitukselle oikaisuvaatimuksen viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, jona vaalilautakunta on vahvistanut vaalien tuloksen.

Saamelaiskäräjien hallituksen on käsiteltävä oikaisuvaatimus kiireellisesti ja viimeistään ennen vaalivuoden loppua.

40 § *Válggaid bohtosa guoski váidalus*

Jietnavuoigadahtton olmmoš, guhte oaivvilda, ahte válgalávdegotti mearráduš válggaid bohtosa nannemis dahje válggaid doaimmaheapmái gulavaš eará doaimbaidju lea lágavuostásaš, oažžu ohcat nuppástusa váidalemiin hálddahušriektái nugo hálddahušlágageava-hanlágas ásahuvvo. Váidalusa galgá goittotge bargat 14 beaivve siste das, go válggaid boađus lea almmustahtton. Hálddahušrievtti mearrádussii oažžu ohcat nuppástusa váidalemiin dušše, juos alimus hálddahušriekti mieđiha váidalan-lobi.

Saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, jona asianomainen on saanut käräjien hallituksen päätöksen tiedoksi.

Muutoksenhaussa noudatetaan muutoin, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Jos vaalilautakunnan 1 momentissa tarkoitettu päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja tämä on vaikuttanut vaalien tulokseen, vaalien tulosta on oikaistava ja valtioneuvoston tarvittaessa määrättävä saamelaiskäräjien jäsenet ja varajäsenet vaalien oikaistun tuloksen mukaisesti.

Jos vaalien tulos ei ole oikaistavissa, vaalit on määrättävä uusittavaksi.

5 luku *Muutoksenhaku*

41 § *Valitus*

Saamelaiskäräjien hallituksen ja lautakunnan sekä käräjien *asettaman* muun toimielimen päätökseen *saa hakea muutosta valittamalla saamelaiskäräjille*, jolle ei tässä laissa tai muualla laissa toisin säädetä. *Saamelaiskäräjien päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.*

Muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Juos *válgalávdegotti 1 momeanttas dárkkuhuvvon mearrádus dahje doaibmabidju leamašan lágavuostásaš ja dat lea váikkuhan válggaid bohtosii, válggaid bohtosa galgá njulget ja stáhtaráddi galgá dárbbášettiin mearridit sámedikki lahtuid ja várrelahtuid válggaid njulgejuvvon bohtosa mielde.*

Juos *válggaid boadus ii leat njulgemis, válggaid galgá mearridit doallat ođđasit.*

5 lohku *Sierranas njuolggadusat*

41 § *Nuppástusohcan eará áššiin*

Sámedikki *stivrra mearrádussii oažžu gáibidit njulgema sámedikki čoahkkimis ja lávdegotti sihke sámedikki eará doaibmaorgána mearrádussii sámedikki stivrras nugo hálldahuslágas ásahuvvo, juos ii dán lágas dahje eará sajis lágas nuppeláhkai ásahuvvo.*

Sámedikki čoahkkima ja stivrra njulgengáibádusa dihtii dahkkon mearrádussii oažžu ohcat nuppástusa váidalemiin hálldahusriektái nugo hálldahuslágageavahanlágas ásahuvvo. Hálldahusrievtti mearrádussii oažžu ohcat nuppástusa váidalemiin dušše, juos alimus hálldahusriekti mieđiha váidalanlobi.

6 luku Erinäisiä säännöksiä

(bajilčála gomihuvvo)

43 § Tarkemmat säännökset ja määräykset *43 § gomihuvvo*

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

2 momentti on kumottu L:lla 30.12.2002 /1279.

2.

Láhka **rihkuslága 40 logu 11 §:a rievdadeamis**

Riikkabeivviid mearrádusa mielde
rievdaduvvo rihkuslága (39/1889) 40 logu 11 §:a 1 čuokkis, dakkárin go dat lea
lágas 604/2002 čuovvovaččat:

Voimassa oleva laki

1) **virkamiehellä** henkilöä, joka on virka-
tai siihen rinnastettavassa palvelussuh-
teessa valtioon, kuntaan taikka kuntayh-
tymään tai muuhun kuntien julkisoikeu-
delliseen yhteistoimintaelimeen, eduskun-
taan, valtion liikelaitokseen taikka evan-
gelisluterilaiseen kirkkoon tai ortodoksi-
seen kirkkokuntaan tai sen seurakuntaan
tai seurakuntien yhteistoimintaelimeen,
Ahvenanmaan maakuntaan, Suomen
Pankkiin, Kansaneläkelaitokseen, Työter-
veyslaitokseen, kunnalliseen eläkelaitok-
seen, Kuntien takauskeskukseen tai kun-
nalliseen työmarkkinalaitokseen;

Evttohus

virgeolbmuin olbmo, guhte lea virge-
dahje dasa buohtastahtti bálvalusgaska-
vuodas stáhtii, gildii dahje gielddaovttas-
tupmái dahje eará gielddaid almmos-
vuoigatvuodalaš ovttasdoaimanorgánai,
riikkabeivviide, stáhta fitnodatlágádussii
dahje evangelalaš kirkui dahje orto-
doksalaš kirkogoddái dahje dan searve-
goddái dahje searvegottiid ovttasdoaim-
manorgánai, Álandda eanangoddái,
sámediggái, Suoma Báŋkui, Álbmot-
ealáhatlágádussii, Bargodearvvasvuoda-
lágádussii, gieldda ealáhatlágádussii,
Gielddaid dáhkádusguovddáži dahje
gieldda bargomárkanlágádussii;

LAHÂIÄVTUTTÂSAH

1.

Laahâ sämitiggeest adelum laavâ rievâdmist

Ovdâskode miärädâs miel

komettuvvoo sämitiggeest adelum laavâ (974/1995) 18 e–18 i, 23 a, 27 a, 43 § já 42 § ovdil leijee lovo paajeelčáalus tagarân ko tain láá 18 e–18 i § laavâst 1725/1995 já 23 a já 27 a § laavâst 1279/2002,

rievâduvvo 3, 4 a–7, 9–16, 18, 18 a, 18 c, 18 d, 19, 20, 23, 25, 26, 26 b, 27, 29–31, 31 c, 31 h, 32, 38, 40, 41 § já 41 § ovdil leijee lovo paajeelčáalus tagarân ko tain láá 16, 18 a, 18 c, 18 d § laavâst 1725/1995, 23, 25 - 26 b, 27, 30, 31, 31 c, 40 § laavâst 1279/2002, 15 já 20 § uáassin laavâst 1279/2002, 5 § uáassin laavâst 1379/2002, 4a § laavâst 1026/2003, 18 § uáassin laavâst 1026/2003 sehe 9 § uáassin laavâst 626/2011,

lasettuvvoo laahân uddâ 17 a já 17 b § čuávvoonáál:

3 § *Sämmilâš*

Sämmiláin uáivilduvvoo taan laavâst ulmuu, kote ana jieijâs sämmilâžžân, toin iävttoin:

1) ete sun jieš teikâ aainâs-uv ohtâ suu vanhimijn teikâ ááhust já äijihist lii suhá-siärvâduvvâstis oppâm sämikielâ vuossmuu kiellân; teikâ

2) ete sun lii oommâm suhásiärvâduvvâstis sämikulttuur já paijeentoollâm ohtâvuodâ toos; teikâ

3) ete aainâs-uv ohtâ suu vanhimijn lii merkkejum teikâ ličij puáhtám taan laavâ miel merkkejuđ jienâvuogâduodâlâžžân säämi airâskode teikâ sämitige vaaljâin.

Sämitigge kiedâvuš ucâmušâid sämmilij väldiimist vaaljâluvâttâlmân já almottâsâid vaaljâluvâttâlmist meddâlväldiimist.

4 a § *Haldâttâhriävtâlij siädušij heiviittem*

Sämitigán já ton toimâorganáid heiviit-tuvvojeh haldâttâhlaahâ (434/2003), virgeomâhâi toimâ almolâšvuodâst

adelum laahâ (621/1999), olmooštiätulaahâ (523/1999), arkkâdâhlaahâ (831/1994) já laahâ šledgâlâš ášástâlmist virgeomâhâin (13/2003), jis taan laavâst ij nubenáál asâttuu.

5 § *Almos toimâväldi*

Sämitige pargon lii ovdedid sämmilij algâaalmugvuogâduodâi olâšum Suomâst siämmáá ko tipšod sämmilij jieijâs kielâ já kulttuur sehe sii sajattuv algâaalmugin kyeskee aašijd.

Sämikulttuurân kuleh sämikielâ, säämi kulttuurârbi, kulttuurolgospyehtimeh, sämi-taaidâ, sämmilij ärbivuáválâš tiätu, ärbivuáváliih sämi-iälâttâsah já tai tááláá-áigásiih hárvuttem häämih siämmáá ko eres sämmilij algâaalmugin hárvuttem kulttuur täävih já häämih.

Pargoidis kullee aašijn sämitigge puáhtâ toohâd virgeomâháid alguid já iävtuttâsâid sehe adelid čiálkkâmušâid, ovdedid já haldâšid sämikulttuur sehe miedettiđ ruttâdem. Tain aašijn sämitigge kiävttä

jiečânâs meridemvääldi nuuvt ko taan laavâst teikâ eres saajeest laavâst asâttuvvoo.

Sämitigge naanood toimâs várás pargoornig.

6 §

Sämmilij ovdâstem

Sämitigge oovdâst sämmilijd aalmuglii já aalmugijkoskâsii pargoinis.

7 §

Muštâluš

Sämitigge ráhtá ihásávt ovdâskoodán muštâluš sämmilijd kyeskee aašij ovdânmist.

9 §

Ohtsâštoimâkenigâsvuotâ

Virgeomâhááh já eres almolijd haldâttâhtooimâid tipšoooh ráđádâleh ohtsâšibárdâsân viggámáin sämitiggijn sämikuávlust oláštuttetee teikâ vaikuttâsâi peeleeest toos ulâtteijee sehe eres eromâšávt sämikielân teikâ -kulttuurân teikâ sii sajattâhân teikâ vuoigâdвуоdâid algâaalmugin vaikutteijee merhâšittee toomáin. Taan tárguttâsâst virgeomâhááh já eres almolâš haldâttâhtooimâ tipšoooh värídeh sämitiigán olmâáigâsâš máhđulâšvuodâ uásálistid aašij valmâštâlmân.

Virgeomâhâš já eres almolii haldâttâhtooimâ tipšoo kalgeh ráhtid toollum ráđádâlmijn pevdikirje.

10 §

Čuákânpieijâm já toimâpaje

Sämitiigán kuleh 25 jesânid já vittá väríjeessân, kiäh väljejuvvojeh sämitige vaaljâin neelji kalenderihán häävild. Sämitiggeest kalga leđe ucemustáá vittá jeessân Anaar kieldâst, nelji jeessân Ucvju kieldâst, kulmâ jeessân Iänuduv kieldâst já kyehti jeessân Suádigil kieldâ Laapi palgâs kuávlust já ohtâ väríjeessân jieškote-uv

mainâšum kieldâst. Lasseen tiggeest kalga leđe sämikuávlulguubeln ucemustáá ohtâ jeessân já väríjeessân.

Staatâräädi meerrid sämitige vaaljâi puátusij vuáđuld sämitige jesânijd já väríjesânijd toimâsis, miedeet pivdemist iäru toomâst já meerrid mainâšum vaaljâi puátusij vuáđuld uđđâ jeessân já väríjeessân ton sajan, kote lii vaaljâpaje ääigi joskâm lemist jeessân teikâ väríjeessân.

Sämitige jeessân teikâ väríjeessân moonâtdijn 22 §:st uáivildum vaaljâtohalâšvuodâ toimâs staatâräädi kalga sämitige algust páhudiđ suu luáttámuštóomâ joskâm.

11 §

Sämitige sahâalmâi

Sämitigge väljee koskâvuodâstis sahâalmaa já kyehti värísahâalmaa. Valjiimist kalga tállân almottid riehtiministeriön.

12 §

Čuákkimij čuákâškočcom

Sämitige čuákkim meerrid čuákkimijdis tolmâst. Čuákkim kalga lasseen koččod čuákân, jis sahâalmai, stiivrâ saavâjodetteijee teikâ stivrâ kiäččâ tom tárbulâžžân teikâ kuálmâdâs jesânijn nuuvt váátá tiätu ääši kiedâvuššâm várás.

Jis sämikuávlul kieldâst väljejum jeessân ij pyevti uásálistid čuákkimân, suu sajan kalga koččod siämmáá kieldâst väljejum väríjeessân. Jis sämikuávlulguubeln väljejum jeessân ij pyevti uásálistid čuákkimân, suu sajan koččoduvvoo sämikuávlulguubeln väljejum väríjeessân.

13 §

Sämitige stivrâ

Sämitigge väljee koskâvuodâstis stiivrân saavâjodetteijee já kyehti värísavâjodetteijee sehe enâmustáá nelji eres jeessân. Sämitigge väljee sämmilij koskâvuodâst stiivrâ jesânid

persovnljld värijesâniyd. Valjiimist kalga tállân almottiđ riehtiministeriön.

Stiivrâ saavâjodetteijee já värisaavâjodetteijee iä pyevti toimâđ sämitige sahâalmajin teikâ värisahâalmajin.

Stiivrâ saavâjodetteijee parga toimâstis vâldutoimâlâvt. Siämmää ulmuu puáhtá valjiđ stiivrâ saavâjodetteijen enâmustáá kuulmâ mañalâš toimâpaijeen.

Vaaljâive tuáimee stiivrâ saavâjodetteijee, kyehti värisaavâjodetteijee já eres jesâneh juáđhih kuittâg toimâstis tassaaš, ko uddâ stivrâ lii vaaljâi mañja väljejum.

Stivrâ valmâštâl aášijđ sämitige čuákkimân já olášut tige miärádâsâid nuuvt ko pargo-oornigist tärhibeht meriduvvoo.

14 §

Eres toimâorgaaneh

Sämitigge aasât vaaljâlâvdikode. Tigge puáhtá asâttiđ meid eres toimâorgaanijđ sämmilij kulttuurjiešhaaldâšmân kullee aášij tipšomân.

15 §

Toimâvääldi kevttim

Sämitige čuákkim sehe stivrâ já eres toimâorgaaneh kevttih tiigán kullee toimâvääldi ton mielđ ko taan laavâst asâttuvvoo já sämitige pargo-oornigist meriduvvoo.

Sämitige čuákkim meerrid prinsiiplávt merhâsittee já vijdáht vaikutteijee aášijn, jis ääši huáppuvuodâ tiet ij eres čuávu.

Toimâvääldi ij uázžu sirded 5 § 4 momentist, 7 §:st, 10 § 3 momentist, 11–14 §:st, 18 b §:st, 18 c §:st, 18 j §:st, 20 §:st ige 26 §:st uáivildum aášijn.

16 §

Toimâttuvah já pargoviehâ

Sämitiggeest láá toimâttuvah sehe virge- já pargosopâmuškoskâvuodâlâš pargoviehâ ton mielđ ko tast sämitige pargo-oornigist

tärhibeht meriduvvoo. Sämiyelâ toimâttuvvâst asâttuvvoo sierâ.

Sämitige virgealmaid, virgijđ já virgekoskâvuotân heiviittuvvoo, mii staatâ virgealmain, viirgijn já virgekoskâvuodâst asâttuvvoo já meriduvvoo.

Pargovievâ palvâluskoskâvuodâ iävtuin já tai meriduumist lii västideijeenáál vyeimist, mii staatâ palvâluskoskâvuodâ iävtuin já tai meriduumist asâttuvvoo, meriduvvoo teikâ suáppoo.

17 a §

Čuákkimân uásálistem teknisii tiäđusirdemtäävi kevttimáin

Sämitige pargo-oornigist puáhtá meridiđ, ete toimâorgaan jesâneh já ulmuuh, kiäin lii toimâorgaan čuákkimist mielđiorroom- já sárnumvuoigâdvuotâ, pyehtih uásálistiđ čuákkimân kevttimáin videoráđádállâm teikâ eres hiäivulii teknisii tiäđusirdemtäävi.

Pargo-oornigist puáhtá adeliđ tärhijijđ miärádâsâid teknisii tiäđusirdemtäävi kevtidijn nuávditteijee monâttálmist.

17 b §

Aalgâvuoigâdvuotâ

Ucemustáá čyetivittlov jienâvuoigâdvuodâlii sämmiliist lii vuoigâdvuotâ toohâđ sämitiigán alguu tige pargoid kullee äášist.

Tärhibeh miärádâsah aalgâvuoigâdvuodâ kevttimist nuávditteijee monâttálmist já alguu kiedâvušmist adeluvvojeh pargo-oornigist.

18 §

Aášij kiedâvuššâm

Sämitige čuákkim lii meridemvâldâlâš, ko sahâalmâi teikâ juábbáá kuábbáá värisahâalmâin já ucemustáá peeli eres jesâniñ láá mielđi. Sämitige eres toimâorgaan lii meridemvâldâlâš ko ton saavâjodetteijee teikâ värisaavâjodetteijee sehe ucemustáá peeli eres jesâniñ láá mielđi.

Sämitige já ton asättem toimâorgan jeessân lii iästulâš uásálistid taggaar miärdâs tohâmân, mii kuáská persovnlávt suu teikâ suu haldáttâhlaavâ 28 § 2 momentist uáivildum aldahyelhi teikâ tagarân mainâšum ceehi 3 moomeent miel paldálistee ulmuu.

Ääših čuávdojeh sämitiggeest eenâblo-homiärdâssáin. Jis jienah maneh táásá, sahâalmaa teikâ saavâjodetteijee jienâ čuávdá. Vaaljâin kiäččoo väljejum tot, kote uázžu enâmustáá jienâid. Jis jienah maneh táásá, vyerbi čuávdá.

18 a § *Ruttátuálu*

Sämitige ruttátuálust já ruttátuálulooppâtmist lii ton laseen, mii taan laavâst asâttuvvoo, hiäivulijn oosijn vyeimist, mii ruttátuálulaavâst (1336/1997) asâttuvvoo.

18 c § *Tilitärhistem*

Sämitige tilitärhisteije valjiimân já tilitärhistem tooimâtmân heiviittuvvoo, mii taan laavâst já tilitärhistemlaavâst (459/2007) asâttuvvoo.

Sämitiggeest láá kyehti tilitärhisteijee já kyehti väritilitärhisteijee. Sämitigge já riehtiministeriö väljeje kuohtuuh oovtâ tilitärhisteijee já väritilitärhisteijee. Tilitärhisteijeeh já väritilitärhisteijeeh väljejuvvoje neelji kalenderihân häävild.

Tilitärhisteijee já väritilitärhisteijee kalgeh lede almoshaldâttuv já -ekonomia tilitärhisteijein adelum laavâst (467/1999) uáivildum JHTT -tilitärhisteijee teikâ JHTT -siärvus.

18 d § *Tilitärhistemmuštáluš*

Tilitärhisteijee kalga adeliđ jieškote-uv tilipaajeest čuánuimáánu loopâ räi sämitige stiivrân kirjálii tilitärhistemmuštáluš, mii kalga, ton lasseen maid tilitärhistemlaahâ

váátá, siskeldiđ ciälkkámuš tast, láá-uv toimâmuštálušast staatâtorjuu kiävtust adelum tiäduh olmâ.

19 § *Vaaljâihe já vaaljâpirrâdâh*

Sämitige vaaljah toimâttuvvoje jyehe niäljád ive (*vaaljâihe*).

Sämitige vaaljâi várás staatâ lii ohtân vaaljâpirrâdâhhân.

20 § *Vaaljälävdikodde*

Vaaljälävdikodde meerrid ucâmušast sämmilij merkkiimist vaaljäluvättálmân sehe ráhtá vaaljäluvättállâm. Vaaljälävdikodde olâsut sämitige vaaljâid nuvt ko taan laavâst asâttuvvoo.

Vaaljälävdikoodán kuleh saavâjodetteijee já kuttâ eres jeessân, main juáhhást lii persovnlâš värijeessân. Vaaljälävdikoddeest kalgeh lede jeessân já värijeessân jieškote-uv sâmikuávu kieldâst. Jesânij já värijesânij valjiimist kalga kiddiđ huámášume toos, ete jieškote-uv sâmikielah já sämmilij jieškote-uv kulttuurhäämih šaddeh vaaljälävdikoddeest ovdâstuđ.

23 § *Vaaljäluvättállâm*

Vaaljälävdikodde ráhtá jienâvuoigâdvoudâlijn vaaljäluvättállâm ovdebij vaaljâi vaaljäluvättállâm já aalmugtiätuvuáhâduv tiädui vuáduvd. Vaaljäluvättálmân merkkejuvvoje kieldâi miel puustâvlâš oornigân jyehe jienâvuoigâdvoudâlij nommâ, persovntubdâldâh, päikkikielâ já čujottâs, jis päikkikielâ já čujottâs láá tiäduš. Päikkikielâ já čujottâs ij kuittâg uážu merkkiđ vaaljäluvättálmân, jis taid tiäduid kalga virgeomâhâi tooimâ almolâšvuodâst adelum laavâ 24 § 1 moomeent 31 saje miel toollâđ syeligâsast teikâ jis ulmuu peht aalmugtiätuvuáhâdâhân lii vyerkkejum aalmugtiätuvuáhâduvvâst já

visásmitempalvâlusâin adelum laavâ (661/2009) 36 §:st uáivildum torvokiáldu.

Vaaljâluvâttâlmân kalga ucâmušast väldid tast váiloo jienâvuoigâdвуодâlii sâmmilii. Vaaljâluvâttâlmân merkkejum ulmuu kalga väldid meddâl vaaljâluvâttâlmist, jis sun almoot, ete sun ij innig haalijd lede merkkejum vaaljâluvâttâlmân, teikâ jis sun lii jáammám. Ucâmuš já almottâs tahhojeh vaaljâlâvdikoodán, mii kalga kiedâvuššâd ucâmuš teikâ almottâs nuhtán tušes ääji. Lähtun vaaljâvuoigâdвуодâi kevttimân aldemuu čuávвoo sâmitige vaaljâin kuittâg lii, ete ucâmuš tahhoo majemustáá vaaljâive tađe oovdeb juovlâmáánu 31. peeivi ovdil tijme 16.

Vaaljâluvâttâllâm ráhtim ohtâvuođast vaaljâlâvdikodde puáhtá jieijâs algust väldid huámášumân vaaljâluvâttâlmân merkkejum jienâvuoigâdвуодâlij ovdebij vaaljâi maņa jienâvuoigâdвуотâave juvsâm pääрни já 21 §:st asâttum ääigimudo rái jienâvuoigâdвуотâave juksee pääрни. Taggaar ulmuu puáhtá väldid vaaljâluvâttâlmân eskân tom maņa, ko sun lii kirjâlâvt almottâm vaaljâlâvdikoodán, ete sun ana jieijâs taan laavâst uáivildum sâmmilâžžân.

Vaaljâlâvdikodde naanood já vuáláčáálá vaaljâluvâttâllâm majemustáá vaaljâive kuovâmáánu majemuu peeivi.

25 §

Vaaljâluvâttâllâm uáinimnáálátoollâm

Vaaljâlâvdikodde aasât vaaljâluvâttâllâm teikâ tast lejee tiáduid eereeb persovntubdâlduvvâid uáinimnáál nuuvt, ete uáinimnáálátoollâm kyeskee ääigi nuhâmist lii äigi vaaljâi tooimâtmân ucemustáá vittâ má-nuppaje.

Vaaljâluvâttâllâm tuálloo uáinimnáál 10 maņalâs argâpeeivi, ij kuittâg argâlâvurduv, ucemustáá kulmâ tijme peeivist.

Vaaljâluvâttâllâm uáinimnáálátolâmist kalga almolâvt kulluuttid.

Jienâvuoigâdвуодâláš, kote kiáččá, ete suu kyeskee merkkim vaaljâluvâttâlmist lii puástud, uázžu vaattâđ njuolgim vaaljâlâvdikoddeest nuuvt ko haldâttâhlaavâst

asâttuvвoo. Njuolgimvátámâš kalga kuittâg toohâđ majemustáá 14. peeivi vaaljâluvâttâllâm uáinimnáálátoollâm kyeskee ääigi nuhâmist.

25 a §

Vaaljâluvâttâllâm almolâšvuoтâ

Juáhhâst lii vuoigâdвуотâ uápásmuđ vaaljâluvâttâlmân já ton ráhtimân lohtâseijee äššikirjijd ton ääigi, ko vaaljâluvâttâllâm tuálloo uáinimnáálá. Vaaljâluvâttâllâm já ton ráhtimân lohtâseijee äššikirjijd ij uážu adelid miäldustemnáál teikâ kuvvimnáál ige tain uážu adelid mángusijd. Vaaljâluvâttâlmân merkkejum ulmust lii kuittâg vuoigâdвуотâ uázžuđ nuuvtá váldus sust vaaljâluvâttâlmân valdum tiáduin. Tast, kote lii pivdám šoddâđ valduđ vaaljâluvâttâlmân, lii vuoigâdвуотâ uázžuđ tiáđu ääši kiedâvušmân lohtâseijee äššikirjijn nuuvt ko virgeomâháá tooimâ almolâšvuođast adelum laavâ 11 §:st asâttuvвoo.

Vaaljâluvâttâllâm sehe tagarijd vaaljâluvâttâllâm ráhtimân lohtâseijee äššikirjijd, moh siskelده tiáduid ulmuu etnisâš algâpuátimist, kalga toollâđ syeligâsâst eres ko 1 momentist uáivildum ääigi. Syeligâsâsttoollâmkenigâsvuoтâ ij eesti tiáđu adelem sâmitiigán tige toimâorgaanij jesânij já värijesânij valjim teikâ aalgâ-vuoigâdвуотâ kevttim čielgim várás ige toos, kote taarbâš tiáđu jienâvuoigâdвуотâs čielgim várás.

Vaaljâluvâttâllâm ráhtimân lohtâseijee äššikiirjij almolâšvuođast lii mudoi vyeimist, mii virgeomâhái tooimâ almolâšvuođast adelum laavâst asâttuvвoo.

26 §

Njuolgimvátámâš vaaljâluvâttâllâm kyeskee ääšist

Vaaljâlâvdikode miärádâsân 23 §:st uáivildum vaaljâluvâttâlmân merkkiimist teikâ tast meddâlvaldiimist kyeskee ääšist uázžu vaattâđ njuolgim sâmitige čuákkimist nuuvt ko haldâttâhlaavâst asâttuvвoo. Njuol-

gimvátámâš kalga kuittâg toohâđ majemustáá 14. peeivi miärádâs tiättunfinniimist.

26 b §

Väidim vaaljälüvättállâm já jiešnjuolgim kyeskee ääšist

Sämitige čuákkim miärádâsân 26 §:st uáivildum ääšist uázžu uuccâđ nubástus väidimáin alemuu haldättáhrihtán nuuvt ko haldättáhlaavákevttimlaavâst (586/1996) asâttuvoo. Väidim kalga kuittâg toohâđ majemustáá 14. peeivi miärádâs tiättunfinniimist.

Vaaljälävdikode miärádâsân 25 § 4 momentist teikâ 26 a §:st uáivildum ääšist uázžu uuccâđ nubástus väidimáin haldättáhrihtán nuuvt ko haldättáhlaavákevttimlaavâst asâttuvoo. Väidim kalga kuittâg toohâđ majemustáá 14. peeivi miärádâs tiättunfinniimist. Haldättáhrievti miärádâsân ij uážu uuccâđ nubástus väidimáin.

Alemus haldättáhrihti teikâ haldättáhrihti kalga adelid miärádâsâstis ájättálhánnáá tiáđu váidálázân, já vaaljälävdikoodán, mii kalga toohâđ vaaljälüvättállâm miärádâsâst máhđulávt šaddee nubástusáid já táárbu miel vuolgâttid ääšiomáházân 24 §:st uáivildum almottáskoortá.

27 §

Iävtukkâsasâtem

Iävtukkâs sämitige vaaljâid puáhtá asâttid ucemustáá love jienâvuoigâdвуодâlij vuáđudem väljejejeeservi, mast kalga leđe äššialmai já väriäššialmai.

Jieškote-uv jienâvuoigâdвуодâlâš uázžu uásálistid tuše oovtâ iävtukkâs aasâtmân. Jis olmooš kulá kyevti teikâ eenâb väljejejeesiärván, vaaljälävdikode kalga meddâlistid suu noomâ tain puoh.

Väljejejeeservi kalga toohâđ iävtukkâsucâmuš vaaljälävdikoodán majemustáá 31. peeivi já tom kyeskee tievâsmitmijd majemustáá 27. peeivi ovdil vaaljâtoimâttâs algâtem. Vaaljälävdikode kalga rähtid iävtukkâslistoi kuálus majemustáá 21. peeivi

ovdil vaaljâtoimâttâs algâtem. Iävtukkâslistoi kuálus kalga almostittid, vuolgâttid vaaljääššialmaid já toollâđ vaaljâi ääigi uáinimnáálá. Riehtiministeriö asâttâssáin puáhtá adelid tärhibijd njuolgâdusáid iävtukkâsucâmušâst já iävtukkâslistoi kuálusist.

Vaaljälävdikode 3 momentist uáivildum miärádâsân iävtukkâslistoi kuálusist ij uážu uuccâđ sierâ nubástus.

27 a §

Almottâs ohtsâšlistoost sehe iävtukkâslistoi kuálus

Väljejejeeseervih pyehtih rähtid ohtsâšlisto, mast kalga leđe äššialmai já väriäššialmai.

Ohtsâšlisto äššialmai kalga toohâđ almottâs ohtsâšlistoost vaaljälävdikoodán majemustáá 31. peeivi já tom kyeskee tievâsmitmijd majemustáá 27. peeivi ovdil vaaljâtoimâttâs algâtem. Almottâs kalga leđe puoh ohtsâslisto rähtee väljejejeeseervij äššialmai vuáláčäällim.

Vaaljälävdikode kalga majemustáá 21. peeivi ovdil vaaljâtoimâttâs algâtem rähtid iävtukkâslistoi kuálus, moos kalga väldid puoh tuhhiittum ohtsâšlistoid já ohtsâšlistoid kulámettum väljejejeeseervijd iävtukkâsâidiskuin.

Riehtiministeriö asâttâssáin puáhtá adelid tärhibijd njuolgâdusáid ohtsâšlisto kyeskee almottâsâst sehe iävtukkâslistoi kuálusist.

29 §

Vaaljâtoimâttâs algâtem já vaaljääššikirjeh

Vaaljälävdikode kalga ájättálhánnáá vaaljâtoimâttâs älgim maŋa toimâttid poostâ peht jyehti jienâvuoigâdвуодâlázân, kiän čujottâs lii tiáđust, vaaljälävdikode stempâlistum jienâstemliipu, vaaljâkooveert, vuolgâttâsreeivâ, vuolgâttâskooveert, iävtukkâsluvâttállâm já jienâstemravvuu (*vaaljääššikirjeh*).

Jienâvuoigâdвуодâlázân, kote ij lah poostâ peht finnim vaaljääššikiirjijd teikâ kiäst toh monnii suujâst mudoi váiluh, kalga

väridid mahđulášvuodâ finnid vaaljâ-
äššikiirjijd vaaljälävdikode toimáttuvvâst
teikâ vaaljälävdikode almottem saajeest.

Jienâstemravvust kalga mainâšid
vaaljälävdikode toimáttuv já máhđulij eres
soojij, kost vaaljâäššikiirjijd puáhtá finnid já
kuus taid puáhtá macâttid, jotteemčujottâšaid
já ávusorroomaagijđ sehe lasseen
vaaljâpeeivi jienâstemsoojij jotteemčujot-
tâšaid já ávusorroomaagijđ.

30 §

Jienâstem poostâ peht

Jienâvuogâđvuodâlâš puáhtá kevtid
jienâvuogâđvuodâs, ko lii finnim vaaljâ-
äššikiirjijd. Jienâsteijee kalga čielgâsávt
merkkid jienâstemliipun ton iävtukkâs
nummeer, kiän pyerrin sun áigu adelid jienâs.

Jienâstem lii toohum, ko jienâ-
vuogâđvuodâlâš lii kuáđđám toppum
vaaljâkooveert, mii siskeel jienâstemliipu, já
suu tevdim já vuáláčäällim vaaljälävdikoodán
čujottum vuolgâttâskooverttân toppum vuol-
gâttâsreeivâ poostâ jodettemnáál. Jis
jienâsteijee lahta fáárun suu almottâskoortâ,
sun merkkii vuolgâttâsreeivân tuše suu
vuáláčááalus.

Poostâ peht vuolgâttum vuolgât-
tâsreeivah kalgeh lede vaaljälävdikoddeest
jienâirekinistem algâtem räi.

31 §

Jienâstem maaccâtmáin vuolgâttâsreeivâ vaaljälävdikoodán eresnáál ko poostâ peht

Jienâvuogâđvuodâlâš puáhtá macâttid
vuolgâttâsreeivâ meid vaaljälävdikode toi-
máttâhân teikâ vaaljälävdikode almottem
soojijđ vaaljâi kuálmád oles oho vuossaargâ
já niäljád oles oho vástuppeeivi koskâsâš
ääigi sehe, jis vaaljâpeeivi jienâstem
uárnejuvvoo, jienâstemsaje vaaljâtoimâ-
koodán.

Vaaljälävdikodde kalga huolâttid tast,
ete ton jieškote-uv toimâsoojijđ kuodđum
vaaljâäššikirjeh siäiluttuvvojeh vaaljâ-
syeligâsvuodâ turvâsteijee náál já ete

vaaljâäššikirjeh toimáttuvvojeh torvolávt
vaaljälävdikode Aanaar toimáttâhân ovdil
jienâirekinistem algâtem.

31 c §

Vaaljâtoimâkodde

Vaaljälävdikodde kalga puorijn aagijn ovdil
vaaljâid asâttid jieškote-uv jienâstemsaje
várás vaaljâtoimâkodde, moos kuleh kulmâ
jeessân já ucemustáa kyehti värijeessân nuuvt,
ete ääšiomâháa kiellä vaaljälävdikoddeest
ovdásteijee jeessân já suu persovnlâš
värijeessân lává vaaljâtoimâkode oovtâ
jesânin já värijesânin.

Vaaljâtoimâkode saavâjodetteijen tuái-
mâ toimâkoddeest vaaljälävdikode ovdâstei-
jee jeessân. Vârisaavâjodetteijee vaaljâ-
toimâkodde väljee táárbu mielđ koskâ-
vuodâstis.

Vaaljâtoimâkodde lii meridemváldâlâš
kuulmâjeessânlážžân.

31 h §

Vaaljâpeeivi jienâstem nuuhâm já vaaljâpevdikirje

Vaaljâpeeivi jienâstem nuuhâm maŋa
vaaljâtoimâkodde kalga huolâttid tast, ete
seilejum vaaljâurne já jienâstemmerkkiimijđ
siskeldeijee jienâstemkuávlv vaaljâ-
luvâttállâm sehe máhđulávt vaaljâtoimâ-
koodán kuodđum vuolgâttâskooveerteh
toimáttuvvojeh vaaljâsyeligâsvuodâ siäilum
turvâsteijee náál já nuhtân tušes ääji
vaaljälävdikode Aanaar toimáttâhân.
Vaaljälävdikodde kalga huolâttid vaaljâurne
já jienâstemkuávlv vaaljâluvâttállâm siäi-
lutmist torvolâš saajeest jienâirekinistem
algâtem räi sehe seilimpiergâsij heevâtmist
tállân urne seilim maŋa.

Vaaljâtoimâkodde kalga lasseen
huolâttid tast, ete vaaljâpeeivi jienâstmist
tuálloo pevdikirje, moos merkkejuvvojeh:

1) peivi sehe tiijmeääigih, kuás
vaaljâpeeivi jienâstem aalgij já kulluuttui
nuhum;

2) vaaljatoimâkode jesâneh já värijesâneh, kiäh lijji mielidi;

3) vaaljâiſedeijeeh sehe jienâsteije jiejah valjim iſedeijeeh; sehe

4) jienâſtâm ulmui lohomeeri.

32 §

Jienâstem tipſolâjádâsâst já päähist

Sämikuávlust orroo lâjádâsâst tipſomnâál lejeee ulmuuh sehe toh sâimikuávlust päähist tipſomnâál lejeee ulmuuh, kiäh iâ mudoi pastaččii jienâſtid merettem vaigâdвуодâittâá, uázžuh jienâſtid tipſosajestis.

Tipſosajeest jienâstem várás vaaljâlâvdikodde meerrid áášânkullee kieldâ vaaljâlâvdikoddeest ovdâsteijee jeessân já värijeessân vaaljâpargen já suu väriolmožin. Vaaljâpargee väriolmožin puáhtá nomâttid eres-uv paargon hiäivulâš ulmuu.

Ko jienâst tipſosajeest, jienâstmist kalga jienâsteijee já vaaljâpargee lasseen lede fáarust jienâsteijee valjim teikâ tuhhiitem sâmitige vaaljâluvâttâlmân jienâvuoigâdвуодâlâžžân merkkejum olmooš.

38 §

Vaaljâi puátusij miärâšum

Iävtukkâsâi finnim jienâmereh rekinistuvvojeh oohân nuuvt, ete siämmâá ohtsâšliiston kullee iävtukkâsâi jienâmereh šaddeh ohtsâšlisto pyerrin. Jis puátá oovdân, ete iävtukkâs ij lah vaaljâtohâlâš teikâ lii jáámmâm, šaddeh taggaar iävtukkâs finnim jienah talle-uv ton ohtsâšlisto pyerrin, moos iävtukkâs kulá.

Jieškote-uv ohtsâšliiston kullee iävtukkâsâi koskâsâš oornig ohtsâšlistoost miärâšuvá sii finnim persovlij jienâmeerij miel. Taan oornigist iävtukkâsâid adeluvvojeh verdidemlovoh nuuvt, ete jieškote-uv ohtsâšlisto vuossâmuš iävtukkâs uázžu verdidemlohhoon ohtsâšlisto pyerrin adelum jienâi ubâ lohomere, nubbe pele tast, kuálmád kuálmádâs, niäljád niäljádâs já nuuvt ain. Ohtsâšliiston kulâmettum väljejejeeseervi

iävtukkâs verdidemlohhoon lii suu finnim jienâmeeri.

Vaaljâi puátus meridem várás čâllojeh puoh iävtukkâsâi noomah sii verdidemlovoi stuárudiv miäldâsâš oornigân já jieškote-uv iävtukkâs noomâ peht merkkejuvvo suu verdidemloho. Taan nommârááidust väljejuvvojeh rááidu aalgâst algâtmâin 21 iävtukkâssâd toin iävttoin, ete sii juávhust lii ucemustâá 10 §:st asâttum meeri iävtukkâsâid jieškote-uv sâimikuávlu kieldâst já sâimikuávlulguubeln. Jis mottoom sâimikuávlul kieldâst teikâ sâimikuávlulguubeln ij lah taan juávhust asâttum meeri iävtukkâsâid, šaddeh taan kieldâst teikâ sâimikuávlulguubeln orroo iävtukkâsâin väljejuđ stuárrâámmu verdidemlovo finnim iävtukkâsah nuuvt, ete asâttum ucemusmeeri tiává. Jis jienâmereh teikâ verdidemlovoh láá siämmâá stuárrusi, tai koskâsâš oornig čuávdoo vuárbumâin.

Värijesânin šadde väljejuđ vuossâmuš valjiihânnâá pááccâm iävtukkâs ton ohtsâšlistoost, moos väljejum olmooš kuulâi teikâ, jis värijeessân ij mudoi finnee meriduđ, tot valjiihânnâá pááccâm iävtukkâs, kiäst lii stuárrâámmu verdidemloho, väldimâin kuittâg huámâšumân, mii 3 momentist asâttuvvo.

40 §

Vaaljâi puátus kyeskee väidim

Jienâvuoigâdвуодâlâš, kote kiäččá, ete vaaljâlâvdikode miärâdâs vaaljâi puátus naanoodmist teikâ vaaljâi tooimâtmân lohtâseijee eres toimâ lii laavâvuástâsâš, uázžu uuccâđ nubâstus väidimâin haldâttâhriähtân nuuvt ko haldâttâhlaavâkevtimlaavâst asâttuvvo. Väidim kalga kuittâg toohâđ 14 peeivi keččin tast, ko vaaljâi puáđus lii almottum. Haldâttâhrievti miärâdâsân uázžu uuccâđ nubâstus väidimâin tuše, jis alemus haldâttâhriehti miedeet väidimlove.

Jis vaaljâlâvdikode 1. momentist uáivildum miärâdâs teikâ toimâ lii lamaš laavâvuástâsâš já taat lii vaikuttâm vaaljâi puátusân, vaaljâi puátus kalga njuolgid já staatârâáđi táárbu miel meridiđ sâmitige jesânijd já värijesânijd vaaljâi njuolgim puátus miel.

Jis vaaljái puáttus ij paste njuolgid,
vaaljáh kalgeh meridud uđđásist toollâmnáál.

5 loho
Tiätulágán njuolgâdusah

41 §
Nubástusuuccâm eres aašijn

Sämitige stiivrâ miäradâsân uázžu vaattâđ
njuolgim sämitige čuákkimist já lävdikode
sehe tige eres toimâorgaan miäradâsân
sämitige stiivrâst nuuvt ko haldättâhlaavâst
asâttuvvoo, jis taan laavâst teikâ eres saajeest
laavâst ij nubenáál asâttuu.

Sämitige čuákkim já stiivrâ njuolgim-
vátámâš vuáđuld rähtim miäradâsân uázžu
uuccâđ nubástus väidimáin haldättâhriähtán
nuuvt ko haldättâhlaavâkevttimlaavâst
meriduvvoo. Haldättâhrievti miäradâsân
uázžu uuccâđ nubástus väidimáin tuše, jis
alemus haldättâhriehti miedeet väidimlove.

Taat laahâ šadda vuáimán peeivi máánu
201

Laavâ 7, 11–13, 15, 17 a, 18 já 18 a–18
d § heivejuvvojeh kuittâg eskân laavâ
vuáimánšoddâm maŋa väljejum sämitiigán.
Stiivrâ saavâjodetteijee uđđásist valjim
kyeskee 13 § 2 moomeent heiviitdijn ij valduu
vuotân taid toimâpoojjid, moh láá nuuhâm
ovdil taan laavâ vuáimánšoddâm.

2.

Laavâ **rikoslaavâ 40 lovo 11 § rievâdmist**

Ovdâskode miärâdâs miel
rievâduvoo rikoslaavâ (39/1889) 40 lovo 11 § 1 saje, nuuvt ko tot lii laavâst 604/2002
čuávvoonáál:

11 § *Miäruštâlmeh*

Taan laavâst uáivilduvvoo:

1) *virgealmain* ulmuu, kote lii virge-
teikâ toos paldâlistee palvâlemkoskâvuodâst
staatân, kioldân teikâ kioldâovtâstumán teikâ
eres kioldâi almosvuoigâdovuodâlâš
ohtsâštoimâorganân, ovdâskoodán, staatâ
finnodâhlâjâdâsân teikâ evankelis-luterilii
kiirkon teikâ ortodoksilii kirkkokoodán teikâ
ton servikoodán teikâ servikuudij ohtsâš-
toimâorganân, Åland eennâmkoodán,
sämitiigán, Suomâ Paanjin, Aalmugiälât-

tâslâjâdâsân, Pargotervâsvuodâlâjâdâsân,
kioldâlii iälättâslâjâdâsân, Kioldâi táhâdâs-
kuávdázân teikâ kioldâlii pargomark-
kânlâjâdâsân;

Taat laahâ šadda vuáimán peeivi máánu
201 .

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7091
ISBN 978-952-259-339-9 (nid.)
ISBN 978-952-259-340-5 (PDF)
Hinta/pris 20,00 €

TILAUKSET
Edita Prima Oy
Asiakaspalvelu
vaihde 020 450 011
faksi 020 450 2470
asiakaspalvelu.prima@edita.fi

BESTÄLLNINGAR
Edita Prima Ab
Kundservice
växel 020 450 011
fax 020 450 2470
asiakaspalvelu.prima@edita.fi